



**ÇOCUKLARA KIRAAT İLE ÇAMLICA ÇOCUK DERGİLERİNİN  
İÇERİK VE BİÇİM AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Ebru Bozbıyık**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ  
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ  
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**NİSAN, 2019**

## **TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİSİ İZİN FORMU**

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 24 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

### **YAZARIN**

Adı: Ebru

Soyadı: Bozbıyık

Bölümü: Türkçe Öğretmenliği

İmza:

Teslim Tarihi:

### **TEZİN**

Türkçe Adı: Çocuklara Kıraat İle Çamlıca Çocuk Dergilerinin İçerik Ve Biçim Açısından İncelenmesi

İngilizce Adı: Analysis Of Çocuklara Kıraat And Çamlıca Çocuk Magazines In Terms Of The Content And The Form

## **ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI**

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ebru Bozbıyık

İmza: .....

## JÜRİ ONAY SAYFASI

Ebru Bozbıyık tarafından hazırlanan “Çocuklara Kıraat İle Çamlıca Çocuk Dergilerinin İçerik Ve Biçim Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

**Danışman:** Doç. Dr. Mehmet Kara

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

**Başkan:** Doç. Dr. Mustafa Durmuş

(Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi)

.....

**Üye:** Doç. Dr. Ülker Şen

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 11/04/2019

Bu tezin Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

*Anneme*

## TEŞEKKÜR

Çalışmam boyunca desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan, engin bilgi ve birikimlerini benimle paylaşmaktan çekinmeyen, dikkati ve özeniyle çalışmamı inceleyip fikirler veren, tez sürecimi verimli bir şekilde değerlendirmemi sağlayan, beni her durumda cesaretlendiren ve bana çok fazla emek gösteren saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Mehmet Kara'ya sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Derslerinde bizleri sürekli aktif kılan, yazmaya, üretken olmaya ve daha çok çalışmaya teşvik eden değerli hocalarım Prof. Dr. Gıyasettin Aytaş ve Dr. Öğr. Üyesi Özlem Bayrak Cömert'e teşekkür ederim.

Lisans döneminde bana emek veren, yol gösteren ve kendimi geliştirmem konusunda katkı sağlayan Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki saygıdeğer hocalarıma, yüksek lisans döneminde alanımla ilgili kendimi daha da fazla geliştirmeme katkı sağlayan, derslerde bizi yüreklendirip daha çok çalışmaya yönlendiren Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ndeki saygıdeğer hocalarıma teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca her zaman bana destek olan, sahip olduğum her şeyi borçlu olduğum, sevgisiyle ve saygısıyla beni her zaman güvende hissettiren, oldukça kalabalık ve sevgi dolu olan kocaman ailemin sevgili üyelerine ve arkadaşlarıma, annem Semihat Bozbıyık, babam Gazi Bozbıyık, amcam Zülfikar Bozbıyık, kardeşlerim Mahmut Bozbıyık, Melike Bozbıyık, Esra Sargın, Şule Bozbıyık, nişanlım Oğuzhan Ergen'e, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

# **ÇOCUKLARA KIRAAT İLE ÇAMLICA ÇOCUK DERGİLERİNİN İÇERİK VE BİÇİM AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**Yüksek Lisans Tezi**

**Ebru Bozbıyık**  
**GAZİ ÜNİVERSİTESİ**  
**EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Nisan 2019**

## **ÖZ**

Çocuk dergileri çocuk ile çocuğun içinde yaşadığı toplumun dil, kültür, gelenek, düşünce ve değer yargıları arasında bir etkileşim yaratması bakımından önemlidir. Çocukların dil becerilerini, düşünme becerilerini, estetik zevklerini ve okuma becerilerini geliştirme bakımından çocuk dergileri oldukça fazla yarar sağlayan materyallerdir. Bu çalışmada öncelikle Çocuklara Kiraat dergisinin eski harflerle hazırlanmış nüshaları Latin harflerine aktarılmıştır. Daha sonra Çamlıca Çocuk dergisinin ilk beş sayısına ulaşılmıştır. Bu iki dergideki okuma metinleri belirlenmiş, bu metinlerin türleri belirlenerek tasniflendirilmiş, metinleri oluşturan cümlelerdeki kalıplaşmış ifadeler, deyim, atasözü, ikileme ve yardımcı fiiller belirlenmiş ve bu şekilde de bir tasnif yapılmıştır. Sonra da metinlerin kelime sayılarına tek tek bakılmış, hangi metnin kaç kelimedenden oluştuğu belirlenmiştir. Her sayının sonunda kullanılan toplam kelime sayısına da bakılmıştır. Dergilerin her sayısında hangi metin türüne kaç tane yer verildiği de bulgular kısmında verilmiştir. Dergilerin kapakları, içerisinde kullanılan görseller de incelenerek bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Söz varlığı araştırması olan bu çalışma, çocuk dergilerinde kullanılan dilin maddi manevi kültür öğelerini belirlemek, bunları vurgulamak ve bu şekilde dilimizin genel söz varlığına katkı sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu çalışma ile dilimizin söz varlığının ne kadar zengin olduğunu göstermek de düşünülen amaçlar arasındadır. Aynı zamanda dilbilimsel bir çalışma özelliği de gösteren çalışmamız incelenen iki dergi

vasıtasıyla iki ayrı dönemin dil, düşünce, değer ve kültürünü karşılaştırma olanağı da sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çamlıca Çocuk dergisi, Çocuklara Kiraat dergisi, söz varlığı, dilbilim

Sayfa Adedi: 296

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Kara

# **ANALYSIS OF ÇOCUKLARA KIRAAT AND ÇAMLICA ÇOCUK MAGAZİNES IN TERMS OF THE CONTENT AND THE FORM**

**M.S. Thesis**

**Ebru Bozbıyık**

**GAZI UNIVERSITY**

**GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES**

**April 2019**

## **ABSTRACT**

Children's magazines are important in terms of creating an interaction between the child and the language, culture, tradition, thought and value judgments of the community in which the child lives. Children's magazines are very useful in developing children's language skills, thinking skills, aesthetic tastes, and reading skills. In this study, firstly the old manuscripts of Çocuklara Kiraat were transferred to Latin letters. Then, the first five copies of Çamlıca Çocuk magazine were reached. Reading texts in these two journals were determined, the types of these texts were determined and classified, the sentences that make up the texts, the idioms, proverbs, reduplications, and auxiliary verbs are determined, and this kind of classification is also made. Then the number of words are counted one by one, It is determined how many words in which text. The total number of words used at the end of each copy was also examined. In each of the copies of the journals, the number of each type of text is given in the findings section. The covers and the visuals used in the journals were examined and evaluated. This study, which is vocabulary research, was prepared in order to determine the material and nonmaterial culture elements of the language used in children's magazines, to emphasize them and thus to contribute to the general vocabulary of our language. This study also aims to show how rich the vocabulary of our language is. Our study, which also shows a linguistic study feature, allows us to compare the language, thought, value and culture of two different periods through two journals examined.

Key Words: amlıca ocuk magazine, ocuklara Kıraat magazine, vocabulary, linguistics

Page Number: 296

Supervisor: Assoc. Prof. Mehmet Kara

## İÇİNDEKİLER

|                                                           |      |
|-----------------------------------------------------------|------|
| TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİSİ İZİN FORMU .....            | i    |
| ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....                        | ii   |
| JÜRİ ONAY SAYFASI .....                                   | iii  |
| TEŞEKKÜR .....                                            | v    |
| ÖZ.....                                                   | vi   |
| ABSTRACT .....                                            | viii |
| İÇİNDEKİLER .....                                         | x    |
| BÖLÜM I.....                                              | 1    |
| GİRİŞ .....                                               | 1    |
| Çocuk Edebiyatı.....                                      | 1    |
| Sürelî Yayınlar .....                                     | 5    |
| Dergiler, Çocuk Dergileri ve Özellikleri.....             | 6    |
| Çocuk Dergilerinde Bulunması Gereken Özellikler.....      | 9    |
| Türkiye’de Çocuk Dergisi Yayın Faaliyetleri.....          | 13   |
| Tanzimat Döneminde Çocuk Dergisi Yayın Faaliyetleri ..... | 16   |
| Çocuklara Kiraat Dergisi.....                             | 20   |
| Çocuklarda Dilsel Gelişim .....                           | 22   |
| Sözcükbilim .....                                         | 24   |
| Söz Varlığı .....                                         | 25   |
| Kalıp ifade .....                                         | 27   |
| Deyim .....                                               | 28   |
| İkileme .....                                             | 29   |
| Atasözü .....                                             | 29   |
| Problem Durumu .....                                      | 31   |
| Araştırmanın Amacı.....                                   | 34   |
| Araştırmanın Önemi .....                                  | 35   |
| Araştırmanın Varsayımları .....                           | 36   |
| Araştırmanın Sınırlılıkları.....                          | 37   |
| BÖLÜM II .....                                            | 39   |
| İLGİLİ ARAŞTIRMALAR .....                                 | 39   |
| BÖLÜM III.....                                            | 45   |
| YÖNTEM.....                                               | 45   |
| Araştırmanın Modeli.....                                  | 45   |

|                                                    |     |
|----------------------------------------------------|-----|
| Evren ve Örneklem.....                             | 46  |
| Verilerin Toplanması .....                         | 46  |
| Verilerin Analizi .....                            | 46  |
| BÖLÜM IV .....                                     | 49  |
| BULGULAR VE YORUMLAR .....                         | 49  |
| BÖLÜM V.....                                       | 115 |
| SONUÇ VE TARTIŞMA .....                            | 115 |
| BÖLÜM VI.....                                      | 151 |
| ÖNERİLER .....                                     | 151 |
| KAYNAKLAR .....                                    | 155 |
| EKLER.....                                         | 160 |
| EK 1. Çocuklara Kıraat Metin Aktarma.....          | 161 |
| EK 2. Çamlıca Çocuk Dergisi Örnek Metinler .....   | 266 |
| EK 3. Çocuklara Kıraat Dergisi Örnekleri .....     | 274 |
| EK 4. Çamlıca Çocuk Dergisi Örnekleri .....        | 278 |
| EK 5. Çamlıca Çocuk Dergisi Tanıtım Kitapçığı..... | 282 |

## TABLÖLAR LİSTESİ

|                                                                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| Tablo 5. 1 <i>Çamlıca Çocuk Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı ve Metin Türleri</i> .....          | 148 |
| Tablo 5. 2 <i>Çamlıca Çocuk Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının Yüzdelik Değerleri</i> .....    | 148 |
| Tablo 5. 3 <i>Çocuklara Kıraat Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı Ve Metin Türleri</i> .....       | 149 |
| Tablo 5. 4 <i>Çocuklara Kıraat Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının Yüzdelik Değerleri</i> ..... | 149 |
| Tablo 5. 5 <i>Çocuklara Kıraat Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı Ve Metin Türleri</i> .....       | 150 |
| Tablo 5. 6 <i>Çocuklara Kıraat Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının Yüzdelik Değerleri</i> ..... | 150 |

# BÖLÜM I

## GİRİŞ

Bu bölümde çocuk edebiyatı ile ilgili açıklamalara yer verilmiş, çocuk edebiyatı ürünlerinden olan süreli yayınlar hakkında bilgi verilerek süreli yayınların bir çeşidi olan dergiler ve çocuk dergileri hakkında açıklamalar yapılmaya çalışılmıştır. Daha sonra Türkiye’de çocuk dergisi yayım faaliyetleri hakkında genel bilgiler verilmiş, sonrasında tezde yer alan Çocuklara Kıraat dergisinin yayımlandığı dönem olan Tanzimat döneminde çocuk dergisi yayım faaliyetleri incelenmiş ve çocuk dergilerinde bulunması gereken özellikler üzerinde durulmuştur. Son olarak çocuklarda dilsel gelişim, sözcükbilim, söz varlığı incelenmiştir.

### Çocuk Edebiyatı

“Çocuk edebiyatı kavramını ele almadan önce, “Çocuk kime denir?” , “Çocuk denilince kim akla gelir?” gibi soruların cevaplandırılması gerekmektedir” (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 13). Çocuk kavramı üzerine uzmanlar çeşitli tanımlamalar yapmışlar, bu kavramı açıklamaya çalışmışlar ve yukarıda sıralanan soruları cevaplandırmak için bu konu üstüne yorumlarda bulunmuşlardır.

“Çocuk, küçük yaştaki oğlan veya kız, bebeklik ile ergenlik arasındaki gelişme döneminde bulunan oğlan veya kız, uşaktır” (Türk Dil Kurumu, 2017).

“Çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu, henüz ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek çocuk olarak tanımlanmaktadır” (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 13).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 20 Kasım 1984 yılında Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’yi kabul etmiş ve bu sözleşmenin birinci maddesinde çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır ibaresi yer almıştır (Unicef, 2017).

“Sonuç olarak ortaya çıkan düşünce, çocuğun henüz yetişkin bireylerin vasıflarına sahip olmayan ve birçok yönden eğitilmesi gereken birey olduğu yönündedir” (Barutçu, 2010, s. 3).

Şimşek (2011)’e göre dört aşamadan oluşan çocukluk döneminin birinci evresi doğumdan yaklaşık üç haftalık oluncaya kadar, ikinci evresi on sekizinci aya kadar, üçüncü evresi 6-7 yaşına kadar, dördüncü ve son evresi ise ergenlik çağına kadar sürer. Bu evreler çocuğun bedensel ve psikomotor gelişimine göre belirlenir (s. 11).

Çeşitli yönlerden yetişkin bireylerden farklı özellikler gösteren ve büyüme sürecini tamamlamaya çalışan çocuklara hitap eden edebiyat alanı ise çocuk edebiyatıdır. Yalçın ve Aytaş (2014) “İlk gençlik çağlarının bitişi 16 yaş civarında olduğundan, 0-16 yaş arası çocukların, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimine yardımcı olacak bir eğitim sürecinin çocuk edebiyatı dönemi olduğuna inanıyoruz.” diyerek çocuk edebiyatının hitap ettiği yaş aralığını ve işlevini belirtmiştir (s. 13).

Şimşek’e (2011) göre edebiyat çocuğun zekâ, hayal gücü, muhakeme yeteneği, problem çözme becerisi gibi bilişsel yönlerini geliştirir (s. 39).

Çocuk edebiyatının varlığı ve kapsamı konusunda uzmanlar arasında anlaşmazlıklar olduğu bilinmektedir. Ancak çocuk edebiyatının varlığı konusunda yapılan bu tartışmaların ötesinde dikkat edilmesi gereken nokta sözü edilen kavrama önem verilmesi gerekliliğidir.

“Dünyada olduğu gibi bizde de uzun bir geçmişi bulunmayan “çocuk edebiyatı” üzerindeki kavram tartışmalar hâlen sürmektedir. Bu tartışmanın odağı artık çocuk edebiyatının varlığından çok tanım ve kapsamına doğru kaymış görünmektedir” (Yaman, 2004, s. 1).

Kıymaz (2015)’a göre çocuk edebiyatı, edebiyatın çocuklar için olanını ifade etmektedir. Yaşları, tecrübeleri ve düşünme yetenekleri ile yetişkinlikten farklı bir noktada konumlanan çocukların, anlayıp zevk sahibi olacakları edebî metinlerde de bir seviye farkı olacaktır. Buradaki ince nokta çocuk edebiyatının, edebiyatın tüm özelliklerini bünyesinde barındırmasıdır (s. 1).

“Çocuk edebiyatı duygu, düşünce ve estetik yönden çocuğun gelişimini sağlayacak eserlerin oluşturduğu bir edebiyattır. Aynı zamanda yetişkinlere de hitap edebilmektedir. Birçok çocuk kitabı yetişkinler tarafından rahatlıkla okunabilmektedir” (Över, 2013, s. 8).

“Gelişim sürecindeki çocuğun anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyata çocuklar için edebiyat ya da kısaca çocuk edebiyatı denir. Bu edebiyatın öncelikli hedef kitlesi, 2-15 yaş aralığındaki çocuklardır” (Şimşek, 2011, s. 39).

“Çağımızın getirdiği teknolojik yenilikler ve bilimsel gelişmeler artık çocukların her yaşta ve her düzeyde ilgi alanlarının, algılama kapasitelerinin değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Çocuk edebiyatı disiplinlerarası bir çalışma olarak ayrı bir alan haline gelmiştir” (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 14).

Çocuk edebiyatı çocukların eğlenme, öğrenme vb. ihtiyaçlarını gideren bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Gelişim dönemi olarak kritik olduğu belirtilen çocuklukta okunan, etkileşim kurulan araçların nitelikleri oldukça önemlidir. Çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere hazırlanan bu araçların özenle ve dikkatle hazırlanması, çocukların içinde bulundukları kritik dönemi sağlıklı bir şekilde geçirebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Barutçu (2010) çocuk edebiyatının, insan yaşamının en kritik döneminde çocuğu eğiten ve eğlendiren, ona bilme ve anlama kabiliyeti sunan yazılı ya da sözlü edebî ürünlerin tümü olarak ifade edildiğini belirterek bu ürünlerin çocuğun hayal dünyasını, yeteneklerini, düşünce ve duygularını geliştirmesi ve her yönüyle çocuğa hitap etmesi gerektiğini söylemiştir (s. 4).

İlkokul çağı okuma kültürü oluşturma açısından önemli bir dönemdir. Çocukların okuma alışkanlığını kazanmalarında hikâye, masal, şiir, roman gibi edebi metinlerin önemi ise tartışma götürmez (Alabaş, 2018, s. 1778)

Gelişim dönemlerinin gerekleri göz önüne alındığında edebiyatın bu süreçte çocuğun başvurabileceği en önemli rehber olduğu görülmektedir. Çocukluk dönemi çocuğun hayatı için topladıklarını sakladığı bir kumbara niteliğindedir. Çok yönlü olan gelişim sürecini edebiyat rehberliğinde tamamlayan bireyler gençlik, olgunluk ve hatta ihtiyarlık dönemlerini daha sağlıklı geçireceklerdir (Yollu, 2010, s. 14).

“Çocuk edebiyatı, çocukların dünyasından hareket eden, onların dil, düşünce ve hayal dünyalarını zenginleştiren; kavrama, anlama gibi bilişsel düzeylerini geliştirmelerine yardımcı olan ürünlerdir diyebiliriz” (Şen, 2000, s. 10).

Masal, efsane, destan, roman, öykü, tiyatro, gezi yazısı, anı, fıkra, şiir, bilmece, tekerleme, çocuklar için hazırlanmış dergiler, 0-3 yaş grubu çocuklar için hazırlanmış ABC kitapları, çizgi romanlar çocuk edebiyatı ürünleri olarak sayılabilir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğun duygusal, zihinsel, sosyal ve kişilik gelişimine katkı sağlar. Küçük yaşlardan itibaren ana dilin güzel ve yetkin örnekleriyle karşılaşan çocukta ana dili bilinci oluşur, böylece çocuk ana dilin güzelliklerini ve inceliklerini keşfeder (Bilgen, 2017, s. 9).

Kapoğlu (2012, s. 9) eğitici ve ahlaki değer yönleri ağırlıkta olan çocuk edebiyatının en önemli özelliğinin çocuğa okuma zevki vermesi olduğunu, bunun da ancak nitelikli çocuk edebiyatı eserleriyle mümkün olacağını ve bu sebepten nitelikli çocuk edebiyatı eserlerinin son yıllarda önem kazandığını belirtmiştir.

Güneş'e (2014) göre birey çevresini saran dünyayı, olayları, olguları, geçmişini vb. okuyarak anlar ve okuyarak kontrol etmeyi öğrenir. Bu durum algılamayı, birleştirmeyi, genişletmeyi, özetlemeyi, eklemeyi kısaca öğrenmeyi geliştirir. Böylece okuma bireyin öğrenme ve anlama becerilerini de geliştirmektedir (s. 141).

Okuma, anlama becerilerinden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk edebiyatının ve ürünlerinin bu beceriyi geliştirmesi ve bu sayede hitap ettiği kesime fayda sağlaması gerekmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların hayal güçlerini geliştiren, okumayı sevdiren, onların hayatlarında ve kafalarında iz bırakan niteliklere sahip olmalıdır.

Okumak, çocuklara yaşama farklı pencerelerden bakmayı öğretir, geniş bir bakış açısı sağlayarak, olayları analiz etme yeteneği kazandırır. Onların hayal gücü ve yaratıcılıklarını geliştirir, bilgi ve kültür düzeylerini artırır, sözcük dağarcıklarını zenginleştirerek konuşma becerilerini geliştirir. Daha fazla sözcükle, etkili ve güzel konuşabilen çocukların iletişim kapasiteleri ve toplumsal ilişkilerinin kalitesi artar (Bilgen, 2017, s. 10).

Çocuk edebiyatının önemli ürünlerinden biri olan çocuk dergilerinin okuma aracı olarak ortaya çıkışı 19. yüzyılın ortalarına rastlar. Hemen hemen her ülkede çocuk alanındaki gelişmeler, küçük okurlara özgü dergilerin çeşit ve sayı bakımından artışına yol açmıştır. Bu konuda ilk başarılı örnekler İngiltere ve Amerika Birleşik Devletlerinde görülmüştür (Öğüt, 2008, s. 10).

Çocuk edebiyatı çocuğun gerçekliğinden ve ihtiyaçlarından doğmuştur. Çocuğun ihtiyaçları birbirinden farklıdır. Bu ihtiyaçların karşılanması için çocuk edebiyatında farklı türler mevcuttur. Çocuk edebiyatı türlerinden bazıları şunlardır: masal, öykü, roman, şiir, gezi yazısı, tiyatro... Bu türlerin çocuklara sundukları birbirinden farklı olabileceği gibi, genelde birbirlerini tamamlamaktadırlar. Her hâlükârda çocuğun hayal dünyasını ve ruhsal yönünü beslemeyi amaç edinen kaynaklardır (Şen, 2009, s. 11).

Gürel (2011, s. 4) konusu çocuk olan veya şahıslar kadrosunda çocuklar bulunan edebi eserlerin, çocuğun büyüdüğü dünyasına girebildiği oranda çocuk edebiyatı olduğunu söylemekte ve mesela Cengiz Aytmatov'un Beyaz Gemi isimli eserini, olayların esas kahramanı bir çocuktur diye çocuk edebiyatından saymanın doğru olup olmayacağını sormaktadır. Büyükler için yazılıp da çocuklar tarafından zevkle okunan eserlerden başka, büyükler için yazıldığı halde sonradan, çocukluk çağının değişik yaş grupları için uyarlanan edebi eserlerin de -edebi değerleri muhafaza edilebildiği sürece- çocuk edebiyatından saymak gerektiğini belirtmektedir.

## Sürelî Yayınlar

“Toplumun tümünün ya da önemli bir bölümünün alıcı konumunda olduğu kitlelere yönelik iletişim, “kitle iletişimi”, bunu sağlayan araçlar (gazete, kitap, dergi, radyo, televizyon, sinema, afiş vb.) ise “kitle iletişim araçları” olarak adlandırılmaktadır” (Taş, 2008, s. 21).

İletişim araçlarının kullanımındaki artış ve medya içeriklerine bilinçsizce maruz kalma sonucunda medya, çocukların psikososyal gelişimlerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu etkiler kısaca; şiddet ve olumsuz davranışlar, okuma alışkanlığını yitirme ve dikkat eksikliği, hayal gücünün gelişmemesi, marka takıntısı, tüketim isteği, hareketsizlik ve obezite olarak ifade edilebilir. Öte yandan medya, çocukların yaş ve ilgilerine göre bilgi veren, eğiten, okumayı sevdiren, olumlu davranışlara yönlendiren bir işlev de görebilir. Bunun için çocuklara, onların algı ve kavramalarıyla uyumlu, olumlu davranışlarıyla rol model alabilecekleri kahramanların bulunduğu hikâyeler, çizgi diziler ve programlar sunmak gereklidir (Yiğitbaşı, 2014, s. 54)

Kitle iletişim araçlarından olan gazete ve dergi süreli yayınlar olarak adlandırılmaktadır. Barutçu (2010) süreli yayınların dergi ve gazete olmak üzere iki temel grupta incelendiğini ve her iki dalın da çocukların eğitimi açısından önemli olduğunu belirtmektedir (s. 6).

Geleneksel toplumlarda masal ve efsanelerle büyüyen sözlü kültürün çocuklarından, bugün daha çok küçük yaşlardan itibaren sözlü, yazılı ve görsel kültürün her türlü iletişim aracıyla iç içe büyüyen çocuklarına şahit olunmaktadır. Görsel kültürün baskınlığı ile okuma ve anlamadan çok izleme ve bakma üzerine kurulu bu tüketime dayalı enformasyon çağında, çocuklara okuma alışkanlığı kazandıracak, kültürel, yerel değerlerini hatırlatacak ve onları tüketiciliğin ve ideolojik amaçların etkilerinden uzak tutacak yayınlara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. (Yiğitbaşı, 2014, s. 54-55)

“Süreli yayınlar, ders konularıyla güncel olaylar arasında ilişki kurmaya yarar. Toplumsal hayat ve okul arasında köprü kurar. Güncel olayları ve sanat etkinliklerini izleme ve yorumlama alışkanlığı kazandırır”(Şimşek, s. 71).

“Tanzimat birçok yeniliğin kapılarını açmıştır. Türk Edebiyatı, hatta Türk Çocuk Edebiyatı da ilk önemli gelişmeleri bu tarihten sonra kaydetmeye başlamıştır. Bu dönemde yaygınlaşmaya başlayan gazetecilik, süreli yayınlara hayat vermiştir. Ardından dergicilik de edebiyatımızda can bulmuştur” (Över, 2013, s. 12-13).

Askeri kurumları ıslah etmeyi amaçlayan çabalarla başlayan Batılılaşma çalışmaları, zamanla sosyal hayata da etki etmiş, özellikle Batı'yı tanıması için Avrupa'ya gönderilen öğrencilerin ülkeye geri dönmesi ile ivme kazanmıştır. Batı'dan gelen bir tür olan süreli yayınlar, yenileşme fikirlerinin halka aktarımında önemli görevler üstlenmişlerdir. Gazeteleri ve dergileri fikirlerini yayma aracı olarak gören Tanzimat nesli aydınları, zaman zaman bu yayınlarını kapatmak durumunda kalmış, ya da yurtdışından sürdürmek zorunda kalmışlardır (Kıymaz, 2015, s. 18)

### **Dergiler, Çocuk Dergileri ve Özellikleri**

Dergi, Türk Dil Kurumu (2017) sözlüğünde “siyaset, edebiyat, teknik, ekonomi vb. konuları inceleyen ve belirli aralıklarla çıkan süreli yayın, bülten, mecmua” olarak tanımlanmaktadır.

“Dergi deyince akla birçok türde dergi gelmektedir. Dergiler hitap ettiği kitleye ve konusuna göre türlere ayrılmıştır. Bilimsel dergi, kadın dergisi, magazin dergisi, televizyon dergisi gibi birçok türde dergi bulunmaktadır. Bunlardan birisi de hedef kitlesi çocuklar olan çocuk dergisidir”(Tanrıkulu, 2014, s. 40).

Dergicilik olgusu, yazılı basın alanında önemli bir yere sahiptir. Belirli kitlelere özel konularla ilgili bilgi ve düşüncelerin aktarıldığı, belirli zaman aralıklarıyla yayınlanan dergilerdeki çeşitlilik her geçen gün artmaktadır. Başlangıçta toplumun geneline yönelik ürünler sunan basında, zamanla kitleselleşme, uzmanlaşma meydana gelmiş ve cinsiyet, yaş, ilgi ve meslekî farklılıklara dayalı yeni yayınlar doğmuştur. Bu ürünlerden biri olan çocuk dergileri de bu kitleselleşmenin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizde de çocukların başlı başına bir birey olarak kabul edilmesiyle birlikte, Tanzimat Dönemi'nden bu yana çok sayıda çocuk dergisi yayımlanmıştır. Çocuk dergileri de kendi içinde çeşitlilik göstermektedir. Belli ürünleri ve markaları destekleyici nitelikteki, çocuğu tüketici kitle olarak gören tüketici dergileri, elektronik dergiler ve eğitim amaçlı çocuk dergileri gibi... Araştırmanın evrenini oluşturan ve tipografinin en önemli kullanım alanlarından biri olan eğitim amaçlı çocuk dergileri, çocukların sıkça başvurdukları ve ilgi duydukları kaynaklardandır. Bilindiği gibi eğitim, bireyin öğrenme yeteneklerine uygun olarak öğrenmesi için uygun ortamlar yaratıp sürdürmeye yardımcı olunması sürecidir. Çocuklara uygun öğrenme araçları ve ortamları yaratmak, çocuğun algılama düzeyini, beklentilerini, ilgi ve gereksinimlerini iyi tanımakla olanaklıdır. Bu dergilerin yazılması, tasarlanması ve basılması süreçlerinde, hedef kitlenin pedagojik beklentileri göz ardı edilmemelidir. Ancak Türkiye’de yayımlanan eğitim amaçlı çocuk dergilerinin hedef kitlesi, çoğunlukla birden fazla gelişim basamağını kapsamaktadır (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 183-184)

Dergiler, çocuk psikologlarının, grafikerlerin ve çocuk edebiyatı yazarlarının ortak çalışmaları sonucu hizmete sunulur. Dolayısıyla detaylı bir çalışmanın ürünüdür. Bu çalışmanın en temel özelliği, ortaya çıkarılan ürünün çocuğa göre olmasıdır. Bir dergi, kapağındaki resimlerden içindeki yazıların üslubuna kadar, çocuğa hitap etmelidir. Biçim ve içerik çocuğun gelişimine paralel özellikler taşımalıdır (Barutçu, 2010, s. 7).

Yalçın ve Aytaş (2014) çocuk dergilerinin en önemli özelliklerinin bir haftalık, on beş günlük veya bir aylık bir süre içinde çocukların dünyasını ilgilendiren haber, olay ve bilimsel gelişmelerin yansıtıldığı iletişim aracı olduklarını, yani çocuk edebiyatının diğer ürünleri gibi tek boyutlu olmadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu dergilerin, edebiyatın birçok türünün, habercilik teknolojisinin ve iletişimin göz önünde bulundurulduğu çocuk edebiyatı ürünleri olduğunu söylemişlerdir (s. 236).

Tanrıkulu (2014) çocuk dergilerinin çocuklara zengin bir içerik sunarak onlara okuma alışkanlığı kazandırdığından, onları bilgilendirdiğinden ve çeşitli konularla çocuğun kişilik oluşumuna rehberlik ettiğinden söz etmektedir (s. 41).

Çocuk edebiyatının önemli ürünlerinden biri olan çocuk dergilerinin okuma aracı olarak ortaya çıkışı 19. Yüzyılın ortalarına rastlar. Hemen hemen her ülkede çocuk alanındaki gelişmeler, küçük okurlara özgü dergilerin çeşit ve sayı bakımından artışına yol açmıştır (Öğüt, 2008, s. 1). Çocuk dergiciliği; gerek amaç gerek konu olarak genel dergicilikten farklı bir alandır. Çocuk dergileri hem eğitim hem de edebiyatla doğrudan ilişkili eserlerdir. Çünkü çocuk dergileri; okul öncesinden başlayarak çocuğun ergenliğe eriştiği zaman dilimini kapsayan bir dönemi içine alır ve içinde onların eğitim, edebiyat ihtiyaçlarını karşılayacak türde eğitsel amaçlı yazılar, hikâyeler, masallar, biyografiler, anı vb. türden yazılar bulunur (Erdoğan, 2009, s. 1).

“Sürelî yayınlar, ders konularıyla güncel olaylar arasında ilişki kurmaya yarar. Toplumsal hayat ve okul arasında köprü kurar. Güncel olayları ve sanat etkinliklerini izleme ve yorumlama alışkanlığı kazandırır” (Şimşek, 2011, s. 71).

“Güncel olma özellikleriyle dergiler, çocuğun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Çocuğa okuma, boş zamanlarına değerlendirme alışkanlığı verdiği gibi çocukta henüz keşfedilmemiş yetenek ve istekleri ortaya çıkararak, onları yazmaya, okumaya, resim yapmaya teşvik eder” (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 234).

“Çocuk dergisi çocuğun hem okul hayatını hem de okul dışı etkinliklerini daha zevkli hale getirebilir. Ülkemiz çocukları çocuk dergileriyle bir şekilde buluşturularak bu materyalden eğitimde yararlanılmalıdır” (Tanrıkulu, 2014, s. 42).

Çocuk dergileri okullarda, çocukların eğitiminde etkin bir biçimde kullanılabilir. Okullarda kullanılan materyallere ek olarak dergiler güncel olma özellikleriyle, eğlenceli içerikleriyle ders başarısını önemli ölçüde etkileyebilir.

Baker (2012, s. 27)’a göre derslerde kullanılan bu materyallerin hayatla iç içeliği öğrencinin derse olan tutumunu değiştirmekte ve öğrencinin dersteki başarısını olumlu yönde etkilemektedir. Medya ürünleri ve metinleri derslerde materyal olarak kullanılmaktadır. Fakat öğrencinin günlük hayattaki medya kullanımıyla kıyaslandığında bu kullanım yok hükmündedir, denilebilir. Değişen ve gelişen dünyada ders materyallerinin türü ve müfredatın içeriği değiştirilerek öğrencinin gündelik yaşamıyla ilişki kurulmalıdır. Eğitimciler çocukların medya sevgisinden yararlanmayı tercih etmelidirler. Medya ve popüler kültür fark edilip eğitime dâhil edildiğinde, onların medyasına değer verilmiş olacak ve medya eğitimle ilişkilendirilecektir.

“Dergilerin konu çeşitliliği ve resimli oluşu çocukların farklı konularda, farklı bilgilere sahip olmasını ve sosyalleşmesini kolaylaştırır” (Taş, 2008, s.27).

Geçmişi Tanzimat’a kadar uzanan çocuk dergileri, çocuk edebiyatı için büyük önem taşır. Haftalık, on beş günde bir veya aylık yayınlanan bu eserler çocuğun ilgisini daha rahat çekebilmektedir. Süreli oluşu, içinde birden fazla türü barındırması, daha renkli oluşu, resimleri, ödüllü bilmeceleri ve kitaplarla karşılaştırıldığında daha ince olmaları, onları çocuklar için daha cazip hale getirmektedir (Över, 2013, s. 10).

Dergiler çocuğun her türlü bilişsel ve duyuşsal alanına hitap ettiği için çıktığı günden bu yana çocuklar için vazgeçilmez bir materyal olmayı sürdürmüştür. Çocuklar her devirde dergilere ulaşmış, dergileri okumuş, onlarla eğlenip kültürlenmişlerdir. Çocuk dergilerinin Tanzimat’tan günümüze artan bir ilgiyle varlığını sürdürmesi bunun en güzel kanıtıdır (Tanrıku, 2014 s. 38).

“Baskı tekniklerinde ve maliyetlerinde gittikçe artan bir ucuzlama süreciyle birlikte, ilerde tamamen çocukların çıkarabilecekleri haftalık hatta günlük çocuk gazete ve dergilerinin eğitime katkısının çok büyük olacağı, çocukların kişilik, kimlik ve becerilerinin gelişmesinde sınıf içi etkinlikler kadar yararlı olacağı unutulmamalıdır”(Yalçın&Aytaş, 2014 s. 233).

“Dergiler çocuğu kültürel ve bilgi anlamında desteklemekle kalmayıp okula yardımcı bir materyal özelliği de taşır. Bu yüzden dergiler çocukların eğitiminde daha etkin bir materyal olarak kullanılmalıdır. Çocuk ders kitabının resmiyetinden biraz olsun kurtulup eğlenceli bilgi edinimini yaşamalıdır” (Tanrıku, 2014, s. 41).

Yalçın ve Aytaş (2014) yayımlanan çocuk dergilerinin çocuklara kazandırdıkları ve etkilerini ve şu şekilde sıralamışlardır:

1. Çocuk dergi okurken hem hoş vakit geçirir hem de yeni şeyler öğrenir. Aynı zamanda da okuma, düşünme, okuduğunu anlama gibi alışkanlıklar kazanır.
2. Çocuğun yaşamı tanımaya yardımcı olur. Onun ruhuna canlılık verir. Yaşama sevinci kazandırır. Çocuğun yaşama hazırlanması ve çeşitli bilgilerin kazandırılması konusunda çocuğa rehberlik eder.

3. Türkçeyi en iyi şekilde konuşup yazmayı öğretirken dilin bütün incelikleriyle kullanılması becerisini kazandırır.
4. Yazmaya, çizmeye, yorum yapmaya yardımcı olarak çocuğun yaratıcı, yapıcı etkinlikleri ve estetik düşüncesini geliştirir.
5. Güncel olayları inceleyerek kendisini ilgilendiren gelişmeler hakkında bilgi sahibi olur.
6. Kendi yaş grubunda çocuklarla iletişim içinde olarak onların duygu ve düşünceleri ile kendi duygu ve düşüncelerini karşılaştırma imkanı bularak kendisini geliştirir (s. 237).

### **Çocuk Dergilerinde Bulunması Gereken Özellikler**

Eğitim amaçlı çocuk dergileri ve çocuklar arasında görsel bir iletişim bulunmaktadır. Bu dergilerin amacı, çocuğa mesaj iletmektir. Söz konusu dergiler ve çocuk arasındaki bu iletişim, sözcük ve görsellerin bir araya gelerek oluşturduğu grafik tasarım diliyle sağlanmaktadır. Mesajın doğru ve etkili iletebilmesi için, mesajın içeriği kadar nasıl iletildiği de önemlidir. Tasarım öge ve ilkelerinin iyi bilinerek uygulandığı, farklı alanlardan uzman kişilerin bir araya gelerek bilinçli bir yaklaşımla ortaya çıkardığı çocuk dergileri mesajı en ekonomik yoldan iletebilecektir (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 184)

Çocuk dergisi çıkarma işi başlı başına bir uzmanlık alanıdır. İyi, güzel ve doğru olanı devamlı olarak cazip hale getirmek elbette her zaman kolay değildir. Derginin dili, söz dağarcığı, cümle yapısı çocukların bilgi ve algılama düzeylerinin üzerinde olmamalıdır. Bunun yanında özel nitelikli resimler, grafikerler tarafından resimlenmesi gerekmektedir. Çocuk psikolojisi konusunda bilgili bir yazar kadrosu veya danışmanlarının bulunması dergiyi çocukların düzeyine, algılamasına ve beğenisine uygun hale getirecektir (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 234).

Günümüzde satış rakamları oldukça düşük olan çocuk dergileri; içeriklerinde bilim, spor, sanat, bilmece, boyama, hikâye, ünlü kişilerin yaşamları, masal ve genellikle çizgi dizilerden oluşan öyküler gibi çeşitli konulara yer vermektedirler. Böylelikle eğitici ve eğlendirici özelliklere yer veren dergiler çocuk üzerinde, olumlu etkilere neden olmaktadır (Taş, 2008, s. 34-35).

Barutçu (2010, s. 16) Türkiye’de süreli yayın çıkış tarihinin 1869’lu yıllara kadar uzanmakta olduğunu, bu sürecin, dergicilik faaliyetleri açısından oldukça uzun bir döneme karşılık gelmekte olduğunu söylemektedir. Çocuk dergilerinin, bu uzun dönemin dili, üslubu ve imlâsıyla ilgili önemli bilgiler içerdiğini, bu alanlardaki geçiş noktalarını işaret ettiğini ve döneme ait doğru ve yanlış kullanımlar hakkında bilgi verdiğini belirtmiştir.

Dergiler günümüzün basılı iletişim araçları arasında önemli yer tutar. Çocuk dergileri, çocuğun düşünme, dil ve okuma becerisini geliştirmek, okul dışında geçirdiği zamanı daha kaliteli kılmak, çocuğu eğitmek ve eğlendirmek gibi işlevlere sahip olan iletişim araçlarıdır (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 184).

“Çocuk dergilerindeki dil, üslup ve imlâ konularına ilişkin bulgular, çocukların Osmanlıca hakkında bilgi edinmelerini ve Türkçenin zenginliğini fark etmelerini kolaylaştırıcı niteliktedir” (Barutçu, 2010, s. 17).

Çocuk dergileri için hem ülkemizde hem de dünyada herhangi bir denetim mekanizması bulunmamaktadır. Medya ne kadar özgürse çocuk dergileri de o kadar özgür durumdadır.

Medya grubu çocuk dergisini kendi ilkeleri ve değerleri doğrultusunda oluşturmakta ve bu mesajları çocuklara istedikleri gibi sunmaktadır. Olumlu içerikte dergiler vardır, ancak olumsuz nitelikte olan dergilerin sayısı daha fazladır. Sadece kendi kriterlerine bırakılmış bu dergilerin nasıl olması gerektiği hakkında araştırmacılar bazı ölçüler belirlemişler ve dergilerde bulunması gerekli olan nitelikleri maddeler halinde sunmuşlardır (Tanrıkulu, 2014, s. 67).

Tanrıkulu (2014, s. 69) çocuklar için hazırlanan dergilerde fiziksel görünümün çok önemli olduğunu dile getirmiştir. Çocukların ilk olarak derginin görünüşünden etkilendiğini söylemektedir. Etkileyici görünümün ve yapının çocuğu içerikle buluşturduğunu, etkileyici bir kapak, kaliteli bir kâğıt, iyi tasarlanmış sayfalar, canlı ve özenilmiş resimler ve fotoğraflar, yaşa uygun seçilmiş yazı tipi gibi özellikler derginin alınması ve içeriğinin okuyucuyla buluşması için en önemli adım olduğunu ve bu yüzden çocuk dergilerinin anahtarının estetik bir görünüş ve sağlam bir yapı olduğunu vurgulamaktadır.

“Dergi kâğıdının kalitesi diğer çocuk kitaplarında olduğu gibi özenle seçilmelidir. Mat, birinci hamur ve baskıda yazının kâğıdın arkasından görünmeyeceği gramajda olması gerekmektedir. Parlak birinci hamur kâğıt (kuşe) ışığı yansıttığı için sağlıklı değildir” (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 235).

Çocuklara yönelik tüm yayınlarda yazı karakteri ve harf boyutu, çocukların yaş grubuna uygun tasarlanmalıdır (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 196).

Baskı, dizgi tekniği, sayfa düzeni kolay okunup izlenecek şekilde olmalıdır. Dergide yer alan yazı, haber ve diğer yazı metinlerinin mutlaka resim, grafik ve tasarımlarla desteklenmesi, okunmasının daha kolay hale getirilmesi gerekmektedir. Ayrıca resimlerin, düzenleme ve tasarımların çocukların merak ve ilgilerini toplayıcı ve yazılı metne yönlendirici özelliklere sahip olması gerekmektedir. Yazıların boy ve puntoları hedef kitle olan yaş gruplarına göre özenle hazırlanmalıdır (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 235).

Çocuğun yazıdan önce çizgi ile tanıştığını göz önüne alarak onun ilgisini çeken resim, desen ve karikatürün güzel çizilmiş ve estetik değerinin olmasına dikkat edilmeli, ancak çocukların pedagojik düzeyleri göz ardı edilmemelidir. Çizilen karikatürlerin çocukların yaş düzeyine uygun olmasına dikkat edilmelidir (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 235).

Yalçın&Aytaş (2014, s. 235) fotoğrafların çocuklara ilginç gelecek şekilde ve estetik ölçülerde olması gerektiğini, sayfalara yerleştirilişinde yazılarla fotoğraflar arasındaki oranlarla, fotoğrafın konusu ile yazıların konusu arasında ilginin mutlaka göz önünde bulundurulması gerektiğini söylemektedir. Küçük yaş grupları için fotoğrafların, karmaşık durum, olay veya ortamları anlatan konulardan seçilmemesi gerektiğini, tek bir olayın, tek bir kişinin bulunduğu veya bir tek durumun bulunduğu fotoğrafların seçilmesinin, kullanılmasının gerekli olduğunu söylemiştir.

Çocuğu fiziksel olarak tatmin eden derginin ikinci boyutu içeriktir. Dergiye bağlılık hissinin çocukta devam etmesi için içerik önemlidir. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olamayan bir dergi fiziksel olarak ne kadar olgun olursa olsun çocuğu tatmin etmeyecektir ve bir kez aldığı

dergiyi bir daha almayacaktır. Ama hoşlanılan bir içerik çocuğu kendine bağlayacak ve çocukta dergiye bağlılık hissini diri tutacaktır. Bu yüzden çocuk dergilerinde içerik çok önemlidir (Tanrıkulu, 2014, s. 73).

Dergide çocuk için düzenlenen eğitici bilgi ve üniteler okulda işledikleri ders ve konulara paralellik gösterecek ve onları tamamlayacak bir biçimde planlanmalıdır. Derginin çıktığı ay, hafta veya günün güncel olaylarından okulda işlenenlere yardımcı olacak bilgi ve materyallere yer verilmelidir. 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, değişik ulusal ve dini bayramlarla günler titizlikle izlenerek o günlerin anlam ve önemleri ile ilgili bilgilere yer verilmelidir (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 236).

Eğitim amaçlı çocuk dergilerinin tasarımı, bu konuda eğitilmiş, deneyimli ve hedef kitlenin özelliklerini yakından tanıyan uzman grafik tasarımcılar tarafından yapılmalıdır. Dergiler, estetik beğeni kazanmış, yaratıcı ve özgüven sahibi bireylerin yetişmesi için, yayınevi, editör, yazı işleri müdürü, yazar, grafik tasarımcı, resimlemeci, fotoğrafçı, redaktör, teknik koordinatör, yayın kurulu üyeleri vb. kişilerin eşgüdüm halinde çalıştığı uzman bir ekip tarafından hazırlanmalıdır. Künye bölümünde bu kişiler belirtilmelidir (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 197).

“İçerik verilirken çocuğun yaşı, ruhsal ve zihinsel gelişmelerinin göz önünde bulundurulduğu, güncelliği olan bilgilerin, kültürel olayların yer almasına özen gösterilmelidir (Yalçın&Aytaş, 2003, s. 236).

Dergilerde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise kullanılan dildir. Kullanılan dil çocuktaki dil gelişimini destekler nitelikte olmalıdır. Kullanılan dilin çocuğun yaşına uygun ve anlaşılır olması gerekir. Çok uzun cümlelerden kaçınılmalıdır. Bazı yazılarda bulunan yabancı terimlerin ve kelimelerin çok olmamasına özen gösterilmelidir (Tanrıkulu, 2014, s. 236).

Çocuk dergilerinin biçim açısından uymaları gereken bazı kriterler bulunmaktadır. Bu şekilsel kriterlerden bazılarına genel olarak bakacak olursak, bunlar;

1. Boyutlar (Büyüklik): Boyutların içerikle uyum göstermesi gerekmektedir. Boyutların ayarlanırken çocukların kolayca taşıyabileceği ve kullanabileceği ağırlıkta ve büyüklükte olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.
2. Kâğıt: Çocuk dergi ve kitaplarında kullanılan kâğıdın mat, yani parlak olmayan cinsten bir kâğıt olması, bunun yanında dayanıklı ve kaliteli (en az ikinci hamur) olması gerekir. Kâğıdın mürekkebi dağıtmayan cinsten olmasına dikkat edilmelidir.
3. Sayfa Düzeni: Sayfa düzeninde ilk dikkat edilmesi gereken özellik satır aralıklarıdır. Satır aralıkları ne yazıların birbirine karışmasına neden olacak kadar sık, ne de dikkat dağıtıp okumayı zorlaştıracak kadar seyrek olmalıdır. Çocuk dergilerinde genellikle bir buçuk veya iki satır aralığı tercih edilmelidir. Sayfa kenarlarında geniş boşluklar (marjlar) bırakılmasına dikkat edilmelidir. Sayfaya konulacak resim ve yazıların birbiriyle dengeli olmasına özen gösterilmelidir.
4. Harfler: İlköğretimin ilk kademesinde olan çocuklar için düzenlenen metinlerde harfler on iki punto ve yukarısında olmalıdır. İlköğretimin ikinci kademesinden itibaren on puntolu metinleri okuyabilirler. Genellikle Times New Roman ve Verdana yazı karakterleri çocuk yayınlarında tercih edilmektedir.
5. Resimler: Çocuk dergilerindeki resimler sade, açık ve konuya uygun olmalıdır. Resimlerin eğlendirici, güldürücü, neşe verici ve her şeyden önce sevimli olmalarına özen gösterilmelidir. Çocuk yayınlarında kullanılan resimler açıklayıcı, süsleyici ve tamamlayıcı özellik taşırlar. Konuya göre en uygun olan kullanılmalıdır.

6. Kapak ve Cilt: Sağlam ve çocuğun hoşuna giden çekici bir kapak veya cilt eserin okunma ve uzun süre saklanma şansını çoğaltır. Dikişsiz veya ciltsiz yayınlar çabuk dağılır, yıpranır. Dergi ciltlenmesinde genellikle tel zımba tercih edilmektedir. Ancak bu durum çocuk dergileri için doğru bir yol değildir. Hem dayanıklılık açısından hem de sağlık açısından tel zımba tercih edilmemelidir. Kapak resmi seçilirken çocukların ilgisini çekebilecek, derginin amacını ve içeriğini yansıtan resimler olmasına dikkat edilmelidir. (Demiryürek, 2012, s. 1019-1020)

İç yapı özellikleri kategorisinde beş farklı başlık altında sınıflandırmalar yapılmıştır (Demiryürek, 2012, s. 1020)

Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim araçlarının incelenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin usûl ve esasları düzenlemek amacıyla hazırladığı ders kitapları ile eğitim araçlarının incelenmesi ve değerlendirilmesine ilişkin yönergede eğitim araçlarının başvurusu, incelenmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili maddeler sıralanmıştır. Bu maddeler şu şekildedir;

1. Tema: Çocuk dergilerinde yer alan temaların açık ve net olmasına dikkat edilmelidir. Teması belirsiz, kapalı ve değişik yorumlara yol açabilecek dergiler çocuklar açısından çok zararlıdır.
  2. Konu: Konuların temalarla ilişkili olması temel şarttır. Bu sağlandıktan sonra çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına göre konular belirlenmelidir. Onların dünyalarını yansıtabilecek, ulusal kültür değerlerini, içinde yaşadıkları toplumun benimsediği ahlak kurallarını, gelenek ve görenekleri öğretebilecek konuların seçilmesi önemlidir. Konuların çeşitliliğine önem verilmelidir.
  3. Kahramanlar: Seçilen kahramanların çocukların gerçek hayatta da karşılaşabilecekleri kişiler olması gerekmektedir. Yani inandırıcı kişiler olmalıdırlar. Kahramanların sayısının çok olmamasına dikkat edilmelidir. Özellikle küçük yaşlardaki çocuklar için az sayıdaki kahraman daha iyidir. Karakterlerin geliştirilmesi de dikkat edilmesi gereken bir diğer husustur. İyi geliştirilmeyen bir karakter, sık, inandırıcılık yönü zayıf ve sönük olacaktır. Bu da çocukların o kahramanla özdeşim kurmasını engelleyen bir unsurdur.
  4. Plan: Plan, bir eserin yapısını ve iç düzenini önceden tasarlamayı sağlayan ve yazma işini bir disipline bağlayan araçtır. Derginin içeriği belirlenirken çocukların ilgisini sürekli uyanık tutabilecek bir planın hazırlanması ve derginin bu plana göre şekillendirilmesi gerekmektedir. Çocukların seviyeleri göz önünde bulundurularak sade ama akıcı bir plan hazırlanmalıdır.
  5. Üslup, Dil ve Anlatım: Çocuk dergilerinde kullanılan dil onların yaş seviyeleri de göz önünde bulundurularak akıcı, yalın, açık ve sürükleyici olmalıdır. Yazım ve anlatım yanlışlıklarına dikkat edilmelidir. Çocuklara dil sevgisi ve bilinci kazandırma temel amaç olarak benimsenmelidir. Türkçenin anlatım olanaklarıyla (deyimler, atasözleri, ikilemeler, pekiştireçler, imgesel kullanımlar, benzetmeler, vb.) çocuklar buluşturulmalıdır. Kelime hazinelerini geliştirmeye çalışılmalıdır. (Demiryürek, 2012, s. 1020-1021)
- Eğitim araçlarının incelenmesinde aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulur:

a) Şekil Bakımından

- 1) Kullanılan malzemenin kalitesi ile kâğıdın cinsi, renk ve baskısının göz sağlığı yönünden iyi seçilip seçilmediği,
- 2) Basılı eserlerde harf ve rakam büyüklüklerinin belirtilen ölçülere uygun olup olmadığı (İlköğretim birinci sınıf için (20), ikinci sınıf için(18), üçüncü sınıf için (14), dördüncü sınıf için(12), beşinci sınıf için(11), daha üst kademeler için ise (10) puntodan küçük harf ve rakam kullanılmamasına özen gösterilir. Resim altı, dipnot ve benzeri yerlerde kullanılan yazılarda istenilen punto kullanılabilir.)
- 3) Şekil, resim, tablo, fotoğraf, şema, plan, harita, grafik ve benzerlerinin metinleri destekleyici ve tamamlayıcı olup olmadığı ve uygun yerlerde bulunup bulunmadığı,

4) Eğitim aracının kullanılabilir, korunabilir ve ekonomik olup olmadığı

b) İçerik Bakımından

1) Anayasa ve yasalara ters düşüp düşmediği,

2) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarında belirtilen “Atatürk İnkılap ve İlkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek” hükmüne ve Türk Millî Eğitiminin Temel İlkelerine uygun olup olmadığı,

3) Bilimsel hata bulunup bulunmadığı,

4) Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılıp kullanılmadığı,

5) Kişi, kurum ve kuruluşları yıpratıcı nitelikte olup olmadığı,

6) Temel insan haklarına aykırılık taşıyıp taşımadığı; cinsiyet, ırk, din, dil, renk, siyasi düşünce, felsefi inanç, mezhep ve benzeri ayrımcılık içerip içermediği,

7) Bilimsel ilke ve yöntemlere uygun olarak hazırlanıp hazırlanmadığı,

8) Reklam niteliğinde öğelere yer verilip verilmediği,

9) Türkçe dışında hazırlanmış olanlarının, Bakanlar Kurulunca Türkiye'de eğitim-öğretimine izin verilen yabancı dillerde hazırlanıp hazırlanmadığı,

10) Estetik, edebî, kültürel ve sosyal değerlere uygun olup olmadığı,

11) Görsel unsurlarının toplumun ortak değerleriyle bağdaşıp bağdaşmadığı,

12) Eğitici ve öğretici nitelikleri bakımından, hitap ettiği eğitim kurumlarının özel amaçları ile ders programlarını destekleyip desteklemediği ve istenen düzeye uygun olup olmadığı,

13) Eğitim aracının, öğrencilerin eğitim düzeyleri yanında yaş ve bilgi düzeylerine uygun olup olmadığı yönüyle incelenir ve değerlendirilir.

### **Türkiye’de Çocuk Dergisi Yayın Faaliyetleri**

Barutçu (2010, s. 11)’ya göre bilimde, çocuk psikolojisi alanında yaşanan gelişimler Türkiye’de de etkili olmuştur. Bu şekilde, çocukların ihtiyaçları fark edilmiş ve bu ihtiyaçların karşılanmasında edebiyattan faydalanılmıştır. Çeşitli edebî türler dışında dergi ya da gazete gibi ürünlerin çocuk ahlâkı üzerindeki etkisinin gözlenmesi sonucu, dergicilik alanındaki çalışmalar da artırılmıştır

“Türkiye’de çocuk dergiciliği, 19. yüzyılın ikinci yarısında başlamıştır. Bu süreçle orantılı olarak belirli bir gelişim gözlenirse de siyasi otoritenin baskısı, dergicilik faaliyetlerini

zaman zaman sekteye uğratmış ve gereken ilerlemenin önüne geçmiştir” (Barutçu, 2010, s. 12).

“1869 yılı Türk çocuk dergiciliği için bir dönüm noktasıdır. Söz konusu bu yılda ilk Türk çocuk dergisi olan *Mümeyyiz* yayın hayatına atılmıştır. Bu derginin en büyük özelliği alanında ilk olmasıdır” (Kıymaz, 2015, s. 18).

Över (2013) bizde bilinen ilk çocuk dergisinin *Mümeyyiz* olduğunu söyler. Derginin 15 Ekim 1869 yılında yayın hayatına başladığını, bundan sonra 23 Nisan 1875 tarihinde Sadakat adlı derginin çıktığını aktarır. Sadakat’ın altıncı sayıdan sonra, sahip olduğu ismin çocuklar için ağır olduğu düşüncesiyle Etfâl adını aldığını ve bu isimle on altı sayı daha çıktığını, bunları da sırasıyla Bahçe (1880), Çocuklara Kıraat (1881), Çocuklara Arkadaş (1882), Vasıta-i Terakki (1882), Çocuklara Rehber (1897), Çocuk Bahçesi (1904) dergilerinin takip ettiğini belirtir (s. 13).

Gürel (2001) Türk çocuk edebiyatı tarihine baktığımızda bugüne kadar çocuklar için 200’den fazla derginin yayımlandığını görebileceğimizi, bu tarihi seyir içerisinde çocuklar için çıkartılan dergilerin, Meşrutiyet günlerinde, Cumhuriyet’in ilk yıllarında ve 1980’li yılların başında hatırı sayılır bir artış göstererek çoğalmalarını ise edebiyat sosyolojisi açısından incelenmeye değer bir konu olduğunu ortaya koymuştur (s. 126).

İlk çocuk dergileri günlük gazetelerin ekleri olarak ortaya çıkmıştır. Bu dergilerin hemen hemen hepsi amaçlarının çocukların fikirlerini aydınlatmak, ahlâkını düzeltmek, fennî, edebî bilgiler vererek yenileşmeyi sürekli kılmak olduğunu söylerler. Dergilerin hemen hemen hepsi zor şartlarda hayatlarını sürdürmüşlerdir. Dönemin siyasi ve sosyal şartlarından dolayı ömürleri kısa olmuştur. Birkaçı haricinde büyük bir bölümü yirminci sayıya dahi gelememiştir (Erdoğan, 2009, s. 5).

Eski harfli yayınlanan ilk dergiler genellikle İstanbul’da çıkmıştır. Sayıları az da olsa Aile, Çocuklara Rehber, Çocuk Bahçesi gibi dergiler Selanik’te; Ciddi Karagöz, Haftalık Çocuk Gazetesi Bursa’da; Mektebliler Âlemi, Çocuk Yıldızı İzmir’de; Türk Çocuğu Ankara’da Yeni Yol ise sırasıyla Bolu, Akhisar ve İstanbul’da çıkmışlardır (Durmuş, 2007, s. 12).

Durmuş (2007) eski harfli çocuk dergilerinin genellikle haftada bir ve perşembe günleri çıktığını, isim seçimlerinde ise daha çok çocukların hoşlanabileceği ya da çocuklukla ilgili çağrışımlar uyandıran isimler seçildiğini anlatmaktadır. Ayrıca 19. asrın sonlarından itibaren dönemin ün yapmış yazarlarının da çocuk dergilerinde yazmaya başladıklarından söz etmektedir (s. 13).

Şimşek (2011) toplam elli farklı çocuk dergisinin yayınlandığı Cumhuriyet öncesinde bu dergilerin yalnızca Türk çocuk edebiyatının temelini atmakla kalmadığını; hem çocukların eğlence ihtiyaçlarını karşıladıklarını hem de Türk aydın ve edebiyatçıları arasında çocuk

edebiyatının önemi ve gerekliliği konusunda bir bilinç oluşmasını sağladıklarını belirtmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra ise özellikle eğitim alanında yapılan yeniliklerin çocuk edebiyatına da yansımış olduğunu, bu dönemde çocuk dergilerinin sadece eğlendirici ve eğitici değil, yapılan yenilik ve inkılapların toplumun geleceğini oluşturan çocuklara benimsetilmesi işlevini gördüğünü belirtmek gerektiğini söylemiştir (s. 50).

Yalçın ve Aytaş (2014) Cumhuriyet döneminde yeni harflerin kabul edilmesinden sonra çocuk dergilerinin hem sayısının hem de baskı sayılarının çoğaldığından, ancak daha önceki dönemlerde olduğu gibi Cumhuriyet döneminde de yayın hayatını uzun ve kesintisiz sürdüren çocuk dergilerinin az olduğundan söz etmişlerdir. Çocuk Sesi (1928), Afacan Arkadaş (1928), Mektepli (1928), Çocuk ve Rüya (1928) ve Doğan Kardeş gibi dergilerin Cumhuriyet kuşaklarını etkilemiş olan belli başlı dergiler olduğunu belirtmişlerdir (s. 241).

“Harf devriminden önce 1876-1928 yılları arasında 50 kadar dergi yayımlanmasına karşın 1928-1938 yılları arasında 32 dergi yayınlanmıştır. Bu yıllarda çocuk dergilerinde önemli bir artış olduğu gözlemlenmektedir” (Tanrıku, 2014, s. 53).

Cumhuriyet Döneminde yayımlanmış bazı dergiler ise şunlardır: “Doğan Kardeş”, “Diyanet Çocuk Dergisi”, “Elma Şekeri”, “Şeker Çocuk”, “Milliyet Kardeş”, “Milliyet Çocuk Dergisi”, “Vakıf Çocuk”, “Türkiye Çocuk”, “Yeni Can Kardeş”, “Tercüman Çocuk Dergisi”, “Kandil Çocuk”, “Çocuğu Selam”, “Kumbara”, “Başak Çocuk”, “Başaralım”, “Yavru Türk” (Durmuş, 2007, s. 13)

“Türkiye’de çocuklara yönelik dergi çıkarma faaliyeti 1979 Dünya Çocuk Yılı dolayısıyla bir canlılık göstermişse de daha sonraki yıllar 1979 doğumlu çocuk dergilerini birer birer çocukların dünyasından söküp aldı” (Gürel, 1998, s. 77).

Dergi içerikleri ve önsözleri incelendiğinde, ilk çıkan dergilerde görünürde çocuğa seslenmek amaç edinilse bile, anne babalara hitap edildiği dikkati çekmektedir. Dolayısıyla dergilerde, öncelikli olarak çocuğa yönelik olumlu bir bakış açısı oluşturmak hedeflenmiştir. Önceleri çocuğa saygı duymayan ve onu, tüm ihtiyaçlarıyla birlikte bir birey saymayan ebeveynlere yönelik uyarılar, metinler içerisinde yer almıştır. Daha sonra ise bu metinler, çocuğa hitap eder, çocuğu anlatır hale gelmiştir (Barutçu, 2010, s. 12).

Cumhuriyet Dönemi’ne kadar çıkarılan dergilerin ortak özelliklerine gelince; bu dergilerin hemen tamamına yakın kısmı düzenli ve istikrarlı bir biçimde çıkamamışlardır. Bunda dönemin sosyal, siyasal çalkantıları yanında sürekli savaşların açtığı istikrarsız ortamın etkisi büyüktür. Dil ve imla ile ilgili kararsızlıklar büyükler için basılan gazete ve dergiler yanında çocuk dergileri içinde geçerli olmuştur. Dili çocukların anlama ve algılama düzeylerinin çok üstünde kaldığı gibi; noktalama, cümle yapıları gibi konularda da özenli bir birlik bulunmamaktadır. Resimlemede çizerlerin kendi özgün çizimleri ve yerli motifler yerine daha çok yabancı çocukların dergilerinden alınan veya benzetilmeye çalışılan resimler ön plandadır. Eğitim bilimlerinin o dönemin ihtiyaçlarına yönelik bulgularına fazlaca dikkat edilmemiştir. (Yalçın&Aytaş, 2014, s. 241).

## **Tanzimat Döneminde Çocuk Dergisi Yayın Faaliyetleri**

Macit ve Soldan (2006) Tanzimat edebiyatının, Batı edebiyatlarının, özellikle Fransız edebiyatının etkisiyle 19. Yüzyılın ikinci yarısında Türk edebiyatında oluşan yeni dönemin etkisiyle bu isimle anıldığından söz etmektedirler. 1839'da yürürlüğe giren Tanzimat Fermanı dolayısıyla bu ismin verilmiş olduğunu, dönemin özelliklerini yansıtan edebi ürünlerin, 1870-1885 yılları arasında ortaya konulduğunu söylemişlerdir (s. 52).

“Yeniliğin memlekete yerleşmesinde ve gelişmesinde önemli rollerden birini de gazete ve gazeteciliğin oynadığı, kabul edilmesi gereken bir hakikattir” (Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, 1992, s. 386).

İlk Türk çocuk dergisinin ortaya çıktığı ve Tanzimat Dönemi olarak adlandırılan zaman diliminde Türk toplum ve devlet yapısında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Batı kültürünün örnek alındığı bu dönemde, batı tarzı okullar açılmış, orduda Batılı tarzda reformlar yapılmıştır. Tanzimat Edebiyatı da bu dönemin bir ürünüdür. Bu dönemde batılı edebiyat ürünleri örnek alınarak yeni türler denenmiş ve adaptasyonlarla başlayan bu çaba, telif eserlerin verilmeye başlamasıyla kendi kimliğini göstermeye başlamıştır. Süreli yayınların yaygınlaşması ve halk tarafından ilgi görmesi de bu türlü çabalardandır. İlk çocuk dergisi *Mümeyyiz* de bu ortamda ortaya çıkmıştır. Onun gördüğü ilgi karşısında başka dergiler de yayımlanmaya başlanmış ve çocuklar kendileri için yayımlanan bu ürünlere rağbet etmişlerdir. Öğreticilik bu dergilerde ön plana çıkan bir unsurdur. Devamlılık noktasında sıkıntı yaşayan bu dergilerden sadece birkaçı uzun ömürlü olabilmışlerdir. Bu dergilerde devrin getirdiği sosyal ve siyasi hadiselerin etkilerine rastlamak mümkündür. Zaman zaman yönetimle sıkıntılar yaşayan dergiler, yönetimle iyi geçinmeye ve böylece ömürlerini uzatma eğilimindedirler. Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte devrin öngördüğü çocuk modelini yetiştirmek amacıyla çeşitli dergiler yayın hayatına başlamışlardır (Kıymaz, 2015, s. 26).

Yapılan incelemeler ülkemizde dergiciliğin Batı'ya göre daha geç oluştuğunu göstermektedir. Tanzimat dönemi, Türk dergicilik tarihindeki ilk girişimlerin yaşandığı dönemdir. Şu ana kadar yapılan araştırmalar Osmanlı'da ilk derginin 1862 yılında çıkarılan “Mecmua-i Fünûn” adlı dergi olduğunu göstermektedir. İlk çocuk dergisi ise 1869 yılında çıkarılan “Mümeyyiz”dir. 49 sayı yayımlanan bu dergi, çocuk dergileri içerisinde en çok beğenilenlerdendir (Kaptan & Sürmeli, 2011, s. 184).

Bilinen ilk çocuk dergisi *Mümeyyiz*'in, ilk kadın dergisi ile aynı sene içinde çıktığını, ilk kadın dergisi *Terakki*'nin 28 Haziran, *Mümeyyiz*'in ise 15 Ekim 1869'da yayınlanmaya başladığını belirten Okay (1999) bu tarihin aşağı yukarı kadının "kadın", çocuğun da "çocuk" olarak telakki edilmeye başlandığı dönem olduğunu söylemektedir. Eski harfli çocuk dergilerinin genelde kısa bir yayın hayatına sahip olduğunu, *Mümeyyiz*'in 49 sayı çıktığını, *Çocuklara Mahsus Gazete*'nin 627 sayıyla en uzun ömürlü çocuk dergisi olurken onu 166 sayıyla *Çocuklara Rehber*'in, 113 sayıyla da onları *Yeni Yol*'un takip ettiğini ve geriye kalan dergilerin büyük bir bölümünün 20 sayı bile bulamadığını belirlemiştir (s. 18)

“Çocuk edebiyatı alanında önemli gelişmeler, her ne kadar son yıllarda gerçekleşmiş olsa da temeli Tanzimat’a dayanmaktadır. Bu dönemde yapılan çeviriler ve bazı şair ve yazarların kendi yazdıkları eserler çocuk edebiyatına giriş niteliğindedir” (Över, 2013, s. 10).

Erdoğan (2009)’a göre gündelik hayatın hemen her alanında yaşanan Batı kaynaklı değişme ve gelişmeler çocukları da yetişkinler kadar etkilemiştir. Tanzimat Fermanı’ndan 20. yüzyılın başına kadar Osmanlı çocukları; eğitimden sağlığa, kıyafetten oyuncaklara kadar birçok alanda Batı tipi hayat tarzıyla karşı karşıya gelmiştir. Kadın ve çocukların toplumda söz sahibi olmaya başlamasıyla beraber onlar için hazırlanmış süreli yayınlar ortaya çıkmaya başlar. İlk kadın dergisi “Terakki” (1869) ile aynı sene yayın hayatına başlayan “Mümeyyiz” bilinen ilk çocuk dergisidir (s. 4).

Türkiye’de süreli yayınların ortaya çıkışı Tanzimat’ın ilk yıllarına rastlar. İlk dergi olan Vakâyi-i Tıbbiye 1849 senesinde yayınlanır ve bunu diğer dergiler takip eder. Süreli yayınlar, Tanzimat’la beraber resmi olarak başlayan Avrupalılaşma/Batılılaşma çabalarının göstergelerinden, uzantılarından biridir. Bu çabaların diğer bir orantısı o zamana kadar arka planda kalan kadın ve çocukların yavaş yavaş da olsa toplumda bir yer edinmeye başlamaları ve sosyalleşmeleridir. Bu iki ayrı değişimin bir noktada buluşması tabii bir neticedir ve Osmanlılarda kadınlar ve çocuklar için süreli yayınlar ortaya çıkmaya başlar.

Okay (1999)’a göre Batı’dan alınan kavramların Osmanlılaştırılması toplumunun Batılılaşma sürecinin tamamında bir problem olmuştur. Bu durum süreli yayınlar için de geçerlidir. Günlük gazetelerin isimlendirilmesinde fazla bir problem yaşanmazken haftalık, on beş günlük, aylık, haftada iki veya üç günlük süreli yayınların isimlendirilmesinde farklılıklar gözlenir. Cerîde, risâle, mevkûte, risâle-i mevkûte, mecmua gibi kelimeler birbirlerinin yerine kullanılmışlardır. Bazen de bu kelimelerden biri süreli yayının adında yer almış, künyesinde ise bir diğer kelime kullanılmıştır. "Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası: haftalık, siyasi, edebi, ilmi gazetedir", "Ceride-i Vakfiyye: Her şeyden ziyade evkaf ile muamelatından bahis.. gazetedir" " Risale-i Mevkûte-i Bahriyye: aylık askeri mecmua", "Mecmua-i Ebuzziya: Fünun ve maariften bahseder ve her şehir-i arabi ibtidasiyle on beşinde neşrolunur edebi ve siyasi risale-i üsbüyyedir" gibi örnekler çoğaltılabilir. Bu kavramların birbirlerinin yerine kullanılmaları süreli çocuk yayınları için de geçerli bir durumdur (s. 16-17)

Upuzun yayın hayatına sahip ve haftalık bir çocuk dergisi olan Çocuklara Mahsus Gazete ismine "gazete" kelimesini koymuştur ve kendisini "Osmanlı gazetesi" olarak nitelemiştir. Keza ilk haftalık Çocuk dergisi olan Mümeyyiz de kendisini bir gazete olarak kabul eder. Sadakat, Etfâl (1875), Âyine, Etfal (1885) kendilerini hep gazete olarak görürler. Kendisini mecmua olarak niteleyen ilk dergi aynı zamanda bir kadın dergisi de olan Aile’dir. "Aileye yani kadınlara, çocuklara ev işlerine müteallik mebahis-i mütenevviayı cami mecmuadır". Buna karşılık adında mecmua kelimesini kullanan Mecmua-i Nevresidegân olmuştur. Bu terimlerin

kullanılmasının arkasından "Çocuklara Talim", "her 15 günde bir kere çıkar çocuklara mahsus ceridedir" nitelemesiyle yayın dünyasına girer. Selânik'te çıkan çocuklara rehber ise "etfâl-i zükûr ve inasın tehzib-i ahlâk ve tevsî-i malûmatına hâdim haftalık risaledir" Alt yazısıyla kendisini risale olarak niteler. Gene Selânik'te çıkan Çocuk Bahçesi için de aynı durum söz konusudur. Bu problem bütün II. Meşrutiyet Dönemi boyunca da devam eder. Haftalık bir yayın organının risale, mecmua ya da gazete mi olduğuna karar verilemez. Cumhuriyet Döneminde risale kelimesine rastlanmazken genellikle mecmua kelimesi kabul görür. (Okay, 1999, s. 16-18)

Okay (1999) çocuk dergilerinin çıkış yerinin genellikle İstanbul olduğunu söylemiş ve üç derginin Selanik (Ciddi Karagöz, Haftalık Çocuk Dergisi), iki derginin İzmir (Mektebliler Âlemi, Çocuk Yıldızı) bir derginin de (Türk Çocuğu) Ankara'da yayınlandığını, Yeni Yol'un ise sırasıyla Bolu, Akhisar ve İstanbul'da yayını sürdürdüğünü, geri kalan dergilerin İstanbul'da yayınlandığını anlatmıştır (s. 20)

Çocuklar için yayınlanan eski harfli dergiler genellikle siyasi ve sosyal konjonktüre göre hareket ederler. Devletle ve devleti idare edenler ile araları her zaman iyidir. Meşrutiyete kadar saltanatın, 1908'den sonra Meşrutiyet'in ve nihayet 1923'ten sonra da Cumhuriyet'in yanında yer alırlar. Zaman zaman aksayan yönleri, yanlış uygulamaları dile getirirler de bunu çok ılımlı bir şekilde yaparlar. Buna karşılık Selanik'te yayınlanan Çocuk Bahçesi dönemin rejimine muhalif yazarları bir araya toplayıp mevcut idarenin hoşuna gitmeyecek bir takım yazılar yayınlayınca önce ihtar alır. Arkasından yayını iki haftalık müddetle tatil edilir sonra da süresiz olarak kapatılır (Okay, 1999, s. 21-22).

Okay (1999, s. 22)'a göre çocuk dergilerinin tamamına yakınında okuyucu mektupları köşesi vardır. Buraya zaman zaman çocuklar, zaman zaman veliler mektup yazarlar. Bu köşede bazen de velilerin kaleminden çıktığı belli olan fakat bir çocuk adı verilerek gönderilen mektuplar yer alır. Bu mektuplar genellikle dergiyi öven ve ülkede eğitimde, sağlıkta aksayan yönleri vurgulayan mektuplardır. Yayıncılar da dilek ve şikayetleri dikkate alırlar. Çocuklara Tâlim'e (1887) gelen mektuplar da insan ve hayvan resimlerinin yayınlanmaması istenir yayıncılar da bu isteğe uyacaklarını bildirirler. Bununla beraber bir müddet sonra hem insan hem de hayvan resimleri yeniden derginin sayfalarında yer bulur.

Çocuk dergileri genellikle haftalık olarak yayınlanır. Küçük bir bölümü 15 günde bir çıkarken bir tanesi de aylıktır (Türk çocuğu). Yayıncılar dergiler okunurken çocukların derslerini ihmal etmemelerini ısrarla söylerler. Bu sebeple-hatta bazen özellikle ilk yazıda belirtilerek-dergiler hafta tatilinden bir gün evvel (perşembe) ya da hafta tatilinin olduğu gün (cuma) çıkmışlardır. Dergilerin künyelerinde "tenvir-i efkâr ve tehzib-i ahlâk", "etfâle mahsus", "çocuklara mahsus", "çocuklar için", "milli terbiye", "maarif nezaret-i celilesinin ruhsatıyla", "fennî, edebî, terbiyevi" gibi ibareleri rastlanır. Adresler genellikle Babıâli civarındadır. Bir kısım dergiler günlük gazetelerin idarehanelerinde "daire -i mahsusa"lardan yönetilirken bir kısmının kendi özel yönetim yerleri vardır. İlerleyen dönemlerde mecmualar haberleşmek için İstanbul'da bir de dört rakamlı telefon numarası verirler.

Okay(1999, s. 22) eski harfli çocuk dergilerinin genellikle çocukların sevebileceği ya da çocuklukla ilgili şeyleri hatırlatabilecek isimler seçmiş olduğunu ve günlük gazetelerin aynı isimle çocuklar için çıkardıkları eklerin (Mümeyyiz, Sadakat, Tercüman-ı Hakikat), okul yayınlarının (Numune-i Terakki, Debistan-ı Hired) olduğunu belirtmiştir. Dergi isimlerinin çocuk, etfâl, mektep, talebe, arkadaş kelimeleri ya da içlerinde bu kelimelerin yer aldığı söz grupları şeklinde olduğunu söylemiştir.

Çocuk dergilerindeki reklam ve ilanlar meşrutiyete kadar-bir iki küçük istisna hariç- genellikle hep yetişkinler içindir. Meşrutiyetle beraber çocuklara yönelik reklam ve ilanlar dergi sayfalarında daha sık görülür ama bunlarda daha çok başka dergiler, kitaplar ve özel derslerle ilgilidir. Bu dönemde de yetişkinler için reklamlar devam etmektedir fakat konu çocuklardır. Tam zıttı durumlarda söz konusu dur. Mesela Çocuk Duygusu'na verilen Tring ve Stein mağazalarının reklamlarında çocuklardan velilerine kendileri için elbiseyi bu mağazalardan olmalarını rica etmeleri istenmektedir.

19. asrın sonlarından itibaren dönemin şöhretli yazarları çocuk dergilerinde boy göstermeye başlarlar (Okay, 1999, s. 22-23).

Barutçu (2010) Tanzimat Döneminin, aydınların çocuğa yöneldiği bir dönem olduğunu, eserlerin, çocuğun seviyesine uygun nitelikte oluşturulduğunu ve amacın, toplumu daha ileriye götürecek birey yetiştirmek olduğunu belirtmektedir. (s. 9).

Şimşek (2011) Tanzimat döneminin başında çeviri ağırlıklı olan çocuk edebiyatının, sonraları telif eserlerin de verilmeye başlanmasıyla gelişmesini sürdürdüğünü aktarmaktadır. Çocuk edebiyatı ile ilgili çalışmaların da ülkemizin modernleşme ve gelişme süreciyle koşut olarak Cumhuriyet'in ilanından sonra nicelik ve nitelik olarak arttığını da belirtmek gerektiğini söylemektedir (s. 49).

19. yy'nın ikinci yarısında, o güne kadar varlığını sürdüren yayınların dışında sadece çocuğa hitap eden ürünlerin var olması gerektiği anlaşılmıştır. Yazarlar ve şairler, bu noktada eğitici eserler sunmuş, çocuk edebiyatı adına bir başlangıç yapılmıştır. Bu giriş faaliyeti, Cumhuriyet Döneminde çeşitlenmiş ve gelişme imkânı bulmuştur (Barutçu, 2010, s. 9).

İlk çocuk dergilerinin yayımlanışı Tanzimat yıllarına rastlamaktadır (Kıymaz, 2015, s. 18). İlk dönem çocuk dergilerinin ülkemiz çocuk dergiciliğine ve edebiyatına sağladığı katkı göz önünde bulundurulursa Harf İnkılâbı öncesi çocuk dergilerinin hiç de küçümsenmeyecek bir hareket olduğu görülür. Dergilerde yazan isimler dönemin önemli simalarıdır. Türk edebiyatında birçok klasiği bulunan bu isimler bizzat çocuk dergilerinde yazmışlar ve ülkemiz çocuk dergiciliğinin gelişmesinde büyük katkı sağlamışlardır. Bu anlamda Harf İnkılâbı öncesinde profesyonel anlamda çocuk dergiciliği yapılmıştır, denilebilir (Tanrıkulu, 2014, s. 52).

“Tanzimat’ın ilanından sonraki yüz yıllık süreçte yayımlanmış olan çocuk gazete ve dergi sayısı 74 iken 1940-1980 yıllarını kapsayan kırk yıllık süreçte yayın sayısının 259 olduğu görülmektedir” (Yollu, 2010, s. 33).

Okay (1999, s. 214-215)’a göre eski harfli çocuk dergileri yayınladıkları dönemin sosyal, siyasi, ekonomik ve edebî yapısını ortaya koyan kaynaklardır. Bilhassa sosyal tarih

alanında çalışma yapacak olanlar için vazgeçilmez başvuru yapıtlarıdır. Bu yayınlar Türkiye'nin çeşitli kütüphanelerine dağıtılmış bulunmaktadır. Bazen bir derginin koleksiyonunun tamamını elden geçirmek için birçok kütüphane dolaşmak gerekmektedir. Buna rağmen yine de bazı dergilerin eksiksiz koleksiyonunu incelemek mümkün olmaz. Üstelik bir kısım dergiler kütüphane kayıtlarında mevcut iken yerlerinde bulunamamakta bir kısım dergiler ise çok yıpranmış olduğu gerekçesiyle araştırmacılara gösterilmemektedir. Yapılması gereken ilk iş, Türkiye'deki bütün devlet ve üniversite kütüphanelerinde bulunan çocuk dergilerinin fotokopilerini çekip bir merkezde toplamaktır. Eksik kalan sayı ya da dergiler için özel kişi ya da kurum kütüphanelerinin koleksiyonlarına başvurulmalıdır. Bu şekilde çocuk dergileri alanında çalışmak isteyen bir araştırmacı, bir merkezde, mümkün olabilen en eksiksiz koleksiyonu, en az zorluk çekerek inceleme ve çalışma fırsatını bulabilir. Üniversitelerde de bu dergilerle ilgili akademik çalışmaların yapılması ve yayınlanması da teşvik edilmelidir. Bu sayede Türkiye'nin sosyal, edebi, sosyoloji, basın vs. tarihine katkıda bulunabilecek araştırmacılara gerekli ortam sağlanmış olacaktır.

### **Çocuklara Kıraat Dergisi**

Kür (1991)'ün verdiği bilgilere göre “Çocuklara Kıraat” dergisinin eni 20, boyu 27 cm.

Dergide belirli bir başyazı geleneği yok. Bu derginin, kütüphanelerde bulunan 18 sayısının 13 tanesinin sonunda “Mehmet Ziya” adı var.

2. sayının başındaki bir mektupta şöyle bir hitap görüyoruz: “Maarif Nezaret-i Celilesinde Mekâtib-i İbtidaiyye İdaresi Üçüncü Kâtibi ve “Çocuklara Kıraat” nam risalesinin muharriri Mehmed Ziya Beye.” Öğretmenlerin bu dergiye gösterdikleri aşırı ilgiyi, Mehmed Ziya Beyin bakanlıktaki bu görevine bağlamak mı gerek, yoksa dergide sık sık yer alan eğitimle ilgili yazılara mı?

Kapak yazılarından öğrendiğimize göre, derginin basıldığı dağıtıldığı yer Karakin Efendinin “dükkânı”... Yazı İşleri Müdürü de Karakin Efendi... Yazıları hazırlayan – büyük bir olasılıkla aynı zamanda öğretmen olan- Mehmed Ziya (s. 101-102)

Derginin Bulunduğu Kütüphaneler: HTU: 7929 (69); ESÖ 211; AMK: 1956 SB 256; ( her üç kütüphanede tam koleksiyon) : BK: O.350 (Okay, 1999, s. 59)

İlk sayısı bir Sefer 1299 / 23 Aralık 1881 tarihini taşıyan Çocuklara Kıraat'ın "Mukaddime"sinde şu cümleler göze çarpıyor: "Mekâtib-i İbtidaiye ve Sıbyaniye Şakirdanına: Vatanın ümid-i istikbal-i saadeti olan sevgili çocuklar(.) Kıraat'i sizlere beğendirir isem

kendimi bahtiyar addedeceğim. Siz de bu risaleyi okuyup bilmediklerinizi öğreneceksiniz. Terbiyeye, eğlenceyi devam et güzel güzel bendler ve resimli hikâyeler yazacağım. Bundan maada tatil günlerinde ve boş kaldığınız vakitlerde oyun oynamak üzere türlü türlü oyunlar öğreteceğiz. Ve kıraat yalnız erkek çocuklar için yazılmayıp, hanım kızları dahi nakış, örgü biçkiye dair resmiyle beraber güzel bendler yazacağız. Hatta hanım kızlar için elişlerini dair Avrupa'dan müteaddid kitaplar getirtirilmiş. Hülâsa kıraat, hem erkek ve hem kız çocuklarına mahsustur" (Okay, 1999, s. 59)

Çocuklara Kıraat dergisinin çıkış maksadını en iyi anlatan ve hitap edeceği kitleyi en açık bir biçimde ifade eden dergilerden biri görünümünde olduğunu söyleyen Okay (1999), 18 sayı yayınlanan ve Mehmet Ziya'nın eğitimci tarafının ağır bastığı dergiye veliler ve bilhassa öğretmenlerin rağbet ettiğini, zaman zaman Avrupa, Avrupa şehirlerinin, Avrupa eğitim sisteminin, dünyanın çeşitli bölgelerindeki şehirler ve yapıların (Çin Seddi gibi), eğitici ve ahlâki yazıların derginin sayfalarında yer bulduğunu belirtmiştir. Üçüncü sayıdaki (1 Rebiyülevvel 1299/ 21 Ocak 1882) bir "ihtar"ın Çocuklara Kıraat'ti diğer çocuk dergilerinden ayırdığını: "İkinci nikâhımız ile ayrıca 'ifade-i mahsusa' sar levhası altında tab' ve neşrolunan varakalardan anlaşılacağı vechile bundan böyle insan ve hayvan gibi tesavirin risalemize derc olunamayacağı beyan olunur" ihtarından sonra hakîkaten birkaç sayı boyunca insan ve hayvan resimlerini rastlanmadığını ancak sonrasında bu tip resimlerin yeniden dergideki yerlerini aldığını söylemiştir. Çocuklara Kıraat dergisinin ilk sayıda hedeflediği eğitici bir dergi olma özelliğini başarılı bir biçimde son 18. sayıya kadar sürdürdüğünü de eklemiştir. (s. 61)

Kür (1991) derginin her sayısında gelen mektupların, çocuk yazılarına, okul haberlerine ve özellikle öğretim, eğitim yazılarına yer verilmiş olduğunu söylemektedir. Bu sonunculara öylesine yer verilmiş ki, zaman zaman bir çocuk dergisi değil de bir eğitim dergisi okuduğunuzu sanabilirsiniz diye belirtmiştir. Bu arada kentlerin, hayvanların da tanıtıldığını, zor da olsa bulmacanın da olduğundan söz etmektedir. 8. sayıya kadar tümü de çeviri olan ve daima bir "ibret dersi" ile son bulan öykücüklerin de dergide yer aldığını söylemiştir. 8. sayıdan sonra öykünün kalmadığını, buna karşılık ağır yazıların arttığını ortaya koymuş ve örnek olarak, Mehmet Cevdet'in 11. sayıda başlayıp süren "Kısm-i İlmî" başlıklı yazısının geldiğini, bu yazıların dili sadeleştirilse bile, bugünkü değil ilkokul, lise öğrencilerinin bile zor anlayacakları şeyler olduğunu yazmıştır (s. 102)

"Çocuklara Kıraat" dergisinin Türk eğitim yaşamına, kültür yaşamına birtakım yenilikler getirmek istediği açıktır. Dil, yazım, özellikle yeni okullar, yeni eğitim sistemi ve bizdeki durum üstündeki yazılarda bunu görmemek olanaksız (Kür, 1991, s. 102)

Doğrusu aranırsa, ilkokul çocukları için yayınlandığını bildirmesine karşın, “Çocuklara Kıraat” daha çok büyüklere mesajı olan bir dergidir. Bu mesajlarla ilkokul çocuklarını bilinçlendirmediği deniyorsa, başarısız bir dergi olduğunu söylemek gerek... Memleketin sosyal, kültürel sorunları üstüne küçük yaştan ilgi çekmekse amaç –ki başka dergiler arasında bunu başarıyla yapanlar var- evet amaç bu ise, konuları çocuklara indirmesi gerekirdi. Örneğin, yazım üstüne çok ağır bir dille yazılmış, 10 sayfalık, iyice sıkıcı bir yazıyı, ilkokul çocuğuna sunmak olacak iş değil. Akla yakın görünen bir olasılık ortaya çıkıyor bu durumda: belki de Mehmet Ziya, gerçekte öğretmenleri, ana-babaları uyarmak, eğitmek istiyordu. Ancak, böyle bir dergi daha çok dikkati, kuşkuyu çeker düşüncesiyle bir çocuk dergisinin masumiyetine sığındı. Bu dergi de, kendinden öncekiler gibi, çocuklara saygılıdır. “Mukaddime” yazısında bu saygının kötü, aşırı bir örneğini görüyorsak da (zaten büyük bir olasılıkla o yazı, daha çok ana-babalar, öğretmenler içindir) çocuk yazılarına verdiği önem, çocuk mektuplarına verdiği karşılıklardaki tutumu birer saygı ifadesidir. Daha önemlisi, öğretmenlerin dersi açık, anlaşılır biçimde anlatmaları, çocukları şaşırtmamaları, tersine onlara yardımcı olmaları gereği; çocukların dövülmemeleri vb. eğitim konuları üstüne yazılanlar hep çocuğa saygı duymayan yetişkinleri uyarıcı yazılardır. “Çocuklara Kıraat” 15. sayıya kadar aksamadan çıkıyor. 15. Sayıda şöyle bir not var: “Risalemizin ramazan ve şevvâl aylarında tab’ ve neşr olunması bazı meâniin hulûlünden ileri gelmiş olmakla arz-i ma’zeret olunur.” Yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi, 18. sayıdan sonrası da bulunmamıştır. (Kür, 1991, s. 102-103)

İmlâ üstüne en çok duranlardan biridir bu dergi. Bu konuda yayınladığı 10 sayfalık yazı, çocukları değil ama (çünkü dili ağır ve sıkıcıdır) büyükleri uyarıcı nitelikte değerli bir makaledir. Çocuklara Kıraât’dan önce, hatta sonra, imlâ sorununa böylesine doğru bakabilen dergiye rastlamıyoruz (Kür, 1991, s. 103).

### **Çocuklarda Dilsel Gelişim**

Dil Ergin’e (2013) göre insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimâi bir müessesedir (s.3).

“Fertlerin üstünde, bütün bir cemiyetin malı olan ve bütün bir cemiyeti içine alan kuvvetli bir müessesedir. Bir milleti, bir kavmi bazen tek başına ayakta tutar, milli benliği muhafaza ederek, onu yok olmaktan, eriyip başkalaşmaktan kurtarır” (Ergin, 2013, s.5).

“Dil; seslerin, morfeplerin, kelime öbeklerinin, cümlelerin, paragrafların ve daha büyük yapıların yatay dizilişlerinden meydana gelen bir sistemdir” (Demirci, 2014, s. 160).

“Tanımlanmış olan dil kavramından hareketle dilin insanoğlunun yaşamında vazgeçilmez bir araç olduğunu söyleyebiliriz. Dil insanlar arasındaki iletişimi sağlarken aynı zamanda bireyin ihtiyaçlarını anlatabilmesine, fikirlerini açıklayabilmesine, ürünlerini ortaya koyabilmesine olanak sağlar” (Yollu, 2010, s. 17).

İnsanoğlu durumlar, olaylar karşısında heyecanlanır, sinirlenir, üzülür ya da bunlara benzeyen birçok duygu yaşar. İnsanın var oluşundan itibaren beraberinde getirdiği bu duygular mimiklerle, vücut hareketleriyle de aktarılabilir. Ancak bu aktarım çok sınırlı kalmaktadır. Bu devrede, sadece insana özgü olan, insanı diğer canlılardan ayıran, diğer canlılara üstün kılan ve karmaşık, kendine has kuralları olan bir sistem ortaya çıkmaktadır. Bu sistem, dildir. İnsanoğlu, dünyaya gözlerini açtığında kendini toplumsal bir yaşamın içinde bulmaktadır. Toplumsal bir yaşamda da insanların birbiriyle iletişim kurması kaçınılmaz bir gereksinimdir. Bu aşamada dil yine devrededir. Çünkü dil, bireyin sosyalleşmesini sağlayan en önemli araçtır (Şen, 2009, s. 42).

“Tüm bu düşüncelerden yola çıkarak diyebiliriz ki dil, geçmişten günümüze gelen değerleri yarınlara ulaştıran, insanlara sağlıklı iletişim fırsatı tanıyan, ilgi ve ihtiyaçlara göre değişebilen, doğduğumuzda hazır bulduğumuz ve çeşitli yollarla başka insanlara aktardığımız; bilginin, sanatın, kültürün devamlılık sebebidir” (Yollu, 2010, s. 15).

Gelişim ise TDK Güncel Sözlük’e (2017) göre “1. Gelişme işi 2. Serpilip büyüme 3. İlerleme, inkişâf, tekâmül” olarak tanımlanmaktadır.

İlk iki ay bebekler ağlama, geçirme, öksürme ve esneme gibi vejetatif sesler çıkarırlar. 2-5 aylar arasında hoşnutluk belirten gıgılda sesleri ve gülümseme dikkati çeker. 4-8 aylık dönemde sesli ve sessiz harfler içeren tek heceler ile agulamalar başlar. Altıncı aydan sonra "ba-ba-ba" gibi hece yinelenmeleri başlar. İlk sözcükler 8-18 aylar arasında ortalama 12. ayda çıkar. 18 aylık olduğunda bebek bir düzine sözcüğü tek tek söyleyebilir. İkinci yılın sonuna doğru iki sözcüğü bir araya getirebilir ve sözcük dağarcığı 200'e ulaşır. 2,5 yaş ile birlikte çocuğun sözcükleri 400 civarına ulaşır. Üç yaş ile birlikte çoğu çocuk oldukça iyi konuşmaya başlar, her zaman doğru fiil kalıplarını kullanamasa da cümle kurarak konuşabilir, "nerede", "kim" ile başlayan sorular ve olumsuz cümleler kurmaya başlar. 3,5 yaş ile sözcük sayısı 1000'i aşar. 4,5 yaşındaki çocuk artık düzgün cümlelerle konuşur (Karacan, 2000).

Anne karnındaki bebeğin gelişimi çok hızlı olmaktadır. Gelişim sürecinin 2. ayında kalp oluşmakta ve kalp sesleri duyulmaya başlamaktadır. Ardından bebeğin sinir sistemi gelişmekte; 3. ayda minicik kol ve bacaklarını oynatmaktadır. İç kulak yapısı 5. ayda gelişmekte ve seslere tepki vermektedir. Daha sonraki aylarda ise bütün duyu organları gelişmekte ve çeşitli deneyimler yaşamaktadır. Kısaca bebek anne karnında dille ilgili çeşitli bilgileri öğrenerek doğmaktadır. Bu süreçte işitme duyusunun hızlı gelişmesi önemli bir rol oynamakta, çeşitli sesleri tanımasına önemli katkılar sağlamaktadır (Güneş, 2014, s. 29).

Dil edinimi insanın başta gelen ayrıcalıklarından, ihtiyaçlarından biridir. Dil edinimi çocuğun zihinsel, bilişsel gelişimiyle ilgilidir ve bireyler arasında farklılık göstermektedir. Dil ediniminde birey her türlü etkiye açıktır (Turhan, 2010, s. 15).

“Erken yaşlarda temeli iyi atılan dil ve zihinsel beceriler yaşla birlikte gelişmeye devam etmektedir” (Güneş, 2014, s. 28).

Anne karnındaki bebeğin dille ilgili çeşitli bilgileri öğrendiği doğum sonrası ilk aylarda yapılan araştırmalarda da ortaya çıkmaktadır. Yeni doğan bebeklerin sesleri tanıma, duyarlı olma, dildeki sesleri ve dili ayırt etme durumuna ilişkin bazı araştırmalar yapılmıştır. Bebeklerin dildeki sesleri ayırması ile ilgili ilk araştırma Brown Üniversitesinden Peter Eimas ile arkadaşları Siqueland, Jusczyk ve Vigorito tarafından 1971 yılında yapılmıştır. Bu araştırmada bebeklerin doğduktan 1-4 ay içinde /ba/ ve /pa/ gibi sesleri ve birbirine yakın heceleri rahatlıkla ayırdıkları belirlenmiştir (Güneş, 2014, s. 31).

Yollu (2010) üzerinde hala çeşitli tartışmaların olduğu, belirli bir sonuca bağlanamayan dil öğrenim sürecinin, çeşitli etkenlerin bir araya gelmesiyle oluşmakta olduğunu, fakat bu

etkenlerin hangisinin, ne ölçüde dil edinimine yarar sağladığının tam olarak belirlenemediğini belirtmiştir. Dil edinim sürecini etkileyen etkenlerin üç temel kurama oturtulmuş olduğunu ve böylece bu sürecin açıklanmaya çalışıldığını söyleyerek, dil öğrenmeyi, nörolojik bir gelişim olarak kabul eden *psiko-linguistik* kuramına göre normal olarak doğan ve gelişen bir çocuğun dünyadaki bütün dilleri öğrenebileceğini aktarmıştır. *Sosyal öğrenme* kuramına göre ise bebeklerin sürekli olarak yetişkinleri taklit etmekte olduğunu ve bu taklidin pekiştirilmesi halinde dili öğrendiklerini söylemiştir. Son olarak da *davranışçı kuramın* ise pekiştirmeyi önemli kıldığını ve bebeğin çıkardığı sesler pekiştirilirse dilin öğrenileceğini savunduğunu belirtmiştir (s. 18).

Bunların yanında, sosyal, kültürel ve zihinsel süreçleri kapsayan dil gelişimi, çok yönlü faktörlerin bileşkesidir. İlk gelişen dil becerisi dinleme ile bir süre sonra gelişmeye başlayan konuşma becerisi, sadece çocuğun bedensel olarak gerekli olan organlarının tam olmasıyla ortaya çıkmaz. Gelişim psikolojisinin verileri, bu yönde dilin zihinsel gelişiminin çıkarımları ile örtüşmektedir. Gelişimsel dönemine göre ağlayan bir çocuğun ses çıkarımları ile mırıldanan bir çocuğunkiler aynı amaçla olmadığı gibi, konuşma becerisini de aynı şekilde desteklememektedir (Baş, 2010, s. 141).

## Sözcükbilim

Sözcük; Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü'ne (1972) göre“anlamı olan ses veya ses birliği” olarak tanımlanmıştır.

“Dil toplumlar hakkında önemli bilgiler veren gizil bir sistemdir. Dilde iletişimi sağlayan yapı birimi ise sözcüklerdir. Sözcükler, insanoğlunun dünyayı anlama ve anlamlandırmasını sağlayan simgelerdir. Toplumdaki bireylerin sözcüklerin anlamlarını ve anlam sınırlarını bilmeleri iletişimin etkililik derecesini arttırmaktadır” (Şen, 2009, s. 45).

Demirci (2014) leksikon sözcüğünün, kelime anlamına gelen Yunanca bir sözcük olduğunu, leksikolojinin de kelime bilgisi veya söz varlığı demek olduğunu belirtmiştir. Sözcük bilgisi diyenler de vardır. Eskiden dilin sahip olduğu bütün kelimeler bütününe kelime dağarcığı adı da verilirdi. Bir dile ait kelimeleri tüm yönleriyle inceleyen bilimdir. Leksikoloji kelimelerin türlerini, nasıl yapıldıklarını, ne anlama geldiklerini, hangi kullanımlarda türler arasında geçiş olduğunu, sosyal ve psikolojik etkilerini inceler. Leksikoloji dillerde görev üstlenen bütün birimleri değil sözlükte madde başı olabilen anlam taşıyan birimleri inceler. İsim, sıfat, zarf, zamir, edat, ünlem, bağlaç ve fiil gibi türler kelime bilgisinin kapsamındaki temel kelime türleridir (s. 143).

Türkçe'nin sözvarlığı, leksikolojisi, yeterince incelenmemiştir. Tarama Sözlüğü bir yana bırakılırsa tarihsel sözlüklerin eksikliği, *Rasanen*, *Clauson* ve *Sevortyan'ın* köken sözlüklerinin herkesçe kolaylıkla kullanılabilecek nitelikte ve geniş çerçeveli olmayışı, sözcüklerdeki ses,

biçim ve anlam değişmelerinin rahatça izlenmesini zorlaştırmaktadır. Bir sözcüğün eski biçimini, kökenini, Türkiye Türkçesine gelinceye dek geçirdiği değişiklikleri öğrenebilmek için günümüzden geriye, birçoğunun dizini bulunmayan pek çok kaynağı tek tek taramak gerekir. Örneğin Yunus Emre'de geçen bir sözcüğü, Kutadgu Bilig'de bulunduğunu bildiğimiz bir kullanımı saptayabilmek için çoğu kez taramaya girişmekteyiz. Bu durumun sonucu olarak ses bilim, anlam bilim ve ad bilim çalışmalarında aksaklıklar, eksiklikler belirmiştir (Aksan, 1978, s. 16).

Aksan (1978)'a göre bugünkü Türkiye Türkçesinde *sıklık (frequency)* üzerinde hem ses, hem de sözcük açısından gereğince çalışılmış olmadığı için, öğretimde de birazdan değineceğimiz yetersizlikler doğmuştur. Türkçe sözcüklerde seslerin geçiş sıklığı, gerek günlük konuşmalarda, gerekse dilin çeşitli alanlardaki kullanımında sözcüklerin hangilerinin en sık geçtiği konusu, aynı zamanda dil incelemeleri için de önemli bir sorundur; birçok dilde bu yolda incelemeler vardır (s. 16).

### **Söz Varlığı**

Karatay (2007) bütün olarak dilin bünyesinde yer alan kelimelerin, herhangi bir nesnenin veya nesneler bütünü anlamını soyut veya somut olarak karşıladığını, kelimelerin, kavramların bazen önemli bir parçası bazen de kendisi olduğunu ve Ses (fonoloji), anlam (semantik), dizim (sentaks) ve biçim (morfoloji) yönü olan kelimeler konusunda çeşitli tanımlar yapıldığını belirtmiştir. Konuyla ilgili olarak literatürde, kelime yerine 'sözcük', kelime hazinesi yerine 'kelime dağarcığı' gibi terimlerin de yaygın olarak kullanıldığını ve her iki tercihin aynı anlama geldiğini belirtmekte yarar olduğunu vurgulamıştır (s. 142).

Bireylerin kendini rahat bir biçimde ifade etmesi; duygu düşünce ve hayallerini doğru ve etkili olarak aktarması kişinin sahip olduğu söz varlığıyla doğru orantılıdır. Bireyin dili etkili bir biçimde kullanması için dilin anlama ve anlatım olanaklarına yeterince hâkim olması gerekmektedir. Bir dili etkili ve yeterli kullanmak için kelime hazinesi açısından geniş bir yelpazeye sahip olmak gerekmektedir. İletişimin sağlıklı ve etkili gerçekleştirilmesi de kelime hazinesinin zenginliğiyle paraleldir (Şen, 2009, s. 50).

“Söz varlığı bir dilin ve dolayısıyla o dili konuşan ve yazan bireylerin anlatım gücünü geliştirir. Dilin anlatım gücü, milletin her noktadaki gücüne de tekabül eder. Söz varlığının gücünü koruyabilen ve zenginleştirebilen millet, her daim var olur” (Baş, 2010, s. 138).

İnsanlar söylenenleri ve yazılanları anlamak, duygu ve düşüncelerini bir başkasına aktarmak için sözcüklere ihtiyaç duyarlar. Anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı ile sözcük dağarcığının zenginliği arasında yakın bir ilgi vardır. Sözcük dağarcığının zayıf veya zengin olması, hem anlama hem de anlatma yeteneğini etkilemektedir. Buradan hareketle insanların birbirlerini anlamasında sözcüklerin önemli bir işleve sahip olduğu sonucuna varılır. Bu durumda, aynı dili kullanan insanların sözcük dağarcıklarının da aynı veya birbirine yakın seviyede olması gerekir. Sözcük dağarcığını oluşturan unsurlar, sadece kelimelerden oluşmaz, bunlara öğrenme ortamlarında öğrencilerin karşılaştığı kelime grubu şeklindeki atasözlerini, deyim ve deyişleri de eklemek gerekir (Karatay, 2007, s. 143).

İnsanın düşünce dünyasını saran simgeler ve onların yerini tutan kelimeler, sözlü ve yazılı iletişim sürecinde düşünme, kavrama, karar verme ve tepkide bulunma gibi süreçleri harekete geçirmektedir. Başka bir deyişle kelimeler, günlük hayatta yazılı ve sözlü iletişimin olmazsa olmazlarıdır. Düşünme süreçlerinin, anlama ve anlatma temel dil becerilerinin etkin kullanımı zengin kelime hazinesi, başka bir ifade ile sözcük dağarcığına bağlıdır (Karatay, 2007, s. 143).

“Toplumların var olmasında etkin rol oynayan söz varlığı, dil becerilerinin gelişiminde ve kişilerarası iletişimde olduğu kadar bireylerin eğitim-öğretim hayatındaki başarısında da önemli rol oynamaktadır” (Ayan, 2016, s.1).

Bir milletin kavramlar dünyası onun dünyaya bakış açısının da bir ölçütüdür. Söz varlığının millette oluşturduğu mevcudiyet, binlerce yıllık kültür birikimini de peşinde getirir. Millete mensup her fert bu birikimle yoğrulur ancak bununla yetinmez. Birikimine birikim katar, varlığını zaman zaman bu değerler yönünde farklılaştırır (Baş, 2010, s. 138).

Bir dilin var olması ve zengin olarak nitelendirilebilmesi için oldukça önemli bir etken olan söz varlığı Türk Dil Kurumu Güncel Sözlük’e (2017) göre “bir dildeki sözlerin bütünü, söz hazinesi, söz dağarcığı, sözcük hazinesi, kelime hazinesi, kelime kadrosu, vokabüler” olarak tanımlanmaktadır.

Bir milletin söz varlığı, o milletin değer ve inanç sisteminin, düşünce yapısının, dünya görüşünün, kültürünün bir göstergesidir. Bir dilin ve o dili kendini yazılı ve sözlü olarak ifade etme amacıyla kullanan bireylerin anlatım gücünü geliştiren söz varlığı, milletlerin sonsuza dek yaşamalarında büyük etkiye sahiptir; çünkü kullanılan dilin anlatım gücü ile o dili kullanan milletin her alandaki gücü doğru orantılıdır (Bilgen, 2017, s. 41-42).

Demirci (2014) dilin kelime ihtiyacını çoğunlukla kendi öz varlıklarıyla karşıladığını, bunun yanında çeşitli sebeplerle dışarıdan da kelime ödünçleme yoluna gittiğini belirtmiştir. Kelime yapma teriminin tartışılması gereken bir kavram olduğunu, doğal dillerde kelimelerin kim tarafından yapıldığının bilinemeyeceğini söylemektedir. Türetme yapılırken aslında mevcut olan fakat dilde daha önce bir araya gelmemiş morfemlerin yeni birleşimlerle yeni görevler üstlendiklerini anlatmış, önceden birbirleriyle doğrudan alakaları olmayan belki de hiçbir zaman birlikte kullanılmayan kol ile saat, cep ile telefon kelimelerinin bir icat neticesinde bir araya getirilerek bir nesneye ad oldukları örneğini vermiştir. Bu noktada neolojizm kavramından söz ederek bu kavramın bir durumdan yahut ihtiyaçtan dolayı önceden kullanılmamış bir kelimeyi/terimi ihtiyaç karşılamak üzere kullanıma sokmak demek olduğunu anlatmıştır. Hem Türkçede hem de başka dillerde oldukça farklı biçimlerde kelime yapılışına rastlayacağımızı söyleyerek en belirgin kelime türetme yollarını başlıklar halinde incelemiştir. Sözü edilen kelime türetme yollarını da

örneksime, türetme, birleştirme, karma, kısaltma, geri türetme, uydurma, çocuk dili, doğrudan kopyalama, derleme, tarama ve ödünçleme olarak sıralamıştır (s. 143-144).

Yukarıda bahsedilen kelime türetme yolları ile söz varlığını genişleten dilimizin söz varlığının da bazı özellikleri mevcuttur. Bu özellikler şu şekildedir;

1. Türkçenin yapısından gelen güçlü türetme ve birleştirme yeteneği, ona somut ve soyut, çeşitli kavramları kolaylıkla oluşturma, ayrıntılara inen kavramlaştırma gücü vermiştir. Bu güç, en eski kaynaklarımız olan Köktürk metinlerinden bugüne, hiç eksilmeden süregelmektedir.
2. Türkler, çeşitli toplumlarla kurdukları ilişkiler sırasında yabancı etkiye büyük ölçüde kapılarını açmış, çoğu zaman yabancı öğeleri kendi öz sözcüklerine yeğlemişlerdir. Bunun sonucunda birçok yerli ögenin kaybolup unutularak yabancılarının yerleştiği görülmüştür.
3. Kavramlaştırma sırasında Türkçe en çok somut nesnelere, doğaya dayanmakta, böylece kavramları daha canlı olarak dile getirmektedir.
4. Türkçede ikilemelerin kullanılışı, anlatıma güç veren bir yol olarak çok yaygındır. Bu nitelik ona, tek tek sözcüklerin yanı sıra kalıplaşmış öğelerden oluşmuş apayrı bir söz varlığı kazandırmıştır.
5. Daha Köktürkçe Döneminde Türkçe sözcüklerin geniş birçok anlamlılık gösterdikleri göze çarpmakta, bu durum, dilin bir yazı dili olarak çok daha eskilere uzandığına tanıklık etmektedir.
6. En eski belgelerde bile eş anlamlıların sayıca çokluğu dikkati çekmekte, bunların bir bölümünü birbirine anlamca çok yakın eş anlamlılar oluşturmaktadır.
7. Bugün Türkiye Türkçesi yazı dilinde unutulmuş birçok öğe Türkçenin değişik lehçelerinde ve bugünkü Anadolu ağızlarında yaşamlarını sürdürmektedir (Aksan, 2006, s.43).

Çalışmamız kapsamında dergilerin içeriğini oluşturan okuma metinlerinde incelediğimiz söz varlığı unsurları olan kalıp ifadeler, deyimler, ikilemeler, atasözleri kavramsal olarak alt başlıklarda incelenecektir.

### **Kalıp ifade**

Kalıp sözler Türk milletinin çağlar boyunca oluşturarak nesilden nesle dil vasıtasıyla aktardığı duygu ve düşünce kültürünün ürünleridir. Türkçe konuşan bireyler, günlük hayatlarında kalıp sözlere sıkça başvurarak birbirleriyle etkili bir iletişim kurarlar. (Yılmaz&Şenden, 2014, s. 54)

Her toplumda belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş bazı sözler vardır. Bunlar bir kişiyle karşılaşıldığında, onu selamlarken, bir iyilik görüldüğünde teşekkür etmek için, evlenen, çocuk sahibi olan, yeni bir işe giren kişileri tebrik etmek için, yemeğe başlanırken ve yemekten sonra kullanılan iyi dilek sözleri olabildiği gibi, bir kişi hakkında olumsuz düşünceleri beddua şeklinde dile getiren sözler de olabilir (Erol, 2007: 14). Bu sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeyip olduğu gibi hatırlanarak ve eğer gerekiyorsa bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak kullanılan, tek bir sözcükten, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşabilen, belirli durumlarda toplumun benimsendiği sözleri sunarak iletişimin kurulmasına veya devamına

yardım eden ve kullanım yerleri çok sınırlı olan kalıplaşmış dil birimleridir (Gökdayı, 2008: 106).

Kalıp sözler selamlaşma-vedalaşma esnasında, yemekten önce ve sonra, doğum, ölüm, hastalık, yardım, evlenme gibi duygu ve düşünceleri belirten çeşitli durum ve olay karşısında kullanılır. Kişiler arası etkili iletişim için her dilde öğrenilmesi gerekli ve faydalı olan kalıp sözler, toplumların hayata sosyokültürel pencereden bakış açılarını yansıtır. Kalıp sözler sayesinde o toplumda yaşayan insanlar, içinde bulundukları zor durumlarda kendilerini etkili bir biçimde ifade ederler (Aksan, 2011: 163). Örneğin, yemekten sonra “Elinize sağlık.”, yeni tıraş olmuş bir kimseye “Sihhatler olsun.”, hasta olan bir kişiye “Geçmiş olsun.” ve vefat etmiş birinin arkasından “Allah rahmet eylesin.” gibi kalıp sözler, geçmişten günümüze Türk insanının duygu, düşünce ve değer yargıları ile gelenek ve göreneklerinden oluşan bir kültür birikimidir. (Yılmaz&Şenden, 2014, s. 54)

İlhan (2017)’a göre kalıp sözler olarak isimlendirilebilecek yapılar içerisinde atasözleri, deyimler manzum metinler (mani, şiir) sayılabilir. Bütün dünya dillerinde olduğu gibi Türk dilinin de söz varlığının bir kısmı tek tek kelimelerden bir kısmı da kalıplaşmış dil birimlerinden yani atasözü, deyim, ikileme ve kalıp sözlerden oluşmaktadır. Kalıp sözler belli bir düzen içerisinde oluşturulan, değiştirilmeyen yapılar olup söyleyicileri unutilan anonim olanlar yanında söyleyicileri belli olan sözler- metinler de kalıplaşmış ürünler olarak değerlendirilmelidir. İçerisinde yer alan kelimeler, aynı anlamlı da olsa başka kelimelerle değiştirilememektedir. Örneğin “Ak akçe kara gün içindir.” yerine “Beyaz para siyah gün içindir.”, “Danışan dağlar aşmış danışmayan düz yolda şaşmış” yerine de “Danışan nehirler geçmiş sormayan yolunu kaybetmiş” diyemeyiz. Anonim eserler olan manilerin de kalıplaşmaya bağlı olarak şekli sabittir. Şiir metinleri de kalıbı, düzeni, yapısı açısından düzenleyicisinin öngördüğü şekilde sabitlenmiş metinlerdir. (s. 406)

## **Deyim**

TDK (2019), Büyük Türkçe Sözlük’te deyim kelimesi “Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir” olarak tanımlanmıştır.

Toplumların yaşam tarzlarını, kültürünün derinliğini yansıtan deyimler, konuşma dilinde sıklıkla kullanılmaktadır. Kısa ve özlü anlatıma sahip deyimler dilin akılcı ve zihinsel etkinliğinin ürünüdür. Uzun ve karmaşık anlatımları basitleştirerek dilin zenginliğini ortaya çıkarırlar. Bir dilin anlatım gücünü zenginleştiren çeşitli unsurların arasında deyimlerin önemli bir yeri vardır (Şalvarlı, 2010, s. 70).

“Deyimler bir başka ulusla olan kültür ilişkileri sonunda, ondan çevrilme, alınma değilse bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek, görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısacası, maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükte ve buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli olan sözlerdir. Ayrıca bu öğeler her dilin iç yapısını, anlam özelliklerini de yansıtır. Bu nitelikleriyle deyimler, her dilin kendine özgü, başkalarından ayıran bir yönünü oluşturmaktadır. Bir dilin gerçekleri dile getirmedeki anlayış ve anlatış biçimini göstermektedir. Dilciler ve halkbilimciler, sadece deyimlerine dayanarak bir toplumun bütün kültürünü inceleyebilirler, önemli sonuçlar çıkarabilirler” (Aksan, 1999: 91).

Her millet tarihi ve medeniyetine uygun düşen bir zenginlikte deyimler hazinesine sahiptir. Yapılan kaynak taramasında Türkçe’nin deyim yönünden zenginliği bir kez daha ortaya konmuştur. Deyimlerin nesilden nesile geçtiği, milletin yaşadığı dil ve medeniyet evrelerinde yeni eklemelerle çoğaldığı ve zenginleştiği görülmüştür (Şalvarlı, 2010, s. 70).

### **İkileme**

TDK (2019), Büyük Türkçe Sözlük’te deyim kelimesi “anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması” olarak tanımlanmıştır.

İkileme bir sözcüğün ya da yansımali bir birimin tamamının ya da bir kısmının yinelenmesi; ya da sözcüğün anlam özellikleri açısından eşanlamlı, zıtanlamlı, anlam açısından ilişkili olabileceği başka bir sözcükle birlikte kullanılmasıyla oluşturulan bir anlatım biçimidir (Aksan, 2001, s. 115).

Türkçenin söz varlığında kavramlaştırılan sözcük birimindeki bir kategori olarak yaygın kullanımlarıyla tarihsel dönemlerden bu yana hemen hemen bütün metinlerde karşımıza çıkmaktadır. Bu birimlerdeki yapı da oldukça kuvvetli ve sağlamdır. İkilemeler, anlatım gücünü arttırırlar, pekiştirirler. Kavramı zenginleştirmek amacıyla aynı, yakın anlamlı veya zıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılması ikilemeleri meydana getirir (Hatipoğlu, 1971, s. 1091).

### **Atasözü**

Bugün Anadolu’da yaygın olarak atasözü ya da atalar sözü şeklinde kullandığımız terim, tarih içerisinde farklı kelimelerde karşılık bulmuştur. Tespit edilebilen ilk atasözü metni

Orhun Abideleri’nde yer almaktadır. O günden bugüne kadar atasözünü karşılamak üzere çeşitli terimler Türkler arasında kullanılmıştır. (Gönen, 2006, s. 6).

TDK (2019), Büyük Türkçe Sözlük’te atasözü kelimesi “uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz, darbimesel” olarak tanımlanmıştır.

İlhan (2017)’a göre atasözleri ve deyimler kalıplaşmış mecazlı anlatımlar olarak toplumun genel kabullerini, genel doğrularını yansıtan söz birlikleridir. Atasözlerinde kullanılan kelimeler toplumun bütün fertleri tarafından bilinen kelimeler olmakla birlikte, kelimelerin kalıplaşmasındaki kullanımlarıyla mecazî kullanımlar ortaya çıkarılmakta, arka planda derin manalı ifadeler yer almaktadır. Atasözleri ve deyimlerin herkes tarafından bilinen kelimelerle kurulması dolayısıyla öğrenilmesi kolay olması yanında mecazî anlatımlarıyla derin manalar ifade etmeleriyle de anlatıma güç ve zenginlik kazandırmaktadırlar (s. 406)

İlhan (2017) örnek olarak “Komşu komşunun külüne muhtaçtır.” atasözünde herkesin bildiği komşunun kül ve muhtaç kelimelerin kalıplaşmış kullanımlarıyla komşuluk ilişkisinin öneminin vurgulandığını söylemektedir. Burada komşulardan biri için çok değersiz görünen bir şeyin bir başkası için çok önemli olabileceği de belirtilmektedir. Komşuluk ilişkisiyle de toplumsal dayanışmanın öneminin ve yardımlaşmanın öneminin de ifade edildiğini belirtmektedir. Bu dört kelimelik atasözüyle birçok değer dile getirilmekte olduğunu söylemektedir. Ayrıca “Toprağı işleyen ekmeği dişler.” atasözüyle de bilinen dört kelimeyle emeksiz yemeğin olamayacağını, alın teri döküldüğünde mutlaka karşılığının görüleceğinin belirtilmiş olduğu, bu sözden toplumun çalışmaya üretmeye teşvik edildiği, emeğin değerinin dile getirildiğini söylemektedir.

Kalıplaşmış söz birlikleri olan atasözleri bazen tek yargılı olurken bazen de birden fazla yüklemlili olarak kullanılmaktadırlar. İki yüklemlili/yargılı kullanımlarda her iki kısmın birbiriyle ahengi kafiye/redifle sağlandığı gibi bu tür atasözlerinin iki tarafı da aynı ölçüdedir (İlhan, 2017, s. 406).

Sonuç olarak diyebiliriz ki, atasözü karşılığında Türkler müslüman olmadan önce sak-kökünden türeyen sab, sav kelimelerini kullanılmışlar, İslama girişle birlikte yaygın olarak mesel, darb-ı mesel, durub-i emsâl karşılıkları kullanılmış, Cumhuriyet’le birlikte de atalar sözü, çoğunlukla da atasözü karşılığı bugünlere kadar kullanılagelmıştır (Gönen, 2006, s. 8).

## Problem Durumu

Çalışmaya konu olan çocuk dergileri, çocuk edebiyatı ürünlerinden süreli yayınların bir koludur. Bu kapsamda öncelikle çocuk edebiyatının ve çocuk dergilerinin genel tanımına bakmak yararlı olacaktır.

Çocukların duygu dünyasına ilgi, istek ve düşüncelerine uygun, onların bilişsel ve fiziksel niteliklerini göz önünde bulundurarak oluşturulan bir edebiyat olarak tanımlanabilecek olan bu edebiyatın en güncel hali çocuk dergilerinde bulunmaktadır. Çocuk edebiyatına yönelik kitap ve yazılarda, her iyi yazarın iyi bir çocuk edebiyatı yazarı olmadığı özellikle vurgulanmaktadır. Buna benzer şekilde çocuk edebiyatı yazarlığının, yetişkinler için yazmaktan daha zor ve daha çok emek isteyen bir uğraş olduğu belirtilmektedir. Çocuk dergilerinde kalem oynatan yazarların bu açıdan diğer yazarlardan bir adım önde oldukları ileri sürülebilir; çünkü bu yazarlar bir devamlılık içinde çocuklar için yazmakta ve çocuk bakışına daha hâkim bir noktada durmaktadırlar. Başlangıcından günümüze uzun soluklu ve yaygın çocuk dergilerinin yazar kadrolarına bakıldığında birçok çocuk edebiyatı yazarının imzasına buralarda rastlanılmaktadır. Genellikle aylık olarak çocuk okurlarının karşısına çıkan bu yayınlarda güncellik ve kalıcılık bir aradadır. Bu iki kavramdan ilki, çocukların ilgi ve dikkatini söz konusu yayınlara çekerken ikincisi, çocuk okurların hem dil öğretimi hem de değer öğretimi noktasında gelişmesini sağlamaktadır (Kıymaz, 2015, s. 8).

Kıymaz (2015, s. 10)'a göre süreli çocuk yayınları 1869'da ilk örneğini vermiştir. *Mümeyyiz* adını taşıyan bu yayın Tevfik Efendi'nin sahibi olduğu ve başyazarı Sıtkı Bey olan "Mümeyyiz" gazetesinin eki olarak yayın hayatına atılmıştır. Her sayısı farklı renklerde çıkan bu yayın kırk dokuz sayı sürmüştür. Resme yer vermeyen *Mümeyyiz*, genellikle eğitim ve ahlak konuları ile ders verici hikâyelere yer vermiştir. 1928'e kadar *Mümeyyiz*'in açtığı yolda çok sayıda dergi eski harflerle yayımlanmıştır. Okay (1999) kitabında elli eski harfli süreli çocuk yayını tanıtmaktadır. Kür ise (1991) eserinde yirmi sekiz eski harfli çocuk yayını tanıtmıştır. Eski harfli süreli çocuk yayınlarının miktarının bu sayıların çok üstünde olduğu söylenebilir.

Çalışmaya konu edilen Çocuklara Kıraat dergisi Tanzimat döneminde Mehmet Ziya tarafından yayımlanan 18 sayı devam eden bir çocuk dergisidir. TDK Güncel Türkçe Sözlük'e (2017) göre kıraat; okuma olarak tanımlanmaktadır. Bir okuma aracı olarak yayımlanan dergi eski harflerle neşredilmiştir.

İncelenen diğer dergi, Çamlıca Çocuk ise 1 Ocak 2016 tarihi itibarıyla yayımlanmaya başlayan, Çamlıca Yayınları bünyesinde varlığını sürdüren çocuklara yönelik bir yayındır. İlk sayısında 20 bin tirajı yakaladıklarını belirten Çamlıca Çocuk dergisi (Tanıtım Kitapçığı, 2019) zengin içeriği ve renkli yapısıyla dikkat çekmektedir.

Sözü edilen dergiler söz varlığı kapsamında değerlendirileceği için söz varlığı kavramını incelemek de burada yerinde olacaktır.

“Çocuk edebiyatı ürünleri, söz varlığı unsurlarının edinimi, aktarılması, pekiştirilmesi, geliştirilmesi, çeşitlendirilmesi vb. ortamlar için önemli bir malzeme takviyesidir. Bu malzemenin bireyin gelişim seviyesi doğrultusunda seviyelendirilmesi, amaçlılık açısından büyük önem arz eder” (Baş, 2010, s. 157).

Genel terminolojide, *söz varlığı* kavramı, “kelime hazinesi, kelime serveti, kelime dağarcığı, sözcük varlığı, sözcük dağarcığı, sözcük serveti, sözcük gömüsü, vokabüler, kelime kadrosu” vb. kullanımlarla karşılanabilmektedir. Ancak bu kavramların hiçbirinin de tam olarak söz varlığının karşılığı olduğu söylenemez. Çünkü söz varlığı tüm bu kavramların bir üst boyutudur. Başka bir deyişle tüm bu kavramlar, söz varlığının bir alt unsurudur (Baş, 2010, s. 140).

Aslan (2013, s. 15)’a göre kişi kendisini konuşarak ve yazarak ifade eder. Konuşma ve yazma sırasında kullanılan kelimeler bireyin aktif söz varlığını oluşturur. Ülkemizde yapılan araştırmaların çoğu öğrencilerin aktif söz varlığını tespit etmeye yöneliktir. Bunun nedeni yapılan araştırmalarda öğrencilere kompozisyon yazdırılması veya ses kayıt cihazıyla konuşmalarının kaydedilmesidir. Aktif söz varlığı; etkin, üretici ve ifade edici söz varlığı şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

Pasif söz varlığı ise dil becerilerinden okuma ve dinleme becerilerini kapsamaktadır. Bireyin okuduğunda ve dinlediğinde anladığı kelimelerden oluşan söz varlığı, onun pasif söz varlığını oluşturur. Anlamaya yönelik söz varlığı da denilen pasif söz varlığı yerine edilgen ve alıcı söz varlığı kavramları da kullanılmaktadır (Aslan, 2013, s. 15).

Bireyin yaş düzeylerine göre sahip olduğu alıcı (pasif) ve üretici (aktif) söz varlığı düzeyinin tam olarak ortada olmaması yanında, aynı bireyin hedef kitlesine yönelik hazırlanmış her tür çocuk edebiyatı eserinin, söz varlığı unsurlarının belirli derecelendirme esasını dikkate almadan oluşması; ‘çocuklar için de ayrı bir edebiyat mı olur?’ sorularına ek olarak, ‘olmayan bir edebiyatın söz varlığı da nasıl oluyor?’ soruları tartışılır duruma getirmiştir. Günümüzde çocuk edebiyatı başlığı altında yazılmış nice yayın incelendiğinde, muhtelif yerlerinde, çocuklara yönelik hazırlanacak eserlerde seviyelerine uygun bir söz varlığı hususuna dikkat çekilmiş, ancak bunun hangi sebeple hangi seviyede olması gerektiğine dair bir açıklama yapılmamıştır. Olabildiğine, ‘kelime hazinesi çok önemlidir, bu kitapları çocuklar okuyacak, çocuklar için hazırlanan kitapta bu tür sözlerin işi ne, böyle çocuk kitabı mı olur vs.’ onlarca sorunun afâki şekilde ortaya atılması, nitel neticelere ulaşmamakla birlikte, çocuk yayını piyasasının iyice içine girdiği, *rant* sürecinde yeni problemleri de yanında taşımaktadır. Çocuklara yönelik hazırlanacak eserlerin seviyelendirilmesinde izlenecek tasnifin belirsizliği de bu sorunların cabası niteliğindedir. Söz varlığı çerçevesinde, kelime hazinesi, kelime serveti vb. başlıklarla yayımlanan onlarca bilimsel çalışma; *târif*, *tâlim*, *tâdil*in ötesine geçememekte, sürecin etrafından dolaşıp, en nihâi yeni bir tanımlama yapmakla yetinmektedirler (Baş, 2010, s. 139).

Dört temel dil becerisi ile söz varlığı arasında sıkı bir ilişki vardır. Söz varlığını becerilerden ayrı tutamayız. Çünkü söz varlığı zengin kişiler etkin bir okuma, dinleme, yazma, konuşma becerilerine sahiptirler. Ayrıca okudukça ve dinledikçe kelime hazinesi zenginleşir (Aslan, 2013, s. 16).

Çocuk edebiyatı alanında metin üreten yazarların etkileyici eserler üretebilmesi, bu alanda başarı sağlayabilmeleri oldukça önemlidir. Çünkü bu alanda metin üretmek daha dikkatli olabilmeyi, daha faydalı olabilmeyi ve daha duyarlı olabilmeyi gerektirmektedir. Yani çocuk edebiyatı alanında çalışmak, daha zorlu bir süreç içerisinde metin üretmek anlamına gelmektedir.

Çocuk edebiyatı ürünleri ile hem kültür aktarımı, hem de dil öğretimi etkin bir şekilde yapılabilmektedir. Bütün bunlar yapılırken bu metinlerin içerdiği dilin sahip olduğu söz varlığı unsurları da etkili bir biçimde öğretilmektedir. Ancak bu durum çocuk edebiyatı alanında metin üreten yazarların, bu konulara duyarlı olup olmadıkları ve eserlerini oluştururken hassasiyet gösterip göstermedikleri merak konusudur. Bu alanda çalışma yapılması ve bu konuya dikkat çekilmesi, çocuk edebiyatı ürünlerini meydana getiren yazarların dil öğretimi, değerler öğretimi ve kültür aktarımı konularında daha hassas olmasını sağlayabilir ve bu konuya dikkat çekebilir.

Çocuk edebiyatı ürünlerinin, özellikle de çalışmamıza konu edilen çocuk dergilerinin içeriğini meydana getiren metinler çocukların dil gelişimine, kültürel ve ahlâki gelişimine, söz varlığı unsurlarının öğretimine, estetik anlamda gelişimine katkı sağlamakta ve bu konuda önemli bir materyal olarak etkin bir şekilde kullanılabilir. Bu yüzden bu metinleri içerisinde barındıran çocuk edebiyatı ürünlerinden biri olan çocuk dergilerinin söz varlıklarının zengin olup olmadığı, çocukların dil gelişimlerine ne derecede katkı sağladığı, çocukların görsel açıdan estetik ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadıkları, kültür aktarımı yapıp yapmadıkları, söz varlığı unsurlarına dikkat çekip çekmedikleri, tarihsel süreçte nasıl bir gelişim gösterdikleri, hangi metin türlerinde yazılar içerdikleri, kelime dağarcığı bakımından niteliksel ve niceliksel özellikleri araştırılmalıdır.

Bu çalışma ile alan yazındaki, yukarıda belirtilen eksikliklerin kapatılmasına katkı sunmak hedeflenmektedir.

Çalışmamız 4 ana bölümden meydana gelmektedir. Birinci bölümde, kavramsal bir çerçeve oluşturularak ilgili alanyazın araştırılacak ve çalışmamız kapsamına giren konular değerlendirilecek; ikinci bölümde konumuz ile ilgili yapılmış araştırmalar ve yayınlanmış çalışmalar incelenerek, çocuklara yönelik yayımlanan dergilerin söz varlıklarının incelenmesi ve değerlendirilmesinin önemi ortaya konacaktır. Üçüncü bölümde çalışmamızda yararlanacağımız doküman tarama yöntemi anlatılacak ve ortaya çıkacak

olan verilerin oluşumu anlatılacaktır. Dördüncü bölümde, Çamlıca Çocuk dergisi ile (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisi söz varlığı açısından incelenecektir. Çalışmanın son bölümünde ise iki derginin söz varlığı incelemesi yönünden karşılaştırılmasının sonuçları değerlendirilecek ve son olarak da çocuklara yönelik yayımlanan dergilerin söz varlığı konusunda dikkat etmeleri gereken noktalarla ilgili önerilerde bulunulacaktır.

### **Araştırmanın Amacı**

Bu çalışmanın amacı Çamlıca Çocuk dergisi ile (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisinin söz varlığı ve söz varlığı unsurları açısından incelenmesidir. Bu incelemede aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır ve sonrasında ortaya çıkan bulgu ve sonuçlara yönelik kapsamlı bir tespit yapılacak, konu kapsamına uygun önerilerde bulunulacaktır.

- 1- Çamlıca Çocuk dergisinde yer alan okuma metinlerinin söz varlığı ve söz varlığı unsurları nelerdir?
  - Çamlıca Çocuk dergisinde bir metinde kaç kelime kullanılmıştır?
  - Çamlıca Çocuk dergisinin bir sayısında toplam kaç kelime kullanılmıştır?
  - Çamlıca Çocuk dergisinde kaç türde metin kullanılmıştır?
  - Çamlıca Çocuk dergisinin okuma metinlerinde deyim, atasözü, ikileme ve kalıplaşmış ifade kullanılmış mıdır?
- 2- Çocuklara Kıraat dergisinde yer alan okuma metinlerinin söz varlığı ve söz varlığı unsurları nelerdir?
  - Çocuklara Kıraat dergisinde bir metinde kaç kelime kullanılmıştır?
  - Çocuklara Kıraat dergisinin bir sayısında toplam kaç kelime kullanılmıştır?
  - Çocuklara Kıraat dergisinde kaç türde metin kullanılmıştır?
  - Çocuklara Kıraat dergisinin okuma metinlerinde deyim, atasözü, ikileme ve kalıplaşmış ifade kullanılmış mıdır?
- 3- Çocuk dergilerinde kültür aktarımı yapılmasının önemi ve faydası nedir?
  - Çamlıca Çocuk dergisinde kültür aktarımı yapılmış mıdır?
  - Çocuklara Kıraat dergisinde kültür aktarımı yapılmış mıdır?
- 4- Çocuk dergileri dil öğretimi konusunda, daha etkili bir biçimde nasıl kullanılabilir?
  - Çamlıca Çocuk dergisinin okuma metinleriyle etkili bir dil öğretimi yapılabilmiş midir?

- Çocuklara Kıraat dergisinin okuma metinleriyle etkili bir dil öğretimi yapılabilmiş midir?
- 5- Çocuk dergilerindeki görseller estetik açıdan çocukların zevklerini geliştirme konusunda nasıldır?
- Çamlıca Çocuk dergisindeki görseller estetik açıdan çocukların zevklerini geliştirme konusunda nasıldır?
  - Çocuklara Kıraat dergisindeki görseller estetik açıdan çocukların zevklerini geliştirme konusunda nasıldır?
- 6- Çocuk dergilerinde kullanılan metinler genel ölçütlere uygunluk göstermekte midir?
- 7- İncelenen her iki derginin biçimsel özellikleri genel ölçütlere uygun mudur?

Bir söz varlığı tespiti olan bu çalışmayla, dönemin maddi ve manevi kültür unsurlarını ortaya çıkarmak ve bir yazarın üslubunu ele veren söz varlığı öğelerini belirleyip genel söz varlığına katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Yapılan çalışmadan anlaşıyor ki söz varlığını belirleme çalışmalarının önemli dilbilimsel çalışmalar olduğunun bilincinde olunmalı ve bu çalışmalara dilbilimsel alanda gerek bireysel yazın çıkarımları için gerekse ulusal yazına yönelik çıkarımlar için çok yer verilmelidir. Yapılacak yeni “derleme ve tarama” çalışmaları Türkçenin söz varlığı bakımından zenginliğinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlayacaktır. (Türkben, 2018, s. 248).

### **Araştırmanın Önemi**

“Dilin söz varlığı, insan düşünce ve duygularının derinliğinden çıkmış toplumsal etkileşiminin varlığı olarak değerini korumuş bir öze sahiptir. İnsanlar ana dillerini öğrenirken o dile ait değerleri, duyguları duymak, hissetmek ve yaşamak isterler” (Karadüz, 2009, s. 644).

Çocuk eğitiminde istenilen hedeflere ulaşılmasında üzerinde öncelikle durulması gereken konuların başında dil eğitimi gelmektedir. Dilin de etkili ve doğru kullanılması çocuğun sahip olduğu kelime hazinesiyle ilişkilidir. Çocuğun kelime hazinesinin geliştirilmesinde, eğitim-öğretim ortamında kullanılacak tüm ürünler ve sosyal yaşamda gerçekleştirilecek etkinlikler büyük önem arz etmektedir (Şen, 2009, s. 2).

“Bir dilin söz varlığı denince, yalnızca o dilin sözcüklerini değil, deyimlerin, kalıp sözlerin, kalıplaşmış sözlerin, atasözlerinin, terimlerin ve çeşitli anlatım kalıplarının oluşturduğu bütünü anlıyoruz” (Aksan, 2004, s. 7).

Gündoğdu (2012) söz varlığı çalışmalarının inceleme nesnesi olan dilin nicel ve nitel verilerinin dökümünü yaparak bir anlamda dilin anlam evrenini ortaya koymakta olduğunu vurgulamış, bir dilde (ya da dilin belirli bir alanında) kullanılan sözcüklerinin çeşitliliği, sıklığı, türü gibi o dilin kendi içerisindeki özniteliklerini ortaya koymakta olduğunu ve araştırmacılara diğer dilsel yapıları birbiriyle karşılaştırma olanağı verdiğini belirtmiştir (s. 38).

“Bir dilin söz varlığı, o dilin tarihine geniş ölçüde ışık tutmakta, yüzyıllar boyunca ortaya çıkan ses, biçim, sözdizimi ve anlam değişikliklerini yansıtmakta, hangi dillerin etkisiyle, ne türden değişimlerin gerçekleştiğini göstermektedir” (Aksan, 2004, s. 11).

Bir dilin söz varlığı aynı zamanda, anlatımı güçlü kılan birçok anlam olaylarının, söz sanatlarının yansıtıcısıdır. Örneğin ateşi içine kolay geçirmeyen, kolayca pişirmeyen bir kap için kullandığımız sağır tencere tamlaması bir yandan, sağırın yeni bir anlam kazanmasına yol açan, öte yandan insan ve hayvanları niteleyen bir sıfatın nesnelere aktarılabilmesini gösteren bir deyim aktarmasının (Yun. Metafora) varlığını ortaya koymaktadır (Aksan, 2004, s. 13).

“Ülkemizde yayımlanan çocuk edebiyatı ürünlerinin birçoğu bilimsel olarak söz varlığı açısından tam olarak incelenmemiş, sahip oldukları temel sözcük niceliği araştırılmamış, deyimler, ikilemeler, özel isimler ve atasözleri yönünden tasniflendirilmemiştir” (Şen, 2009, s. 2).

Bu çalışma da çocuk edebiyatı ürünlerinin bir çeşidi olan çocuk dergilerinin söz varlığı açısından değerlendirilmesi, karşılaştırılması, sahip oldukları kelime sayıları, kelime çeşitleri ve söz varlığı unsurlarının belirlenmesi açılarından önem taşımaktadır.

### **Araştırmanın Varsayımları**

Bu çalışmada 1 Ocak 2016 tarihinde yayımlanmaya başlayan ve günümüz çocuk dergilerinden biri olan Çamlıca Çocuk dergisi ile 1881 tarihinde yayımlanmaya başlanan (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisi incelenmiştir.

İnceleme altına alınan ve kelimeleri analiz edilen bu iki derginin her birinin çocuk eğitimi alanında etkili birer materyal oldukları, kelime varlıkları bakımından zengin oldukları varsayılmıştır. İncelemede dikkate alınan deyim, ikileme, atasözü, kalıp ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kapsamında her iki derginin de bu unsurları bolca barındırdıkları ve çocuk eğitiminde, bu söz varlığı unsurlarının öğretiminde etkin bir biçimde kullanılabileceği varsayılmıştır.

### **Araştırmanın Sınırlılıkları**

Çalışmamızda çocuklara yönelik olarak yayımlanan, (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisinin okuma metinleri Latin harflerine aktarılacak ve söz varlığı incelemesi bu aktarma metinler üzerinden sürdürülecektir. Çamlıca Çocuk dergisindeki okuma metinleri de söz varlığı incelemesi kapsamında ele alınacaktır. Söz varlığı incelemesi yapılacağı için dergilerin içeriğindeki okuma metinleri üzerinde odaklanılacak ve kelime tespitleri bu yönde yapılacaktır. Çalışmamız her iki derginin de 12 sayısının içerisinde bulunan okuma metinleri ile sınırlanmıştır. İlk bölümlerde kavramsal bir çerçeve oluşturulacak sonraki bölümlerde ise dergilerin okuma metinlerinin sahip oldukları kelime sayıları, kelime türleri ve söz varlığı unsurları incelenecektir. Son aşamada ise incelemelerden elde edilen bulgulara yönelik sonuçlar tartışılacak ve önerilerde bulunulacaktır.



## BÖLÜM II

### İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Söz varlığı incelemesi yapan birçok yerli ve yabancı tez bulunmaktadır. Çocuk dergileri üzerinde çalışma yapan ve bu dergileri çeşitli yönlerden değerlendiren birkaç tez bulunmaktadır.

Çocuk dergileri araştırmacıların ilgisini pek çekmemiş bir alandır. Nadir olarak bu dergilere atıf yapılmış ya da bazen bir çocuk dergisi çok kısa da olsa hatırlatılmıştır. Üniversitelerde yapılan akademik çalışmalar açısından da durum pek farklı değildir (Okay, 1999, s. 24)

Söz varlığı alanında yapılmış çalışmalar tarandığında oldukça fazla araştırma olduğu görülmüş, bütün bu çalışmaları açıklamak mümkün olmadığı için bu çalışmalardan birkaçı örnek olarak burada anlatılmaya çalışılmıştır.

2009 yılında Erhan Şen, “1980’den Günümüze Çocuk Edebiyatı Alanında Yazılmış Yerli Çocuk Tiyatrosu Metinlerinin Söz Varlığı Üzerine Bir İnceleme” isimli bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bu çalışmasında 1980’den günümüze kadar çocuk edebiyatı alanında basılmış olan yerli çocuk tiyatrosu metinleri üzerinde bir inceleme yapmıştır. Çalışmasında 100 yerli çocuk tiyatrosu metninden seçilen 1000’er kelimeden oluşturulan 100.000 kelimelik havuzu temel olarak almış ve bu havuzdan elde edilen bulguları tablolarla ve grafiklerle göstererek yorumlamıştır. Oluşturduğu havuzda tespit ettiği toplam farklı kelime sayısı 7264’tür. “Keloğlan” özel isminin, özel isimler arasında sıklık derecesine göre ilk sırada yer aldığını belirlemiştir. Buradan da çocuk tiyatrosu metinlerinin içeriğinin

de genellikle masallar ve çocukların çok sevdiği masal kahramanlarının serüvenlerinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kullanılan deyim sayısını 2289, farklı ikileme sayısını 259, toplam atasözü sayısını ise 16 olarak belirlemiştir. Çalışmasında elde ettiği verileri öğrencilerin sahip olduğu kelime hazineleriyle karşılaştıran Şen; I. kademe öğrencilerinin kelime hazinesinin çocuk tiyatrosu metnindeki kelime hazinesiyle örtüşme düzeyini %86,09788; II. kademe öğrencilerinin kelime hazinesinin çocuk tiyatrosu metnindeki kelime hazinesiyle örtüşme düzeyini %87,85882 olarak belirlemiştir. Tahkiyeli metinlerin (masal, destan, efsane, roman, hikâye) kelime hazinesiyle çocuk tiyatrosu metnlerinde kullanılan kelime hazinesinin örtüşme düzeyini ise %86,77656 olarak tespit etmiş ve hem öğrencilerin hem de tahkiyeli metinlerin kelime hazinesinin örtüşme düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2010 yılında Tuğba Barutçu, “Çocuklara Kıraat (1881) Ve Sevimli Mecmua (1925) Dergilerindeki Çeviri Metinler Ve Dış Dünya Üzerine Bir İnceleme” isimli yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Adı geçen tez Tanzimat Dönemi’ne ait Çocuklara Kıraat ve Cumhuriyet Dönemi’ne ait Sevimli Mecmua dergileri üzerine yapılmış bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Barutçu, çalışmasında sözü edilen dergilerdeki çeviri metinler ve dış dünya kavramı etrafında gelişen metinleri incelemiştir. İncelenen metinleri, dergilerdeki orijinal hallerine bağlı kalarak Latin alfabesine aktarmıştır. İki derginin arasında dönemleriyle birlikte karşılaştırma yapmıştır. Çalışmasından elde ettiği sonuçlara göre, bilim ve teknolojiyle birlikte sanatsal konular her iki dergide de işlenmiştir. Vatan sevgisi, ideal çocuk tipi, kahramanlık ve macera, dostluk konuları Sevimli Mecmua’da; tabiat ve şehir mimarisi gibi konular ise Çocuklara Kıraat’da merkeze alınmıştır. Her iki dergide de Avrupa ülkelerinden bahsedilirken İngiltere, Fransa, İsviçre, İtalya, Amerika gibi ülkeler teknolojiye ya da mimarideki ilerleyişleriyle sunulmuştur. Çocuklara Kıraat’ın çoğunlukla süslü, ağır diline karşın Sevimli Mecmua’da daha yalın bir söylemin söz konusu olduğunu belirlemiştir. Bu durumun Tanzimat Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi arasındaki dil kullanım farkını ortaya koyması yönüyle önemli olduğunu belirtmiştir. Her iki dergide de “ve, fakat, yani,” gibi bağlaçlardan önce kullanılan standart noktalama işaretlerinin olmadığını, aynı metin içinde bile farklı kullanımlar gözlendiğini söylemiş, Çocuklara Kıraat’taki görsel öğelerin metne oranını %16; Sevimli Mecmua’daki görsellerin metne oranını %80 olarak tespit etmiştir. Yani Çocuklara Kıraat’da yer alan metinlerin görsel öğeleri arka planda attığını, Sevimli Mecmua’da zaman zaman karmaşık

resimlere rastlansa da resim ve fotoğraf gibi görsellerin uygun yerlerde kullanıldığı sonucuna varmıştır. Eğitim sistemini geliştirmek, sistemdeki aksaklıkları düzeltmenin iki dergi tarafından da önemsenmiş olduğunu ve bu çerçevede çocuğun saygı duyulan bir varlık konumuna getirildiği sonucuna ulaşmıştır.

2018 yılında Emine Merve Türkmen Kılıç “Çocuklara Talim (1887-1888) ve Musavver Çocuk Postası (1923) Dergilerinin Çocuk Eğitime Katkıları Açısından İncelenmesi” adında bir yüksek lisans çalışması yapmıştır. Çalışma kapsamında eski harfli çocuk dergilerinden Çocuklara Talim (1887-1888) ve Musavver Çocuk Postası (1923) dergileri incelenmiştir. Dergilerdeki metinler eski harflerden Latin alfabesine aktarılmıştır. Her iki dergideki metinler edebi türlerine göre sınırlandırılmıştır. Dergilerin yayımlandıkları dönemler arasındaki siyasi otorite farklılıklarından kaynaklanan metinlerin özellikleri üzerinde de durulmuştur. Çalışma kapsamında elde edilen sonuçlara göre Çocuklara Talim ve Musavver Çocuk Postası dergilerinin içeriğinde yer alan edebi türler; hikaye, masal, sohbet, deneme, fabl ve diğer metinler yer almaktadır. Her iki dergide de işledikleri konu ile ilgili görsellerin bulunduğu sonucuna varılmıştır. Her iki dergide toplamda kaç metin türünden kaç tanesine yer verildiği ile ilgili bilgiler verilirken bunun yanında dergilerde toplam kaç tane görsel kullanıldığı ile ilgili bilgiler de sonuç kısmında sunulmuştur. Çocuklara Talim dergisinin öğretici yönü ağır basan bir dergi olduğu, Musavver Çocuk Postası dergisinin hem eğlendiren hem öğreten bir dergi olduğu sonucuna varılmıştır. Dergiler değerler eğitimi açısından da bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2006 yılında Feride Gül Eruz “Yahya Kemâl Beyatlı’nın Şiirlerinde Kelime Dünyası” adında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Yahyâ Kemâl’in eserlerinde mükemmeli aradığını ve hep daha iyisi olabileceğini düşündüğünü belirten yazar bu sebepten dolayı şairin pek çok şiirini yarım bıraktığını söylemektedir. Bu şiirler “Bitmemiş Şiirler” adıyla kitap haline getirilmiştir. Yahyâ Kemâl’in 307 şiirinde toplam 16093 kelime tespit edilmiştir. Bunlar içinde şâirin sık kullandığı sözcüklerin üslubunu belirlemede önemli olduğu bilgisi verilmiştir. Şâirin en çok kullandığı “bir” belgisiz sıfatının (407) şiirlerinde hayali, belirgin olmayan bir hava oluşturduğu, vatan ve sevilen, özlem duyulan coğrafyayı anlatan yerin (86 kez) zaman kavramı içinde hayatın akışını belki de en güzel ifade eden günün (72 kez), sonsuzluğu, yeniliği ifade eden ufuk kelimesinin (63 kez), zamanın durmadan ilerleyişini bazen de ömrün sonunu anlatan gecenin (62 kez), şâirin

duygulanmalarını ifade eden gönülün (61 kez) kullanıldığı çalışma kapsamında tespit edilmiş ve sonuç kısmına eklenmiştir.

Sık kullanılan sözcüklerin şâirin işlediği temalar ile ilgili önemli işaretler olduğu bilgisi sunulmuştur. Yazar kelime ailelerini oluştururken bu sıklıklardan faydalandığını belirtmiştir. Bunlar aynı zamanda şâirin hayata bakışını, nesneleri, kavramları, dünyayı algılayışını gösteren ipuçlarıdır demiştir. Şâirin sık kullandığı teşbih,açık istiare,kapalı istiare, teşbih, mecaz-ı mürsel ve hüsn ü talil sanatlarından örneklere yer verilmiştir.

2012 yılında Erhan Akdağ “*Sevimli Mecmua* Adlı Çocuk Dergisi (Çeviriyazı, İnceleme)” adlı yüksek lisans tezinde 1925’te çıkan eski harfli çocuk dergilerinden *Sevimli Mecmua* yeni harflere çevirmiştir. Bu çeviriyle birlikte bu derginin çocuklar için oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu görülmüştür. Ödüllerinin bolluğu ve metinlerinin sürükleyiciliği derginin öne çıkmasını sağlamıştır. *Sevimli Mecmua* dergisinin renkli resimlerinin, eğlendirici karikatürlerinin ve hayvanlarla ilgili hikâye ve masallarının çocukların ilgisini çekebilecek nitelikte bir dergi olduğu bilgisi verilmiştir. Yazar *Sevimli Mecmua*’da ilk sayıdan itibaren çocuklardan fotoğraflarını göndermeleri istendiği söylenmiş ve bu fotoğraflara her sayıda yer verilmesinin derginin görsele olan ilgisini ortaya koyduğu söylenmiştir. Çocuklara her sayıda çeşitli ödüllü bulmacalar sunması, derginin başta İstanbul olmak üzere Anadolu’da da beklediği ilgiyi görmesini sağlamıştır. *Sevimli Mecmua*’nın çocuklara okuma ve yazma dışında el becerisi kazandırmayı da amaçladığı söylenmiştir. Dergi incelenemesi olan bu tezde derginin içeriği de değerlendirmeye tabi tutulmuştur.

2013 yılında Sevilay Över “Çocuk Dostu” İsimli Eski Harfli Çocuk Dergisinin Yeni Alfabe Aktarımı Ve incelenmesi” adında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bu çalışmada incelenen *Çocuk Dostu* dergisi, 1914 yılında yayınlanmaya başlamış ve yine bu yılda yayın hayatı son bulmuş bir çocuk dergisidir. İncelemeye göre dergide genellikle fabl türünde eserlere yer verilmiş olduğu görülmüştür. Hedef kitlesi, küçük yaş grupları olduğundan bu durumun gayet normal olduğu söylenmiştir. Şiir, hikâye türlerinin de kullanılmış olduğu söylenmiştir. Bunların yanında her sayıda bir bilmece sorulduğu ve ödüller dağıtıldığı belirlenmiştir. Çocukların eğlenirken öğrenecekleri metinlerin seçildiği, konuların da ilgi ve ihtiyaçları karşılayacak şekilde seçildiği, gayet sade ve anlaşılır bir dil kullanıldığı sonuç kısmında belirtilmiştir. Dilde, noktalamada bir birlik olmadığı görülmüş, derginin tek olumsuz yönünün bu olduğu belirtilmiştir. Noktalamada yanlış öğrenmelere

neden olacak uygulamalar mevcuttur. Çocuk Dostu da dönemindeki şartlara göre gayet kaliteli bir dergidir.

Çocukların ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak, estetik bir kaygıyla ve olumlu davranışları geliştirecek metinleriyle, çocuğu bir adım ileriye taşıyacak bir dergi olduğu, kısa süren yayın hayatında epey yol kat ettiği, faydalı işler yaptığı anlatılmıştır. Herhangi bir ideolojik tavrın sergilenmediği ve özetle Çocuk Dostu dergisinin, artıları fazla olan, Meşrutiyet Dönemi'nin başarılı bir dergisi olduğu bilgisi verilmiştir.

2015 yılında Ahmet Burgaz, “Sezai Karakoç’un Şiirlerinde Söz Varlığı” adlı yüksek lisans tezinde çalışmasının merkezine Sezai Karakoç’un şiirlerinde kullandığı kelimelerin sınıflandırılmasını ve kullanım sıklıklarını almıştır. Bu çalışmada yazar öncelikle Sezai Karakoç’un şiirlerinde kullandığı kelimeleri, oluşturdukları kavram alanları altında toplamıştır. Bu tasnif sonrasında şairin hangi kavramlara ne kadar yoğunlaştığını görebilmek adına kelimelerin kullanım sıklıklarını da tespit etmiştir. Bu tespitler sonucunda şairin eserlerini hangi duygu, düşünce ve kavramlar etrafında örgülediğini görme imkânı elde ettiğini incelemiş ve bunlarla ilgili değerlendirmelerde bulunmuştur. En çok kullanılan yüz özel isimle yüz fiili de bu kavramlardan özellikle ön plana çıkanların görülmesi için tespit etmiştir. Bunların yanı sıra kelimelerin metindeki yerlerini ve hangi eklerle kullanıldığını gösteren bir dizin hazırlamıştır. Çalışmanın sonuna da bu kelimelerin metinlerde geçtiği bölümlerin kolayca bulunabilmesi için eserlerin satır numaralı bir kopyasını eklemiştir.

Zehra Gümüşkılıç 2016 yılında “Bahçe Dergisinin (1880-1881) Çocuk Edebiyatı Ve Eğitimine Katkısı Bakımından İncelenmesi” adında bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır. Bu tez kapsamında 1880-1881 yıllarında İstanbul’da, haftada bir olmak üzere 40 sayısı yayımlanan *Bahçe* dergisi incelenmiştir. Bu dergide çocuklara ve gençlere yönelik pratik bilgiler, genel kültür; tarih, coğrafya, kozmoğrafya, matematik, geometri, fen bilimleri gibi ilimler çocukları sıkmayacak bir şekilde verilmeye çalışılmıştır. Derginin en önemli hususiyetlerinden birisi; çocukların ruhî gelişimine katkıda bulunacak ahlak ve edeple ilgili bilgilerin yer almasıdır. Dergide; roman, tiyatro, Batı ve Doğu klasiklerinden tercüme edilen edebî parçaların, kıssadan hisse tarzında metinlerin, Fransızca, Farsça, Arapça dil bilgisi derslerinin ve Osmanlı Türkçesi gramer uygulamalarının çocukların eğitimini tamamlayıcı unsurlardan olduğu bilgisi verilmiştir. İncelediğimiz bu tez; giriş ve üç

bölümünden oluşmaktadır. Girişte Osmanlı döneminde neşredilen çocuk dergileri ve özellikle tez konumuz olan Bahçe dergisi tanıtılmıştır.

İnceleme sonucunda birinci bölümde; Bahçe dergisinde çıkan yazıların muhtevasına göre tasnif edildiği, ikinci bölümde; türlerine göre yazıların yer aldığı, üçüncü bölümde ise sistematik indeks bulunduğu görülmüştür.

Bayram Baş 2011 yılında “Söz Varlığı İle İlgili Çalışmalarda Kullanılacak Ölçütler” adlı bir makale yayımlamıştır. Bu çalışmada ayrıntılı olarak açıkladığı üzere, Türkçede bir *fiil* çekim ekleriyle beş yüz farklı şekilde yazılabileceği açıklanmıştır. Yapılacak araştırmanın Türkçedeki çekim eklerinin işlevi üzerine değil ise kelimeleri kök ya da gövde olabilecek biçimleri ile taban hâlinde bırakmak gerektiği belirtilmiştir. Sayıların ve tarihlerin de kelime olarak kabul edilmesi gerektiği, özel isimlerin ilk aşamada başlarına uygun bir sembol konularak işaretlenmesi gerektiği açıklanmıştır. Çalışma sonucunda ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Yabancı kökenli ancak Türkçe sözlükte bulunan kelimelerin bu hâlleri ile tutulması gerektiği, ancak Türkçeye girmemiş olan kelimelerin ait oldukları dil ve Türkçe karşılıklarının parantez içinde belirtilmesi gerektiği, kısaltmaların, açılımı ya da orijinal biçimleri ile gösterilebileceği belirtilmiştir.

Terimlerin, çalışmanın bu yönde özel bir amacı olmadığı müddetçe, kelime listelerinde yer alması gerektiği, kalıp sözlerin ve kalıplaşmış ifadelerin araştırmanın amacı doğrultusunda ayrı bir listede olabileceği, ait olduğu söz varlığı unsurunun bulunduğu diziye de eklenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Deyim, atasözü ve ikilemeler mutlaka ayrı bir başlıkta değerlendirilmesi gerektiği, ikilemelerin ve deyimlerin tespitinde ilgili sözlüklerden birinin dikkate alınabileceği, ikileme ile tekrar gruplarının karıştırılmaması gerektiği açıklanmıştır.

## BÖLÜM III

### YÖNTEM

#### Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada iki dergi incelenirken nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman tarama yöntemi kullanılacaktır. Bahsi geçen iki derginin okuma metinleri nicelik ve nitelik bakımından bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Bilgi toplama yöntemi olarak kullanılan doküman inceleme yöntemi Foster'ın belirttiği; (1) dokümanlara ulaşma, (2) orijinalliği kontrol etme, (3) dokümanları anlama, (4) verileri analiz etme ve (5) veriyi kullanma şeklinde yapılmıştır (akt. Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 193).

Araştırmada doküman incelemesiyle toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. Doküman incelemesi araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizi iken, içerik analizinde yapılan işlem, birbirine benzeyen veriyi belirli kavramlar ve kategoriler çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, 187-227).

Geleneksel olarak doküman incelemesi, tarihçilerin, antropologların ve dilbilimcilerin kullandığı bir yöntem olarak bilinir. Oysa sosyologlar ve psikologlar da doküman incelemesini kullanarak önemli kuramların geliştirilmesine imza atmışlardır. Örneğin, Marx ve Engels İngiliz işçi sınıfını incelerken İngiltere' de fabrika denetim raporlarından önemli bilgiler elde etmiştir. Aynı şekilde Durkheim "din" ve "intihar" konusundaki çalışmaları sırasında resmi istatistiklerden yararlanmıştır. Weber "din sosyolojisi" ve "kapitalizmin temelleri" konusundaki tezlerini geliştirirken, dinle ilgili dokümanları ve mezheplere ait ilan ve küçük notları kullanmıştır (Forster, 1994, 150).

### **Evren ve Örneklem**

Bu çalışmada şimdiye kadar yayımlanmış olan Çamlıca Çocuk ve (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergilerinin bütün sayıları evren, Çamlıca Çocuk dergisinden incelenen 5 sayı ve (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisinden incelenen 10 sayı ise örneklem olarak belirlenmiştir. Örneklem olarak Çamlıca Çocuk ve (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergilerinin seçilmesinin nedeni, iki derginin çocuklar için bir okuma materyali olarak yayımlanmasının sahip oldukları söz varlıklarına etki ettiği ve bu yönde söz varlıklarına dikkat ettikleri varsayımdır.

Çamlıca Çocuk dergisinden 5 sayı, Çocuklara Kıraat dergisinden 10 sayı seçilmesinin sebebi dergilerin çıkış süresidir. Çamlıca Çocuk dergisi aylık, Çocuklara Kıraat dergisi 15 günde bir çıktığı için sayılar bu şekilde sınırlandırılmıştır.

### **Verilerin Toplanması**

Çamlıca Çocuk dergisinin yayımlanan ilk 5 sayısı ve (eski harfli) Çocuklara Kıraat dergisinin ilk 10 sayısı incelenerek, ele alınan tüm sayıların okuma metinlerindeki kelimeler bilgisayar ortamında saydırılacak, bu kelimeler türleri bakımından tasnif edilecek ve elde edilen verilere bakılarak dergilerin söz varlıkları ve dergilerin okuyucuları olan çocuklara katkıları değerlendirilecektir.

Dergilerin incelenen bütün sayılarında okuma metinleri belirlendikten sonra öncelikle Çocuklara Kıraat dergisinin eski harfle yazılmış okuma metinleri Latin harflerine aktarılacaktır. Daha sonra Çamlıca Çocuk dergisindeki okuma metinleri de bilgisayar ortamına aktarılmış her iki derginin okuma metinleri de incelemeye hazır hale getirilmiştir.

### **Verilerin Analizi**

Her iki derginin okuma metinlerindeki kelimelerin, bilgisayar ortamında saydırılmasından elde edilen nicel veriler, iki derginin de yayımlandıkları dönemler göz önünde bulundurularak karşılaştırılacak ve barındırdıkları söz varlığı unsurları türlerine göre tasniflendirilecektir. Hedef kitlesi çocuklar olan bu dergiler, zengin bir söz varlığına sahip olmalarının önemi açısından, genel bir değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Dergilerin okuma metinleri tek tek ele alınarak önce kelime sayıları belirlenecektir. Kelime sayılarından sonra bu metinlerde deyim, ikileme, atasözü, kalıp ifade ve yardımcı fiille kurulan cümlelerin kullanılıp kullanılmadığı incelenecek ve bu şekilde kelime türleriyle ilgili bir liste oluşturulacaktır. Her sayının sonunda hangi metin türünden kaç tane kullanıldığı ile ilgili bilgiler verilecektir.

Bu bilgiler sonrasında ise dergilerin her sayısının kapağı ve içerdikleri görseller incelenecek ve özellikleriyle ilgili bilgiler sunulacaktır.



## BÖLÜM IV

### BULGULAR VE YORUMLAR

#### Çocuklara Kıraat Dergisinin Söz Varlığı

Sayı 1

##### 1.1. Giriş Metni

1.1.a. Kelime Sayısı: 69

1.1.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye, bab-ı ali, muallim-i memnuniye

1.1.c. Deyim: Yok

1.1.d. İkileme: Yok

1.1.e. Atasözü: Yok

1.1.f. Yardımcı Fiil: Neşr olunmak, zaim olunmak, derc olunmak

1.1.g. Metin Türü: Bilgilendirici

##### 1.2. Mukaddime

1.2.a. Kelime Sayısı: 533

1.2.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye, kesb-i iktidar ettirmek, ruhsat-ı resmiye, maarif umumiye nezaret celilesi, ben-i aliyye, nesaih-i saire, bâl-mütalâ, cenâb-ı hak

1.2.c. Deyim: Göze almak, düşünmek taşınmak, canını sıkmak, bildiğini okumak, hatırandan çıkmak

1.2.d. İkileme: Uzun Uzadıya - Tatlı Tatlı - Kolay Kolay

1.2.e. Atasözü: Yok

1.2.f. Yardımcı Fiil: İhtar etmek, icra etmek (3), cesaret etmek, zikr olunmak, fâide etmek, icab etmek, tahammül etmek, hadamet etmek, karar vermek, istihsal etmek, af buyurmak, nail olmak,

istifade etmek, ilan olunmak, himmet etmek, neşr olunmak, hâsıl olmak (2), farz etmek, ifade etmek, nakil etmek, rica etmek, derc olunmak, fâideli olmak

1.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

1.3. Kızların Mâni Terakkisi

1.3.a. Kelime Sayısı: 368

1.3.b. Kalıplaşmış İfade: Ad-ı sıbyan mektebi, kocakarı (2), dar'ül-muallimat (3), lisan-ı yunani, terbiye-i etfal, esbab-ı refah, hamd olsun, asr-ı hümayun

1.3.c. Deyim: Terbiye görmek, vuku bulmak

1.3.d. İkileme: Günbegün

1.3.e. Atasözü:

1.3.f. Yardımcı Fiil: Hatim etmek, sebep olmak, kifayet etmek, terbiye olmak, sevk etmek, muamele etmek, mahrum etmek, mani olmak, terbiye etmek, fuvvet etmek, eda etmek, gayret etmek

1.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

1.4. İzmit Kasabası

1.4.a. Kelime Sayısı: 142

1.4.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.4.c. Deyim: Yok

1.4.d. İkileme: Akşam sabah

1.4.e. Atasözü: Yok

1.4.f. Yardımcı Fiil: İstilâ etmek, tersim olunmak, fetih buyurmak, tahrir olunmak (2), ferman buyurmak, neşr olunmak, imtidat etmek

1.4.g. Metin Türü: Gezi yazısı

1.5. Ana ve Baba Sözünü Dinlememek

1.5.a. Kelime Sayısı: 69

1.5.b. Kalıplaşmış İfade: Hayır dua

1.5.c. Deyim: Aklına gelmek, pişman olmak, söz dinlemek

1.5.d. İkileme: Fena fena

1.5.e. Atasözü: İnsana ana ve baba gibi yar olmaz

1.5.f. Yardımcı Fiil: İşlerde bulunmak, berhudâr olmak

1.5.g. Metin Türü: Hikâye

#### 1.6. Filomen – Karga

1.6.a. Kelime Sayısı: 184

1.6.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.6.c. Deyim: Gözünü çıkarmak, bir kulağından girip diğer kulağından çıkmak, söz dinlemek, âdet edinmek

1.6.d. İkileme: Mini mini, görür görmez

1.6.e. Atasözü: Yok

1.6.f. Yardımcı Fiil: Memnun olmak, nasihat etmek, fırsat bulmak, yalnız kalmak, yemin etmek, nasihat etmek

1.6.g. Metin Türü: Hikâye

#### 1.7. Hırsızlık

1.7.a. Kelime Sayısı: 124

1.7.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.7.c. Deyim: Başına gelmek, nizama köteğe konmak

1.7.d. İkileme: Yok

1.7.e. Atasözü: Hırsızlığın küçüğü büyüğü olmaz

1.7.f. Yardımcı Fiil: Sebep olmak, icra etmek, haberi olmak, haber vermek, tercüme olunmak, derc olunmak, nasihat etmek

1.7.g. Metin Türü: Hikâye

#### 1.8. Hikâye – Hırsızlığın Küçüğü Büyüğü Olmaz

1.8.a. Kelime Sayısı: 337

1.8.b. Kalıplaşmış İfade: Aç gözlülük, cenâb-ı hak(2), pisboğazlık

1.8.c. Deyim: Ağzının suyu akmak, gözleri dönmek, kemiklerini kırmak, kulağına küpe olmak, dayak yemek, söz söylemek

1.8.d. İkileme: Kırmızı kırmızı

1.8.e. Atasözü: Yok

1.8.f. Yardımcı Fiil: Mecbur etmek, niyetinde bulunmak, nasihat etmek(2), hırsızlık etmek(2)

1.8.g. Metin Türü: Hikâye

1.9. Sekiz Yaşında Bir Hanım Kız

1.9.a. Kelime Sayısı: 162

1.9.b. Kalıplaşmış İfade: Dar'ül-muallimat

1.9.c. Deyim: El öpmek, yaşı küçük aklı büyük

1.9.d. İkileme: Birer birer

1.9.e. Atasözü: Yok

1.9.f. Yardımcı Fiil: Münasip olmamak, sebep olmak, mazhar olmak, hâiz olmak, terakki etmek

1.9.g. Metin Türü: Anı

1.10. Zürafa-Zürafa

1.10.a. Kelime Sayısı: 159

1.10.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.10.c. Deyim: Sıkıntı çekmek

1.10.d. İkileme: Yok

1.10.e. Atasözü: Yok

1.10.f. Yardımcı Fiil: Mecbur olmak, âdet olmak, muvaffak olmak, terbiyeye gelmemek

1.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

1.11. Kıraatın Mükâfat Cetveli

1.11.a. Kelime Sayısı: 138

1.11.b. Kalıplaşmış İfade: Nişane-i afrin, nişane-i tahsin, nişane-i imtiyaz, medh-ü sena, mekteb-i haliliye mahmudiye

1.11.c. Deyim: Uslu durmak, kabahat işlemek, hatırdan çıkmak

1.11.d. İkileme: Yok

1.11.e. Atasözü: Yok

1.11.f. Yardımcı Fiil: Taltif olunmak, tevkif olunmak, mecazat olunmak, muamele edilmek(2), muamele etmek, layık olmak, müstahak olmak, haber vermek, vaad etmek(2), derc etmek, bad' etmek

1.11.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## Sayı 2

### 2.1. Teşekkür Bi-Nihaye

#### 2.1.a. Kelime Sayısı: 276

2.1.b. Kalıplaşmış İfade: Şayan-ı tebrik, tekrimat-ı faife, tekrar-ı teşekkür, maarif-i nezaret celilesi, kemâl-i memnuniyet, ezcümle, derece-i nihaiye, risale-i mezkûre, mekteb-i haliliye mahmudiye

2.1.c. Deyim: Gözden çıkarmak, haddi olmamak

2.1.d. İkileme: Yok

2.1.e. Atasözü: Yok

2.1.f. Yardımcı Fiil: İcab etmek, istirham etmek, müjde etmek, emri vermek, mezhur olmak, vaad buyurmak, memnun etmek, muvaffak olmak, isbat etmek, tevkil etmek, takdim eylemek, rica etmek

2.1.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### 2.2. Kıraat

#### 2.2.a. Kelime Sayısı: 38

2.2.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.2.c. Deyim: Yok

2.2.d. İkileme: Mini mini

2.2.e. Atasözü: Yok

2.2.f. Yardımcı Fiil: Nâil olmak, hayran etmek, mukabele etmek, bahtiyar tanımak

2.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### 2.3. Varaka

#### 2.3.a. Kelime Sayısı: 142

2.3.b. Kalıplaşmış İfade: Eser-i aliye, zat-ı ali, varaka-pare

2.3.c. Deyim: Yok

2.3.d. İkileme: Güzel güzel, bütün bütün

2.3.e. Atasözü: Yok

2.3.f. Yardımcı Fiil: Malûmatı olmak, tarif etmek, hasıl olmak, takdim etmek

2.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

2.4. Kıraat

2.4.a. Kelime Sayısı: 41

2.4.b. Kalıplaşmış İfade: Allah nazardan saklasın

2.4.c. Deyim: Yok

2.4.d. İkileme: Yok

2.4.e. Atasözü: Yok

2.4.f. Yardımcı Fiil: Malik olmak, tebrik etmek, memnun etmek(2), derc olunmak

2.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

2.5. İtizar

2.5.a. Kelime Sayısı: 396

2.5.b. Kalıplaşmış İfade: Ma'teessüf, mekteb-i ibtidaiye, usûl-i cedide(2), terakki-i maarif, mekâtib-i ibtidaiye, zat-ı fazile, zat-ı ali, sarf-i osmanî, kavaid-i osmaniye, zat-ı aliyye

2.5.c. Deyim: Yok

2.5.d. İkileme: Azar azar

2.5.e. Atasözü: Yok

2.5.f. Yardımcı Fiil: Derc olunmak(2), beyan olunmak, müteşekkir etmek, teşekkür etmek, te'lif olunmak, ita' buyurulmak, ibtidar etmek, icat olmak, ifade etmek

2.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

2.6. İmla Bahsi

2.6.a. Kelime Sayısı: 460

2.6.b. Kalıplaşmış İfade: Evrak-ı biçki, memalik-i şahane, nafiay-ı havi

2.6.c. Deyim: Elinden bir iş gelmemek

2.6.d. İkileme: Türlü türlü(2), sıra sıra(3), güzel güzel, bütün bütün

2.6.e. Atasözü: Yok

2.6.f. Yardımcı Fiil: İcat olunmak(2), işaret etmek, mümkün olmak, itibar olunmak, tercüme etmek, vaad edilmek, ifa etmek, sarf etmek, teessüf etmek, tab'ettirmek(2), neşr etmek, iktifâ etmek, müracât etmek, tarif etmek, neşr olunmak

2.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## 2.7. İğnenin Gördüğü İş

2.7.a. Kelime Sayısı: 345

2.7.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.7.c. Deyim: Küçük görmek, iş görmek(3), vücuda gelmek

2.7.d. İkileme: Mini Mini(2)

2.7.e. Atasözü: Yok

2.7.f. Yardımcı Fiil: Mümessil olmak, menfaat görmek(2), havale etmek, fâidesi olmak, malik olmak, inkar olunmak, arz etmek, vaaz etmek

2.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## 2.8. Hesab-ı Zihin

2.8.a. Kelime Sayısı: 249

2.8.b. Kalıplaşmış İfade: Hesab-ı zihin

2.8.c. Deyim: Yok

2.8.d. İkileme: Onar onar(2) - söyler söylemez

2.8.e. Atasözü: Yok

2.8.f. Yardımcı Fiil: İcat olmak

2.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## 2.9. Hikâye / Josef

2.9.a. Kelime Sayısı: 293

2.9.b. Kalıplaşmış İfade: Tebdil-i hava etmek

2.9.c. Deyim: Elinden gelmek, denize açılmak, rengi atmak, elinden gelmek, başına bela gelmek (2)

2.9.d. İkileme: Kendi kendine - türlü türlü

2.9.e. Atasözü: Yok

2.9.f. Yardımcı Fiil: Efkârında bulunmak, hasr etmek, zuhûr etmek, muvaffak olmak

2.9.g. Metin Türü: Hikâye

## 2.10. Kıraatın Mükafât Cetveli

2.10.a. Kelime Sayısı: 326

2.10.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i haliliye mahmudiye, haliliye mahmudiyenin ibtidası, itibar-ı ifa, teşrin-i evvel, kain-i mekteb

- 2.10.c. Deyim: Yok
- 2.10.d. İkileme: Yok
- 2.10.e. Atasözü: Yok
- 2.10.f. Yardımcı Fiil: Beyan etmek, ilan etmek, vaad etmek, memnun olmak, memnun etmek, muteber olmak, gayret etmek, ilan etmek, vazife edinmek
- 2.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici
- 2.11. Yaban Atı
- 2.11.a. Kelime Sayısı: 157
- 2.11.b. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.11.c. Deyim: Boşa çıkmak, kendini alamamak
- 2.11.d. İkileme: Yok
- 2.11.e. Atasözü: Yok
- 2.11.f. Yardımcı Fiil: Ta'yiş etmek, gayret etmek, rivayet olunmak, tahvil etmek, şikayet etmek, müracât olunmak, nazır olunmak
- 2.11.g. Metin Türü: Bilgilendirici
- 2.12. Bilmece 1
- 2.12.a. Kelime Sayısı: 19
- 2.12.b. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.12.c. Deyim: Yok
- 2.12.d. İkileme: Yok
- 2.12.e. Atasözü: Yok
- 2.12.f. Yardımcı Fiil: Hafıza etmek
- 2.12.g. Metin Türü: Bilmece
- 2.13. Bilmece 2
- 2.13.a. Kelime Sayısı: 17
- 2.13.b. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.13.c. Deyim: Yok
- 2.13.d. İkileme: Yok
- 2.13.e. Atasözü: Yok
- 2.13.f. Yardımcı Fiil: Mahbus olmak
- 2.13.g. Metin Türü: Bilmece

#### 2.14. İhtar

2.14.a. Kelime Sayısı: 33

2.14.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye

2.14.c. Deyim: Yok

2.14.d. İkileme: Yok

2.14.e. Atasözü: Yok

2.14.f. Yardımcı Fiil: Hediye edilmek

2.14.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### Sayı 3

#### 3.1. Aldığımız Teşekkürnamelerdir

3.1.a. Kelime Sayısı: 318

3.1.b. Kalıplaşmış İfade: Bâlcümle, mekâtib-i ibtidaiye, ma'iftihar, emr-ü ticariye, vacibe-i zimmet, daire-i belediye, emr-ü irade, zevat-ı kiram, nasaih-i hakimane, müteaddidey-i havi, celile-i maarifperverane, arz-ı teşekkür etmek

3.1.c. Deyim: El Öpmek, Aciz Kalmak, Tekdir İşitmek

3.1.d. İkileme: Mahzun mahzun, tekrar tekrar

3.1.e. Atasözü: Yok

3.1.f. Yardımcı Fiil: Dest-res olunmak, tebrik etmek, terk etmek, yad olunmak, hasıl olmak, niyaz eylemek, kabul buyurmak, rica etmek, tarif etmek, himmet etmek, dua eylemek, istifade etmek, istizam eylemek, temin eylemek

3.1.g. Metin Türü: Mektup

#### 3.2. Mukabele

3.2.a. Kelime Sayısı: 149

3.2.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye, hüsn-ü rağbet(2), asr-ı hümâyun, hal-i intizam, azamet-i osmaniye, derece-i tahsil, hüsn-ü hadâmet etmek, evlad-ı vatan, medh-ü sena

3.2.c. Deyim: Yok

3.2.d. İkileme: Mini mini, güzel güzel

3.2.e. Atasözü: Yok

3.2.f. Yardımcı Fiil: Teessüf etmek, mazhar olmak, mütenasib bulmak, teşekkürler etmek, âlâ etmek, gayret etmek, nail olmak, hedâmet etmek, mazhar olmak

3.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.3. İmla Bahsi

3.3.a. Kelime Sayısı: 175

3.3.b. Kalıplaşmış İfade: Bil-cümle, elif-ba

3.3.c. Deyim: Yok

3.3.d. İkileme: Küçük küçük, parça parça

3.3.e. Atasözü: Yok

3.3.f. Yardımcı Fiil: Ayırt etmek

3.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.4. Harflerin Kaçar Türlü Şekilleri Olduğu

3.4.a. Kelime Sayısı: 134

3.4.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye

3.4.c. Deyim: Yok

3.4.d. İkileme: Birer birer

3.4.e. Atasözü: Yok

3.4.f. Yardımcı Fiil: Arayî olunmak

3.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.5. Harflerin Seslerinin Beyanı

3.5.a. Kelime Sayısı: 60

3.5.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.5.c. Deyim: Ağızdan çıkmak (2)

3.5.d. İkileme: Yok

3.5.e. Atasözü: Yok

3.5.f. Yardımcı Fiil: Yok

3.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.6. Harflerin Seslerinin Kaç Türlü Olduğu

3.6.a. Kelime Sayısı: 43

3.6.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.6.c. Deyim: Yok

3.6.d. İkileme: Türlü türlü

3.6.e. Atasözü: Yok

3.6.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak

3.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.7. Su İçinde Bir Yol

3.7.a. Kelime Sayısı: 235

3.7.b. Kalıplaşmış İfade: Şayan-ı ta'cib

3.7.c. Deyim: Yok

3.7.d. İkileme: Karşı karşıya

3.7.e. Atasözü: Yok

3.7.f. Yardımcı Fiil: Ta'cib etmek, taraf olmak, beyan etmek, celb etmek, icat etmek, mümkün olmak, muvaffak olmak, ta'cib olunmak, zahib olmak

3.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.8. İzmir Şehri

3.8.a. Kelime Sayısı: 154

3.8.b. Kalıplaşmış İfade: Miktar-ı nüfus, memalik-i şahane

3.8.c. Deyim: Şöhret kazanmak

3.8.d. İkileme: Yok

3.8.e. Atasözü: Yok

3.8.f. Yardımcı Fiil: Derc etmek (2), tenasüb eylemek, ma'ruf olmak, takdir olunmak, sebep olmak, muvaffak olmak, celb ettirmek

3.8.g. Metin Türü: Gezi yazısı

3.9. Kadi Köyünde Kâin Haliliye-i Mahmudiye Mektebinde Bulunan Hanım Kızlarım Yanında Geçmiş Güzel Bir Vaka'

3.9.a. Kelime Sayısı: 354

3.9.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i mezbûr, mekteb-i mezkûr, muallim-i sani, hüsn-ü kabul, istifar-ı hatır, kemal-i sürûr, istifar-ı hatıra, allah-u teala, cenâb-ı hakk, nazar-ı dikkate almak, arz-ı teşekkür etmek

3.9.c. Deyim: Soğuk almak, canı sıkılmak, hatır sormak, mahrum kalmak

3.9.d. İkileme: Acı Acı

3.9.e. Atasözü: Yok

3.9.f. Yardımcı Fiil: İstifsâr etmek, rica etmek, ikram olunmak, nâmizaç olmak, memnun etmek, vedâ etmek, avdet eylemek, hasta olmak, ihsan buyurmak, dua etmek(2), iade etmek

3.9.g. Metin Türü: Anı

3.10. Buğday Ve Arpa

3.10.a. Kelime Sayısı: 174

3.10.b. Kalıplaşmış İfade: Fıkr-i mahsus vermek, cenâb-ı hak(2), sebep-i hayat

3.10.c. Deyim: Aklından çıkarmamak

3.10.d. İkileme: Mini mini

3.10.e. Atasözü: Yok

3.10.f. Yardımcı Fiil: İhsan etmek(3),fâide olmak, mazhar olmak

3.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.11. İhtar

3.11.a. Kelime Sayısı: 26

3.11.b. Kalıplaşmış İfade: İfade-i mahsusa

3.11.c. Deyim: Yok

3.11.d. İkileme: Yok

3.11.e. Atasözü: Yok

3.11.f. Yardımcı Fiil: Neşr olunmak, beyan olmak, derc olunmak

3.11.g. Metin Türü: Bilgilendirici

3.12. Geçen Nüshamızdaki Bilmecelelerin Suret-i Hali

3.12.a. Kelime Sayısı: 380

3.12.b. Kalıplaşmış İfade: Suret-i hal, mekteb-i tıbbiye mülkiye, rüştiye-i askeriyesi(4), darülmualimat(2), mekteb-i mahmudiye(2), mekâtib-i ibtidaiyesi(2), mekteb haliliye-i mahmudiye, mekteb-i ibtidaiyesi (2), mekâtib-i ibtidaiyesi(3), mahal-i tesrih buyurulmak, varaka-ı hilye, şayan-ı takdir, taraf-ı âcizane

- 3.12.c. Deyim: Yok
- 3.12.d. İkileme: Yok
- 3.12.e. Atasözü: Yok
- 3.12.f. Yardımcı Fiil: Celb olunmak, himmet buyurmak, rica etmek
- 3.12.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### 3.13. Yalancılık

- 3.13.a. Kelime Sayısı: 291
- 3.13.b. Kalıplaşmış İfade: Mazhar-ı kabul
- 3.13.c. Deyim: Yalan söylemek, sözü kesmek, işine yaramak(2)
- 3.13.d. İkileme: Mini mini, kendi kendine, eğri büğrü
- 3.13.e. Atasözü: Yok
- 3.13.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak, gayret etmek, nasihat etmek, terbiye etmek, mucib olmak, dikkat etmek, himmet etmek, icra etmek, nasihat etmek, teslim etmek, terbiye etmek, kabul etmek, sebebiyet vermek, mahcub olmak, mucib olmak, sadık olmak, derc olunmak, vaad eylemek
- 3.13.g. Metin Türü: Hikâye

### 3.14. İlan

- 3.14.a. Kelime Sayısı: 38
- 3.14.b. Kalıplaşmış İfade: Kütübhane-i mahsusa, kar'î müstehza
- 3.14.c. Deyim: Yok
- 3.14.d. İkileme: Yok
- 3.14.e. Atasözü: Yok
- 3.14.f. Yardımcı Fiil: İlan olunmak
- 3.14.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### Sayı 4

- 4.1. Aldığımız Tebriknamelerdir
- 4.1.a. Kelime Sayısı: 300

4.1.b. Kalıplaşmış İfade: İlm-i matbuat, devam-ı intişar, cenâb-ı hakk, dar'ül-muallimat, mücerred-i etfal, hayr-ı hava hanesi, meydan-ı husûle getirmek, mekâtib-i saire, kemal-i havahiş, delil-i kâfi, bana-ı aliyye, hasen-i hademât, mazhar-ı takdir

4.1.c Deyim: Makbule geçmek, var olunuz

4.1.d. İkileme: Vızır Vızır

4.1.e. Atasözü: Yok

4.1.f. Yardımcı Fiil: Derc olunmak, mucib olmak, temenni etmek, kayıt olunmak, derc buyurulmak, rica olunmak, ifâ etmek, temenni eylemek, sarf etmek, nail olmak, beyan etmek, hacet kalmak, teşekkür etmek

4.1.g. Metin Türü: Mektup

#### 4.2. Mekteblere Malumât

4.2.a. Kelime Sayısı: 555

4.2.b. Kalıplaşmış İfade: Usûl-ü cedide(10), usûl-ü âtika(2), müddet-i tahsiliye, tekmi-i kıraat, kesb-i malûmat etmek, kur'an- ı kerim, ushaf-ı şeref, mekteb-i ibtidaiye, bâlcümle, maarif nazaret-i celalesi, arzuhal-i umumiye, emr-i hayr, mekâtib-i sıbyaniye, muntazam-ı ibtidaiye, teşbisat-ı hayriye, ism-i aliyye, arz-ı teşekkür etmek, evkaf-ı hümayun, nazaret-i celile, usûl-ü tedris, taahhüt-ü idare, dar'ül-muallimat, zikri tenasüb

4.2.c. Deyim: Yok

4.2.d. İkileme: Yok

4.2.e. Atasözü: Yok

4.2.f Yardımcı Fiil: İnkâr olunmak(2), kifayet etmek, cevap vermek, takdir olunmak, müsade buyurulmak, tertib etmek, takdim etmek, müsade buyurulmak, beyan eylemek, icra olunmak

4.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 4.3. İhtar

4.3.a. Kelime Sayısı: 18

4.3.b. Kalıplaşmış İfade: Meal-i teşekkür

4.3.c. Deyim: Yok

4.3.d. İkileme: Yok

4.3.e. Atasözü: Yok

4.3.f. Yardımcı Fiil: İlan olunmak

4.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.4. Taleb-i Afv

4.4.a. Kelime Sayısı: 33

4.4.b. Kalıplaşmış İfade: Zat-ı alâkadar, cem-i ersal buyurulmak

4.4.c. Deyim: Yok

4.4.d. İkileme: Yok

4.4.e. Atasözü: Yok

4.4.f. Yardımcı Fiil: Derc etmek, taleb etmek, derc olunmak

4.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.5. İmla Bahsi

4.5.a. Kelime Sayısı: 181

4.5.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.5.c. Deyim: Yok

4.5.d. İkileme: Yok

4.5.e. Atasözü: Yok

4.5.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak, âdet olmak

4.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.6. Harekelerin Beyanı

4.6.a. Kelime Sayısı: 103

4.6.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.6.c. Deyim: Yok

4.6.d. İkileme: Yok

4.6.e. Atasözü: Yok

4.6.f. Yardımcı Fiil: Yok

4.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.7. Tenvin Yani Çifte Harekenin Beyanı

4.7.a. Kelime Sayısı: 106

4.7.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.7.c. Deyim: Yok

4.7.d. İkileme: Yok

4.7.e. Atasözü: Yok

4.7.f. Yardımcı Fiil: Yok

4.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.8. Tarsus

4.8.a. Kelime Sayısı: 401

4.8.b. Kalıplaşmış İfade: Hâsıl olmak - havaic-i dâhiliye, belde-i mezhure, bahsus-u derece, belde-i mezkûre, sükût-u vasıta, mahsulat-ı arziye, matlube-i muvaffak, mekr-i hükümet, belde-i kadime, esar-ı kadime(2), encümen-i teftiş, esar-ı mefide, coğrafya-ı kebir

4.8.c. Deyim: İş görmek, havayı bozmak

4.8.d. İkileme: Yok

4.8.e. Atasözü: Yok

4.8.f. Yardımcı Fiil: Hareket etmek, ta'did olunmak, nakil olunmak, celb olunmak, ma'dud olunmak, tayin olunmak, idare olunmak, avdet edilmek, taşdin yapılmak, memur olmak, tehdid etmek

4.8.g. Metin Türü: Gezi yazısı

4.9. Akıllı Adamların Söylediği Güzel Sözler

4.9.a. Kelime Sayısı: 191

4.9.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.9.c. Deyim: Geri durmak, kusurlarını gizlemek

4.9.d. İkileme: Yok

4.9.e. Atasözü: 1 – 20 numaralar arası atasözleri sıralanmıştır.

4.9.f. Yardımcı Fiil: Yardım etmek, yardım eylemek, afv eylemek(2), belli olmak, ifhar etmek, teessüf eylemek, mutenam etmek, itaat etmek, riayet etmek

4.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.10. Buzdan Bir Köy

4.10.a. Kelime Sayısı: 405

4.10.b. Kalıplaşmış İfade: Cenâb-ı hak(2), fecr şimal, darülmuallimat

4.10.c. Deyim: Hata bulmak

4.10.d. İkileme: Ara sıra, bütün bütün, bazı bazı

4.10.e. Atasözü: Yok

4.10.f. Yardımcı Fiil: Tahsis etmek, eda etmek, gürültü etmek, cevap vermek, mahbus kalmak, tayin olunmak, dikkat eylemek, men eylemek, müddet sürmek, galib gelmek, malûmat almak, nihayet bulmak, rağbet etmek, abone olmak

4.10.g. Metin Türü: Hikâye

4.11. Şimendifer

4.11.a. Kelime Sayısı: 183

4.11.b. Kalıplaşmış İfade: Hâl-i intizam, şems-ül maarif, geşad-ı mükerrer

4.11.c. Deyim: Geri durmamak

4.11.d. İkileme: Gide gide

4.11.e. Atasözü: Yok

4.11.f. Yardımcı Fiil: İcad olunmak, nakil etmek, araba kullanmak, tecrübe etmek, muvaffak olmak, ikmal olunmak, usûl etmek, nail olmak, inşa olunmak, tercüme buyurmak, derc olunmak, irsal buyurulmak

4.11.g. Metin Türü: Bilgilendirici

4.12. Vantrilok

4.12.a. Kelime Sayısı: 57

4.12.b. Kalıplaşmış İfade: Menzure-i mahufe

4.12.c. Deyim: Üstü başı yerinde

4.12.d. İkileme: Yok

4.12.e. Atasözü: Yok

4.12.f. Yardımcı Fiil: Hasta olmak, vaz' etmek, müteharrir olmak, seyircileri olmak

4.12.g. Metin Türü: Hikâye

4.13. Bilmece 1

4.13.a. Kelime Sayısı: 14

4.13.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.13.c. Deyim: Yok  
4.13.d. İkileme: Yok  
4.13.e. Atasözü: Yok  
4.13.f. Yardımcı Fiil: Yok  
4.13.g. Metin Türü: Bilmece

4.14. Bilmece 2  
4.14.a. Kelime Sayısı: 33  
4.14.b. Kalıplaşmış İfade: Adem-i mevcud  
4.14.c. Deyim: İşini görmek, işe yaramamak  
4.14.d. İkileme: Yok  
4.14.e. Atasözü: Yok  
4.14.f. Yardımcı Fiil: Muavenet etmek, tebdîl ettirmek  
4.14.g. Metin Türü: Bilmece

4.15. İhtar Ve Rica  
4.15.a. Kelime Sayısı: 53  
4.15.b. Kalıplaşmış İfade: Varaka-ı haliliye - tarih-i neşr - rebi'ül-evvel (2)  
4.15.c. Deyim: Nazara çarpmak  
4.15.d. İkileme: Yok  
4.15.e. Atasözü: Yok  
4.15.f. Yardımcı Fiil: Kabul olunmak (2), sehv etmek, mümkün olmak, tashih buyurulmak, ibtidar olunmak  
4.15.g. Metin Türü: Bilgilendirici

Sayı 5

5.1. Varaka  
5.1.a. Kelime Sayısı: 574  
5.1.b. Kalıplaşmış İfade: Cenâb-ı hak ilm-i penah, asr-ı şahane, etfâl-i vatan, arz-ı teşekkür etmek, cenâb-ı gazi el hacet, mal-i çocuk, ulûm-u aliye, adab-ı insaniye, mevaid-i sahihe, ebna-ı vatan, has-ı acizane, tahsil-i ilm, hamdolsun, padişah-ı muazzam, say' maarifiye malikane, elhaletü hazihi, menba-i ulûm, erbab-ı maarif, esar-ı salife,

şehinşah maarif iktinah, dua-ı izdiyad, lüzüm-u şimeye, insan-ı kâmil, mevkuf-u aleyhi, halife-i asiye, sahib-i ilm, ihtirâmât-ı lâzımıye, halife-i merkum, seyr-i mülûk, misal-ü maarif, müstağrik-i dariye, erbab-ı maarifiye, bade-i saadet, beyn-i el akran

5.1.c. Deyim: Münasip görmek, güçlük çekmek, iş görmek, huzuruna girmek, yâd etmek

5.1.d. İkileme: Güzel güzel, tatlı tatlı, nice nice, günbegün, bütün bütün

5.1.e. Atasözü: Yok

5.1.f. Yardımcı Fiil: Devam buyurmak, neşr etmek, memnun etmek, hadamet etmek, temenni eylemek, vaz' eylemek, eda eylemek, kim-maye kalmak, geşad buyurulmak, vücuda gelmek, feyûzat etmek, riayet etmek, sarf etmek, hasr eylemek, rağbet gösterilmek, imâl olmak, istizan etmek, meşgul bulunmak, emir eylemek, icra eylemek, sual etmek, vefat eylemek, irad eylemek, hicab olmak, ibret almak, müdavemet etmek, şükufe etmek, arz olmak

5.1.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## 5.2. Mekteblere Malûmat

5.2.a. Kelime Sayısı: 245

5.2.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i ibtidaiye, mazhar-ı takdir, zat-ı fazıla, arz-ı memnuniyet, mekâtib-i aliye, ders-i nezaret, mekâtib-i aliye idadiyesi, şemsülmaarif, ba-arzuhâl, meşar-ül iha, tercüman-ı hakikat, sıbyan-ı şa'be, emr-i tedris, balcümle, terki' maarife, şayan-ı takdir

5.2.c. Deyim: Hâcet kalmamak, mahrum kalmak

5.2.d. İkileme: Yok

5.2.e. Atasözü: Yok

5.2.f. Yardımcı Fiil: Tahsil etmek, deruhde etmek, istida eylemek, iktiza etmek, tahsin eylemek, neşr olunmak, tebrik etmek, lağv edilmek, tayin buyurulmak, müsemma etmek, efrağ etmek, efrağ olunmak, isbat etmek

5.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## 5.3. Dar'ül-Muallimatta Sekiz Yaşında Bir Hanım Kız İmzasıyla Aldığımız Bir Varaka

5.3.a. Kelime Sayısı: 183

5.3.b. Kalıplaşmış İfade: Maşallah, şayan-ı memnuniyet, seza-var-ı tebrik, ceride-i havadis, nefer-i cez'ice zedelenmek, merci-i lüzum, ceride-i havadis

5.3.c. Deyim: Yok

5.3.d. İkileme: Yok

5.3.e. Atasözü: Yok

5.3.f. Yardımcı Fiil: Şikayet etmek, malûmat vermek, himmet buyurmak, ümit etmek, derc etmek, afv buyurulmak, neşr olunmak, men etmek, temenni olunmak, intac etmek, meydan vermek, tavsiye etmek

5.3.g. Metin Türü: Mektup

5.4. Karda Bulunan Şekiller

5.4.a. Kelime Sayısı: 220

5.4.b. Kalıplaşmış İfade: Li ecl tabi', bend-i mezkûr, nazar-ı dikkat, eşkal-i muntazamiye, hurde-bin (3), enzar-ı hayret, sarf-ı nazar

5.4.c. Deyim: Kâfi görmek

5.4.d. İkileme: Lapa lapa

5.4.e. Atasözü: Yok

5.4.f. Yardımcı Fiil: İrsal buyurulmak, derc olunmak, celb etmek, tenasüb etmek, vaki' olmak, dikkat etmek, hayran olmak, mümkün olmak, malik olmak, müracaat etmek, celb etmek, arz etmek, isti'ab etmek, şayeste bulunmak

5.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

5.5. Erzurum

5.5.a. Kelime Sayısı: 169

5.5.b. Kalıplaşmış İfade: Arz şimal, mahsulat-ı arziye, işcar-ı mesmer, zerb-i meşhur, ita-ı mahsul, eshab-ı san'at, balad-ı saire

5.5.c. Deyim: Yok

5.5.d. İkileme: Bütün bütün

5.5.e. Atasözü: Yok

5.5.f. Yardımcı Fiil: Havi olmak, şikayet etmek, meşhud olmak, nadir bulunmak, fâidesi olmamak, celb etmek, rivayet olunmak

5.5.g. Metin Türü: Gezi Yazısı

5.6. Buzdan Bir Köy

5.6.a. Kelime Sayısı: 374

5.6.b. Kalıplaşmış İfade: Şedîdsoğuk, eshab-ı marifet, hurde-bin, terki' maarif, cemiyeti izası

5.6.c. Deyim: Sıcak tutmak, akıl ermemek

5.6.d. İkileme: Yok

5.6.e. Atasözü: Yok

5.6.f. Yardımcı Fiil: İcâd etmek, muhafaza olunmak, inşa etmek, tarif etmek, isti'mal olunmak, vaz' olunmak, tesir etmemek, icab etmek, kail olmak

5.6.g. Metin Türü: Hikâye

5.7. Dört Numaralı Nüshamızdaki Bilmecelelerin Suret-i Hali

5.7.a. Kelime Sayısı: 431

5.7.b. Kalıplaşmış İfade: Suret-i hâl, dar'ül-muallimat, kaide-i hasebiye, mekâtib tıbbiye mülkiye, darülmualimat (2), mekâtib rüştiye askeriyesi (2), mekâtib-i ibtidaiyesi (2), mekâtib-i tıbbiye, mülkiye rüştiye-i askeriyesi, mekâtib-i rüştiye askeri, mekâtib-i rüştiyesi (2), mekâtib-i ibtidaiyesi(2)

5.7.c. Deyim: Yok

5.7.d. İkileme: Yok

5.7.e. Atasözü: Yok

5.7.f. Yardımcı Fiil: Hâl etmek, tecaviz olunmak, beyan buyurmak, tertib etmek, kolay olmak, tebdil etmek, himmet buyurulmak, rica etmek

5.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

5.8. Daire Şeklinde Adalar

5.8.a. Kelime Sayısı: 155

5.8.b. Kalıplaşmış İfade: Bahr-ı muhit kebire (2) - cez'i zahire - terk-i hayat etmek - deniz hayvanat vahşiyesi

5.8.c. Deyim: Şekil almak, elden bırakmamak

5.8.d. İkileme: Yok

5.8.e. Atasözü: Yok

5.8.f. Yardımcı Fiil: İfa etmek, meş'ab olmak, ihata etmek, teşkil eylemek, tercih etmek, müşkül olmak, av olmak

5.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 5.9. Durub-ı Emsal

5.9.a. Kelime Sayısı: 85

5.9.b. Kalıplaşmış İfade: Durûb-ı Emsal

5.9.c. Deyim: Elinden gelmek, ziyan getirmek, baş yarmak, uzak düşmek

5.9.d. İkileme: Aheste aheste

5.9.e. Atasözü: Metin atasözlerinden oluşmuştur.

5.9.f. Yardımcı Fiil: Diriğ etme

5.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### Sayı 6

#### 6.1. Mazeret-i Mahsusa

6.1.a. Kelime Sayısı: 83

6.1.b. Kalıplaşmış İfade: Bilad-ı salise mekâtibi

6.1.c. Deyim: Yok

6.1.d. İkileme: Yok

6.1.e. Atasözü: Yok

6.1.f. Yardımcı Fiil: Derc eylemek, derc etmek (2), hemal buyurulmak, rica etmek, derc edilmek, hiddet buyurulmak, ümit etmek

6.1.g. Metin Türü: Mektup

#### 6.2. Tebrikname Gönderenlerin Esamisi

6.2.a. Kelime Sayısı: 119

6.2.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiyesi(2), darülmuallimat, rüştiye-i askeriyesi, mekâtib-i rüştiyesi, mekâtib-i ibtidaiyesi (3)

6.2.c. Deyim: Yok

6.2.d. İkileme: Yok

6.2.e. Atasözü: Yok

6.2.f. Yardımcı Fiil: Fünûn etmek

6.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 6.3. Taşradan Gelen Mekâtib

6.3.a. Kelime Sayısı: 83

6.3.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i ibtidaiye, el-yevm, düstür'ül-umül, müzekki'l-sibyan, meslek-i adilâne, makalat-ı edebiyye, tevcihat-ı aliye

6.3.c. Deyim: Münasip görülmek

6.3.d. İkileme: Yok

6.3.e. Atasözü: Yok

6.3.f. Yardımcı Fiil: Tesis etmek, haberdar etmek, tedarik etmek, takdim etmek, münderic bulunmak, derc edilmek, inayet etmek, mübaderet eylemek, derc olunmak, talep buyurulmak, vaad etmek, musarrat etmek

6.3.g. Metin Türü: Mektup

6.4. Kıraat

6.4.a. Kelime Sayısı: 56

6.4.b. Kalıplaşmış İfade: Müzekki'l-sibyan risalesi, dest-i ihtiramı olmak, arz-ı teşekkür, risale-i mezkûre, tahrirat maarifperver, ma'memnuniye

6.4.c. Deyim: Yok

6.4.d. İkileme: Yok

6.4.e. Atasözü: Yok

6.4.f. Yardımcı Fiil: İrsal buyurulmak, musarrat etmek, ibtidar olunmak, vaad buyurulmak, himmet buyurulmak, hedamet etmek, minnettar olmak

6.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

6.5. Selanik'ten

6.5.a. Kelime Sayısı: 71

6.5.b. Kalıplaşmış İfade: Risale-i muteber, kâmil-i memnuniyet

6.5.c. Deyim: Koynunda saklamak

6.5.d. İkileme: Yok

6.5.e. Atasözü: Yok

6.5.f. Yardımcı Fiil: Nasihat etmek, gayret etmek, îfa etmek, tarif etmek, mecbur olmak

6.5.g. Metin Türü: Mektup

6.6. Hanya'dan

6.6.a. Kelime Sayısı: 77

6.6.b. Kalıplaşmış İfade: Zat-ı ali, cenâb-ı hakk

6.6.c. Deyim: Yok

6.6.d. İkileme: Gece gündüz, güzel güzel (2)

6.6.e. Atasözü: Yok

6.6.f. Yardımcı Fiil: Abone olmak, memnun olmak, temenni eylemek, mesarat etmek, terbiyeler görmek

6.6.g. Metin Türü: Mektup

6.7. İfade

6.7.a. Kelime Sayısı: 103

6.7.b. Kalıplaşmış İfade: Rağbet-i umumiye

6.7.c. Deyim: Hatırına gelmek

6.7.d. İkileme: Yok

6.7.e. Atasözü: Yok

6.7.f. Yardımcı Fiil: İfa etmek, mukabele etmek, gayret etmek, beyan etmek (2), gayret etmek, mukabele etmek, gayret etmek, müsterih olmak, memnun olmak, devam etmek, kutlu olmak, hedamet etmek, i'la etmek, vazife addetmek

6.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

6.8. Mekteblere Malûmat

6.8.a. Kelime Sayısı: 456

6.8.b. Kalıplaşmış İfade: Halile mahmudiye, suret-i tesis, usûl-i cedide, mûmâ-ileyhimâ, mûmi-aliyye, elyevm, mûmi-aliyye, mekâtib-i haliliye mahmudiye, emr-ü idare, karye-i mezkûre, aza-ı mûma-ileyhüma, mûmi-aliyye, balcümle, mekâtib-i ibtidaiye, vilayet-i şahane, nezaret-i celile maarif, şems'ül-maarif, mekâtib-i ibtidaiye, mûmi-ileyhin, takvim-i vekai, zat-ı maarifperver

6.8.c. Deyim: Münasip görmek, haber almak, yüz tutmak

6.8.d. İkileme: Ayrı ayrı

6.8.e. Atasözü: Yok

6.8.f. Yardımcı Fiil: İlan etmek, tahkik etmek, arzu etmek, mübaşeret etmek, vaad etmek, deruhde etmek, teşkil olunmak, deruhde etmek, usûl etmek, teşrif buyurmak, irad

eylemek, geşad olunmak, bahtiyar addetmek, tasdik etmek, derc olunmak, tayin buyurulmak, kabul olunmak, fûnûn etmek, takrib etmek, infisal etmek, tayin olunmak, haber vermek, müşahade olunmak, sahife etmek, haber almak

6.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

6.9. Sıhhat Ve Maraz

6.9.a. Kelime Sayısı: 564

6.9.b. Kalıplaşmış İfade: Cenâb-ı hakk, maazallah, devlet-i osmaniye, cihan-ı hak, ser-ü hikmet, akl-ı beşer, cenâb-ı hakîm, cel-i şahane, teşbih-i kabul etme, nimet-i aleyhiye, cenâb-ı hakk

6.9.c. Deyim: Gözüne görünmemek, benzi sararmak, midesi bulanmak, başı dönmek, canı istemek, akıl erdirmek, soğuk almak, kıymetini bilmek, zihnini karıştırmak

6.9.d. İkileme: Ufak ufak

6.9.e. Atasözü: Yok

6.9.f. Yardımcı Fiil: İhsan etmek, hasıl olmak, kıymeti olmak, kıymetli olmak, rahat etmek, peyda olmak, rahat etmek, kasr olmak, hasta etmek, teşkil etmek, muhtaç olmak (2), ihsan etmek, hamd etmek, davet etmek, intifa olmak, hasta olmak(2), tefsil eylemek, mücanebet etmek

6.9.g. Metin Türü: Hikâye

6.10. Dağda Bir Yol

6.10.a. Kelime Sayısı: 316

6.10.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i tıbbiye mülkiye, terk-i can kefit

6.10.c. Deyim: Malûmat vermek, arabaları çekmek, lâzım gelmek, telef olmak

6.10.d. İkileme: Gidip gelmek, karşı karşıya

6.10.e. Atasözü: Yok

6.10.f. Yardımcı Fiil: Bahis etmek, güçlük vermek, mani olmak, tekmil olmak, hesap etmek, tazyik olunmak, tazyik olunmak, sebep olmak, hayran olmak, ihtar tecib etmek

6.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

6.11. Geçen Vakit Geri Dönmez!

6.11.a. Kelime Sayısı: 519

6.11.b. Kalıplaşmış İfade: Allah esirgeye, tenperverlik(4), adem-i itaat, fikr-i hâl, husus-ı gaflet uykusu, ba'dema, saye-i şahane, temin-i sarf, zî-kıymet

6.11.c. Deyim: Hatırına gelmek, vaktini geçirmek, fakir düşmek, nasihat vermek, başını taşlara vurmak, iş işten geçmek, akla fikre gelmemek, elde bilmek, yarına bırakmamak, elden kaçırmamak, vaktini boş yere sarf etmek, vakit geçirmek, yeis getirmek, güç göstermek, hayret vermek, tahsil görmek

6.11.d. İkileme: Büyük küçük, mini mini

6.11.e. Atasözü: Geçen vakit geri dönmez

6.11.f. Yardımcı Fiil: Düçar olmak, tedarik etmek, kıyas etmek, malik olmak, mümkün olmamak, takdir olunmak, sual etmek, lâzım gelmek, ta'dib etmek, nefret etmek, sarf etmek, müstehak olmak, pişman olmak, nail olmak, hikâye etmek, hale gelmek, say' etmek, gayret etmek, hayret vermek, müsabakat etmek, ikmal olunmak, memnun olmak, mücazat görmek, memnun etmek, mahrum etmek

6.11.g. Metin Türü: Hikâye

6.12. İmla Bahsi

6.12.a. Kelime Sayısı: 201

6.12.b. Kalıplaşmış İfade: Harf-i med, karain-i azim-elşan, harf-i made (3)

6.12.c. Deyim: Gözü ilişmek

6.12.d. İkileme: Yok

6.12.e. Atasözü: Yok

6.12.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak, işaret olmak, âdet etmek, alâmet olunmak, işaret olmak, mevcut olmak, haberi olmamak, haber vermek, mazeret olmak

6.12.g. Metin Türü: Bilgilendirici

6.13. Harf-İ İmalenin Beyanı

6.13.a. Kelime Sayısı: 142

6.13.b. Kalıplaşmış İfade: Harf-i imâle, harf-i made, harf-i imâle, harf-i imâle, mûmi-ileyhin, rüştiye-i askeriyesi, mekâtib-i ibtidaiyesi

6.13.c. Deyim: Yok

6.13.d. İkileme: Yok

6.13.e. Atasözü: Yok

6.13.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak, alamet olmak, haberi olmak, haber vermek, ibtidar olunmak

6.13.g. Metin Türü: Bilgilendirici

Sayı 7

7.1. Mektub-ı Mahsus

7.1.a. Kelime Sayısı: 202

7.1.b. Kalıplaşmış İfade: Haliliye mahmudiye mektebi, kanun-ı sani, mükâfat-ı şerefîyye, sınıf-ı mezbur(5), isnaf-ı mezbur

7.1.c. Deyim: Hayrette kalmak

7.1.d. İkileme: Yok

7.1.e. Atasözü: Yok

7.1.f. Yardımcı Fiil: Tebrik etmek, süreksiz olmak, ima buyurmak, mükâfat almak, nail olmak, memnun olmak, kabul etmek, ilan etmek, mutneb olmak, ziyade eylemek

7.1.g. Metin Türü: Mektup

7.2. Çocuk Pederlerinin Nazar-ı Dikkatini Celb Edecek Surette Şu Varakayı Aldık

7.2.a. Kelime Sayısı: 301

7.2.b. Kalıplaşmış İfade: Ta'yane-i müdgam, su-ı tesir

7.2.c. Deyim: Canı sıkılmak, yüz tutmak, canı sıkılmak, canı çıkmak, uzak tutmak

7.2.d. İkileme: Bütün bütün, mini mini

7.2.e. Atasözü: Yok

7.2.f. Yardımcı Fiil: Davet olunmak, taklidini yapmak, tefekkür etmek, zabıt etmek, hâsıl olmak, emir etmek, tekmil etmek, arsız olmak, teessüf olunmak, işarete bulunmak, sükût etmek, keyfiyet etmek, mecrub olmak, beyan etmek

7.2.g. Metin Türü: Mektup

7.3. Kıraat

7.3.a. Kelime Sayısı: 22

7.3.b. Kalıplaşmış İfade: Nazar-ı dikkat

7.3.c. Deyim: Yok

7.3.d. İkileme: Yok

7.3.e. Atasözü: Yok

7.3.f. Yardımcı Fiil: Efkâr olmak, beyan eylemek, celb etmek

7.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

7.4. İtizar

7.4.a. Kelime Sayısı: 60

7.4.b. Kalıplaşmış İfade: Mekâtib-i tıbbiye mülkiye, tashih-i keyfiyet, mekâtib-i tıbbiye askeriye

7.4.c. Deyim: Kendini borçlu bulmak

7.4.d. İkileme: Yok

7.4.e. Atasözü: Geçen vakit geri dönmez

7.4.f. Yardımcı Fiil: Derc olunmak(3), derc etmek, irsal buyurmak, mücaseret olunmak

7.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

7.5. Muallimelik

7.5.a. Kelime Sayısı: 356

7.5.b. Kalıplaşmış İfade: Darülmuaallimat, muallim-i mahsus, tahmin-i acizâne, belde-i mezmua, lüzum-ı meleke, ikmal-i tahsil, darülmuaallimat, hafız-ı kur'an, allah nazardan saklasın, ikmâl-i tahsil etme, ikmâl-i tahsil etme, darülmuaallimat, hazine-i celp, maarif-i umumiye, nezaret celilesi, tedabir-i lüzumiye, talib-i ilme, darülmuaallimat,

7.5.c. Deyim: Tahsil görmek

7.5.d. İkileme: Gece gündüz

7.5.e. Atasözü: Yok

7.5.f. Yardımcı Fiil: Hesap etmek, hesap etmek, teşekkür etmek, mümkün olmak, matlub olmak, hasıl olmak, sebebiyet vermek, icab etmek, sarf etmek, icra etmek, tayin etmek, tesadüf etmek, gayret etmek

7.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

7.6. Kahve

7.6.a. Kelime Sayısı: 261

7.6.b. Kalıplaşmış İfade: Devlet-i aliyye elçisi, hafız-ı sıhhat ilmi

7.6.c. Deyim: Yolunu bulmak

7.6.d. İkileme: Yok

7.6.e. Atasözü: Yok

7.6.f. Yardımcı Fiil: Keşif olunmak, merak etmek, nakil olunmak, zannında bulunmak, arz etmek, sebebiyet vermek, icra etmek, tavsiye etmek, kolaylık vermek, müşahade olunmak

7.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

7.7. Çay

7.7.a. Kelime Sayısı: 141

7.7.b. Kalıplaşmış İfade: Teshil-i hazım

7.7.c. Deyim: Yok

7.7.d. İkileme: Yok

7.7.e. Atasözü: Yok

7.7.f. Yardımcı Fiil: İbare olmak, malik olmak, inkâr olmak, isbat etmek, tarif etmek, hareket etmek, muhafaza etmek, güç olmak

7.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

7.8. Van

7.8.a. Kelime Sayısı: 119

7.8.b. Kalıplaşmış İfade: Düvel şarki, balad-ı meşhur, cenub-u şarki, arz şimal, el-yevm

7.8.c. Deyim: Kumaş dokumak

7.8.d. İkileme: Yok

7.8.e. Atasözü: Yok

7.8.f. Yardımcı Fiil: İdare olunmak (2)

7.8.g. Metin Türü: Gezi yazısı

7.9. İmla Bahsi

7.9.a. Kelime Sayısı: 132

7.9.b. Kalıplaşmış İfade: Huruf-u imla

7.9.c. Deyim: Gözü alışmak

7.9.d. İkileme: Alt üst, tekrar tekrar

7.9.e. Atasözü: Yok

7.9.f. Yardımcı Fiil: Muhtaç olmak, hasıl olmak

7.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 7.10. Huruf-u İmlanın İmlaca Olan Tesiri

7.10.a. Kelime Sayısı: 196

7.10.b. Kalıplaşmış İfade: Huruf-u imla, huruf-u imla, usûl-ü imla

7.10.c. Deyim: Yok

7.10.d. İkileme: Yok

7.10.e. Atasözü: Yok

7.10.f. Yardımcı Fiil: Tesiri olmak, lâzım gelmek, beyan olunmak, kifayet etmek, lâzım gelmek, tekrar etmek, husûle gelmek

7.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 7.11. Vantrilok

7.11.a. Kelime Sayısı: 268

7.11.b. Kalıplaşmış İfade: Şems'ül-maarif, arz-ı tasrih etmek

7.11.c. Deyim: Yok

7.11.d. İkileme: Hüngür hüngür, bütün bütün, parça parça, birer birer

7.11.e. Atasözü: Yok

7.11.f. Yardımcı Fiil: Nihayete ermek, mani' etmek, sahha eylemek, ibraz etmek

7.11.g. Metin Türü: Hikâye

#### 7.12. İzlanda Adası

7.12.a. Kelime Sayısı: 201

7.12.b. Kalıplaşmış İfade: Darülmuallimat

7.12.c. Deyim: Hatırına getirmek, malûmat vermek

7.12.d. İkileme: Yok

7.12.e. Atasözü: Yok

7.12.f. Yardımcı Fiil: Abone olmak, rivayet olunmak

7.12.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 7.13. Mustafa Ziya Efendiye Cevap

7.13.a. Kelime Sayısı: 63

7.13.b. Kalıplaşmış İfade: Tercüman-ı hakikat, sarf-ı nazir

7.13.c. Deyim: Yok

7.13.d. İkileme: Yok

7.13.e. Atasözü: Yok

7.13.f. Yardımcı Fiil: Tavsiye etmek, vaad etmek, memnun olmak, malik olmak, dikkat etmek, meşgul olmak, derc etmek

7.13.g. Metin Türü: Mektup

7.14. Bilmece

7.14.a. Kelime Sayısı: 142

7.14.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i haliliye mahmudiye, varaka-ı hilye, cemazi'ül-evvel, usûl-ü inşa, suret-i mahsusa

7.14.c. Deyim: Yok

7.14.d. İkileme: Yok

7.14.e. Atasözü: Yok

7.14.f. Yardımcı Fiil: Tertib olmak, kabul olunmak, kabul olunmak, takdir olunmak, istirham etmek

7.14.g. Metin Türü: Bilmece

7.15. Darb-ı Emsal

7.15.a. Kelime Sayısı: 61

7.15.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

7.15.c. Deyim: Hoş gelmek

7.15.d. İkileme: Yok

7.15.e. Atasözü: Metin atasözlerinden oluşmaktadır.

7.15.f. Yardımcı Fiil: Yok

7.15.g. Metin Türü: Bilgi verici Metin

Sayı 8

8.1. Müştereken İki Hanım Kız Tarafından Aldığımız Varakadır

8.1.a. Kelime Sayısı: 216

8.1.b. Kalıplaşmış İfade: Vallahülâzim, risale-i mefide, re's-i aliyye

8.1.c. Deyim: Malûmat vermek, iş görmek, mahrum kalmak

8.1.d. İkileme: Yok

8.1.e. Atasözü: Yok

8.1.f. Yardımcı Fiil: Derc etmek, ihtar etmek, mahzun olmak, arzu etmek, hadamet etmek, eda etmek, vaad etmek, istifade etmek, niyaz eylemek, rica etmek, beyan buyurulmak, tashih etmek

8.1.g. Metin Türü: Mektup

8.2. Kıraat

8.2.a. Kelime Sayısı: 622

8.2.b. Kalıplaşmış İfade: Hasen-i tevcih, teşkirat âcizane, husûl-ü maksat, zevat-ı mezkûre, ulûm-u maarif, hakikat-i hal

8.2.c. Deyim: Yok

8.2.d. İkileme: Küçük küçük

8.2.e. Atasözü: Yok

8.2.f. Yardımcı Fiil: Arz etmek, tashih olunmak, derc etmek, tercüme etmek, derc edilmek, vaad edilmek, tercüme edilmek, derc etmek, kusur etmek, tebliğ buyurulmak, devam ettirmek, mecbur etmek, mahzun etmek, memnun etmek, müsta'mel olmak, murad etmek, hata etmek, gayret etmek, murad etmek, tekrar etmek, hadamet beklemek, insaf eylemek, idare etmek, hadamet etmek, hadamet etmek, hadamet etmek, hata etmek, arz etmek, kabul olunmak, eda-ı cevap

8.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

8.3. Mekteblere Malûmat

8.3.a. Kelime Sayısı: 200

8.3.b. Kalıplaşmış İfade: Himaye-i cenab, kavaid-i fransevi, suret mahsusa, mekâtib-i mahmudiye, mekteb-i tedrisiye hayriye, maarif-i nezaret celiliyesi, bab-ı ali, mucib-i memnuniyet, şayan-ı takdir, mekâtib ibtidaiyesi, hasen-i tevcih, hasen-i tevcih, usûl-ü dest,

8.3.c. Deyim: Yok

8.3.d. İkileme: Yok

8.3.e. Atasözü: Yok

8.3.f. Yardımcı Fiil: Memnuniyeti olmak, neşr buyurmak, mefid olmak, tavsiye etmek, teşekkür olunmak, telakki olunmak, teşvik eylemek, müzakere etmek, arz etmek, mübaşeret etmek, tekrar etmek, beyan etmek, gayret etmek

8.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

8.4. Napoli

8.4.a. Kelime Sayısı: 307

8.4.b. Kalıplaşmış İfade: Taraf-ı garbiye, esar-ı itika (2)

8.4.c. Deyim: Etrafını kuşatmak

8.4.d. İkileme: Kat kat, büyük büyük, ufak tefek, büyük büyük, kat kat, ufak tefek

8.4.e. Atasözü: Yok

8.4.f. Yardımcı Fiil: Bahşış almak, rica etmek, terakki etmek, harap etmek, harap olmak, eksik olmamak, gark etmek, tahsil etmek

8.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

8.5. İmla Bahsi

8.5.a. Kelime Sayısı: 235

8.5.b. Kalıplaşmış İfade: Huruf-u imla, huruf-u imla, harf-i med, usûl-ü harf, huruf-u tarif

8.5.c. deyim: sesler çıkarmak

8.5.d. İkileme: Bütün bütün (3)

8.5.e. Atasözü: Yok

8.5.f. Yardımcı Fiil: Yok

8.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

8.6. Vatan

8.6.a. Kelime Sayısı: 833

8.6.b. Kalıplaşmış İfade: İkmal-i tahsil, emlak-ı bağ, gülistan-ı ikba, akl-ı selim ashab, esar-ı fütüvvet, bedh-ü ah, erkân-ı harb, hasen-i hadamet, ala-i ulum, bila-fetur, cenâb-ı kerim, perverdekar hazret rahim kirdikâr, ikbal-i şahane, say'-ı sütut, şevketli velini'met, binimetimiz, padişah-ı terakkiperver efendimiz, imar-ı melik, şahid-i adil, feyz-i mutlak, esar-ı itika, say' terakkiyatvaye, mekteb-i tıbbiye askeriye

8.6.c. Deyim: Dünyaya gelmek, zevk sürmek, göze almak, yaramazlık etmek, aklında bulunmak

8.6.d. İkileme: Büyük büyük, kendi kendine, fersah fersah, güzel güzel, başka başka, görür görmez, tekrar tekrar

8.6.e. Atasözü: Yok

8.6.f. Yardımcı Fiil: Tahammül olunmak, tahammül etmek, nail olmak, hulûl etmek, tasdik etmek, hadamet etmek, ibraz etmek, idare etmek, telvis etmek, dikkat etmek, elvermiş olmak, ihsan etmek, tarumar etmek, fetih etmek, mümkün olmak, hadamet etmek, meydana gelmek, gayret etmek, hadamet etmek, müşahade edilmek, nail olmak, husûle gelmek, iştigal etmek, baki etmek, şad buyurmak, iktiza etmek, icab etmek, keseb olunmak, vaaz eylemek, inkâr olmak, inzal buyurmak, isal etmek, himmet eylemek, mahrum kalmak, gayret olmak, tahsil eylemek, asker olmak, âlim olmak, katib olmak, bahtiyar olmak, gayret etmek, ihmal etmek

8.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 8.7. Hikâye

8.7.a. Kelime Sayısı: 309

8.7.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

8.7.c. Deyim: Şaşırıp kalmak, akli başından gitmek, dört nala koşturmak

8.7.d. İkileme: Şaşkın şaşkın, oraya buraya, büyük büyük, kendi kendine

8.7.e. Atasözü: Acele olan işte şeytanın hazır olacağı şüphesizdir

8.7.f. Yardımcı Fiil: Bahane etmek, acele etmek, müte'essif olmak, nasihatler etmek, me'yus olmak, topal olmak, acele etmek, sa'y etmek, acele etmek

8.7.g. Metin Türü: Hikâye

#### 8.8. Durub-ı Emsal

8.8.a. Kelime Sayısı: 77

8.8.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

8.8.c. Deyim: Miras kalmak, sözü dinlememek, yumruk yemek

8.8.d. İkileme: Yok

8.8.e. Atasözü: Yok

8.8.f. Yardımcı Fiil: Lakırdı etmek, paha olmamak

8.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 8.9. 5 Numaralı Nüshamızdaki Bilmecenin Hali

8.9.a. Kelime Sayısı: 151

8.9.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i rüştiye askeriyesi, mekteb-i haliliye mahmudiye, mebd'e' kitabet, mûmi-ileyhi

8.9.c. Deyim: Yok

8.9.d. İkileme: Yok

8.9.e. Atasözü: Yok

8.9.f. Yardımcı Fiil: Rica olunmak, ihtar etmek, mucib olmak, tecaviz olunmak, istifade etmek, ümid etmek

8.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

Sayı 9

9.1. Varaka

9.1.a. Kelime Sayısı: 265

9.1.b. Kalıplaşmış İfade: Sınıf-ı mezkûr, mekteb-i ibtidaiyesi, sınıf-ı mezkûr, nazar-ı aff, hasen-i ahlak sahibi olma, zat-ı alinize, cenâb-ı hak, feyyaz-ı mutlak, şayan-ı tahsin görülmek, inzar-ı umumiye, ahval-i garibane, mekteb-i ibtidaiyesi, hasen-i terbiye

9.1.c. Deyim: Yok

9.1.d. İkileme: Yok

9.1.e. Atasözü: Yok

9.1.f. Yardımcı Fiil: Teşvik olmak, işaa buyurulmak, arz etmek, ıslah olunmak, ıslah olunmak, tahvil olunmak, tahvil olmak, efrağ olunmak, ihtar etmek, beyan etmek, cahil kalmak, ihtar etmek, vaki' olmak, niyaz eylemek, atıf etmek

9.1.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.2. Cevap

9.2.a. Kelime Sayısı: 372

9.2.b. Kalıplaşmış İfade: Evlad-ı vatan, zat-ı ali, zat-ı ali, cez-i medet, mekteb-i mezbur, mekteb-i mezbur, şems'ül-maarif mektebi

9.2.c. Deyim: Faydasını görmek, yanlış anlamak, reva görmek, reva görmek, ellerini öpmek, çığır açmak, cesaret almak, aklı almamak, zihinleri yormak

9.2.d. İkileme: Gece gündüz

9.2.e. Atasözü: Yok

9.2.f. Yardımcı Fiil: Sitem etmek, sarf etmek, sarf etmek, iftihar etmek, muamelelerde bulunmak, terbiye etmek, tekrar etmek, nasihat etmek, müstefid etmek, neşr edilmek, mütala' etmek, teşekkürler etmek, es'efler etmek, mübahese etmek, memnun olmak,

müzakere etmek, istifadeler etmek, tahsil etmek, nesebette olmak, icab etmek, vaad eylemek

9.2.g. Metin Türü: Mektup

9.3. Mesele 01

9.3.a. Kelime Sayısı: 40

9.3.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

9.3.c. Deyim: Yok

9.3.d. İkileme: Yok

9.3.e. Atasözü: Yok

9.3.f. Yardımcı Fiil: Yok

9.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.4. Davay-ı Nazırı

9.4.a. Kelime Sayısı: 44

9.4.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

9.4.c. Deyim: Yok

9.4.d. İkileme: Yok

9.4.e. Atasözü: Yok

9.4.f. Yardımcı Fiil: Yok

9.4.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.5. Misal

9.5.a. Kelime Sayısı: 84

9.5.b. Kalıplaşmış İfade: Kesr-i mezkûr, kıymet-i hakikiye (2)

9.5.c. Deyim: Yok

9.5.d. İkileme: Yok

9.5.e. Atasözü: Yok

9.5.f. Yardımcı Fiil: Devir etmek(2), devam olunmak, iktiza etmek, icra etmek(2), isbat etmek

9.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.6. Sual 01

9.6.a. Kelime Sayısı: 23

9.6.b. Kalıplaşmış İfade: Şems'ül-maarif

9.6.c. Deyim: Yok

9.6.d. İkileme: Yok

9.6.e. Atasözü: Yok

9.6.f. Yardımcı Fiil: İsbat etmek

9.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 9.7. Mesele

9.7.a. Kelime Sayısı: 37

9.7.b. Kalıplaşmış İfade: Şems'ül-maarif

9.7.c. Deyim: Yok

9.7.d. İkileme: Yok

9.7.e. Atasözü: Yok

9.7.f. Yardımcı Fiil: Yok

9.7.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 9.8. İhtar

9.8.a. Kelime Sayısı: 81

9.8.b. Kalıplaşmış İfade: Şems'ül-maarif mektebi, mekâtib rüştiye askeriye, mekteb-i mezkûr

9.8.c. Deyim: Yok

9.8.d. İkileme: Yok

9.8.e. Atasözü: Yok

9.8.f. Yardımcı Fiil: İsbat olunmak, isbat etmek, mükâfat vermek, taleb olunmak

9.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 9.9. Mekteblere Malûmat

9.9.a. Kelime Sayısı: 334

9.9.b. Kalıplaşmış İfade: Dar'ül-muallimat, erbab-ı fazl, hasen-i siret, mekteb-i mezbur, maraz-ı şükranîyet, maarif nezaret celilesi, dar'ül-muallimin, merasid'ül-hakîm, şems'ül-esrar, eser-i nüfus, eser-i mezkûr, esar-ı nefise, meşar-ı ileyh, arz-ı teşekkür etmek, emr-, tedris, muallim-i evvel, eshab-ı ahaliyet, ibraz-ı mesai, encümen teftiş,

erbab-ı maarif, muallim-i evvel, muallim-i sani, ma'l-teşekkür, beyan olunmak, dar'ül-muallimat, mu'mi-ileyhe

9.9.c. Deyim: Yok

9.9.d. İkileme: Yok

9.9.e. Atasözü: Yok

9.9.f. Yardımcı Fiil: Mahrum kalmak, meşhud olmak, ta'yin buyurulmak, tayin buyurulmak, tayin buyurulmak, te'min etmek, ibtidar etmek, tayin olunmak, neşr buyurulmak, irsal buyurulmak, efrağ olunmak, mübaşeret etmek, haber vermek, tahvil olunmak, gayret eylemek, gayret etmek, derc etmek, tavsiye etmek

9.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.10. Balon

9.10.a. Kelime Sayısı: 317

9.10.b. Kalıplaşmış İfade: Hikmet-i tıb'bıye kitapları

9.10.c. Deyim: Yüz tutmak

9.10.d. İkileme: Yavaş yavaş

9.10.e. Atasözü: Yok

9.10.f. Yardımcı Fiil: Beyan olunmak, murad olunmak, husûle gelmek, peyda etmek, tarif etmek, tarif etmek, murad olunmak, zıkr olunmak

9.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

9.11. Şekavet-i Tıbbıye

9.11.a. Kelime Sayısı: 320

9.11.b. Kalıplaşmış İfade: Tarik-i terakki, şekavet-i tıbbıye, cenab-ı vacib, zekavet-i tıbbıye, refah-ı hal

9.11.c. Deyim: Geri durmamak, zamanı geçmek, yol göstermek

9.11.d. İkileme: Mini mini, dikkatli dikkatli, hadsiz hesapsız

9.11.e. Atasözü: Yok

9.11.f. Yardımcı Fiil: Meydana çıkmak, vücuda gelmek, neticesi olmak, lâzım gelmek, vasıta etmek, iktiza etmek, nail olmak, ateş olmak, kabul olmak, hasıl olmak, teşkil etmek, ihsan etmek

9.11.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### 9.12. Sa'y Bir Definedir

9.12.a. Kelime Sayısı: 228

9.12.b. Kalıplaşmış İfade: Hikmet-i ahlak, hal-i ihtizar, âlem-i fani, al-i hayat, âlem-i inkılab, cenâb-ı hakk, ale'l-devam, mecd-i vesai, sebeb-i neverdi olmak

9.12.c. Deyim: Başına toplamak, el birliğiyle çalışmak

9.12.d. İkileme: Yok

9.12.e. Atasözü: Yok

9.12.f. Yardımcı Fiil: Terk etmek, muhtaç olmak, vasiyet etmek, tekrar etmek, taksim etmek, telif etmek, teslim etmek, zuhur etmek, muvaffak olmak

9.12.g. Metin Türü: Bilgilendirici

### 9.13. Kasırga

9.13.a. Kelime Sayısı: 261

9.13.b. Kalıplaşmış İfade: Hikmet-i tıbbiye

9.13.c. Deyim: Lüzum görmek

9.13.d. İkileme: Türlü türlü

9.13.e. Atasözü: Yok

9.13.f. Yardımcı Fiil: Tazyik etmek, kesb etmek, terk etmek, peyda etmek, mucib olmak, zuhur etmek, kesb etmek, ziyarı olmak, neş'et etmek, zuhur etmek, neş'et eylemek

9.13.g. Metin Türü: Hikâye

### 9.14. Mürekkep Lekesi

9.14.a. Kelime Sayısı: 229

9.14.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

9.14.c. Deyim: Meseb görmek, kaldırıp atmak

9.14.d. İkileme: Bütün Bütün

9.14.e. Atasözü: Yok

9.14.f. Yardımcı Fiil: Kaza olmak, gaib etmek, tecaviz olunmak, dikkat etmek

9.14.g. Metin Türü: Bilgilendirici

Sayı 10

### 10.1. Tashih

- 10.1.a. Kelime Sayısı: 30
- 10.1.b. Kalıplaşmış İfade: Tashih-i keyfiyet
- 10.1.c. Deyim: Yok
- 10.1.d. İkileme: Yok
- 10.1.e. Atasözü: Yok
- 10.1.f. Yardımcı Fiil: Tertib olmak, ibtidar olmak
- 10.1.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 10.2. Mes'ele

- 10.2.a. Kelime Sayısı: 53
- 10.2.b. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 10.2.c. Deyim: Lâzım gelmek
- 10.2.d. İkileme: Yok
- 10.2.e. Atasözü: Yok
- 10.2.f. Yardımcı Fiil: Yok
- 10.2.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 10.3. Dava' Nazırı

- 10.3.a. Kelime Sayısı: 160
- 10.3.b. Kalıplaşmış İfade: Maksum-u ileyh, zerb-i amel, emr-i fevaid, aded-i mefruz, aded-i matlub, aded-i mefruz, aded-i matlub, suret-i haric, aded-i mefruz
- 10.3.c. Deyim: Yok
- 10.3.d. İkileme: Yok
- 10.3.e. Atasözü: Yok
- 10.3.f. Yardımcı Fiil: Zerb etmek, taksim etmek, aks etmek, icra etmek, neş'et etmek, isbat olunmak(2), lâzım gelmek, zerb etmek(3)
- 10.3.g. Metin Türü: Bilgilendirici

#### 10.4. Cevabımız

- 10.4.a. Kelime Sayısı: 171
- 10.4.b. Kalıplaşmış İfade: Sûret-i ifade, maksum-u ileyh(2)
- 10.4.c. Deyim: Yok
- 10.4.d. İkileme: Yok

10.4.e. Atasözü: Yok

10.4.f. Yardımcı Fiil: Arai' etmek, göstermiş olmak, zerb eylemek, zerb olmak, itibar olmak, hasıl olmak, arai' eylemek, icra kalınmak, taksim etmek, icab etmek

10.4.g. Metin Türü: Mektup

10.5. Mes'ele

10.5.a. Kelime Sayısı: 47

10.5.b. Kalıplaşmış İfade: Mezkûr-u mütevazı, mekteb-i rüştiye

10.5.c. Deyim: Yok

10.5.d. İkileme: Yok

10.5.e. Atasözü: Yok

10.5.f. Yardımcı Fiil: Yok

10.5.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.6. Sual

10.6.a. Kelime Sayısı: 21

10.6.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

10.6.c. Deyim: Yok

10.6.d. İkileme: Yok

10.6.e. Atasözü: Yok

10.6.f. Yardımcı Fiil: İsbat etmek

10.6.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.7. Cevap

10.7.a. Kelime Sayısı: 26

10.7.b. Kalıplaşmış İfade: Mekteb-i mahmudiye

10.7.c. Deyim: Yok

10.7.d. İkileme: Yok

10.7.e. Atasözü: Yok

10.7.f. Yardımcı Fiil: Hasıl olmak

10.7.g. Metin Türü: Mektup

10.8. Misal

10.8.a. Kelime Sayısı: 186

10.8.b. Kalıplaşmış İfade: Kaide-i mezkûre, sual buyurmak, isbat eylemek, zerb olmak, zerb olunmak, kesr-i aşari' devri merkubu, kesr-i aşari devri merkubu, mesavet-i evla

10.8.c. Deyim: İleri gelmek (2), helal gelmek

10.8.d. İkileme: Uzun uzadıya

10.8.e. Atasözü: Yok

10.8.f. yardımcı fiil: Taleb etmek, zerb olunmak, zerb edilmek, sebat olmak

10.8.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.9. İhtar

10.9.a. Kelime Sayısı: 66

10.9.b. Kalıplaşmış İfade: Şems'ül-maarif

10.9.c. Deyim: Yok

10.9.d. İkileme: Yok

10.9.e. Atasözü: Yok

10.9.f. Yardımcı Fiil: İ'ta olunmak, mükâfat almak, bitamam kazanmak, rica etmek

10.9.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.10. Mekteblere Malûmat

10.10.a. Kelime Sayısı: 453

10.10.b. Kalıplaşmış İfade: Dar'ül-ameliyat, ebnay-ı mahsusa mektebi, dar'ül-ameliyat, mekteb-i ibtidaiye, kısım-ı diğer, dar'ül-ameliyat, tedrisiye hayriye, dar'ül-maarif, hasen-i had göstermek, eshab-ı iktidar, vilayet-i şahane, zevat-ı kiram, esam-ı ali, takvim-i vakai', mekteb-i ali hukuku, mekâtib-i rüştiye, suret-i mahsusa, muallim-i evvel, muallim-i sani, mekteb-i tıbbiye, mekteb-i mezkûr, evlad-ı vatan, ben-i aliyye, arz-ı teşekkür etmek, mekteb-i mezkûr, maarif-i umumiye nezaret-i celilesi, ,mumi-ileyhin, emr-i tedris, mekteb-i mezkûr, bab-ı ali, mekteb-i ibtidaiye, talim-i etfal, mekteb-i mezkûr

10.10.c. Deyim: Yok

10.10.d. İkileme: Yok

10.10.e. Atasözü: Yok

10.10.f. Yardımcı Fiil: İthaz edilmek, ta'yin buyurulmak, ta'yin buyurulmak, neşr buyurmak, neşr buyurmak, te'lif buyurulmak, tavsiye etmek, ihtar eylemek, ta'yin buyurulmak, haber vermek, tavsiye etmek, teşekkür eylemek, nail olmak

10.10.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.11. İstanbul

10.11.a. Kelime Sayısı: 445

10.11.b. Kalıplaşmış İfade: Tarih-i milad, de'r-saadet, de'r-aliyye, istane'aliyye, arz-ı şimal, düvel şarki, cem'iye saltanat seniyye osmaniye, el-yevm, memalik ecnebiyye ahalisi, dersaadet, cenabı hak

10.11.c. Deyim: Malûmat vermek, be'is görmek, hatıra gelmek

10.11.d. İkileme: Büyük büyük

10.11.e. Atasözü: Yok

10.11.f. Yardımcı Fiil: Arz etmek, ibaret olmak, beyan etmek, bina olunmak, iskan etmek, peyda etmek, te'sis etmek, teşkil olmak, ma'mur olmak, kıyas olmak, mucib olmak, ihsan buyurmak, mazhar etmek, tesadüf olmak

10.11.g. Metin Türü: Gezi yazısı

10.12. İmla Bahsi

10.12.a. Kelime Sayısı: 227

10.12.b. Kalıplaşmış İfade: Huruf-şemsiyye, edgam-ı şemsiyye, el-tevbe, el-isna, el-selam, el-şakir, el-salih, el-ziya, el-tali', el-zahir, el-nihar, et-tevbe, es-sena, es-sela, eş-şükr, es-salih, ez-ziya, et-tali', ez-zahir, en-nihar, ezhar-ı kameriyye, harf-i tarif, huruf-i kameriyye, ihtar-ı kameriyye, huruf-i şemsiyye, edgam-ı şemsiyye

10.12.c. Deyim: Yok

10.12.d. İkileme: Yok

10.12.e. Atasözü: Yok

10.12.f. Yardımcı Fiil: Lüzûm gelmek

10.12.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.13. Zekavet-i Tıbbiye

10.13.a. Kelime Sayısı: 318

10.13.b. Kalıplaşmış İfade: Zekâvet-i tıbbiye, hayvanat-ı mevcude, sevk-i tıbbi, kavi-i akliyyesi, zekavet-i tıbbiye, hadm-i tevsi' olmak, derece-i kemal, sanayi-i muhtelif, tahsil-i maarif, zekavet-i tıbbiye, tevsi' zekavet, semra-ı hayat

10.13.c. Deyim: Miras bırakmak, kemale erdirmek

10.13.d. İkileme: Büyük büyük

10.13.e. Atasözü: Yok

10.13.f. Yardımcı Fiil: İbare olmak, kesb etmek, hadamet etmek, gayret eylemek, kesb etmek, neş'et etmek, iftira etmek, zayi' etmek, tevsî' etmek, gayret etmek, sa'y etmek, arz etmek, istifade olunmak

10.13.g. Metin Türü: Bilgilendirici

10.14. Fidanların Emri

10.14.a. Kelime Sayısı: 352

10.14.b. Kalıplaşmış İfade: Yok

10.14.c. Deyim: Malûmat almak, sesini çıkarmak, husûle getirmek

10.14.d. İkileme: Türlü türlü, mini mini, yavaş yavaş, küçük küçük, sık sık

10.14.e. Atasözü: Yok

10.14.f. Yardımcı Fiil: Arz etmek(2), sebep olmak

10.14.g. Metin Türü: Bilgilendirici

## Çamlıca Çocuk Dergisi Söz Varlığı

1. Sayı

1.1. Üşüyen Kuş

1.1.a. Kelime Sayısı: 366

1.1.b. Metin Türü: Hikâye

1.1.c. Kalıplaşmış İfade: Merak etmek, fark etmek, haber vermek, zarar vermek, teşekkür etmek, cevap vermek, yardım etmek

1.1.d. Deyim: Yorgunluk atmak, vakit geçirmek, keyif vermek

1.1.e. İkileme: Kendi kendine

1.1.f. Atasözü: Yok

1.1.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.2. Uçaklar Neden Arkalarında Beyaz Bir İz Bırakır

1.2.a. Kelime Sayısı: 385

1.2.b. Metin Türü: Bilgilendirici

- 1.2.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 1.2.d. Deyim: Havada süzölmek
- 1.2.e. İkilme: Yok
- 1.2.f. Atasözü: Yok
- 1.2.g. Yardımcı Fiil: Hayal etmek, sahip olmak, mümkün olmak

### 1.3. Metin Ve Ekibi Macera Peşinde

- 1.3.a. Kelime Sayısı: 318
- 1.3.b. Metin Türü: Çizgi roman
- 1.3.c. Kalıplaşmış İfade:
- 1.3.d. Deyim: Özür dilemek
- 1.3.e. İkilme: Yok
- 1.3.f. Atasözü: Yok
- 1.3.g. Yardımcı Fiil: Tespit edilmek, zarar vermek, ceza almak, iade etmek, şikayet etmek(3), devam etmek, haber vermek

### 1.4. Acayip Şeyler Refleks

- 1.4.a. Kelime Sayısı: 158
- 1.4.b. Metin Türü: Bilgilendirici
- 1.4.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 1.4.d. Deyim: Yok
- 1.4.e. İkilme: Yok
- 1.4.f. Atasözü: Yok
- 1.4.g. Yardımcı Fiil: Hareket etmek, tahrik olmak, tepki vermek, fark etmek, kontrol etmek

### 1.5. Celal'in Maceraları

- 1.5.a. Kelime Sayısı: 271
- 1.5.b. Metin Türü: Çizgi roman
- 1.5.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 1.5.d. Deyim: Başına bela açmak, ne yapacağını bilememek, kulak asmak, söz vermek, izin vermek

1.5.e. İkileme: Yok

1.5.f. Atasözü: Yok

1.5.g. Yardımcı Fiil: Fark etmek, kolağan etmek

1.6. Omuz Çantası Heybe

1.6.a. Kelime Sayısı: 132

1.6.b. Metin Türü: Bilgilendirici

1.6.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.6.d. Deyim: Yok

1.6.e. İkileme: Yok

1.6.f. Atasözü: Yok

1.6.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.7. Gezgin Leylek Van'da

1.7.a. Kelime Sayısı: 318

1.7.b. Metin Türü: Gezi yazısı

1.7.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.7.d. Deyim: İsim takmak, tur atmak, yola koyulmak, zaman kaybetmek

1.7.e. İkileme: Türlü türlü, kendi kendine

1.7.f. Atasözü: Yok

1.7.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.8. Mekanik İcatların Dahi Mucidi El Cezeri

1.8.a. Kelime Sayısı: 313

1.8.b. Metin Türü: Röportaj

1.8.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.8.d. Deyim: Hayret içinde bırakmak, huzura çağrılmak, kapıyı çalmak, yola çıkmak, abdest almak

1.8.e. İkileme: Yok

1.8.f. Atasözü: Yok

1.8.g. Yardımcı Fiil: Selam vermek, icat yapmak, haberdar olmak, haber vermek, elde etmek, icat etmek, karar almak, meşgul etmek, devam etmek, haberdar etmek

1.9. Tebessüm Dünyası

1.9.a. Kelime Sayısı: 67

1.9.b. Metin Türü: Çizgi roman

1.9.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.9.d. Deyim: Yok

1.9.e. İkileme: Yok

1.9.f. Atasözü: Yok

1.9.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.10. Siyah Ördek

1.10.a. Kelime Sayısı: 29

1.10.b. Metin Türü: Çizgi roman

1.10.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.10.d. Deyim: Yok

1.10.e. İkileme: Yok

1.10.f. Atasözü: Yok

1.10.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.11. Nasreddin Hoca

1.11.a. Kelime Sayısı: 65

1.11.b. Metin Türü: Çizgi roman

1.11.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.11.d. Deyim: Yok

1.11.e. İkileme: Yok

1.11.f. Atasözü: Yok

1.11.g. Yardımcı Fiil: Yok

1.12. Hayvanlar Kendilerini Tehlikelerden Nasıl Korur?

1.12.a. Kelime Sayısı: 198

1.12.b. Metin Türü: Bilgilendirici

1.12.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

1.12.d. Deyim: Yok

- 1.12.e. İkileme: Yok
- 1.12.f. Atasözü: Yok
- 1.12.g. Yardımcı Fiil: Yok
- 1.13. 3D Tarih Kahve Gezegeninde Bir Kahve İçmeye Ne Dersiniz?
- 1.13.a. Kelime Sayısı: 191
- 1.13.b. Metin Türü: Hikâye
- 1.13.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 1.13.d. Deyim: Ortaya çıkmak, kahve bahane, yer bulmak
- 1.13.e. İkileme: Çuval çuval
- 1.13.f. Atasözü: Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır, gün olur devran döner
- 1.13.g. Yardımcı Fiil: Meşhur olmak (2), önem vermek, devam etmek, seyahat etmek

- 1.14. Kübra'nın Günlüğü – Gökkuşağının Renkleri Karışmış
- 1.14.a. Kelime Sayısı: 352
- 1.14.b. Metin Türü: Günlük
- 1.14.c. Kalıplaşmış İfade: Ebemkuşağı
- 1.14.d. Deyim: Yolunu tutmak, yarıda bırakmak, gözden kaybolmak
- 1.14.e. İkileme: Tek tek
- 1.14.f. Atasözü: Yok
- 1.14.g. Yardımcı Fiil: Tebrik etmek, mutlu olmak

- 1.15. Uçaklar – Bulutlar
- 1.15.a. Kelime Sayısı: 363
- 1.15.b. Metin Türü: Hikâye
- 1.15.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 1.15.d. Deyim: Gözü takılmak, başını iki yana sallamak
- 1.15.e. İkileme: Yok
- 1.15.f. Atasözü: Yok
- 1.15.g. Yardımcı Fiil: İletişim kurmak, fark etmek

## 2. Sayı

### 2.1. Kar Tanesi Bıdık Ve Banu

2.1.a. Kelime Sayısı: 515

2.1.b. Metin Türü: Hikâye

2.1.c. Kalıplaşmış İfade: Evvel zaman içinde kalbur saman içinde

2.1.d. Deyim: Göz dikmek, dolaşp durmak, gözleri kocaman açılmak, ters gitmek

2.1.e. İkileme: Düşer düşmez, mini minnacık

2.1.f. Atasözü: Yok

2.1.g. Yardımcı Fiil: Ayıp olmak, değer vermek, devam etmek

2.2. Metin Ve Ekibi Macera Peşinde

2.2.a. Kelime Sayısı: 379

2.2.b. Metin Türü: Çizgi roman

2.2.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.2.d. Deyim: Esrarı çözmek, canına kast etmek, hoşuna gitmek, bilgi toplamak, bilgi almak, göze almak

2.2.e. İkileme: Yok

2.2.f. Atasözü: Yok

2.2.g. Yardımcı Fiil: Meşgul etmek, araştırma yapmak, tahmin etmek, kavga etmek, zarar vermek, merhamet etmek, üstesinden gelmek, eziyet etmek, tedavi etmek, zengin olmak, feda etmek, ortaya çıkmak, itiraf etmek, ceza almak, iptal etmek, eziyet etmek

2.3. Susturucu Kar Taneleri

2.3.a. Kelime Sayısı: 296

2.3.b. Metin Türü: Bilgilendirici

2.3.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.3.d. Deyim: Yerini tutmak

2.3.e. İkileme: Yok

2.3.f. Atasözü: Yok

2.3.g. Yardımcı Fiil: Sebep olmak, temas etmek

2.4. Hazır Cevap

2.4.a. Kelime Sayısı: 189

2.4.b. Metin Türü: Fıkra

- 2.4.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.4.d. Deyim: Kulağını çekmek (2)
- 2.4.e. İkileme: Yok
- 2.4.f. Atasözü: Yok
- 2.4.g. Yardımcı Fiil: Emin olmak, yazık olmak

## 2.5. Celalin Maceraları

- 2.5.a. Kelime Sayısı: 188
- 2.5.b. Metin Türü: Çizgi roman
- 2.5.c. Kalıplaşmış İfade:
- 2.5.d. Deyim: Yok
- 2.5.e. İkileme: Yavaş yavaş
- 2.5.f. Atasözü: Yok
- 2.5.g. Yardımcı Fiil: Teslim etmek, acele etmek, dikkatli olmak, tebrik etmek, fark etmek, teşekkür etmek (2), dikkatli olmak

## 2.6. Dedemin Kütüphanesi

- 2.6.a. Kelime Sayısı: 302
- 2.6.b. Metin Türü: Hikâye
- 2.6.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.6.d. Deyim: Vakit geçirmek, ıslık çalmak, yuva yapmak
- 2.6.e. İkileme: Gidip gelmek, iş güç, çoluk çocuk, çer çöp, görür görmez
- 2.6.f. Atasözü: Yok
- 2.6.g. Yardımcı Fiil: Sohbet etmek, fark etmek, devam etmek, yardım etmek, tembel olmak, sahip olmak

## 2.7. Kitaplarla Konuşan Âlim Kâtip Çelebi

- 2.7.a. Kelime Sayısı: 365
- 2.7.b. Metin Türü: Röportaj
- 2.7.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 2.7.d. Deyim: Rüyalarına girmek, vakit geçirmek
- 2.7.e. İkileme: Yok

2.7.f. Atasözü: Yok

2.7.g. Yardımcı Fiil: Sohbet etmek, başarılı olmak, sahip olmak, sabırlı olmak, memnun olmak

2.8. İri Cüsselilerin Vay Haline

2.8.a. Kelime Sayısı: 161

2.8.b. Metin Türü: Hikâye

2.8.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.8.d. Deyim: At koşturmak

2.8.e. İkileme: Koşa koşa

2.8.f. Atasözü: Yok

2.8.g. Yardımcı Fiil: Sarf etmek

2.9. Teleskoplar

2.9.a. Kelime Sayısı: 245

2.9.b. Metin Türü: Bilgilendirici

2.9.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.9.d. Deyim: Yok

2.9.e. İkileme: Yok

2.9.f. Atasözü: Yok

2.9.g. Yardımcı Fiil: Yok

2.10. Yorulmadan Dinlenen Hayvanlar

2.10.a. Kelime Sayısı: 123

2.10.b. Metin Türü: Bilgilendirici

2.10.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.10.d. Deyim: Baş aşağı sarmak

2.10.e. İkileme: Yok

2.10.f. Atasözü: Yok

2.10.g. Yardımcı Fiil: Zarar vermek, hareket etmek

2.11. Tebessüm Dünyası

2.11.a. Kelime Sayısı: 92

2.11.b. Metin Türü: Çizgi roman

2.11.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.11.d. Deyim: Omuzunda taşımak, uzak durmak, mesafe koymak

2.11.e. İkileme: Yok

2.11.f. Atasözü: Yok

2.11.g. Yardımcı Fiil: Zayıf olmak, tarif etmek

2.12. Gezgin Leylek Bolu'da

2.12.a. Kelime Sayısı: 324

2.12.b. Metin Türü: Gezi yazısı

2.12.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.12.d. Deyim: Kendini alamamak, yola koyulmak

2.12.e. İkileme: Yok

2.12.f. Atasözü: Yok

2.12.g. Yardımcı Fiil: Karar vermek, devam etmek, teneffüs etmek, devam etmek, ziyaret etmek, dikkat etmek

2.13. Sizden Gelenler

2.13.a. Kelime Sayısı: 406

2.13.b. Metin Türü: Hikâye

2.13.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.13.d. Deyim: Yolunu bulmak, işe koyulmak, işe almak, aklına fikir gelmemek

2.13.e. İkileme: Yok

2.13.f. Atasözü: Yok

2.13.g. Yardımcı Fiil: İyilik etmek (2), yardım etmek

2.14. Kar Tanesi

2.14.a. Kelime Sayısı: 58

2.14.b. Metin Türü: Hikâye

2.14.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

2.14.d. Deyim: Yola çıkmak

- 2.14.e. İkileme: Yok
- 2.14.f. Atasözü: Yok
- 2.14.g. Yardımcı Fiil: Neşe vermek

### 3. Sayı

#### 3.1. Kaptan Kaplumbağa

- 3.1.a. Kelime Sayısı: 254
- 3.1.b. Metin Türü: Hikâye
- 3.1.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 3.1.d. Deyim: Derin düşüncelere dalmak, yollarını gözlemek, yola koyulmak
- 3.1.e. İkileme: Uçsuz bucaksız (2), vızz vızz, sıkı sıkı
- 3.1.f. Atasözü: Yok
- 3.1.g. Yardımcı Fiil: Yok

#### 3.2. Metin Ve Ekibi Macera Peşinde

- 3.2.a. Kelime Sayısı: 359
- 3.2.b. Metin Türü: Çizgi roman
- 3.2.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 3.2.d. Deyim: İsmi bırakmak, hoş görünmek, ayağı kaymak, etrafını sarmak, yaka paça götürmek, çakı gibi durmak, susuzluktan ölmek, elinden kurtulmak, kahkahayı basmak, dereceye girmek, selam vermek, selam söylemek (2)
- 3.2.e. İkileme: Yaka paça, sağ salım
- 3.2.f. Atasözü: Yok
- 3.2.g. Yardımcı Fiil: Kabul etmek, hile yapmak, teşekkür etmek (2), ziyaret etmek

#### 3.3. Zamanın “Tik-Tak”ları Saatler

- 3.3.a. Kelime Sayısı: 295
- 3.3.b. Metin Türü: Bilgilendirici
- 3.3.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 3.3.d. Deyim: Yok
- 3.3.e. İkileme: Ara sıra
- 3.3.f. Atasözü: Yok

3.3.g. Yardımcı Fiil: Yok

3.4. Hazır Cevap

3.4.a. Kelime Sayısı: 183

3.4.b. Metin Türü: Fıkra

3.4.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.4.d. Deyim: Boşa gitmek (2)

3.4.e. İkileme: Yok

3.4.f. Atasözü: Yok

3.4.g. Yardımcı Fiil: Devam etmek, hareket etmek

3.5. Duvardaki Resim

3.5.a. Kelime Sayısı: 523

3.5.b. Metin Türü: Hikâye

3.5.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.5.d. Deyim: Kapıda karşılamak, hâl hatır sormak, dikkatimi çekmek, kulak misafiri olmak, adam olmak, son noktayı koymak

3.5.e. İkileme: Hâl hatır

3.5.f. Atasözü: Teyze anne yarısıdır

3.5.g. Yardımcı Fiil: Davet etmek (2), ödül almak, ilave etmek, tahminde bulunmak, başarılı olmak (2)

3.6. Saat

3.6.a. Kelime Sayısı: 74

3.6.b. Metin Türü: Şiir

3.6.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.6.d. Deyim: Yol almak, göze çarpmak, adı geçmek

3.6.e. İkileme: Ara sıra, dönüp durmak

3.6.f. Atasözü: Yok

3.6.g. Yardımcı Fiil: Yok

3.7. Gözü Kapalı Banyo

3.7.a. Kelime Sayısı: 193

3.7.b. Metin Türü: Hikâye

3.7.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.7.d. Deyim: Elden bırakmak, havasını değiştirmek, biçilmiş kaftan olmak

3.7.e. İkileme: Yok

3.7.f. Atasözü: Yok

3.7.g. Yardımcı Fiil: Hareket etmek, muhattap olmak, kabul edilmek, karar vermek, bahse girmek, rahatsız etmek

3.8. Gezgin Leylek Çanakkale

3.8.a. Kelime Sayısı: 377

3.8.b. Metin Türü: Gezi yazısı

3.8.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.8.d. Deyim: Dili dönmek, ele geçirmek, dönüm noktası olmak, yüreği sıkışmak, gözünün önüne getirmek, canını feda etmek (2), can vermek

3.8.e. İkileme: Küçük küçük

3.8.f. Atasözü: Yok

3.8.g. Yardımcı Fiil: Sahip olmak, inşa etmek, dikkat çekmek, geri çekilmek, ziyaret etmek, zarar gelmek, şehit olmak, dua etmek

3.9. Uzaylı Kızılderililer

3.9.a. Kelime Sayısı: 166

3.9.b. Metin Türü: Hikâye

3.9.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.9.d. Deyim: Yok

3.9.e. İkileme: Yok

3.9.f. Atasözü: Yok

3.9.g. Yardımcı Fiil: İnşa etmek, terk etmek, göç etmek, son duasını etmek, tahmin etmek, meydana gelmek

3.10. Ağaçlar Büyümek İçin Süt Mü İçer?

3.10.a. Kelime Sayısı: 328

- 3.10.b. Metin Türü: Hikâye  
3.10.c. Kalıplaşmış İfade: Yok  
3.10.d. Deyim: Meraka sürüklemek, nefes almak, susuzluğunu gidermek  
3.10.e. İkileme: Yok  
3.10.f. Atasözü: Yok  
3.10.g. Yardımcı Fiil: Park etmek, hayal etmek, su vermek

3.11. Gece Gezen Hayvanlar

- 3.11.a. Kelime Sayısı: 210  
3.11.b. Metin Türü: Bilgilendirici  
3.11.c. Kalıplaşmış İfade: Yok  
3.11.d. Deyim: Karanlık çökmek, ortaya çıkmak, başbelası olmak  
3.11.e. İkileme: Yok  
3.11.f. Atasözü: Yok  
3.11.g. Yardımcı Fiil: Yok

3.12. Tebessüm Dünyası

- 3.12.a. Kelime Sayısı: 65  
3.12.b. Metin Türü: Çizgi roman  
3.12.c. Kalıplaşmış İfade: Yok  
3.12.d. Deyim: Taşı sıkırsa suyunu çıkarmak, güçten kuvvetten düşmek, yerinden oynatmak, göbeği çatlamak  
3.12.e. İkileme: Güç kuvvet  
3.12.f. Atasözü: Yok  
3.12.g. Yardımcı Fiil: Sohbet etmek

3.13. Kuş Gezegeni

- 3.13.a. Kelime Sayısı: 132  
3.13.b. Metin Türü: Hikâye  
3.13.c. Kalıplaşmış İfade: Yok  
3.13.d. Deyim: Hayran kalmak, utana sıkıla anlatmak, mutluluk duymak  
3.13.e. İkileme: Yok

3.13.f. Atasözü: Yok

3.13.g. Yardımcı Fiil: Yok

3.14. Her Kuş Eşittir

3.14.a. Kelime Sayısı: 125

3.14.b. Metin Türü: Hikâye

3.14.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.14.d. Deyim: Dalga geçmek, kötülük yapmak, karnını doyurmak

3.14.e. İkileme: Yok

3.14.f. Atasözü: Yok

3.14.g. Yardımcı Fiil: Yok

3.15. İyiliğin Rengi Olmaz

3.15.a. Kelime Sayısı: 116

3.15.b. Metin Türü: Hikâye

3.15.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

3.15.d. Deyim: Kendini onun yerine koymak, dostluk kurmak

3.15.e. İkileme: Yok

3.15.f. Atasözü: Yok

3.15.g. Yardımcı Fiil: Yardım etmek (3), pişman olmak, yardımcı olmak, sakat kalmak

4. Sayı

4.1. Uykucu Koala Ve Okaliptus Ağacı

4.1.a. Kelime Sayısı: 517

4.1.b. Metin Türü: Hikâye

4.1.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.1.d. Deyim: Yalnız hissetmek, uykuya dalmak, el sallamak, horuldamaya başlamak

4.1.e. İkileme: Kendi kendine, sakın sakın, püfür püfür, ağır ağır

4.1.f. Atasözü: Yok

4.1.g. Yardımcı Fiil: Hayret etmek, idare etmek, sesi duyulmak, hareket etmek, merak etmek, ikram etmek, teşekkür etmek, rahatsız etmek

#### 4.2. Metin Ve Ekibi Macera Peşinde

4.2.a. Kelime Sayısı: 216

4.2.b. Metin Türü: Çizgi roman

4.2.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.2.d. Deyim: Ciddiye almamak, boşa gitmek, vakit kaybetmek

4.2.e. İkileme: Yok

4.2.f. Atasözü: Yok

4.2.g. Yardımcı Fiil: Dikkat etmek, iddia etmek, sıra gelmek, teşekkür etmek (3), yardımcı olmak, hak etmek

#### 4.3. Hazır Cevap

4.3.a. Kelime Sayısı: 211

4.3.b. Metin Türü: Fıkra

4.3.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.3.d. Deyim: Tembel tembel

4.3.e. İkileme: Yok

4.3.f. Atasözü: Yok

4.3.g. Yardımcı Fiil: Satın almak, zengin olmak

#### 4.4. Bir Kalem Bir Kâğıt

4.4.a. Kelime Sayısı: 95

4.4.b. Metin Türü: Şiir

4.4.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.4.d. Deyim: Yok

4.4.e. İkileme: Övüne övüne, açık seçik, renk renk

4.4.f. Atasözü: Yok

4.4.g. Yardımcı Fiil: Yok

#### 4.5. Ağaçtan Kitaba Kağıdın Serüveni

4.5.a. Kelime Sayısı: 221

4.5.b. Metin Türü: Bilgilendirici

4.5.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

- 4.5.d. Deyim: Yok
- 4.5.e. İkileme: Yok
- 4.5.f. Atasözü: Yok
- 4.5.g. Yardımcı Fiil: İcat etmek

#### 4.6. Kağıdın Yapılışı

- 4.6.a. Kelime Sayısı: 168
- 4.6.b. Metin Türü: Bilgilendirici
- 4.6.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 4.6.d. Deyim: Suyunu sıkmak
- 4.6.e. İkileme: Yok
- 4.6.f. Atasözü: Yok
- 4.6.g. Yardımcı Fiil: Elde etmek

#### 4.7. Duvar Deliklerinde Kâğıt Ruloları

- 4.7.a. Kelime Sayısı: 105
- 4.7.b. Metin Türü: Anı
- 4.7.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 4.7.d. Deyim: Dikkatini çekmek, ileri gitmek, ayak altında çiğnemek
- 4.7.e. İkileme: Yok
- 4.7.f. Atasözü: Yok
- 4.7.g. Yardımcı Fiil: Yok

#### 4.8. Duyulmayan Bir Güzellik Şivlilik

- 4.8.a. Kelime Sayısı: 231
- 4.8.b. Metin Türü: Hikâye
- 4.8.c. Kalıplaşmış İfade: Yok
- 4.8.d. Deyim: Sokağa fırlamak, güler yüzle karşılamak
- 4.8.e. İkileme: Kapı kapı, şivli şivli
- 4.8.f. Atasözü: Yok
- 4.8.g. Yardımcı Fiil: İkram edilmek

4.9. Bahar

4.9.a. Kelime Sayısı: 244

4.9.b. Metin Türü: Hikâye

4.9.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.9.d. Deyim: Yok

4.9.e. İkileme: Tekrar tekrar

4.9.f. Atasözü: Yok

4.9.g. Yardımcı Fiil: Meyve vermek, halk buyurmak

4.10. Şehzadeler Şehri Manisa’da

4.10.a. Kelime Sayısı: 348

4.10.b. Metin Türü: Gezi yazısı

4.10.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.10.d. Deyim: Gözüne çarpmak, dikkat çekmek

4.10.e. İkileme: Yok

4.10.f. Atasözü: Yok

4.10.g. Yardımcı Fiil: İkrâm etmek, fark etmek, kuvvet vermek, şifa vermek

4.11. Mimar Sinan’ın Sistemi

4.11.a. Kelime Sayısı: 275

4.11.b. Metin Türü: Hikâye

4.11.c. Kalıplaşmış İfade: Tezkiret’ül-bünyan

4.11.d. Deyim: Yola koyulmak

4.11.e. İkileme: Yok

4.11.f. Atasözü: Yok

4.11.g. Yardımcı Fiil: Kontrol etmek

4.12. Sıfırın Mucidi Harezmi

4.12.a. Kelime Sayısı: 378

4.12.b. Metin Türü: Röportaj

4.12.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.12.d. Deyim: İşe yaramak

4.12.e. İkileme: Yok

4.12.f. Atasözü: Yok

4.12.g. Yardımcı Fiil: Tespit etmek, icat edilmek, icat yapmak, devam etmek

4.13. Kâğıt Ve Ham Maddesi

4.13.a. Kelime Sayısı: 373

4.13.b. Metin Türü: Hikâye

4.13.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.13.d. Deyim: Düşünmeye koyulmak, aklına gelmek, vakit kaybetmek, elde etmek

4.13.e. İkileme: Duyar duymaz

4.13.f. Atasözü: Yok

4.13.g. Yardımcı Fiil: Devam etmek, sohbet etmek, fikir vermek, teşekkür etmek

4.14. İsmi Hergün Duyduğumuz Ancak Görmediğimiz Bitkiler

4.14.a. Kelime Sayısı: 215

4.14.b. Metin Türü: Bilgilendirici

4.14.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.14.d. Deyim: Yok

4.14.e. İkileme: Yok

4.14.f. Atasözü: Yok

4.14.g. Yardımcı Fiil: Meydana gelmek

4.15. Küçük Bir İyilik

4.15.a. Kelime Sayısı: 227

4.15.b. Metin Türü: Hikâye

4.15.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.15.d. Deyim: İşine karışmak, beli tutulmak

4.15.e. İkileme: Yok

4.15.f. Atasözü: Yok

4.15.g. Yardımcı Fiil: Alışverişe çıkmak, yardımcı olmak, mutlu etmek

4.16. Çocuğun İlk Sonbaharı

4.16.a. Kelime Sayısı: 119

4.16.b. Metin Türü: Hikâye

4.16.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.16.d. Deyim: Yok

4.16.e. İkileme: Sıkı sıkı, doya doya

4.16.f. Atasözü: Yok

4.16.g. Yardımcı Fiil: Dua etmek (2)

4.17. Rahmet Yağıyor

4.17.a. Kelime Sayısı: 111

4.17.b. Metin Türü: Hikâye

4.17.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

4.17.d. Deyim: Yok

4.17.e. İkileme: Şakır şakır

4.17.f. Atasözü: Yok

4.17.g. Yardımcı Fiil: Teşekkür etmek (2)

5. Sayı

5.1. Yeşil Karpuz İle Küçük Çocuk

5.1.a. Kelime Sayısı: 399

5.1.b. Metin Türü: Hikâye

5.1.c. Kalıplaşmış İfade: Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, bir tarlanın içinde öbür tarlanın dışında

5.1.d. Deyim: Canı sıkılmak, toprağa atılmak, sesi çıkmamak, ellerini uzatmak

5.1.e. İkileme: Kendi kendine

5.1.f. Atasözü:

5.1.g. Yardımcı Fiil: Özür dilemek, merak etmek, verimli olmak, mutlu olmak

## 5.2. Metin Ve Ekibi Macera Peşinde

5.2.a. Kelime Sayısı: 341

5.2.b. Metin Türü: Çizgi roman

5.2.c. Kalıplaşmış İfade:

5.2.d. Deyim: Çileden çıkmak, iftira atmak, ortadan kaldırmak, kumpas kurmak, kin tutmak

5.2.e. İkileme: Yok

5.2.f. Atasözü: Yok

5.2.g. Yardımcı Fiil: Şikayet etmek, icat etmek, işaret etmek, kolay olmak, ikna etmek, inkar etmek, itiraf etmek (2), ceza vermek, intikam almak, özür dilemek, yardımcı olmak

## 5.3. Sevinin Geldi Bahar

5.3.a. Kelime Sayısı: 96

5.3.b. Metin Türü: Şiir

5.3.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.3.d. Deyim: Gözünü erken açmak, kıymetini bilmek

5.3.e. İkileme: Yok

5.3.f. Atasözü: Yok

5.3.g. Yardımcı Fiil: Yok

## 5.4. Gökyüzünün Süsü Bulutlar

5.4.a. Kelime Sayısı: 278

5.4.b. Metin Türü: Bilgilendirici

5.4.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.4.d. Deyim: Yok

5.4.e. İkileme: Kat kat

5.4.f. Atasözü: Yok

5.4.g. Yardımcı Fiil: Hale gelmek, meydana gelmek

## 5.5. Gezgin Leylek İstanbul

5.5.a. Kelime Sayısı: 482

5.5.b. Metin Türü: Gezi yazısı

5.5.c. Kalıplaşmış İfade: Hadis-i şerif

5.5.d. Deyim: Yüzünü dönmek, göz gezdirmek, yolunu şaşırmak, duyar gibi olmak, tarih kokmak

5.5.e. İkileme: Girer girmez

5.5.f. Atasözü: Yok

5.5.g. Yardımcı Fiil: Tavsiye etmek, merak etmek, ziyaret etmek, vefat etmek, dikkatini çekmek (2), inşa etmek, göz gezdirmek

5.6. Bir Damla Suyun Devri Âlemi

5.6.a. Kelime Sayısı: 366

5.6.b. Metin Türü: Hikâye

5.6.c. Kalıplaşmış İfade: Az gitmişler uz gitmişler

5.6.d. Deyim: Gözünü kamaştırmak, hayran bırakmak, bitkin düşmek, ağa takılmak, korktuğu başına gelmek, önüne katmak, çare bulmak

5.6.e. İkileme: Rahat rahat(2), yavaş yavaş (2)

5.6.f. Atasözü: Yok

5.6.g. Yardımcı Fiil: Rahat etmek

5.7. Sepetten Düşen Erikler

5.7.a. Kelime Sayısı: 163

5.7.b. Metin Türü: Hikâye

5.7.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.7.d. Deyim: Takdir kazanmak, el kaldırmak, yere düşmek, kötülük yapmak, canı çekmek, iyilik yapmak

5.7.e. İkileme: Yeni yeni, duyar duymaz

5.7.f. Atasözü: Yok

5.7.g. Yardımcı Fiil: Hak etmek, haberi olmak

5.8. Yüzyılda Bir Canavar

5.8.a. Kelime Sayısı: 207

5.8.b. Metin Türü: Hikâye

5.8.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.8.d. Deyim: Söze başlamak, lafı ağzından kapıvermek, heykeli dikilmek, kendini göstermek, çığlık atmak

5.8.e. İkileme: Yok

5.8.f. Atasözü: Yok

5.8.g. Yardımcı Fiil: Mola vermek

5.9. İstanbul'un Manevi Fatihi Akşemseddin Hazretleri

5.9.a. Kelime Sayısı: 312

5.9.b. Metin Türü: Röportaj

5.9.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.9.d. Deyim: İsmi takmak, canını sıkmak, haber göndermek, üzerine vazife bilmek, şifa bulmak

5.9.e. İkileme: Yok

5.9.f. Atasözü: Yok

5.9.g. Yardımcı Fiil: Israr etmek, yola çıkmak

5.10. Su Damlalarının Hikâyesi

5.10.a. Kelime Sayısı: 226

5.10.b. Metin Türü: Hikâye

5.10.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.10.d. Deyim: Yok

5.10.e. İkileme: Yok

5.10.f. Atasözü: Yok

5.10.g. Yardımcı Fiil: Yok

5.11. Terzi Kuşu

5.11.a. Kelime Sayısı: 125

5.11.b. Metin Türü: Bilgilendirici

5.11.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.11.d. Deyim: İpliği geçirmek

5.11.e. İkileme: Yok

5.11.f. Atasözü: Yok

5.11.g. Yardımcı Fiil: Yok

5.12. Üç Kardeşin Korkusu

5.12.a. Kelime Sayısı: 228

5.12.b. Metin Türü: Hikâye

5.12.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.12.d. Deyim: Dikkat kesilmek

5.12.e. İkileme: Yok

5.12.f. Atasözü: Yok

5.12.g. Yardımcı Fiil: Yok

5.13. Momo'nun Çiçeği

5.13.a. Kelime Sayısı: 221

5.13.b. Metin Türü: Hikâye

5.13.c. Kalıplaşmış İfade: Bir varmış bir yokmuş

5.13.d. Deyim: Yok

5.13.e. İkileme: Güzel mi güzel

5.13.f. Atasözü: Yok

5.13.g. Yardımcı Fiil: Karnı ağrımak

5.14. Çilek Çorbası

5.14.a. Kelime Sayısı: 150

5.14.b. Metin Türü: Hikâye

5.14.c. Kalıplaşmış İfade: Yok

5.14.d. Deyim: Hoşuna gitmek, yolunu tutmak, farkına varmak, sözünü dinlemek, yolunu bulmak

5.14.e. İkileme: Yok

5.14.f. Atasözü: Yok

## BÖLÜM V

### SONUÇ VE TARTIŞMA

Çamlıca Çocuk dergisi ayda bir neşr edilmekte, Çocuklara Kıraat dergisi on beş günde bir neşr edilmektedir. Bundan dolayı çalışmada Çamlıca Çocuk dergisinin ilk beş sayısı, Çocuklara Kıraat dergisinin ilk on sayısı incelenmiştir. Bulgular kısmında ise Çamlıca çocuk dergisinin bir sayısından elde edilen bulgular ile Çocuklara Kıraat dergisinin iki sayısından elde edilen bulgular karşılaştırılmıştır. Yine metin sayılarındaki farklılık nedeni ile bazı metinlerden elde edilen bulgular diğer dergideki metinlerle karşılaştırılmadan Türkiye Türkçesine aktararak alana katkı sağlanmaya çalışılmıştır.

Çamlıca Çocuk dergisi aylık çıkan bir dergidir. Derginin internet sayfasında yazan bilgilere göre dergi, 8-12 yaş grubuna hitap ettiği eğlenceli illüstrasyonlar ve ilgi çeken fotoğraflarla çocukların eğlenirken bilgi kapasitelerini arttırmayı, onlara okuma alışkanlıkları kazandırmayı amaçlayan bir yayın olduğu söylenmektedir. Dergi incelendiğinde derginin görsel açıdan zengin olduğu göze çarpmaktadır.

Yayın hayatı 18 sayı ile kısıtlı olan Çocuklara Kıraat dergisinin kapak sayfasında 15 günde 1 kez neşr olduğu bilgisi bulunmaktadır. 1881 yılında Mehmet Ziya tarafından çıkarılan dergi Osmanlı Dönemi çocuk dergiciliğinin ilk örneklerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dergi çocuklar için hem eğlendiren hem de öğreten bir materyal olarak yayımlanmaktadır. Görsel açıdan pek zengin olmasa da bazı metinlerin görsel öğeler desteklendiği görülmektedir.

İki derginin yayım süreleri göz önüne alınarak Çocuklara Kıraat Dergisinin ilk 10 sayısı, Çamlıca Çocuk Dergisinin ilk 5 sayısı incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkarılmıştır.



## 1. Sayı

Çamlıca Çocuk dergisinin ilk sayısının ilk metninde 366 kelime kullanılırken Çocuklara Kıraat Dergisinin ilk sayısında 69 kelime kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk'ta ilk metin hikâye türündeyken Çocuklara Kıraat'ta her sayının başında bilgilendirici mahiyette bir giriş metni bulunmaktadır. İki dergide de kalıplaşmış ifadeler bulunurken Çocuklara Kıraat'ta deyim, atasözü, ikileme kullanılmamış, Çamlıca Çocuk'ta deyim ve ikileme kullanılmıştır. Her iki sayıda da yardımcı fiille kurulan cümleler bulunmaktadır. Çocuklara Kıraat'ta Arapça, Farsça kalıp ifadeler bulunmaktadır ancak bu durum, dönemin dil özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Her iki derginin ikinci metni bilgilendirici türdedir. Mukaddime giriş metnidir. Çamlıca Çocuk dergisinin ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 385'tir. Çamlıca Çocuk'ta ikinci metinde sadece deyim kullanılırken yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Çocuklara Kıraat'ta kullanılan kelime sayısı 533'tür. Burada kalıplaşmış ifadeler, deyimler, ikilemeler kullanılmış, yardımcı fiille kurulan cümleler de yer almıştır. İki derginin de ikinci metinlerinde atasözü kullanılmamıştır. Çocuklara Kıraat'ta Arapça, Farsça kelimeler, kalıp ifadelerin kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Çamlıca Çocuk'ta üçüncü metin çizgi roman türündedir. Kelime sayısı 318'dir ve metinde yardımcı fiille kurulan cümleler ve deyim kullanılmıştır. Atasözü, ikileme ve kalıplaşmış ifadeler kullanılmamıştır. Çocuklara Kıraat'ın üçüncü metninde 368 kelime kullanılmıştır. Ayrıca metinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme kullanılırken yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Bu metinde Arapça ve Farsça kalıp ifadeler bolca kullanılmıştır.

Çamlıca Çocuk'ta dördüncü metin bilgilendirici türdedir ve kullanılan kelime sayısı 158'dir. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmazken yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur. Çocuklara Kıraat'ın dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 142'dir ve metinde deyim, atasözü kullanılmazken ikileme kullanılmış ve yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Metin türü ise gezi yazısı olarak karşımıza çıkmakta ve metinde İzmit şehrini çeşitli yönleriyle anlatmaktadır.

Çamlıca Çocuk'ta beşinci metin çizgi roman türündedir ve kullanılan kelime sayısı 271'dir. Metinde sadece deyim kullanılmış, ikileme, kalıp ifade, atasözü kullanılmamıştır. Yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Çocuklara Kıraat'ta beşinci metin hikâye

türündedir ve kullanılan kelime sayısı 69'dur. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur.

Çamlıca Çocuk'ta altıncı metinde kullanılan kelime sayısı 132'dir ve metin bilgilendirici türdedir. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiil kullanılmamıştır. Çocuklara Kıraat'ın altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 184'tür ve kalıp ifade kullanılmazken deyim, ikileme, atasözü kullanılmıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Bu metin ise hikâye türündedir.

Çamlıca Çocuk'ta yedinci metinde kullanılan kelime sayısı 318'dir ve metin türü gezi yazısıdır. Bu metinde Van şehri çeşitli yönleriyle tanıtılmaya çalışılmıştır. Bu metinde deyim ve ikileme kullanılırken kalıp ifade, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler bulunmamaktadır. Çocuklara Kıraat'ta kullanılan kelime sayısı 124'tür ve metin hikâye türündedir. Metinde kalıp ifade ve ikileme kullanılmazken deyim, atasözü kullanılmıştır. Yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur.

Çamlıca Çocuk dergisinin sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 313'tür ve metin röportaj türündedir. Metinde kalıp ifade, ikileme ve atasözü kullanılmazken deyim kullanılmıştır ve yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 337'dir ve metin hikâye türündedir. Metinde atasözü kullanılmamıştır ancak kalıp ifade, deyim ve ikileme kullanılmıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur ve yine bu metinde de Arapça Farsça kelime ve kalıp ifadeler kullanılmıştır.

Çamlıca Çocuk'ta dokuzuncu metin çizgi roman türünde bir metindir ve kullanılan kelime sayısı 67'dir. Metin eğlendirme amaçlı oluşturulmuş oldukça renkli bir görselliğe sahiptir. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme, atasözü kullanılmamıştır ve yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcut değildir. Çocuklara Kıraat'ta dokuzuncu metinde kullanılan kelime sayısı 162'dir ve metin hikâye türündedir. Metinde atasözü kullanılmazken deyim, kalıp ifade, ikileme kullanılmıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur.

Çamlıca Çocuk'ta onuncu metinde kullanılan kelime sayısı 29'dur ve metin çizgi roman türündedir. Oldukça renkli bir biçimde oluşturulan bir görsele sahiptir. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcut değildir. Çocuklara Kıraat'ta onuncu metinde kullanılan kelime sayısı 159'dur. Metinde

deyim kullanılmış ancak kalıp ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur.

Çamlıca Çocuk'ta on birinci metinde kullanılan kelime sayısı 65'tir. Metin türü çizgi romandır ve bu metinle önemli bir kültür aktarımı yapılmaya çalışılmıştır. Metinde zengin bir görsellik kullanılırken, deyim, ikileme, kalıp ifade, atasözü kullanılmamıştır. Yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcut değildir. Çocuklara Kıraat'ta on birinci metinde kullanılan kelime sayısı 138'dir ve metin derginin hangi öğrencilere ödül verdiğini açıklayan bir metindir. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmazken kalıp ifade ve deyim kullanılmıştır. Ayrıca yardımcı fiille kurulan cümleler de mevcuttur. Arapça, Farsça kelime ve kalıp ifadeler de sıklıkla kullanılmıştır.

Çamlıca Çocuk'ta on ikinci metinde kullanılan kelime sayısı 198'dir. Bilgilendirici türde bir metindir. Kalıp ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır ve yardımcı fiille kurulan cümleler de kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 191'dir. Hikâye türünde bir metindir. Kalıplaşmış ifade kullanılmazken deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çamlıca Çocuk'un on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 352'dir. Bu metin günlük türünde yazılmıştır. Metinde atasözü kullanılmamıştır ancak kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur.

Çamlıca Çocuk dergisinin on beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 363'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, atasözü ve ikileme kullanılmıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin ilk sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 3526'dır. Genel olarak bakıldığında ilk sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Dergide çocuklar için faydalı olabilecek bulmacalar, sözel ve sayısal mantık soruları ve bilmeceler ayrı bir bölüm olarak yerini bulmuştur. Yine çocuklar tarafından oluşturulmuş metinler de derginin son sayfasında yerini almıştır.

Derginin kapağı içeriği yansıtan canlı resimlerden oluşturulmuş dikkat çekici bir şekilde oluşturulmuştur. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu,

yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler standart olan İstanbul Türkçesi ile oluşturulmuştur. Bu durum dil gelişimi açısından kritik bir dönemde olan bu çocuklar açısından olumlu bir özelliktir. Çamlıca Çocuk dergisinin ilk sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 3, bilgilendirici türde 4, çizgi roman türünde 5, gezi yazısı türünde 1, röportaj türünde 1, günlük türünde 1 metine yer verilmiştir.

Çocuklara Kıraat dergisinin ilk sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2285'tir. Genel olarak bakıldığında ilk sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır.

Çocuklara Kıraat dergisinin ilk sayısında toplam 11 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin ilk sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 4, bilgilendirici türde 5, gezi yazısı türünde 1, anı türünde 1 metine yer verilmiş olduğunu görmekteyiz.

## 2. Sayı

Çamlıca Çocuk Dergisinin ikinci sayısının ilk metninde 515 kelime kullanılırken Çocuklara Kıraat Dergisinin ilk sayısında 276 kelime kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk'ta ilk metin hikâye türündeyken Çocuklara Kıraat'ta her sayının başında bilgilendirici mahiyette bir metin bulunmaktadır. Çamlıca Çocuk dergisinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, yardımcı fiille kurulan cümleler bulunurken Çocuklara Kıraat'ta deyim, kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çocuklara Kıraat'ta Arapça, Farsça kalıp ifadeler kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin ikinci metni bilgilendirici türdedir.

Çocuklara Kıraat dergisinin ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 38'dir. Kıraat adı verilmiş olan bu ikinci metin bilgi vermek maksadıyla yazılmıştır. Sözü edilen ikinci metinde kalıplaşmış ifade, deyim, atasözü kullanılmamış olup ikileme ve yardımcı fiil ile kurulmuş cümleler mevcuttur. Çamlıca Çocuk dergisinin ikinci metninde ise kullanılan kelime sayısı 379'dur. Bu metin çizgi roman olarak meydana getirilmiştir. Metinde kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Ancak deyim ve yardımcı fiille

kurulan cümleler metinde mevcuttur. Oldukça canlı renklerden ve dikkat çekici çizimlerden oluşan bu çizgi roman dergide farklı bir renk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 142'dir. Bu metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinde kullanılan kelime sayısı 296'dır. Metin bilgi vermek maksadıyla yazılmış canlı resimlerle de desteklenmiştir. Metinde deyim ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler mevcuttur. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisi dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 41'dir. Sözü edilen metin bilgi vermek amacıyla yazılmıştır. Metinde deyim, ikileme, atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifadeler ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü metninde ise 189 kelime kullanılmıştır. Bu metin fıkra türünde hazırlanmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 396'dır. Bu metin bilgilendirici türde hazırlanmıştır. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar ile kalıplaşmış ifadeler kullanılmıştır. Deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Ancak bunun yanı sıra ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci metninde 188 kelime kullanılmıştır. Metin çizgi roman şeklinde oluşturulmuştur. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifade, deyim, atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı metninde 460 kelime kullanılmıştır. Metin bilgi verme maksadıyla yazılmıştır. Metinde atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanıldığı da görülmektedir. Çamlıca Çocuk dergisinin altıncı metninde yer alan kelime sayısı 302'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmazken deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur. Bu metin eski dönem dergilerinden birinde yer alan metnin Türkiye Türkçesine aktarılmış halidir.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 345'tir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü

kullanılmamıştır ancak deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin yedinci metninde 365 kelime kullanılmıştır. Metin röportaj türünde ortaya konulmuştur. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinde sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 249'dur. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken atasözü, kalıplaşmış ifade ve deyim kullanılmamıştır. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 161'dir. Metin hikâye türünde yazılmış bir metindir. Sözü edilen metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamıştır ancak deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 293'tür. Metin hikâye türünde ele alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamıştır. Diğer unsurlardan deyim, ikileme, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 245'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim, ikileme, atasözü, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisi onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 326'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim, ikileme, atasözü kullanılmamıştır. Ancak kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 123'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken, ikileme, kalıplaşmış ifade, atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 157'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır ancak kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 92'dir. Metin çizgi roman şeklinde dergide yer bulmuştur. Oldukça canlı renklerden oluşan çizimleriyle de dikkat çekmektedir. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. İkileme, atasözü, kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 19'dur. Metin dergide yer alan bilmece metinlerinden bir tanesidir. Metinde kalıp ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Sadece yardımcı fiille kurulan cümleler yer almıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 324'tür. Metin gezi yazısı türünde yazılmış bir metindir. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmışken ikileme, atasözü, kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 17'dir. Metin bilmece türünde yazılmıştır. Metinde yardımcı fiille kurulan cümleler yer alırken, deyim, ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 406'dır. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Derginin okuyucularından gelen, onların kaleme aldığı metinlerdir. Metinlerin içeriğinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler yer alırken ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 33'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler yer almazken, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 58'dir. Metin hikâye türünde kaleme alınmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. İkileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin ikinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 3643'tür. Genel olarak baktığımızda ilk sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyum halindedir. Görseller genel olarak metni destekleyici nitelikte kullanılmıştır. Dergide çocuklar için faydalı olabilecek bulmacalar, sözel ve sayısal mantık soruları ve bilmeceler ayrı bir bölüm olarak yer almıştır dergide. Yine çocuklar tarafından oluşturulmuş ve gönderilmiş olan metinler de derginin son sayfasında yerini almıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin kapağı içeriği yansıtmaktadır. Canlı renklerden oluşmuş dikkat çekici bir kapak oluşturulmuştur. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler standart olan İstanbul Türkçesi ile oluşturulmuştur. Bu durum dil gelişimi açısından kritik bir dönemde olan bu çocuklar açısından olumlu bir özelliktir. Çamlıca Çocuk dergisinin ikinci sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 5, bilgilendirici türde 3, çizgi roman

türünde 3, fıkra türünde 1, röportaj türünde 1, gezi yazısı türünde 1 metin kullanıldığı görülmektedir.

Çocuklara Kıraat dergisinin ikinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2792'dir. Genel olarak bakıldığında ikinci sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır.

Çocuklara Kıraat dergisinin ikinci sayısında toplam 14 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisindeki okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 11, bilmece türünde 1, hikâye türünde 1 metine yer verildiği görülmektedir.

### 3. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 318'dir. Metin mektup türünde kaleme alınmıştır. Dergi ekibine gelen teşekkürleri içeren bir yazı olduğu göze çarpmaktadır. Metinde atasözü kullanılmazken, deyim, ikileme, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulmuş cümleler yer almaktadır. Arapça ve Farsça tamlamalar da kalıp ifadeler olarak kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 254'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve ikileme kullanılmıştır ancak kalıplaşmış ifade, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler mevcuttur.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 149'dur. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler yer almıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 359'dur. Metin çizgi roman şeklinde derginin üçüncü sayısında yer almıştır. Oldukça canlı renklerden ve çizimlerden oluşmuş bir çizgi romandır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamıştır. Deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler yer almıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 175'tir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmazken ikileme, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulmuş cümleler

kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 295'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde yalnızca ikileme kullanılmış, deyim, kalıplaşmış ifade, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 134'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Bir tane kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 183'tür. Metin fıkra türünde kaleme alınmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 60'tır. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış, kalıp ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 523'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece kalıplaşmış ifade kullanılmamış, onun dışında deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 43'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır ancak deyim, kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 74'tür. Metin şiir türünde kaleme alınmış bir metindir. Metinde deyim ve ikileme kullanılırken kalıplaşmış ifade, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 235'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 193'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 154'tür. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış ancak kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar yer almıştır metinde. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 377'dir. Metin gezi yazısı türünde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamıştır. Deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 354'tür. Metin anı türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, deyim, ikileme, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler yer almıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 166'dır. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme, atasözü, kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 174'tür. Metin bilgilendirici türde ele alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, deyim, ikileme, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 328'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 26'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde yardımcı fiille kurulan cümleler ve kalıplaşmış ifadeler kullanılırken deyim, ikileme, atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 210'dur. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış, ikileme, atasözü, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 380'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme, atasözü kullanılmamıştır. Metinde oldukça fazla bir şekilde Arapça ve Farsça tamlama kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 65'dir. Metin çizgi roman

türünde dergide yer almıştır. Metinde deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 291'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 132'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış, kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 38'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 125'tir. Metin hikâye türünde kaleme alınmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış, kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Bu metin derginin okurlarından gelen metinlerden bir tanesidir.

Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının on beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 116'dır. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiil kullanılmış, kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 3400'dür. Genel olarak baktığımızda üçüncü sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyum halindedir. Görseller genel olarak metni destekleyici nitelikte kullanılmıştır. Dergide çocuklar için faydalı olabilecek bulmacalar, sözel ve sayısal mantık soruları ve bilmeceler ayrı bir bölüm olarak yer almıştır dergide. Yine çocuklar tarafından oluşturulmuş ve gönderilmiş olan metinler de derginin son sayfasında yerini almıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin kapağı içeriği yansıtmaktadır. Canlı renklerden oluşmuş dikkat çekici bir kapak oluşturulmuştur. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler standart olan İstanbul Türkçesi ile oluşturulmuştur. Bu durum dil gelişimi açısından kritik bir dönemde olan bu çocuklar açısından olumlu bir özelliktir. Çamlıca Çocuk dergisinin üçüncü sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 8, çizgi roman türünde 2,

bilgilendirici türünde 2, fıkra türünde 1, şiir türünde 1, gezi yazısı türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2531'dir. Genel olarak bakıldığında üçüncü sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısında toplam 14 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin üçüncü sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda mektup türünde 1, bilgilendirici türde 10, anı türünde 1, gezi yazısı türünde 1, hikâye türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

#### 4. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 300'dür. Metin mektup türünde yazılmıştır. Dergiye gelen tebrik mektuplarından bir tanesidir. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça Farsça tamlamalar da metin de kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 517'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamış, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 555'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar metinde yer almıştır. Metin hitap ettiği kesime ve okullara bilgi vermek amacıyla yazılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 216'dır. Metin çizgi roman şeklinde dergide yerini almıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 18'dir. Metin fıkra türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille

kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 211'dir. Metin fıkra türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, ikileme, atasözü ve kalıplaşmış ifade kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 33'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 95'tir. Metin şiir türünde yazılmıştır. Metinde sadece ikileme kullanılmış, kalıplaşmış ifade, deyim, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 181'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 221'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, kalıplaşmış ifade, deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 103'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 168'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 106'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 105'tir. Metin anı türünde kaleme alınmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 401'dir. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Bir şehri tüm yönleriyle anlatmak

maksadıyla yazılan bir metindir. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Metinde Arapça ve Farsça tamlamalar da kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 231'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 191'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve ikileme kullanılmamıştır. Ancak yardımcı fiille kurulan cümleler, atasözü ve deyim kullanılmıştır. Zaten bu metin 20 tane atasözünü barındıran ve akıllı insanların söylediği güzel sözler adıyla oluşturulmuş bir metindir. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 244'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, kalıplaşmış ifade, deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 405'tir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 348'dir. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Bu metinde de bir şehri tüm yönleriyle tanıtmak maksadı güdülmüştür.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 183'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça, Farsça tamlamalar kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 275'tir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 57'dir. Metin hikâye türünde kaleme alınmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk

dergisinin dördüncü sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 378'dir. Metin röportaj türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 14'tür. Metin bilmece türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 373'tür. Metin hikâye türünde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamış, ikileme, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 33'tür. Metin bilmece türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 215'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece yardımcı fiil kullanılmış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının on beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 53'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Bu metin Çocuklara Kıraat dergisinin son metnidir. Arapça ve Farsça tamlamalar da kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 227'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 119'dur. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmışken kalıplaşmış ifade, deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının on yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 111'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade, deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 4054'tür. Genel olarak baktığımızda ilk sayıda görseller ile metinler

birbirleriyle uyum halindedir. Görseller genel olarak metni destekleyici nitelikte kullanılmıştır. Dergide çocuklar için faydalı olabilecek bulmacalar, sözel ve sayısal mantık soruları ve bilmeceleer ayrı bir bölüm olarak yer almıştır dergide. Yine çocuklar tarafından oluşturulmuş ve gönderilmiş olan metinler de derginin son sayfasında yerini almıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin kapağı içeriği yansıtmaktadır. Canlı renklerden oluşmuş dikkat çekici bir kapak oluşturulmuştur. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler standart olan İstanbul Türkçesi ile oluşturulmuştur. Bu durum dil gelişimi açısından kritik bir dönemde olan bu çocuklar açısından olumlu bir özelliktir. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 8, çizgi roman türünde 1, bilgilendirici türde 3, fıkra türünde 1, şiir türünde 1, anı türünde 1, röportaj türünde 1, gezi yazısı türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2633'tür. Genel olarak bakıldığında üçüncü sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısında toplam 15 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin dördüncü sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda mektup türünde 1, bilgilendirici türde 9, hikâye türünde 2, gezi yazısı türünde 1, bilmece türünde 2 metin kullanıldığını görebiliriz.

## 5. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 574'tür. Metin bilgilendirme maksadı ile yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış, kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça Farsça tamlamalar da metinde bolca kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 399'dur. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 245'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde atasözü ve ikileme kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 341'dir. Metin çizgi roman türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamış kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 183'tür. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış, deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Metinde bol bir şekilde Arapça Farsça tamlama kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 96'dır. Metin şiir türünde yazılmıştır. Metinde sadece deyim kullanılırken kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 220'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin dördüncü sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 278'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış kalıplaşmış ifade, deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 169'dur. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 482'dir. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır. Metin bir şehri tüm yönleriyle tanıtmak amacıyla yazılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 374'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça Farsça tamlamalar da kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 366'dır. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü

kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 431'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Yine sık bir şekilde Arapça Farsça tamlamalar da kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 163'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıp ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 155'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 207'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 85'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 312'dir. Metin röportaj türünde ele alınmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 226'dır. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiil kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 125'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış, kalıp ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiil kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 228'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece deyim kullanılmış kalıp ifade, ikileme, atasözü ve yardımcı fiil kullanılmamıştır. Bu metin derginin okuyucularının gönderdiği metinlerden bir tanesidir.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 221'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Deyim ve atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 150'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış kalıplaşmış ifade, ikileme, atasözü kullanılmamıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 3594'tür. Genel olarak baktığımızda beşinci sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyum halindedir. Görseller genel olarak metni destekleyici nitelikte kullanılmıştır. Dergide çocuklar için faydalı olabilecek bulmacalar, sözel ve sayısal mantık soruları ve bilmeceler ayrı bir bölüm olarak yer almıştır dergide. Yine çocuklar tarafından oluşturulmuş ve gönderilmiş olan metinler de derginin son sayfasında yerini almıştır.

Çamlıca Çocuk dergisinin kapağı içeriği yansıtmaktadır. Canlı renklerden oluşmuş dikkat çekici bir kapak oluşturulmuştur. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler standart olan İstanbul Türkçesi ile oluşturulmuştur. Bu durum dil gelişimi açısından kritik bir dönemde olan bu çocuklar açısından olumlu bir özelliktir. Çamlıca Çocuk dergisinin beşinci sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda hikâye türünde 8, çizgi roman türünde 1, bilgilendirici türde 2, şiir türünde 1, röportaj türünde 1, gezi yazısı türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2436'dır. Genel olarak bakıldığında beşinci sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin ilk sayısında toplam 15 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin beşinci sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 6, hikâye türünde 1, gezi yazısı türünde 1, mektup türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

## 6. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 83'tür. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamış, deyim, ikileme kullanılmamıştır. Arapça Farsça tamlamalar da metinde bolca kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 119'dur. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamış, deyim, ikileme kullanılmamıştır. Arapça Farsça tamlamalar da metinde bolca kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 83'tür. Metnin türü mektuptur, dergiye gelen mektuplardan bir tanesi daha yayımlanmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, deyim, yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 56'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 71'dir. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Dergiye gelen ve yayımlanan mektuplardan bir tanesi de bu metindir.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 77'dir. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Dergiye gelen ve yayımlanan mektuplardan bir tanesi de bu metindir.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 103'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 456'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metnin amacı hitap ettiği kesime ve okullara

bilgi vermektir. Metinde sadece atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 564'tür. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar bol bir şekilde kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 316'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 519'dur. Metin hikâye türünde kaleme alınmıştır. Metinde araştırılan bütün söz varlığı unsurları kullanılmış, metinde kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler yer almıştır. Arapça Farsça tamlamalar da kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 201'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmazken deyim, kalıplaşmış ifade, yardımcı fiillerle kurulmuş cümleler kullanılmıştır. Metin imla kurallarından bahsetmektedir.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 142'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2790'dır. Genel olarak bakıldığında altıncı sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısında toplam 13 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin altıncı sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 7, hikâye türünde 2, mektup türünde 4 metin kullanıldığını görebiliriz.

## 7. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 202'dir. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış deyim, kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 301'dir. Metin mektup türünde kaleme alınmıştır. Dergiye okurlar tarafından yazılıp gönderilen mektuplardan bir tanesi de bu metindir. Sözü edilen metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 22'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 60'dır. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Sözü edilen metinde sadece ikileme kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 356'dır. Metin bilgilendirici türde yer almıştır dergide. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 261'dir. Metin bilgilendirici türde yer almıştır dergide. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 141'dir. Metin dergide bilgi verici türde yer almıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 119'dur. Metin gezi yazısı türünde yazılmıştır. Bir şehri çeşitli yönleriyle tanıtarak

hakkında bilgi vermek maksadı güdülmüştür. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 132'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır. Metin imla kuralları hakkında bilgi vermek maksadıyla yazılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 196'dır. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 268'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde deyim ve atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 201'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Ancak kalıplaşmış ifade, deyim, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 63'tür. Metin mektup türünde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 142'dir. Metin bilmece türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının on beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 61'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Darb-ı emsal başlığı altında atasözlerimizden bazıları sıralanmıştır. Metinde deyim ve atasözleri kullanılmış kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiillerle kurulan cümleler kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2525'dir. Genel olarak bakıldığında yedinci sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının

yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısında toplam 15 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin yedinci sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 9, hikâye türünde 1, mektup türünde 1, gezi yazısı türünde 1, bilmece türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

## **8. Sayı**

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 216'dır. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Metin derginin okurları tarafından yazılan ve gönderilmiş olan metinlerden bir tanesidir.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 622'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmış bir metindir. Araştırdığımız söz varlığı unsurlarından deyim ve atasözü metinde kullanılmazken kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 200'dür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Derginin hitap ettiği kesime ve okullara yönelik bilgilendirici amacı taşıyan bir metindir. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü, ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 307'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış deyim, kalıplaşmış ifade, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Metin yurt dışındaki bir şehri çeşitli yönleriyle tanıtmak maksadıyla yazılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 235'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmazken kalıplaşmış ifade, deyim ve ikileme kullanılmıştır. Metin imla kuralları hakkında bilgi vermek maksadıyla yazılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 833'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar metinde sıklıkla kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 309'dur. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece kalıplaşmış ifade kullanılmamış atasözü, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 77'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metin durub-ı emsal başlığıyla atasözleri barındıran bir metin olarak karşımıza çıkmaktadır. Metinde deyim, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken kalıplaşmış ifade ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 151'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2950'dir. Genel olarak bakıldığında sekizinci sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısında toplam 9 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin sekizinci sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 8, hikâye türünde 1, mektup türünde 1 metin kullanıldığını görebiliriz.

## 9. Sayı

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 265'tir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 372'dir. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim ve ikileme kullanılmıştır. Bu metin de derginin okuyucuları tarafından yazılıp gönderilen mektuplardan bir tanesidir.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 40'tır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, atasözü ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 44'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, atasözü ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 54'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 23'tür. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır. Metin öğrencilere yönelik bir soru içermektedir.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 37'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece kalıplaşmış ifade kullanılmıştır. Yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 81'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme almıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 334'tür. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metin hitap ettiği kesime ve okullara bilgi vermek amacıyla yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar metinde sıklıkla kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 317'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 320'dir. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 228'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde ikileme ve atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 261'dir. Metin hikâye türünde yazılmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 229'dur. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve atasözü kullanılmamış yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim ve ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısının bütün okuma metinlerinde kullanılan toplam kelime sayısı 2635'tir. Genel olarak bakıldığında dokuzuncu sayıda görseller ile metinler birbirleriyle uyumludur. Görseller metni destekleyici niteliktedir. Ancak görsel sayısının yeterli olmadığı göze çarpmaktadır. Dergide kapak kullanılmamıştır. Dergide kullanılan kâğıt mattır. Göze çarpan bir anlatım bozukluğu, yazım ve noktalama hatası bulunmamaktadır. Metinler Osmanlı Türkçesi ile oluşturulmuştur. Dönemsel açıdan bakıldığında bu durum olumsuz bir özellik olarak göze çarpmamaktadır. Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısında toplam 14 metin kullanılmıştır. Çocuklara Kıraat dergisinin dokuzuncu sayısında okuma metinlerinin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 12, hikâye türünde 2 metin kullanıldığını görebiliriz.

#### **10. Sayı**

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının ilk metninde kullanılan kelime sayısı 30'dur. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 53'tür. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, atasözü ve ikileme kullanılmamış sadece deyim kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 160'dır. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır. Arapça ve Farsça tamlamalar da metinde kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 171'dir. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış deyim, atasözü ve ikileme kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 47'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınarak dergide yerini almıştır. Metinde sadece kalıplaşmış ifade kullanılmıştır. Deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Metin dergiye gelen mektuplardan birine cevap niteliğinde kaleme alınmış ve yayımlanmış bir metindir.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının beşinci metninde kullanılan kelime sayısı 47'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece kalıplaşmış ifade kullanılmazken deyim, ikileme, atasözü ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmamıştır. Metin hitap ettiği öğrencilere soru sormak amacıyla yazılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının altıncı metninde kullanılan kelime sayısı 21'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme, atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının yedinci metninde kullanılan kelime sayısı 26'dır. Metin mektup türünde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının sekizinci metninde kullanılan kelime sayısı 186'dır. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, deyim, ikileme ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının dokuzuncu metninde kullanılan kelime sayısı 66'dır. Metin bilgilendirici türde yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının onuncu metninde kullanılan kelime sayısı 453'tür. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Metinde sıklıkla Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının on birinci metninde kullanılan kelime sayısı 445'tir. Metnin türü gezi yazısıdır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, ikileme kullanılmıştır. Metinde sıklıkla Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının on ikinci metninde kullanılan kelime sayısı 272'dir. Metin bilgi vermek maksadıyla yazılmıştır. Metinde kalıplaşmış ifade ve yardımcı fiille kurulan cümleler kullanılırken deyim, ikileme ve atasözü kullanılmamıştır. Metinde sıklıkla Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır. İmla kuralları hakkında bilgi vermek amacıyla dergide yerini almıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının on üçüncü metninde kullanılan kelime sayısı 318'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, ikileme kullanılmıştır. Metinde sıklıkla Arapça ve Farsça tamlamalar kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısının on dördüncü metninde kullanılan kelime sayısı 352'dir. Metin bilgilendirici türde kaleme alınmıştır. Metinde sadece atasözü kullanılmamış kalıplaşmış ifade, yardımcı fiille kurulan cümleler, deyim, ikileme kullanılmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinin onuncu sayısında kullanılan toplam kelime sayısı 2647'dir. Derginin onuncu sayısında toplam on dört metin kullanılmıştır. Dergide kullanılan metinlerin türlerine baktığımızda bilgilendirici türde 11, gezi yazısı türünde 1, mektup türünde 2 metin kullanıldığını görmekteyiz.

İki derginin biçim ve içerik özelliklerinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu unsurlar incelendiğinde Çamlıca Çocuk dergisinin kaliteli kâğıtlara basılmış olduğunu ve buna özen

gösterildiğini görebiliriz. Kalitesine gösterilen özen dergi kağıdının mat olması konusuna gelince gösterilememiştir. Dergi kağıdı parlak cinsten bir kâğıttır ve bu, derginin hedef kitlesinin okuma konusunda sıkıntı yaşamasına neden olabilir. Genel olarak bakıldığında dergi çocukların kolay okuyabileceği şekilde tasarlanmıştır. Harf puntosu, karakter seçimi ve sayfa düzeni çocuk dergilerinde uyulması gereken kriterlere uygunluk göstermektedir.

Dergide kullanılan resimler, düzenleme ve tasarımlar çocukların meraklarını ve ilgilerini derginin metinlerine toplamaktadır ve dikkatleri yazılı metne yönlendirici özelliğe sahiptir. Çocukların ilgisini toplayan resimler, çizgi romanlar ve karikatürler güzel bir şekilde çizilmiştir ve estetik bir değer taşıdığı da gözlenmektedir. Çizilen karikatürlerin çocukların yaş seviyesine uygunluğu konusu da dikkate alınmıştır.

Dergide kullanılan fotoğraflar da en az resimler kadar dikkat çekicidir. Sözü edilen fotoğraflar dergideki metinlerle ilişkili bir şekilde kullanılmıştır. Derginin içeriğini oluşturan metinler de diğer şekilsel unsurlar kadar ilgi çekici olmalıdır. Çamlıca Çocuk dergisinde de bu kritere uygunluk gözlenmektedir.

Dergideki metinlerin eğitici özellik göstermesi de dikkat çeken diğer bir unsurdur. Derslerinde destek olacak ve katkıda bulunabilecek metinler kullanılmıştır. Dergideki metinlerin güncel olması önemli bir kriterdir. Sözü edilen dergide kullanılan metinlerin de güncellik konusunda olumlu özellik gösterdiği gözlemlenmiştir.

Dil gelişimi konusunda kritik bir dönemde olan çocuklar için edebi metinler önemli materyallerdir. Bu metinlerin yer aldığı yayınlardan biri olan çocuk dergilerindeki metinlerde kullanılan dil de çocuklar için katkı sağlayabilecek seviyede olmalıdır. Çamlıca Çocuk dergisinde kullanılan metinleri oluşturan dil de çocuklar için katkı sağlayabilecek seviyededir.

Derginin büyüklüğü ve ağırlığına bakacak olursak, derginin çocukların kolayca taşıyabileceği ve kullanabileceği ağırlıkta ve büyüklükte olmasına özen gösterildiğini görebilmekteyiz. Sayfa düzenine bakacak olursak satır aralıklarının ne dikkat dağıtıcı ne de okumayı zorlaştırabilir özellik göstermediğini görebiliriz. Sayfa kenarlarına bırakılan boşluklar da çocukların gözlerini yormayacak şekilde düzenlenmiştir.

Derginin hedef kitlesi olan ilköğretimin ilk devresindeki çocuklar için paragraflar çok uzun bir şekilde hazırlanmamış, kısa tutulmuştur. Metinler sayfalara çift veya daha fazla sütunlar halinde yerleştirilmemiştir.

Derginin ciltlenmesi incelendiğinde bunun tel zimba ile yapıldığı görülmektedir. Ancak bu durum çocuk dergileri için yanlış bir yol olarak karşımıza çıkmaktadır. Dergi cildinin dayanıklılığı açısından ve sağlık açısından tel zımbanın tercih edilmemesi gerekmektedir.

Dergi kapağında kullanılan resim seçilirken çocukların ilgisini çekebilme özelliğine dikkat edilmiş, derginin amacını ve içeriğini yansıtan resimler seçilmiştir.

Dergide kullanılan metinlerin türlerine genel olarak baktığımızda diğer dergiye kıyasla daha çeşitli türde metin kullanıldığı görülmektedir. Metinler hikâye türünde, bilgilendirici türde, gezi yazısı, bilmece, biyografi, çizgi roman türlerinde seçilip dergiye konularak metin türleri bakımından çeşitlilik sağlanmıştır.

Çocuklara Kıraat dergisinde kullanılan kâğıt seçimi derginin yayımlandığı dönem açısından normal olsa da çocuk dergilerinde bulunması gereken özelliklere göre yanlış bir seçimdir. Dergi eski harflerle yazıldığı için harf puntosu, karakter seçimi ve sayfa düzeni açısından bir inceleme yapmamız doğru olmaz.

Derginin içeriğine bakacak olursak metin türleri açısından çocuklara çok da uygunluk göstermediği, ağır bir dil ve ağır konular seçildiği gözlenmektedir. Dergide kullanılan öyküler, gezi yazıları, atasözlerinden oluşan metinler çoğaltılıp bilgilendirici metinler arttırılrsa idi çok daha ilgi çekici hale gelebilirdi diye bir yorum yapabiliriz.

Paragrafların çocukların seviyesine göre uzun tutulduğu, metinlerin sayfalara ikişer sütun halinde yerleştirildiği görülmektedir. Dergide bir kapak kullanılmamış olması, görsel açıdan yeterli seviyede resim kullanılmamış olması da dikkat çekmektedir.

Çocuklara Kıraat dergisinde kullanılan metin türlerine genel olarak baktığımızda türlerin hikâye türünde ve bilgilendirici türde sınırlandırıldığı diğer türlerin daha nadir kullanıldığı görülmektedir. Diğer metin türleri daha fazla kullanılsa idi dergi daha eğlenceli daha eğitici ve daha yararlı hale getirilebilirdi. Mektup türünde, gezi yazısı türünde, anı türünde metinler kullanılmış olsa da bunların sayısı bilgilendirici türde kullanılan metinlere oranla daha kısıtlıdır. Özellikle mektup türünde kullanılan yazıların çokluğu okuyucuların dergi konusunda hoşnut olmadıkları konulardan bir tanesidir ve derginin yazarı da okuyuculardan gelen bu uyarıyı dikkate alarak derginin ilerleyen sayılarında bu türü daha az kullanmaya dikkat edeceğini belirtmiştir.

Bütün bu bilgilere ek olarak aşağıda dergilerin metin türleri ve toplam kelime sayıları ile ilgili tablolar ve grafikler yer almıştır. Bu tablo ve grafikler dolayısıyla her iki dergiyle ilgili ulaşılan verileri toplu bir şekilde görebilme imkânı doğmuştur. Elde edilen nicel veriler ışığında ulaşılan tablo ve grafikler şu şekildedir:

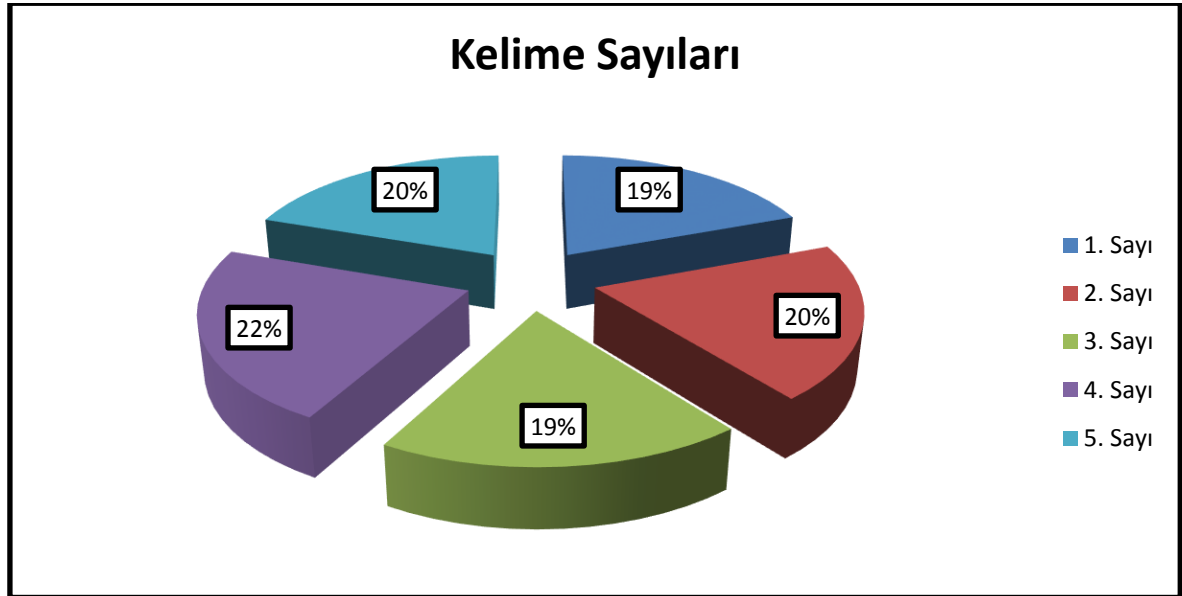
Tablo 5. 1

*Çamlıca Çocuk Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı ve Metin Türleri*

| Dergi Sayısı | Toplam Kelime Sayısı | Hikâ ye | Bilgilen dirici | Çizgi Roman | Gezi Yazısı | Röpor taj | Günlük | Anı | Fıkra | Bilme ce | Şiir | Mek tup |
|--------------|----------------------|---------|-----------------|-------------|-------------|-----------|--------|-----|-------|----------|------|---------|
| 1.Sayı       | 3526                 | 3       | 4               | 5           | 1           | 1         | 1      | 1   | 0     | 0        | 0    | 0       |
| 2.Sayı       | 3643                 | 5       | 3               | 3           | 1           | 1         | 0      | 0   | 1     | 0        | 0    | 0       |
| 3.Sayı       | 3400                 | 8       | 2               | 2           | 1           | 0         | 0      | 0   | 1     | 0        | 1    | 0       |
| 4.Sayı       | 4054                 | 8       | 3               | 1           | 1           | 1         | 0      | 1   | 1     | 0        | 1    | 0       |
| 5.Sayı       | 3594                 | 8       | 2               | 1           | 1           | 1         | 0      | 0   | 0     | 0        | 1    | 0       |

Tablo 5. 2

*Çamlıca Çocuk Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının Yüzdelik Değerleri*



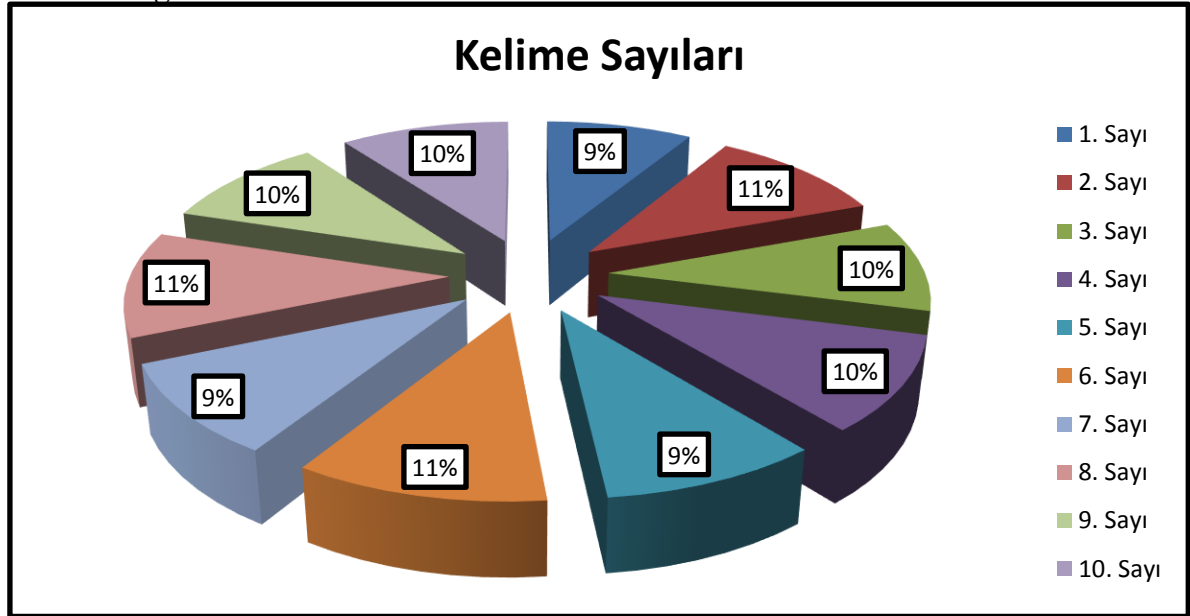
Tablo 5. 3

*Çocuklara Kiraat Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı Ve Metin Türleri*

| Dergi Sayısı | Toplam Kelime Sayısı | Hikâ ye | Bilgilen dirici | Çizgi Roman | Gezi Yazısı | Röpor taj | Gün lük | Anı | Fıkra | Bil mece | Şiir | Mektup |
|--------------|----------------------|---------|-----------------|-------------|-------------|-----------|---------|-----|-------|----------|------|--------|
| 1.Sayı       | 2285                 | 4       | 5               | 0           | 1           | 0         | 0       | 1   | 0     | 0        | 0    | 0      |
| 2.Sayı       | 2792                 | 1       | 11              | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 1        | 0    | 0      |
| 3.Sayı       | 2531                 | 1       | 10              | 0           | 1           | 0         | 0       | 1   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 4.Sayı       | 2633                 | 2       | 9               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 2        | 0    | 1      |
| 5.Sayı       | 2436                 | 1       | 6               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 6.Sayı       | 2790                 | 2       | 7               | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 4      |
| 7.Sayı       | 2525                 | 1       | 9               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 1        | 0    | 1      |
| 8.Sayı       | 2950                 | 1       | 8               | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 9.Sayı       | 2635                 | 2       | 12              | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 0      |
| 10.Sayı      | 2647                 | 0       | 11              | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 2      |

Tablo 5. 4

*Çocuklara Kiraat Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının YüzdelikDeğerleri*



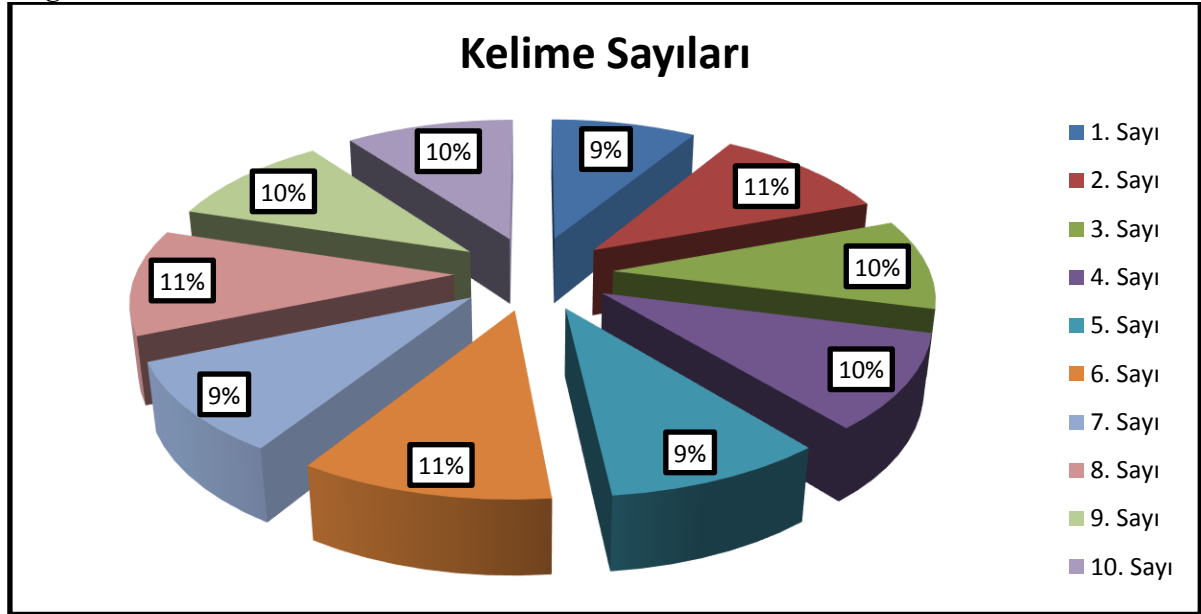
Tablo 5. 5

*Çocuklara Kıraat Dergisinin Sayılarında Kullanılan Toplam Kelime Sayısı Ve Metin Türleri*

| Dergi Sayısı | Toplam Kelime Sayısı | Hikâ ye | Bilgilen dirici | Çizgi Roman | Gezi Yazısı | Röpor taj | Gün lük | Anı | Fıkra | Bilme ce | Şiir | Mektup |
|--------------|----------------------|---------|-----------------|-------------|-------------|-----------|---------|-----|-------|----------|------|--------|
| 1.Sayı       | 2285                 | 4       | 5               | 0           | 1           | 0         | 0       | 1   | 0     | 0        | 0    | 0      |
| 2.Sayı       | 2792                 | 1       | 11              | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 1        | 0    | 0      |
| 3.Sayı       | 2531                 | 1       | 10              | 0           | 1           | 0         | 0       | 1   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 4.Sayı       | 2633                 | 2       | 9               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 2        | 0    | 1      |
| 5.Sayı       | 2436                 | 1       | 6               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 6.Sayı       | 2790                 | 2       | 7               | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 4      |
| 7.Sayı       | 2525                 | 1       | 9               | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 1        | 0    | 1      |
| 8.Sayı       | 2950                 | 1       | 8               | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 1      |
| 9.Sayı       | 2635                 | 2       | 12              | 0           | 0           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 0      |
| 10.Sayı      | 2647                 | 0       | 11              | 0           | 1           | 0         | 0       | 0   | 0     | 0        | 0    | 2      |

Tablo 5. 6

*Çocuklara Kıraat Dergisinin Her Bir Sayısında Kullanılan Kelime Sayılarının Yüzdelik Değerleri*



## BÖLÜM VI

### ÖNERİLER

#### Araştırmacılara Öneriler

1. Araştırmacılar söz varlığı çalışmalarına daha çok eğilerek dilimizin zenginliğini daha fazla ortaya çıkarabilir, zenginliğiyle dikkat çeken ancak dili kullananlar açısından pek de iç açıcı halde olmayan dilimizin korunmasına ve geliştirilmesine katkı sağlayabilirler.
2. Çalışmamızda, metinleri oluşturan kelimelerin nicelik ve nitelik açısından değerlendirilmesi konusu araştırmacıların eğilmekte olduğu konulardan bir tanesidir. Bu çalışmaların fazlaşması, dilimizin oldukça zengin bir yönü olan kelime hazinesine katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu konuya daha fazla eğilmek kelime hazinesi konusuna dikkat çekebilir ve bu konuya katkı sağlayabilir.
3. Metin türleri ve metin türlerinin tasnifi, hangi metin türünün ne ölçüde kullanıldığı konusu da çalışmamızın içeriğinde yer almaktadır. Süreli yayınların, kitapların ve eğitim materyallerinin içeriğinde hangi metin türlerinin ne ölçüde kullanıldığı konusu araştırılarak bu metin türlerinin dengeli bir biçimde kullanılması gerektiği, her metin türünden belli bir oranda kullanılması gerektiği, ve bu metin türlerinin her birinin verimli bir şekilde kullanılarak edebi zevk oluşturmaya katkıda bulunması sağlanabilir.
4. Çalışmamızda Tanzimat Dönemi'nde yayımlanmaya başlanan Çocuklara Kıraat dergisinin ilk on sayısının metin aktarma işlemi yapılmıştır. Latin harflerine aktarılan bu metinlerin günümüzde yayımlanan Çamlıca Çocuk dergisindeki metinlerle karşılaştırılması yapılmış ve bu çalışma dönemsel olarak değişimleri, gelişimleri veya olumsuz durumları ortaya çıkarmak konusuna değinmiştir. Böyle çalışmaların çoğaltılması günümüz dergi yayıncılığını, edebi ve dil zevkini değerlendirme konusunda bilgi verebilir.

### **Meslektaşlara Öneriler**

1. Ortaokul seviyesinde Türkçe eğitimi veren Türkçe öğretmenleri, dersleri kapsamında eğitim materyallerini çeşitlendirmeli ve kitapların yanı sıra dergilerden de etkin bir biçimde faydalanmalıdır.
2. Türkçe dersleri kapsamında dergiler aracılığı ile kelime öğretimi yapılabilir, metin türlerinin tanıtımı dergilerin içerisinde bulunan metinler aracılığıyla yapılabilir ve söz varlığı unsurları bu anlamda zengin olabilecek dergiler aracılığıyla etkili bir biçimde gerçekleştirilebilir.

### **Çocuk Dergisi Yayımları İle İlgili Öneriler**

1. Araştırmamıza konu olan süreli yayınlardan çocuk dergileri, okul öncesinde, ilkokul, ortaokul ve lise seviyesinde daha etkin kullanılabilir. Daha özenli, edebi ve eğitici dergilerin çıkarılması desteklenebilir. Bu dergiler de okullarda destekleyici kaynaklar olarak kullanılarak daha verimli eğitim araçları haline getirilebilir.
2. Dergi yayımlayan kurumlar ve kişiler bu konuda daha özenli davranabilmeli ve dergilerin şekil ve içerik konusuna daha özenli bir şekilde eğilebilmelidir. Dergilerde bulunması gereken özelliklere dikkat ederek, dergi içeriklerini oluşturan metinlerin söz varlığı açısından, yazım ve imlâ açısından, çocukların edebi ve estetik zevklerini yükseltebilme açısından daha yüksek seviyede olmasına özen göstermelidirler.
3. Her iki dergide de kullanılan metinler daha çok bilgilendirici türde ve hikâye türünde yazılan metinlerdir. Bu metin türleri daha çok çeşitlendirilip hem metin türlerinin farkları okuyanlara gösterilebilir hem de dergiler daha eğitici ve daha eğlenceli hale getirilebilir. Diğer metin türleri okuyanlara bu şekilde tanıtılabilir ve okuma alışkanlığı kazandırılması konusunda daha etkili hale getirilebilir.
4. Dilimizin söz varlıklarından olan deyimler, ikilemeler, kalıplaşmış ifadeler ve atasözleri çocuk dergilerinde, kitaplarında ve eğitim materyallerinde daha sık kullanılmalı ve bu kullanımlar dikkat çekici bir şekilde yapılarak dili kullananların söz varlığını daha aktif kullanmaları sağlanmalıdır.
5. Çalışmamızda dergilerin içeriğindeki metinleri oluşturan kelimelerin sayıları, metinlerin oluşturduğu sayılarda kullanılan kelime sayıları ortaya konmuştur. Kelime hazinesi bakımından oldukça zengin olan dilimizi kullanan kişilerin, bu kelime

hazinesine karşın aktif kelime hazinelerinin sınırlı olması konusuna dikkat çekilmelidir.

6. Çocuk dergileri daha özenli, daha edebi, daha eğlenceli bir şekilde hazırlanarak, okul içinde ve okul dışında daha verimli kullanılarak, çocuklara okuma zevkini aşlamak, okuma alışkanlığı kazandırmak konusunda başarı sağlamak için daha aktif bir şekilde kullanılabilir ve yardımcı materyaller olarak bu dergilerden fayda sağlanabilir.



## KAYNAKLAR

- Akdağ, E. (2012). Sevimli mecmua adlı çocuk dergisi (çeviriyazı, inceleme), Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Aksan, D. (2004). *Türkçenin söz varlığı, türk dilinin sözcükbilimiyle ilgili gözlemler, saptamalar*. Ankara: Engin
- Alabaş, R. Çocuk haftası dergisi ve çocuk eğitimi açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5), 1765-1784.
- Aslan, T. (2013). 7. Sınıf öğrencilerinin türkçe ders kitaplarındaki anlamını bilmedikleri kelimelerden hareketle söz varlığını geliştirmelerine yönelik bir araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ayan, S. (2016). *Çizgi filmlerin söz varlığı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Baker, F.W. (2012). *Media literacy in the K-12 school*, Washington: İste Publishing.
- Barutçu, T. (2010). *Çocuklara kıraat (1881) ve sevimli mecmua (1925) dergilerindeki çeviri metinler ve dış dünya üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Baş, B. (2010). Söz varlığının oluşumu ve gelişiminde çocuk edebiyatının rolü. *TÜBAR-XXVII, 1*, 137-159.
- Baş, B. (2011). Söz varlığı ile ilgili çalışmalarda kullanılacak ölçütler, *TÜBAR-XXIX-/Bahar*

- Bilgen, D. Y. (2017). *1970- 2015 yılları arasında yayımlanan çocuk şiir kitaplarındaki söz varlığı*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Burgaz, A. (2015). *Sezai Karakoç'un şiirlerinde söz varlığı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demirci, K. (2014). *Türkoloji için dilbilim konular kavramlar teoriler*. Ankara: Anı
- Demiryürek, G. (2012). TRT Çocuk Dergisi'nin yapısal özellikler bakımından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(3), 1017-1034.
- Durmuş, A. (2007). *1897–1910 yılları arasında çıkan eski harfli çocuk dergilerinin çeviri metinleri üzerine*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Erdoğan, A. (2009). *Çocuklara arkadaş dergisi (metin- inceleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. İstanbul: Bayrak.
- Eruz, F. G. (2006). *Yahya kemâl beyatlı'nın şiirlerinde kelime dünyası*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Forster, N. (1994) . The analysis of company documentation. C.Cassell and G. Symon (Eds.) *Qualitative methods in organizational research: A practical guide*. London: Sage.
- Gümüşkılıç, Z. (2016). *Bahçe dergisinin (1880-1881) çocuk edebiyatı ve eğitime katkısı bakımından incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündoğdu, A. E. (2012). *Türk çocuk yazınında söz varlığı -derlem tabanlı bir uygulama-*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe öğretimi yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi.
- Gürel, Z. (1998). *Cumhuriyet devri çocuk edebiyatı*. Ankara: Çocuk Edebiyatçıları Birliği.
- Gürel, Z. (2001). *İkibine doğru çocuk edebiyatımız*. Ankara: Zeki Gürel Çocuk Edebiyatı İhtisas Kütüphanesi

- Kaptan, A. Y., & Sürmeli, K. (2011). Çocuk dergilerinde karşılaşılan tipografi sorunları ve çözüm önerileri. *İnönü Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 1(2), 183-197
- Karacan, E. (2000). Çocuklarda dil gelişimini etkileyen faktörler. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, Temmuz, [www.ttb.org.tr/sted/sted0700/6.html](http://www.ttb.org.tr/sted/sted0700/6.html) Sayfasından Erişilmiştir.
- Karadüz, A. (2009). Sözlük, sözcük anlamı ve öğrenme üzerine, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*, 4(4), 636-649.
- Karatay, H. (2007). Kelime öğretimi, Gazi Üniversitesi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 141-153
- Kıymaz, M. S. (2015). *Sürekli çocuk yayınlarında edebî türler ve bu türlerin türkçe öğretimine katkıları (2011-2012)*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Kür, İ. (1991). *Türkiye’de süreli çocuk yayınları*. Ankara: Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi.
- Macit, M. & Soldan, U. (2006). *Edebiyat bilgi ve teorileri el kitabı*. Ankara: Grafiker.
- Okay, C. (1999). *Eski Harfli Çocuk Dergileri*. İstanbul. Cüneyd Okay.
- Öğüt, N. (2006). *Eski harfli çocuk dergilerinden yeni yol dergisinin çocuk eğitimindeki işlevi*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Över, S. (2013). “*çocuk dostu*” isimli eski harfli çocuk dergisinin yeni alfabeye aktarımı ve incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Över, S. (2013). “*Çocuk dostu*” isimli eski harfli çocuk dergisinin yeni alfabeye aktarımı ve incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Şen, E. (2009). *1980’den günümüze çocuk edebiyatı alanında yazılmış yerli çocuk tiyatrosu metinlerinin söz varlığı üzerine bir inceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Şimşek, T. (2011). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker.

- Tanrıkulu, F. (2014). *Medya okuryazarlığı bağlamında çocuk dergileriyle zenginleştirilmiş türkçe dersinin etkililiği: bir eylem araştırması*. Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Taş, E. B. (2008). *Türkiye’de çocuk dergilerinin çocuk eğitime katkısı ve milliyet kardeş dergisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turhan, H. (2010). *8. Sınıf türkçe ders kitaplarındaki metinlerin söz varlığı açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu (2017). *Türkçe güncel sözlük*, [http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com\\_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a20e248a19826.06656895](http://www.tdk.org.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a20e248a19826.06656895) sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dünyasını Araştırma Enstitüsü. (1992). *Türk dünyası el kitabı, edebiyat*. (Üçüncü Cilt). Ankara: MEB.
- Türkben, T. (2018). Ömer seyfettin hikâyelerinin türkçenin söz varlığı bağlamında incelenmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*,1(44), 215-251.
- Türkmen Kılıç, E. M. (2018). Çocuklara talim (1887-1888) ve musavver çocuk postası (1923) dergilerinin çocuk eğitime katkıları açısından incelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Yalçın, A. & Aytaş, G. (2014). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Akçağ.
- Yaman, H. V. (2004). *Eski harfli dergilerden çocuklara mahsus gazete tahlili, fihrist – inceleme- metin*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011), Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 8. Basım, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yiğitbaşı, K. G. (2014). Türkiye’de çocuk dergiciliği: trt çocuk dergisi örneği, *Iğdır Üniversitesi / Iğdır University Sosyal Bilimler Dergisi / Journal Of Social Sciences* 5, 37-56.

- Yollu, P. (2010). *Bir çocuk yayını olan yeni harfli mektepli gazetesi nüshalarındaki manzumelerin incelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Aksan, D (2011). *Türkçenin Gücü*, Bilgi: Ankara.
- Erol, Ç (2007). *Türkiye Türkçesinde kalıp sözler üzerine bir inceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gökdayı, H. (2008). Türkçede kalıp sözler, Bilig Kış, 44: 89-110.
- Yılmaz, F. Ertürk, Ş. Y. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kalıp sözlerin etkinliklerle öğretimi, *Asya Öğretim Dergisi [Asian Journal of Instruction]* – 2(1(ÖZEL)), 53-63
- İlhan, N. (2017). Dil Öğretiminde Kalıp Sözlerin, Şiirin Önemi/Etkisi, *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 12/22*, p. 401-412
- Gönen, S. (2006). Batı türklerinin manzum atasözleri üzerine bir araştırma, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Şalvarlı, B. (2010). *Türkçe Deyim Öğretimi İçin Metin Hazırlama*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Aksan, D.(1999). *Türkçenin Gücü*. Ankara: Engin
- Aksan, Y. (2001). Türkçede zaman anlatımı ve kimi ikileme yapıları, XV. Dilbilim Kurultayı- Bildiriler: Dilbilim ve Dilbilgisi.
- Aksan, D. (1978, Şubat). *Türkçe çalışmalarında ve öğretiminde dilbilimin yeri*. Dilbilimin yüksek öğretimdeki yeri konulu seminerde sunulan bildiri, Hacettepe Üniversitesi Ve Ankara Dilbilim Çevresi, Ankara.
- Çamlıca Çocuk Dergisi, Tanıtım Kitapçığı, 07/02/2019 tarihinde <https://camlicacocukdersi.com/tanitim-kitapcigi/2/> sayfasından erişilmiştir.
- Kapoğlu, E. N. (2012). *İlköğretim 1-3.sınıf öğrencileri için hazırlanan öyküleyici çocuk kitaplarının nitelik yönünden değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

**EKLER**

## **EK 1. Çocuklara Kıraat Metin Aktarma**

### **Sayı 1**

Mekâtib-i ibtidaiye ve sıbyaniye şâkirdânı için on beş günde bir kere neşrolunur.

1 numara / 1 sefer sene 1299

Bir seneliği bir adet sim mecidiye olup taşralar için posta icraatı zaim olunur. Bahr nüshası kırk paradır. Mahâl tevziye ve abone olunacak mahalli bab-ı âli caddesinde kitapçı Arakil efendinin dükkânıdır.

Mesleğimize muvaffak muharrerat muallim-i memnuniye derc olunur. Ve gönderilecek muharrerat Aramyan matbaası müdürü Karagin Efendi namına gönderilmelidir. Matbaahanesi Çakmakçılar yokuşu Agobyan hanendedir.

### **Mukaddime**

(Mekâtib-i ibtidaiye ve sıbyaniye şakirdanına)

Ve tanin imdi istikbal saadeti olan çocuklar!

Sizi kıraat terkiyeye alıştırmak, ve programlarınızda bulunmayan risaleleri okumaya kesb-i iktidar ettirmek, evrezesine mahsus bir risalenin tabii ve nesrine ibtidar etmekliğimi muallimlerinizden birkaç zat ihtar etmişler idi.

İşbu ihtarlarını icra etmek pek büyük gayrete, sebate, iktidara muhtaç bulunduğundan cesaret edilemiyor idi.

Zikr olunan ihtiyaç yok mu? Bunu çok düşündürdü lâkin bu düşünmekfâide etmeyeceğinden mutlaka her şeyi göze aldirmek icab ediyor.

Haydi diyelim ki: gayret, sebat bir şey değil

Elimizden geldiği kadar tahammül edelim. Ama iktidar olmayınca ne yapalım?

Hele size layıkı ve cehle hadamet etmek ve yazdığımızı ammeye beğendirmek pek güçtür.

İşte bu dakikayı uzun uzadıya düşündüm, taşındım, nihayet isminin delaletinden dahi anlaşılacağı vecihle “kıraat” namıyla işbu risalenin tertib ve nesrine karar verip lâzım gelen ruhsat ı resmîyeyi maarif umumiye nezaret celilesinden istihsal ettim.

Ben-i aliyye iktidarsızlık bahşını küçük efendilerime en evvel arz ederim ? hatası görülünce ibtida affı buyururlar dedim.

Bu affa nail olur ve kıraatı size beğendirir isem kendimi bahtiyar addedeceğim.

Pederleriniz ve sizden büyük olanlarınız yani büyük adamlar mesleklerine muvaffak risaleleri okuyup bilmedikleri şeyleri öğrenirler ve her cehdle istifade ederler. Siz de bu risaleyi okuyup bilmediğinizi göreceksiniz ve öğreneceksiniz.

Terbiyeye, eğlenceye dair güzel güzel bendler ve resimli hikâyeler yazacağım.

Bundan mada tatil günlerinde ve boş kaldığınız vakitlerde oyun oynamak üzere tatlı tatlı oyunlar öğreteceğiz. Ve kolay kolay bilmecele ve programlarınızda muharrir olan derslerden sualler soracağız. Bilmecele suallere en evvel kim cevap verirse ona mükâfat olarak her nevi kitaplardan meccanen bir tanesine verilip isimleri de ilan olunacaktır.

Kıraatı okuduğunuz zaman yırtmamaya, kirletip bozmamaya dikkat ve kitaplarınızı oyuncaklarınızı nasıl saklarsanız bunu da öylece saklayıp himmet edeceksiniz.

Her on beş günde neşr olunacak nüshaları alıp okuduktan sonra birbirinin yanına kor ve her defa aldıkça biriktirir ve bir senelik yani yirmi dört nüshasını ciltlettirir iseniz elinizde büyük ve mükemmel resimler ile ? bir mecmua bulunacaktır.

Ve bu mecmua için abonelerimize sene başında gayet temiz kaplar verilecektir.

Lâkin diyeceksiniz ki bunu saklamaktan ne fâide hâsıl olur?

Saklamaktan ne fâide hâsıl olduğunu aşağıdaki misaller ile anlatayım: farz edelim ki kıraata gördüğünüz ve okuduğunuz bir hikâyeyi arkadaşlarınıza nakil ve ifade etmek efkârında bulundunuz. Lâkin mürûr vaktiyle unutmuş ve zihninizden çıkmış bulunacağından onların yanında mahcup olmaya ibtida istemezsiniz. İşte o zaman onu da kıraatı açarak nakil edeceğiniz hikâyeyi okur ve gelir nakil edersiniz.

Size bir misal daha:

Okuduğunuz oyunlardan birini icra etmek niyetiyle oynamak istediğiniz oyunun usûl ve kâidelerini lâyıkıyla anlamak için derhâl kıraatı okuyarak icra edersiniz.

Daha bu gibi bir takım dersleri ve nesaih-i saireyi seneler geçmiş ve hatırınızdan çıkmış bulunduğu halde ne vakit isterseniz kıraatı sakladığınız cihetle bâl-mütalâ hatırınıza getirirsiniz.

Efendiler!

Mukaddimeyi pek ziyade uzattık ve canınızı sıktık ise de şu birkaç sözü de dinlemenizi rica ederim.

Sizin içinizde pek çok akıllı, dirayetli, zekavetli çocuklar vardır ki benim yazdıklarımın içinde kendi bildiklerini okuyacaklardır.

Varsın onlar kendi bildiklerini küçük kardeşlerine ve hanım hemşirelerine okutsunlar bu risalede onların bilmediği şeyler de yazılacaktır. Ve kıraat yalnız erkek çocuklar için yazılmayıp hanım kızlara dahi nakış, örgü, biçkiye dair resmiyle beraber güzel bendler ve malûmat saireyi havi makaleler yazacağız. Hatta hanım kızlar için el işlerine dair

muteaddid kitaplar getirtilmiştir. İşbu kitapları tercih ederek ikinci nüshamızdan itibaren en ziyade güzel vefâideli olan bahşları kıraata dere olunacaktır. Hülâsa (kıraat) hem erkek ve hem kız çocuklarına mahsustur. Hemen Cenâb-ı hak her hususta yazdığımız olsun. Hayır duasıyla mukaddimemizi bitirip sadık bir fikir ile işimize başlayalım:

### **Kızların Mani Terakkisi**

Bizde kızlar için mani terakki olan bir şey vardır ki o da kız çocuklarının ad-ı sıbyan mektebinde bir iki hatim etmesiyle (okumak yazmak öğrendi artık mektebe gidip de ne yapacak! Hafız olacak değil!) gibi eski fikirli kocakarıların sözüyle mektepten çıkarılmıştır. Bu neyse bu bir şey değil! Bir de büyücü olurmuş! Büyüdüğü zaman... mektup yazarmış! Mış! Mış! Da sonra çocuğun fena tabiatlı olmasına sebep olurmuş ...! ne yanlış fikir! Ne akılsızlık! Bu sözler acaba hangi çocukta vuku bulmuş da söyleniliyor!

Bir çocuğa pederinden validesinden gördüğü terbiye kifayet eder mi? Ne gezer! Zaten bizim olur dahi terbiye misâl denilen bi esas korkunç sözlerden ibaret ve sırf hayalet değil midir? çocuk onun ile mi terbiye olunur yahut akıllanır? Bu misallerin usûl ve esası olmadıktan başka birtakımı da adab ve ahlaka mugayir değil midir? Hususiyle bir çocuk mazereti mûcib olan halinde bulundukta validesinin güya terbiye için (yumurcak ? yan! Kolların kurusun!) yolundaki inkisarlarına ne diyelim? Böyle olunca hanece göreceği terbiye ne kadar olur?

Demek oluyor ki usûl terbiyeyi mektebde ve okuryazar ise elindeki kitaplardan görecektir ve bu sebepten terbiyesi mükemmel olabilecektir!

Böyle olduğu halde insaniyet namının meziyetini anlayan ve terbiyesi yolunda olan bir çocuğun büyücü olacağına bilmem nesine mektub yazacağına kim inanır?

Zaten o çocuğun elindeki silah yani terbiyesi hiçbir zaman kötü harekete sevk edeceğini kim muamele eder?

Bir çocuğu alışmış olduğu kötü huydan vazgeçirmek nesaih ve terbiye ile olmaz mı? Ve bu nesaih terbiye de okumak yazmakla değil midir?

Kızların terakkisi her cihetle muttalib olunca bizim hanım kızların kocakarıların birtakım safsatalarıyla nimet muarifden mahrum edilerek terakkilerine mani olmak reva mıdır?

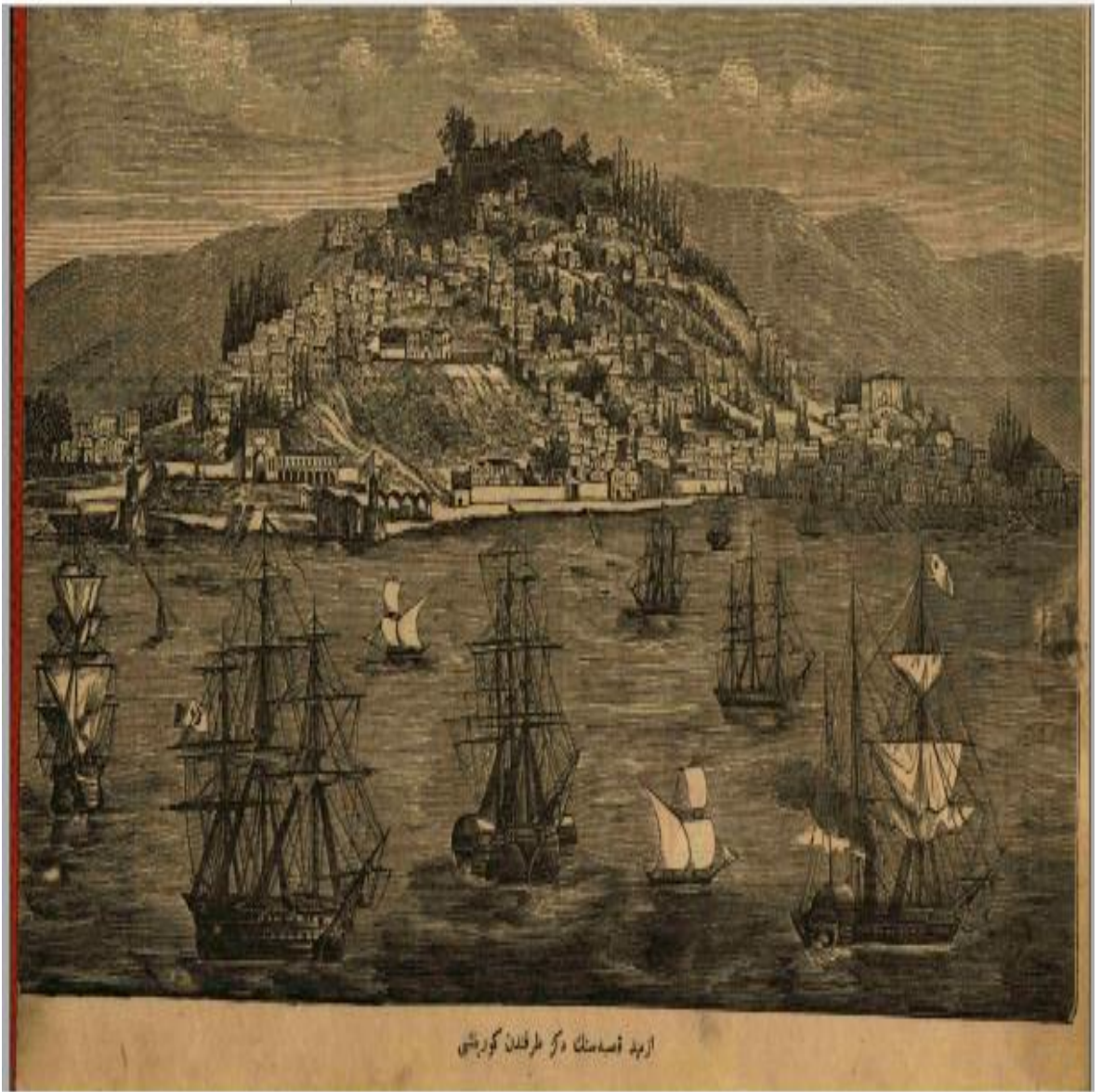
Biz ancak şu kadar diyeceğiz ki: kızların mükemmel mektep kurumları lâzımdır. Yani tahsillik birinci ikinci üçüncü dereceleri olan ibtidaiye ve rüştiyeye ve dar'ül-muallimata girecek teknil tahsil gördükten sonra Fransızların lisân-ı yunaniden alarak çocuğu terbiye

etmek manasına <<pedagoji>> Türkçe <<terbiye-i etfâl>> ilmini layıkıyla okunduktan sonra mektepten çıkarılmalıdır.

İşte o zaman her biri kendi çocuklarının terbiye ve hususat sairesinde ? vücut edecekleri zevcelerinin esbab-ı refah ve rahatını arayacaklarından iki cihetle fâidesi görüleceği mustani' arz ve beyan eder.

Hamd olsun: Padişahımız efendimiz hazretlerinin asr-ı hümayunlarından günbegün erkek ve kız ibtidaiyelerinden taksirine ve rüştiyeleriyle dar'ül-muallimatın ıslahına himmet olunuyor böyle bir zamanı füvvet etmeyerek ve mani terakki olan sözlere asıl kulak asmayarak kızlarımızı ibtidaiye rüştiyeye ve dar'ül-muallimata verip edibler, şairler, muktedir muallimler yetiştirmeye ve ecdadımızın şan ve azametini yeni Osmanlı namına eda etmeye gayret etmeliyiz.





İzmit Kasabasının Deniz Tarafından Görünüşü

### İzmit Kasabası

(Kıraatın) bir sayfasını istila eden bu resim İzmit kasabasının resmi olup deniz cihetten tersim olunmuştur. İşbu kasabayı ve müstemal olduğu kazaları devletimizin birinci padişahı Sultan Osman Gazi Hazretleri fetih buyurmuşlardır. İzmit evvelce (İzenkemid) lafzıyla tabir ve tahrir olunmakta iken devletimizin otuzuncu padişahı Sultan Mahmud Han Gazi tarafının ol tarafı teşriflerinde (ezenkemid) lafzının terkiyle bade (İzmid) tabir ve tahrir olunmasına emir ve ferman buyurduklarından o zamandan beri (İzmit) diye denilmiştir. Miktar-ı nüfûsu bizim coğrafya kitaplarında on dört bin nüfus gösterilmiş ise de geçen sene neşr olunan bir Fransız salnamesinde on iki bin nüfusu olduğu münderictir

başlıca ihracatı her nevi zahire tahta, tafta (kavsala) kösele, tütün olub ticareti de meşhurdur.

Ve çuha (çuha) ve fes fabrikaları olduğu gibi bir de tersanesi vardır. Anadolunun iç taraflarına gidecek bazı yolcuların iskelesi olduğundan gerek içini ve gerek osmanlı vapurları her zaman uğrarlar ve akşam sabah Haydarpaşadan şimendifer gider Haydarpaşa'dan İzmit'e imtidat eden şimendifer hattı doksan beş kilometredir.

### **Ana ve Baba Sözünü Dinlememek**

Bir çocuk valide ve babasının sözünü dinlemeyerek fena fena işlerde bulunur ve aklına gelen her şeyi düşünmeksizin ve danışmaksızın yaparsa sonra pişman olur.

Ana ve baba ne söyler ise dinlemeli ve daima mazeretli işlerden kaçınmalıdır. Ana ve babanın hayır duasını alan çocuklar her zaman berhudâr olurlar. İnsana ana ve baba gibi yar olmaz. Ve onların herbir sözü hakkınızda iyiliği havi olduktan başka bir sebebe dahi müstenettir.



### **Filomen – Karga**

Bu kez ana ve babasının nasihatlerini dinlemediği cihetle kötü huylara alışmış ve her ziyankârlığı ve yuvalarında bulunan kuşların yavrularını dahi öldürmeyi kendisine âdet edinmiş idi.

Bir gün yine yuvaya giderek yumurtalarını gördü. Ve küçücük mini mini yavruları örseleyerek bin türlü eziyet ile öldürdü. Kızının bu fena huyundan validesi zaten memnun olmayacağından Filomen'e her gün nasihat etmekte bulunmuş ise de Filomen kötü âdetinden vazgeçmedikten başka validesinin sözü bir kulağından girer diğer kuşağından çıkar ve ne zaman bir fırsat bulur ise her ziyankârlığı yapar idi.

Evlerinin yakınında kurulan pazardan yiyecek almak üzere validesi pazara gittiğinden Filomen evde yalnız kaldı. Ve bunu fırsat addedip kuş evinin penceresi önüne yumurtlayan karganın yumurtalarını kırmak için derhâl pencereye nerdibanı dayayarak tabiatı olan ziyankarlığı yapmak istedi. Lâkin bu kargaya yapacağına karga buna yaptı şöyle ki karga filomeni görür görmez ne yapacağı hissettiğinden birdenbire kızın yüzüne şiddetle atıldığı gözünü çıkarmaya az kalmıştı Filomen çabucak nerdubandan aşağı atmış ise de minkârı gözünü kanatmış idi.

Filomen fena halde korktuğundan birdaha bu huyu yapmamaya ve her zaman validesinin nasihatlerini dinlemeye yemin ettiği gibi validesinin kendisine ettiği nasihatlerin bir sebebe müstenid olduğunu daha anladı.

Gördünüz mü? (Ana ve baba sözünü dinlememek) ne kadar fena!

### **Hırsızlık**

Hırsızlık deyince, ve akılca en fena huydur, bu fena huya alışanların evveli ve akıbeti rezalet ve nedamete sebep olacağından başka günah ve haramdır.

Bu kötü huyu icra edenler nizama köteğe konur ve kıymetli vücutları pranga ve hapisanelerde kalır ve çürür.

Her şeyden tatlı ve kıymetdar ömürleri de mezilletle geçer. Her ne olur ise olsun sahibinin haberi olmaksızın alınmamalıdır. Sahibine haber verip almalıdır. Velev kıymetli olsun velev kıymetsiz olsun. Hırsızlığın küçüğü büyüğü olmaz.

Hırsızlığa dair Fransızcadan tercüme olunmuş güzel bir hikâye aşağıda resmiyle beraber derc olundu.

Bu hikâye pek küçük ise de biri terbiyeli biri terbiyesiz iki çocuğun gezmek, eğlenmek için bir bahçeye gittiklerini ve terbiyesiz çocuğun fena huylarından dolayı başlarına gelen felaketi gösterir.

İşte bundan ibaret olup yukarıda zikrettiğimiz fena huya alışmış çocuklar var ise onlar o huydan vazgeçirmeye nasihat etmelisiniz.



## Hikâye

### Hırsızlığın Küçüğü Büyüğü Olmaz

<<Piyer>> ve <<Gaston>> namında iki çocuk arkadaş olarak birlikte gezmek, eğlenmek, kelebek denilen güzel kanatlı tutmak için bahçelerine gitmekte iken yolun kenarında bulunan bahçede Gaston kiraz ağaçlarını gördü. Ve imdi aç gözlülüğünden ağzının suyu akmaya başladı. Ağaçlarda o kadar güzel, o kadar sevimli ve ? idi ki kırmızı kırmızı kirazlar insanı baktırmaya, imrendirmeye, mecbur ederdi. Gaston bahçeye girerek kiraz çalmak niyetinde bulundu fakat terbiyeli <<Piyer>> onu bıraktı ve pek çok nasihat etti ise de dinletemedi. Sonra Piyer yine Gaston’a nasihat etti lâkin efkarından vazgeçiremedi. Gaston Piyer’e dedi ki – Birkaç kiraz koparırsam ne olur? Yemiş çalmak hırsızlık değildir derler.

Nasıl değildir? Hem hırsızlıktır hem de günahdır. Bir buğday tanesi bile sahibinden sormaksızın alınır ise hırsızlık etmiş olacağını validem bin defa söyledi.

Hırsızlık etmiş! Ne vazifem? Sahibi görmedikten sonra kim duyacak?

Haydi bizi kimse görmesin diyelim: Bizi yaratan rabbimiz Cenâb-ı hak görmez mi?

Cenâb-ı hak iki kiraz için bir şey demez<sup>1</sup> Gaston bu sözü söyleyerek suratle bahçeye girdi.

---

<sup>1</sup> Çocuk akli bu ya’

Pisboğazlıktan, terbiyesizlikten gözleri o kadar dönmüş idi ki çalıların arkasında Piyer ile ettiği muhavereyi dinleyen ve kendisine fevkalade şiddetle ve dikkatle bakan bahçıvanı görmemiş idi.

Gaston birkaç kirazı ağzına atarak yine koparmakta iken öte taraftan bahçıvan elinde kocaman bir kürek olduğu halde bağırarak yetişti ve şu sözleri söylemeye başladı.

Tabiatı fena, terbiyesiz çocuk ağacın öte tarafından bu yana gel bakayım! Yoksa şimdi kemiklerini kıracağım! Yemiş çalmak hırsızlık değildir diyor idin ha! Kendi malın olmayan bir şeyi sahibine danışmayarak alıp çalar isen hırsızlık değil de nedir? Bir daha sahibine sormadan almayasın! Madem ki canın kiraz istemiş niçin beni çağırmadın? Ben sana vermez miydim?

Bu şiddetli azar ve takdir üzerine Gaston korkusundan fena surette o dakikada kirazlar ağzında kalakaldı.

Uslu, terbiyeli Piyer ise bahçıvanın sesini işiterek koştu ve bahçıvana yalvararak Gaston'u dayaktan kurtardı. Piyer'in bu güzel huyu bahçıvanın hoşuna gidip bir sepet kiraz verdi.

Aferin Piyer. Gördünüz mü Piyer'in bu güzel huyunu?

İşte bir sepet kiraz aldı Gaston ise terbiyesizliği hasebiyle takdir işittiği gibi (Piyer olmayaydı) dayak dahi yiyecek idi. O günden beri Gaston'a nasihat ve kulağına küpe olarak anladı ki sahibinin rızası olmayan çalınırsa hırsızlıktır.

### **Sekiz Yaşında Bir Hanım Kız**

Bu hanım kızımız bildiklerimizden bir zatın kerimesidir. Yaşı ne kadar küçükse aklı da o kadar büyüktür. Sabahları ellerini, yüzünü yıkadıktan ve bir miktar yiyecek yedikten ve gündüzlük elbiselerini giydikten sonra validesi hanımın ellerini öperek mektebe gider. Lâkin mektebe gidince çocuklar ile oynamayıp ve münasip olmayan sözler ile vakit geçirmeyip hâce hanımın verdiği dersleri okuyarak derslerini müzakere eder ve her gün derslerini yaptığı uslu, terbiyeli oturduğu cihetle hâcesinden aferin aldığı gibi ismini (şeref) levhasına dahi yazdırmaya sebep olarak mektepte hâcesinin yanında itibarlı ve evde ise mektepten bin kat ziyade sevimli bulunduğu pederinden validesinden her türlü mükâfata mazhar olmaktadır.

Geçen gün hanelerine gittiğim cihetle yazdığı yazıları ve okuduğu kitapları birer birer gösterdi. Ne güzel yazı yazmış ve okuduğu dersleri ne güzel ezberlemiş ve hele gergef takımının üzerine işlediği bir terlik yüzü pek güzel ve gayet sanatlı işlemiş ve başına büyük çocuklar gibi gerek derslerinden ve gerek el işlerinden bu kadar malûmat ve iktidarı haiz

olmasına nazaran ileride rüştiye ve dar'ül-muallimata girdiği halde bundan bin kat ziyade terakki edeceği ve kadınlar içinde meşhur bir hanımefendi olacağı şüphesizdir.



### **Zürafa – Zürafa**

Yukarıda resmi bulunan hayvana zürafa-zürafa derler. Bu hayvan vücutça deveden küçüktür. Fakat gayet uzun ve yüksekçe olduğundan deveden vesair hayvanlardan uzunluk cihetiyle büyük addolunabilir. Boyunu resimde görüldüğü vecihle ziyadesiyle uzundur. Ayağından başına kadar on – on beş arşın uzunluğunda görüldüğü Afrika'ya gidenlerden işitilmiştir.

Ön ayaklarının uzun ard ayaklarının kısa olması cihetle ot yemek ve su içmek için başını yere indireceği zaman ziyade sıkıntı çeker. Bu sebepten ağaçların yapraklarını yiyerek yaşamaya ve su içmek üzere su içine girmeye mecbur olmuştur. Bu mecburiyet çöllerde, dağlarda bulunanlara mahsustur. Saray bahçesinde bulunanların ot yiyecekleri ve su içecekleri mahaller biraz yüksekçe yapılmıştır.

Bu hayvanın derisi güzel renklidir. Kaplanın derisine benzer. Altın gibi sapsarı olup siyahça pullar ile ? ve tabiatı uslu ise de elleri ayakları pek kuvvetli olduğundan hiddet edince pek haşarıdır.

İnsanların yani bizim her şeyi kendimize bend etmek âdetimiz olduğundan bu biçare hayvanların bargirden ziyade koştuklarını görerek onları da bargir gibi kullanmaya

çalışmışlar ise de muvaffak olamamışlardır vahşi bulunduğu hasebiyle terbiyeye gelmez hayvan yalnız Afrika'da bulunur.

### **Kıraatın Mükâfat Cetveli**

Derslerini güzelce okuyan ve terbiyeli, uslu duran efendiler mekteblerinde <<nişane-i afrin>> <<nişane-i tahsin>> <<nişane-i imtiyaz>> namlarında üç türlü varaka ile taltif olunup dersini yapmayanlar ve kabahat işleyenler için de ayakta durdurmak ve tenefüs vaktinde dershane de tevkif olunmak gibi birkaç türlü ceza ile mecazat olunur.

Mekteplerinizde edilen bu muamele nasıl ise biz de öyle muamele edeceğiz muameleleriniz bajurnal bildireceklerdir. Kıraatın her bir nüshasında mükâfat cetveli serlevhasıyla bir cetvel bulunup mükâfata layık olan ve şeref kazanan çocukların isimlerini yazacağız. Ve herkes okuyunca bak şu çocuk ne güzel çocuk ismi de gazeteye yazılmıştır diye medh-ü sena edeceklerdir. Hatırınızdan çıkmasın ki: mecazata müstahak olanları da yazacağız. Hatta muameleleriniz dahi mezkûr jurnal ile beraber haber vereceklerini vaad ettiler. Bu cetvellerden bir nüshamız da Fatih mektep ibtidaiyesinin mükâfat ve mecazat cetveli bulunursa diğer nüshamızda başka mektebin cetveli bulunacaktır. İnşallah gelecek nüshamızda mekteb-i haliliye mahmudiyenin bad' ederek sırasıyla her bir mektebin cedvelini derc edeceğimizi vaad ederiz.

Mehmed Ziya

### **Sayı 2**

Fi 15 Sefer Sene 1299

### **Teşekkür Bi-Nihaye**

Mecmuamız şayan-ı tebrik bir eser olmadığı halde tekrimat-ı faife ile zikretmeyi kendimize pek büyük bir şeref addettiğimiz muteber gazetelerin mecmuamızın neşrinden dolayı vakıa olan tebriklerine haddimiz olmayarak arz teşekkür ile beraber öteden beri muaterif olduğumuz iktidarsızlığımızın icab ettireceği hata ve noksanın daimen mestur ve halisane ihtar ile tekrar-ı teşekkür mecbur buyurulmasını istirham ederiz.

Maarif-i Nezaret Celilesinde Mekâtib İbtidaiye İdaresi Üçüncü Kâtibi Ve (Çocuklara Kıraat) Nam Risalenin Muharriri Mehmed Ziya Beye!

Efendimiz!

Mekteb ibtidaiye şakirdanına mahsus olarak kıraat namıyla bir risale çıkacağı bundan bir mah mukaddim müdürümüz Neşet Bey tarafından müjde edilmiş idi.

İşbu risalenin neşri günü mektebimize miktar kafi mektup hasletinden ? saniflerimize muallimlerimiz efendiler vasıtasıyla tevziye ve ders programımıza dahi ilave olunarak haftada üç defa okunacağı emri verildi.

Bizler ise kemal-i memnuniyet ile alıp akşam hanelerimizde dilimizin döndüğü mertebe mukaddimesinden bad' ile nihayetine kadar okuduk.

Lâkin nasıl okuduk! Âdeta imtihan umumiyede mekteb tarafından mükâfat olarak mezhur olduğumuz yaldızlı kitaplar gibi ellerimizden bırakmayarak ve beher harfini binlerce gözden çıkararak okuduk. Ezcümle birinci nüshasında mektebimizin namını gördüğümüz ve ikinci nüshasında mükâfat cedvelimizin neşri vaad buyurulduğu müşahidemiz yok mu? Bizleri derece-i nihaiyede memnun ettiği gibi işbu neşrine muvaffak olduğunuz kıraat nam risale mefidenin bizler gibi düzgünce bir ibareyi kıraata iktidarı olmayanları pek az zaman içinde güzelce bir gazete okumaya ulaştıracağından başka (sekiz yaşında bir hanım kızın) mektepteki itibarı ve hanesinde sevimli bulunması ile (Piyer) ve (Gaston) namında iki çocuğun hikâyesi ve (Filomen) ve (Karga) hikâyesi kötü huylarımızın tebdiline havacelik edeceği birinci nüshasında isbat ittiğinden bu babda olan himmet aliniz cümle çocukları teşekküre mecbur bıraktığı icalden bizim hislerimize dahi isabet eden teşekkürat mahsusamızın arzına işbu varakacığımızı tevkil ederek takdim eyledik lütfen risale-i mezkûrenin münasip bir kısmına dercini rica ederiz efendim.

Kadı karyesinde mekteb-i haliliye mahmudiye şakirdanından bende ve cariyeleri

<<Kıraat>>

Mini mini efendiler! Ve hanımlar! Tarafından şu küçücük kıraatın büyük türlü kusur ile beraber nail olduğu hasen rağbet hakikaten bizi hayran etti. Bu hasen rağbete karşı ne yolda teşekkür ve mukabele edeceğimizi bilemediğimiz halde acizane teşekkürümüzü arz ile kendimizi bahtiyar tanırız.

<<Varaka>>

Muharrir Efendi

Cariye kızı ben babam evde okuttuğundan mektep yüzünü hiç görmedim desem doğru söylemiş olurum. Onun için dışarıda ne oluyor! Ne bitiyor! İşte buralarından hiçbir malûmatım olmadığından acaba bey babam gazete yahud yeni çıkan kitaplardan bana bir şey getirdi mi diye her akşam eline bakarım ve bazen gazete ve küçük küçük kitaplar

getirdiği cihetle sevinerek okurum ve okuyamadığım yerlerini de bey babamdan, havace hanımdan sorarak anlıyor idim. Geçen akşam bey babam kızım bak sana çocuklara mahsus bir şey getirdim diye eser-i aliyenizi cariyenize verdi. Öyle bir memnuniyetle okudum ki bir türlü tarif edemem. Hele yazdığınız mukaddimenin alt taraflarında kızlar için dahi güzel güzel bendler yazılacağını ve (hem erkeklere hem kızlara mahsusdur) sözlerini görünce bütün bütün sevindim hatta sofraya başında okuduğumdan hasıl olan memnuniyetime mebni yemek bile yemedim. Böyle bir eserin neşrine başladığınız için husûle gelen sürurumu zat-ı alinize bildirmek arzusuyla işbu varaka-pareyi takdim ettim. Olbabda.

Nevres Hanım

<<Kıraat>>

Maşallah küçük hanım! Allah nazardan saklasın! Bey pederiniz ile valideniz hanımı sizin gibi bir hanım kıza malik oldukları için tebrik ederiz. Zatinızı (Kıraat) memnun ittiği ki bizi de mektubunuzun yazılışı ve vatanımızda sizin gibi hanım kızların bulunuşu memnun ettiğinden sözü vatandaşlarımıza bildirmek emeliyle mektubunuz aynen derc olundu.

<<İtizar>>

Bu nüshamıza derc olunmak üzere <<deruni>> ham imzasıyla gönderilen varaka risalemizin hacmi ufak olmak hasebiyle bu numaraya derc olunamadığından inşallah üçüncü nüshamıza derc olunacağı ma'teessüf beyan olunur.

Efendiler!

Gerek sizi gerek beni fevkalade memnun ve müteşekkiredecek bir şey var ise o da mekteb-i ibtidaiye müdürü ve mektebe girdiğiniz zaman en evvel okuduğunuz elifba risalelerinin yani usûl-i cedidenin müessis ve mevcudu faziletli Cevdet Efendi hazretlerinin terakki-i maarif emir eheminde olan ikdamat mutevaliyelerine delil alini olmak üzere kıraatın hasen tevcih fâzılanelerine mazhar olması ve mekâtib-i ibtidaiye şakirdanına okutturulmasını dahi muallim efendilere tevsih buyurmalarıdır. Zat-ı fazilelerine ne derecede dua ve teşekkür etmeliyiz ki vatanın mücessem ümitleri olan sizin gibi sevgili çocukları beş on sene mahalle mektebinde kalıp Türkçe bir gazeteyi bile okuyamamak gibi fena bir halden kurtarıp icad buyurdıkları usûl-i cedidenin fevaid azâimesiyle iki üç ay içinde gazeteleri ve Türkçe basılmış risaleleri su gibi okutmaya muvaffak olmuştur. Zat-ı alilerine cümlemiz birden teşekkürümüzü arz edip kendimizi bahtiyar addedelim.

Elifba risalelerini okuyup bitirdiğiniz zaman Osmanlı lisanını layıkıyla öğrenmek ve kavâidini bilmek için (sarf-i Osmani) risalesini okursanız harflerin ve harekelerin sadâlarını ve Türkçe kelimelerin hangi kelime olduğunu öğrenirsiniz ya! İşte o zaman güzelce imla yazmaya ve yazdığınız ibareleri de sarfa tatbik etmeye başlayarak okumak yazmak sadece öğrendikten sonra rüştiyeye gidince kavaid-i Osmaniye ve Arabi ve Farsî dahi görüp okumak yazmayı bir derece daha tevsî ederseniz rüştiyeye gitmeden evvel şimdiki sarf kitaplarından madâ sühûleti mu'cib olacak derecede fazıl bir zat-ı aliyye kadar tarafından te'lif olunup (kıraata) azar azar derc olunmak üzere ita' buyurulan bir risalenin dercine ibtidar ettik. Bu risale okumak yazmak ne demek olduğu ve ne için icat olduğundan bahisle harflerin ve harekelerin suret tertib ve kıraatı ve muallim ve mürebbiyelerce bilinmesi lüzum eden olan şeraati göstererek kısım nazırı kısım amiri isimleriyle iki kısım üzerine gayet güzel bir tarzda beyan ve ifade ettiğinden pek çok kaidesi görüleceği şüphesizdir.

#### <<İmla Bahsi>>

#### <<Kısım Nazırı>>

#### <<Okumak ve Yazmak Ne Demek Olduğu ve Ne İçün İcat Olunduğu>>

Okumak ve yazmak ne demektir? Ve ne için icat olunmuştur? Bunun beyanı şöyledir ki bir kimse bir meramını bildirmek için ibtidaya eli veya dili ile işaret etmeye mecbur ve muhtaçtır. İşte bu işareti dilsiz olanlar eli ile veya kaşı gözü ile eder dili olanlar dahi ağzından türlü türlü sesler çıkararak bir meramını bildirir ancak bu yolda bir meramın anlaşılması için meramını bildirecek adam ile meramı anlayacak adamın her ikisi bir vakitte ve bir yerde bulunmak lâzımdır. Bunların ikisi böyle bir yerde ve bir vakitte bulunmadıkça bu yolda meram bildirmek mümkün olamaz. İşte bu ne için bu okumak yazmak denilen şey icat olunup herkes her nerede bulunursa bulunsun ve kendisinden nice yıllar sonra gelecek olsun her kimseye bu okumak yazmak usûlü üzere her türlü meramı bildirebilir.

Bu okumak yazmak usûlü şöyledir ki evla ağızdan çıkararak bir meram bildirmek için lâzım olan her türlü lakırdıların seslerini bildirecek birer işaret icat edip bir kâğıt veya başka bir şey üzerine evvel işaretleri sıra sıra dizerek kaidesini bilen her kim görse veya her nereye gönderilse güya evvel söylüyor gibi meramını herkes anlayıp bu usûl üzere her yerde bulunan ve her vakitte bulunacak her kimseye her türlü meramını bildirebildiği için her millet ve kavmin arasında pek büyük bir usûl ve kaide itibar olunmuştur.

İşte bu usûl ve kaide üzere bir meram bildirmek için başlamış olan işaretleri kaidesini bilerek tanıyıp yapanın meramını anlamaya (okumak) derler ve bu işaretleri kaidesiyle güzelce sıra sıra yaparak bir meramını bildirmek usûlüne dahi (yazmak) ve böyle sıra sıra dizilip bir meram bildirmek için yapılmış olan işaretlerin hey'et ve cümlesine dahi (yazı) demişlerdir.

(Mâbadı var)

Geçen nüshamızda Avrupa'dan getirttiğimiz nakş, evrak-ı bıçkı kitaplarını tercüme ederek hanım kızlar için kıraata yazılacağı vaad edilmiş idi. Bu vaadimizi ifa etmek üzere olanca kuvvetimizi sarf etmek niyetindeyiz. Fakat hanım kızlara (enine şöyle tutulur şöyle dikilir makarasını şöyle tutup kesilecek şeyleri böyle kesmeli) diyerek nakış muallimesi bulunan hanımların vazifesini görmek istemez. O vazife ancak onlara aittir. Bize ait olan vazife o işlere dair güzel güzel bendler yazmaktır. Nakış evrakı bıçkıye dair henüz tercüme bir kitap gözümüze alışmadığından daima teessüf ediyoruz. Çünkü gerek Avrupa'da ve gerek memalik-i şahanede Frenkler ile Hristiyanların cümlesi bu işlere dair müteaddid kitaplar tab'ettirmekte derler hatta her ay başında yalnız bu gibi işlere dair türlü türlü resimleri ve malûmat nafiay-ı havi gazeteler neşr ediyorlar. Bizim hanım kızlar ise (mektebe gidenleri!) yalnız mektebler de nakış muallimelerinin verdikleri dersler ile iktifâ etmekte olduğundan mektepten çıkıp da bir iki sene mürur edince bütün bütün akıllarından çıkarak ellerinden bir iş gelmemeye ve en adi bir iş için bile terzilere, ?, koltukçu ve bohçacılar müracât etmek mecburiyetinde bulunuyorlar.

Bu mecburiyeti bir tarif etmek ve mektepten çıktıktan sonra hatırlarından çıkan işleri muallimesiz öğretebilmek için nakış muallimleri hanımlardan birkaç hanım bir yere toplanarak buña dair kitap tertib ile tab' ettirmiş olsalar henüz böyle bir eser neşr olunmadığı için pek büyük bir inayet vehamette bulunmuş olurlar!



<<Tercümedir>>

### <<İğnenin Gördüğü İş>>

İğne kullanmak kızlar için en iktizalî vefâideli bir san'at olup (ekonomi-politika) ilmi sanayi dakika)dan addetmiştir. İğnenin yalnız kızlara menfaati olmayıp erkekler için de menfaati olduğuna şüphe olunur mu? Zira gerek erkek ve gerek kadın elbiseleri, ve evlerimizde dikilmek ile vücuda gelen şeyleri kim yapar? İğne değil mi? Telgraf, şimendifer, vapur mümessil olanlardan ne kadarfâide ve menfaat görür isek iğne de o kadar menfaat görürüz. Sakın ha! Ufacık bir demir yahut çelik diyip de küçük görmeyiniz. O küçücük iğne yok mu? Pek büyük iş görür ve yeni doğmuş bir çocuktan başlayarak ömrümüzün son gününe değin iğnenin yapacağı elbiseler içinde yaşarız. Hülâsa iğnenin gördüğü iş pek büyüktür. Bufâideli aletin yakışıklı ve güzelce surette isti'mali hak secane ve teâli tarafından yalnız kızlara bir vergidir. Vaktâ erkekler de, kullananlar pek çok iseler de kızlar ile bunların arasında büyük bir fark vardır. Bu farkı mini mini kar'ilerimize havale ederiz.

Her gün ve vakitsiz piyano çalmayı, türkü söylemeyi süslenip seyirlerine gitmeyi ve eğlenceyi kendilerine tabiat ve vazife edinen ve ziyade son kızların erkeklere, refikalarına, babasına anasına ne kadarfâidesi olur? Ve kendi nefsinden başkasını düşünür mü? Ve bu

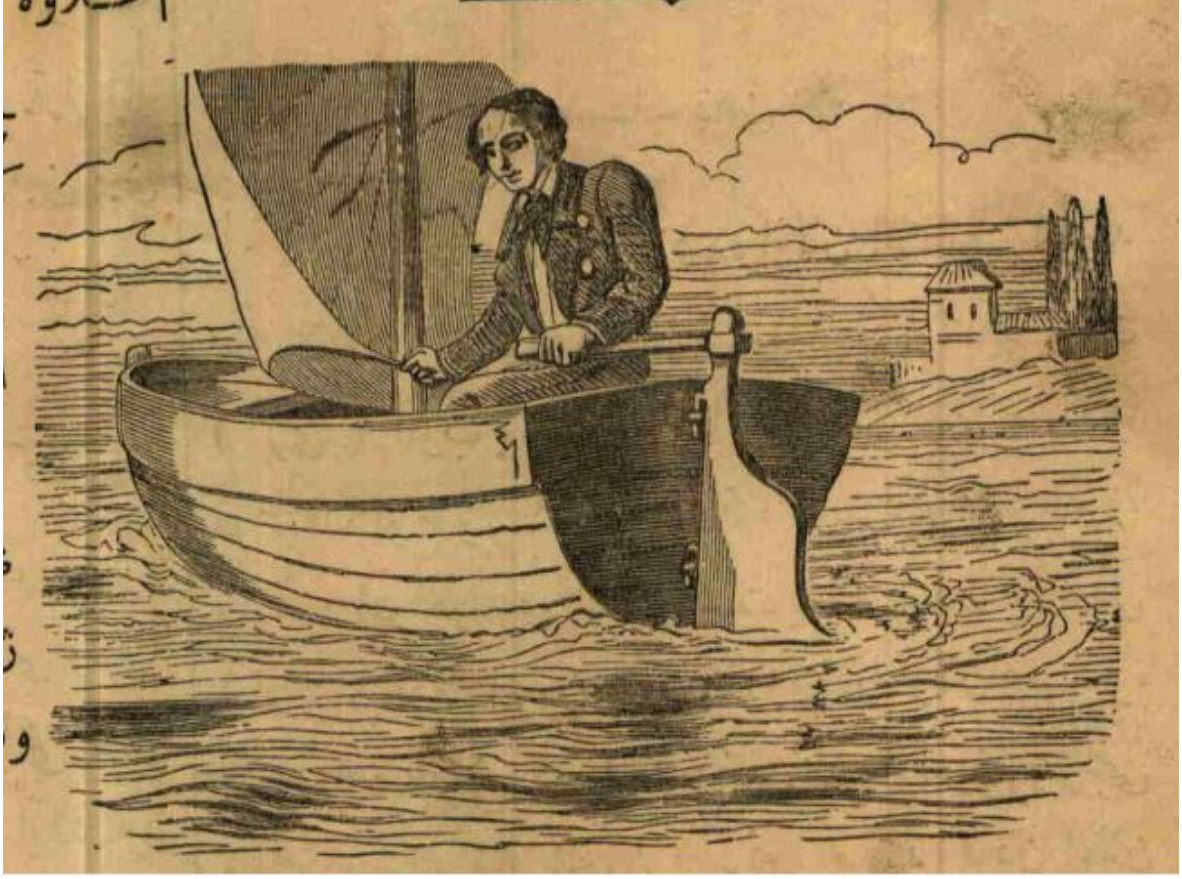
gibi hallere alışanlar bir düğmeyi yapıştırmak için iğneyi kullanabilirler mi? Elbette kullanamazlar!

Yukarıda zikrettiğimiz tabiatlere alışmayan ve gayet çalışkan hanım kızlar her şeyi pek kolay surette öğrenebilirler. Haydi diyelim ki: iktiza eden alet ve edevata malik olmasınlar! (Bazı fakire kızlarımız yok mu?) Misal hanesinde bir gergefi (gerge) bulunmaz yahut almaya kudreti olmaz ise çalışkanlığı hasebiyle cam çerçevesi gibi dört taraflı tahta parçasıyla işini göremez mi? O tahta parçası kendisine gergef hadâmetini gördüğü inkar olunur mu? Buraya koyduğumuz şu resimde diz üzerine konulan el gergefini arz ederiz. Bu resimdeki el gergefi gayet kolay olup büyük gergefler gibi iki uclarından vidalanır ki bunun büyük gergefden farkı dört ayak yerine iki ayağı olmasıdır. Bu sayede diz üstüne alınarak rahatça işlenilebilir. Resmin altına sizin gibi mini mini mendillerinizin ucuna işlenmek üzere iki tane çiçekli (model) örnek <kıraatı> okuyan küçük hanımlar başka küçük hanımlar dahi mendillerinin uçlarına bu yolda çiçek yaprak <kıraatı> evden eve getirsinler. Vesairlerine de bak erkek ve kız çocuklar için çıkan risale de bu arananları gördük de yaptık desinler diye vaaz edilmiştir.

#### <<Hesâb-ı Zihin>>

İmdi sayılarak evla zihinde olan itibarını iyice bilmek lâzımdır. Şöyle ki evla sayılır icat olduğu vakit (biri) alıp yanına alın bir daha konuldukda üç ve bir daha konuldukta dört diyerek ta dokuza varıncaya kadar her biri altı ve üstü yanında günden birer farklı olarak yapıldığı için birden dokuza kadar olan sayılara birler denildiği gibi ilk defa yapılmış olduğu ve birinci mertebede bulunduğu için (birinci mertebe) den olan sayılar dahi denilir ve dokuzdan sonra on sayısı yapılip on daha yirmi ve on daha otuz ve on daha kırk ve on daha elli diyerek doksana kadar onar onar arttığı ve alt ve üst taraflarındaki onar farkı olduğu için (onlar) yani onar onar farklı olan sayılar denildiği gibi bunlar da ikinci defa da yapılmış olduğu ve hakikate ikinci mertebede bulunduğu için dahi (ikinci mertebe) den olan sayılar denilir ve yine doksandan sonra yüz yapılip ve yüz daha iki yüz ve yüz daha üç yüz ve yüz daha dört yüz diyerek dokuz yüze varıncaya kadar birbirinden yüzer farklı olduğu için (yüzler) ve üçüncü defa da yapılarak üçüncü mertebede bulunduğu için (üçüncü mertebe) den olan sayılar denilip ve bu mertebelerin üçüne birden (birler) bloğu ve dördüncü beşinci altıncı mertebelerin üçüne birden (binler) bloğu ve yedinci sekizinci dokuzuncu mertebelerine (üçüne birden (milyonlar) bloğu ve böyle her üç mertebeye bir blok diyerek işte bu itibarları belleyip ve zihinde iyice kararlaştırıp birtakım sayılarda kaç

mertebe ve kaçınıcı mertebeden sayılar olduğunu hemen söyler söylemez bilivermek daha rakama başlamadan evvel pek ziyadesiyle lâzım olan sayıdır ki hesab-ı zihin dedikleri bu olabilir!



<<Hikâye>>

<<Josef>>

On üç yaşında ve hiçbir şeyden korkmaz bir çocuk olup çocukluk zamanı henüz geçirmemiş gibi görünür ise de yirmi dört yaşında bir delikanlı gibi her şeyin elinden gelebileceğini zanneder. Mesela badire bizim, tefennün atarım, sandal kullanabilirim, hülâsa bazı büyük adamların bile yapamayacak olduğu şeyleri yaparım efkârında bulunurdu. Dört fasıldan yaz faslının nihayeti sonbaharın ibtidasıyla yazın nihayetinde ve havalar da ne sıcak ve ne serin olduğu halde tebdil-i hava itmek için Jozef peder ve validesi küçük kardeşleriyle hemşireleri beraber olarak Beyoğlu'ndan Marmara Denizi'nde Vakıa Kanalı Adası'nda bulunan emmilerine misafiren gitmişler idi.

Jozef'in halini yukarıda anlatmış idik ya! Deniz kenarında Jozef sandalların ve olta attığını gördükçe acaba! Ben de yapabilir miyim? Diyerek söylenir ve adam sen de ne olur? Sahibi olmayan şu sandala bineyim diyerek ilaveten kendi kendine o da bir şey mi? Dümeni bir

tarafa çevirdik! Yelkenin içini de şöyle bir çekdik! Oldu gitti! Hay! Hay! Eğer rüzgar olmaz ise böyle kuvvetli bir üfleyle derhâl yelken şişer! Sandal da kuş gibi uçar gider efendim! Dedi!

Nihayet efkârını buna hasr ederek münasip bir vaktin zuhûrunu bekler iken etrafında kimseyi görmediğinden Josef kendini sandala atıp bir eliyle dümeni ve diğer eli ile yelkenin ipini tutarak denize doğru açıldı. Açıldı ama! Başına büyük bir bela geldi! Şöyle ki hava berrak ve deniz süt gibi iken birdenbire hava karanlık olmaya ve denizde de dağlar gibi dalgalar zuhûr etmeye ve rüzgar da gayet sert ve fena bir halde esmeye başladığından biçare! Jozef'in rengi atmaya başladı. Ve sandalı adaya doğru çevirmek istese de muvaffak olamadığından bağırmaya başladı.

Bir ? yakınında adaya gelen bir vapur sandalı görüp üzerine geldiğinden Jozef'i vapura aldı ve ölmeden kurtardı.

Hakikaten bu tabiatte bulunan ekseri çocukların mâzallah başına türlü türlü belalar gelir onun için elinden gelmeyecek bir işe yaparım edasında bulunmayarak başına böyle bir tehlike getirmemeye çalışmalıdır.

#### <<Kıraatın Mükafât Cetveli>>

Bir numaralı nüshamızda <<kıraatın mükafât cetveli>> serlevhasıyla yazılan bend mahsusta efkarımızı beyan ederek ikinci nüshamıza Mekteb-i Haliliye Mahmudiye'nin mükafât cedvelini yazacağımızı ve mezkûr mektepte bulunan küçücük efendiler ve hanımların şanlı isimlerini ilan edeceğimizi vaad etmiş idik işte o vaadimizi bu nüshamızdan itibar-ı ifa ediyoruz.

Kadi karyesinde kâin-i mekteb Haliliye Mahmudiyenin işbu doksan yedi senesi teşrin-i evveli ibtidasından nihayetine değin mükâfata kesb istikak idün nişan aferinlerle taltif edilen şakirdanın isimlerini mübin cetvel mahsusdur.

#### **Add-ı Mükafât İsm-i Şakirdan**

##### <<Dördüncü Sene>>

3 Zühtü Beğ kölesi Mesud Efendi

2 Kemal Efendizade Mehmed Efendi

##### <<Üçüncü Sene>>

1 Hacı Mahmud Efendizade Hüsameddin Efendi

1 Tevfik Beğzade Faik Bey

1 Memnune Hanımzade Seyfeddin Efendi

1 Hasan Efendizade Mehmed Ziya Efendi

1 Mahir Efendizade Refik Bey

<<İkinci Sene>>

1 Mehmed Efendizade Muhtar Efendi

1 Hüseyin Efendizade İbrahim Efendi

<<Birinci Sene>>

6 Hacı Kemal Efendizade Refik Efendi

6 Nuri Beyzade Saadettin Efendi

6 Hamid Ağazade Siyahi Emir Efendi

6 Hasib Ağazade Adil Efendi

6 Bahaddin Efendizade Asım Efendi

5 Nuri Beyzade Selahaddin Efendi

2 Ahmed Ağazade Hasan Efendi

**Add-ı Mükafât İsm-i Şakirdan**

3 Fuad Bey Kölesi Şevket Efendi

4 Akif Efendizade Said Efendi

4 Akif Efendizade Akif Efendi

4 Ali Beğzade Afif Bey

3 Tevfik Beğ Hanesinde Muhacir Mustafa Efendi

1 Rasim Paşazade Nahid Bey

2 Celal Beğzade Fuad Bey

**Add-ı Mükafât İsm-i Şakirdan**

<<Hanımlar Kısım>>

<<Üçüncü Sene>>

2 İbrahim Paşa Kerimesi Hatice Hanım

1 Mehmed Efendi Kerimesi Tazinder Hanım

1 Hasan Efendi Kerimesi Hatice Hanım

<<İkinci Sene>>

1 Tahir Efendi Cariyesi Kamelya Hanım

1 Ahmed Ağa Kerimesi Fatma Hanım

1 Hacı Abdullah Efendi Kerimesi Feride Hanım

2 Hasan Efendi Kerimesi Kaniye Hanım

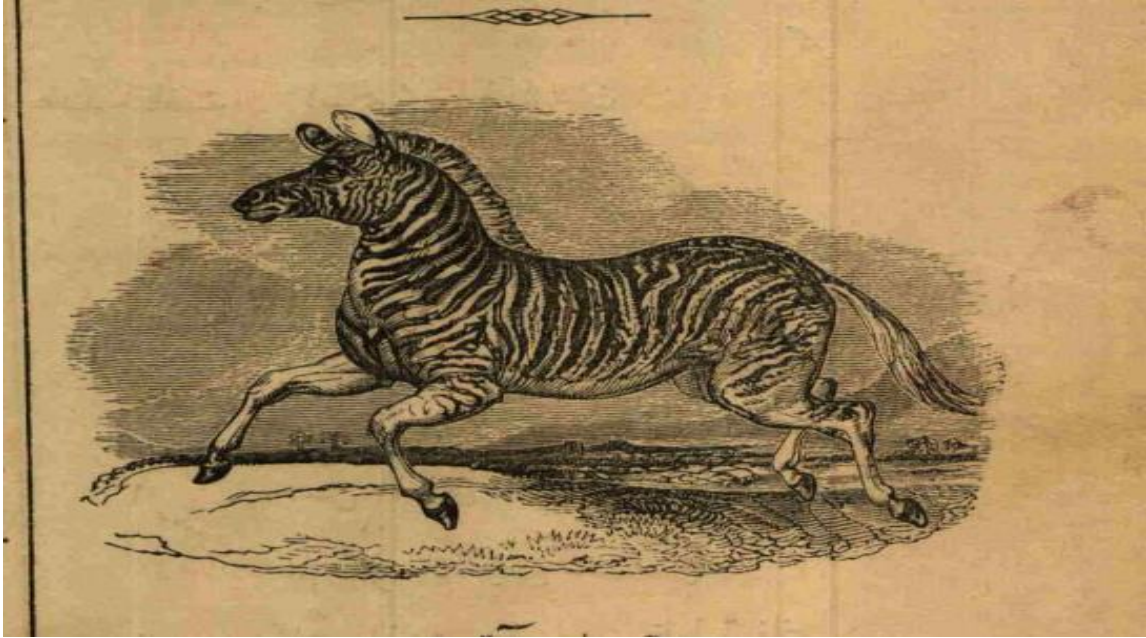
## 1 Celal Bey Kerimesi Fahriye Hanım

<<Birinci Sene>>

....

Efendiler! Hanımlar!

Sizin böyle çalışıp okuduğunuzdan ve nişan aferinler aldığınızdan dolayı isimlerinizin ilan olunduğu peder ve valideleriniz görürlerse ne kadar memnun olacaklardır. Bir insan ne vakit beğenilecek, ve umumi memnun edecek bir harekette bulunursa daima muteber olur. Çalışın! Çalışın! Vatan en mühim hademâti sizden bekliyor! Allah feyzinizi arttursun. Böyle çalışıp gayret ederseniz şerefli isimlerinizi mâiftihâr ilan etmeği kendimize pek büyük bir vazife ediniz.



<<Yaban Atı>>

Bu hayvan yabani ve vahşi olan hayvanların içinde oldukça güzel bir hayvandır. Derisinin rengi kaplana benzer. Kaplanın derisinden daha güzeldir. Afrika kıtasıyla Asya'nın bazı sıcak mahallerinde bulunur. Düz ve ova olan yerlerde nadir görünür çünkü uçurum ve gayet yüksek dağları pek sever. Nebatat yani ot gibi şeylerle ta'yiş eder. Bu yaban atı büyük iken tutmak ve meskende beslemek için say' ve gayret edenler bulunmuş ise de sayleri beyhude olduğu rivayet olunur. Yine rivayet kabulünden olarak bu hayvanın yavrularını tutup büyötmek için çalışanlar olmuş ise de bunların da ettikleri gayret boşadır. Zira tabiat ve vahşiyesi asla tebdil ve tahvil etmediğinden madâ insanlara alıştırmak ve meskende beslemek pek müşgüldür. Gülhane'de hayvanlara mahsus bir ahırda bulunanlar güya kendilerine dokunuluyormuş veyahut bir şey yapılacaktı gibi

insanı görünce öyle bir kaçarlar ki insan gülmekten kendisini alamaz mezkûr ahurda bulunan bekçiler zabıta ve rabdiyeleri müşkülce ve güçce olduğundan daima şikayet ederler. Zikrettiğimiz hayvanlar hakkında biraz daha malûmat verilmek istenilmiş ise de müracât olunan hayvanat kitaplarında matlube muvaffak malûmat görülemediğinden sarf nazır olunmuştur.

#### <<Bilmece 1>>

Dişleri yoktur. Kendisi ağaçtandır. Cihan ona muhtaçtır. Ve daima ağlar. Birtakım çizgiler noktalar yapar. Diğeri derininde renkli maddeleri hafıza eder.

#### <<Bilmece 2>>

Sıkı ve siyah bir hapiste mahbus olup baş ve ayakları serbest her tarafa gidebilir. Ama yine hapisten kurtulamaz.

#### <<İhtar>>

İşbu bilmeceleri bilip de cevabını en evvel kim getirir ise ona güzel bir kitap hediye edilecektir.

Varaka hilyeleri (Mekâtib-i ibtidaiye idaresi üçüncü kâtipliği) namına olarak aramayan matbuası müdürü Karagin Efendi'ye gönderilmelidir.

Mehmed Ziya

### Sayı 3

3 numara / 1 Rebiülevvel Sene 1299

#### <<Aldığımız Teşekkürnamelerdir>>

Bu ? (Çocuklara Kıraat) namıyla teşekkür olunan risalenizin ikinci nüshasına dest-res olundu. Böyle bir eserinizi tebrik ederiz. Şunun için ki bu risale ile bâlcümle mekâtib-i ibtidaiye şakirdanına devam ve iktidarı herbirlerimizce malum olup çalışıp da mükâfat olan veyahut çalışamayıp da esamisi şu risaleye geçemeyen karındaşlarımızın anlaşılacağı cihetle inşallah cümlemiz yaramaz huylarımızı terk edip feyzimizi mucib olacak okumak yazmak hususlarına geceyi gündüze ve gündüzü geceye katub ma'iftihar çalışarak gerek emr-ü ticariyemizin ve gerek sanayimizin terakkisine gayretimiz vacibe-i zimmetimiz olmuştur. Bu yüzden ecdadımızın dünya baki kaldıkca rahmetle yad olunmaları ancak bizim çalışmaklığımızla hasıl olacaktır. Bunun için işbu risalenizin birinci nüshasından itibaren abone olmaya mecburiyet görünmekle pederime niyaz eyledim. Kabul buyurdular. Abone senedinin Kanlıca daire-i belediyesi muhasebecisi Ref'etlü Hamid Efendiye gönderilmesini

ve mezkûr risalenin tabi oldukca tarafıma mektubta teslim olunmak üzere kitapçılardan birine emr-ü irade buyurulmasını rica ederim efendim.

Çengel Karyesi Hususi Mektebi İkinci Sınıf Şakirdanından Kanlıcalı Hayreddin

İşbu ayın sekizinci Salı günü akşamı küçük biraderimin bir şerrine uğrayarak validemden istemiş olduğum tekdir üzerine mahzun mahzun elbiselerimi dikmekte iken büyük biraderim gelmeden gelip cariyenize hitaben işte kendinizi bahtiyar sayınız ki tesadüf eylediğiniz asrın maarifperverleri tarafından ne büyük himmetlere uğruyorsunuz diyerek <Çocuklara Kıraat> namıyla olan eserinizin birinci nüshasını gösterince nasıl bir sevinç ile aldığımı hakikat biliniz ki tarif edemem. Ol vakit büyük biraderimin ellerini öpüp ve böyle bir risaleyi te'sis ve nesrine hasen himmet eden zevat-ı kirama dahi binlerce dualar eyledim. Zira bu risaleyi bir kere mütâ'la itmekle kanaat edemeyip tekrar tekrar okuduğum vakit her okuyuşunda başka bir lezzet duyup ve başka bir istifade buldum. Ve böyle her mübtedinin anlayıp istifade edebileceği bir tarz müstahsenede yazılmış nice nasaih-i hakimane ve mübahis müteaddideyi havi bir eser celile-i maarifperveranelerinde vatanın hakire kızcağızları ? muavenet itmek vaadinin istizam eylediği mahzuziyet ve memnuniyetin derecesini dahi tayininde aciz kaldım. Artık bu babda vaki' olan himmet ve gayret vatanperver analarını takdir ile beraber şu risale-i ? küçük Mustafa Paşa Anıt Rüştüyesi talebesi namına arz-ı teşekkür eder ve temin devamı emrinde tevfiyat sübhaniyeye mazhariyetlerini temini eylerim efendim.

Küçük Mustafa Paşa Anıt Rüştüyesi Talebesinden ? Cariyeleri

<<Mukabele>>

Neşrine başladığımız şu risaleyi mekâtib-i ibtidaiye ve sıbyaniyede bulunan efendilere, hanımlara bile beğendiremeyeceğiz diye teessüf etmekde idik. Lâkin sizin gibi mini mini efendiler ve hanımlardan teşekkürnameniz gibi almakta olduğumuz teşekkürnamelerde fevkalade bir hüsn-ü rağbete mazhar olduğunu görmekte ve o teessüfümüzün memnuniyete tebdil ettiğini hissetmekte isek de yazdığımızı gördüğümüz hüsn-ü rağbete mütenasib bulamıyoruz. Teşekkürler ideriz. Kendimizi bahtiyar tanırız ki: padişahımız velini' metimiz şevketli Gazi Sultan Abdülmecid Han hazretlerinin asr-ı hümayunlarında mekteblerimizin hal-i intizamı ve sevgili vatanımızın milletimizin şan ve azamet-i osmaniyesi âlâ edecek nevresidelerin derece-i tahsil ve terakkilerini mefharet gözüyle görmekteyiz. Çalışın gayret edin. Efendiler, hanımlar ki biz Avrupa'yı nail olduğu terakkiyatdan dolayı nasıl görüyor isek o da bizi bir gün terakkinin en büyük derecesinde görsün. Ümidimiz mekteblerde

tahsil ile uğraşan ve ileride vatanımıza milletimize hüsn-ü hadâmetler edecek evlad-ı vatani kaldı. Cenâb-ı hak feyzinizi arttırsın. Ne mutlu ol çocuklara ki gençlik zamanlarını tahsil ile geçirip büyüdüğü zaman vatana millete güzel güzel hedâmetler ederek şanlı namlarıyla tarihlerin sahifelerini tezyin ide ve herkesin medh-ü senasına mazhar ola.

### <<İmla Bahsi>>

<Mabad>

<<Kısm-ı Nezri>>

<<Harflerin Beyanı>>

Harf dediğimiz birtakım küçük işaretlerdir ki bil-cümle elif-ba risalelerinde görmekte olduğumuz küçük küçük şekiller olup bunların yapılışı dahi ağızdan çıkan her türlü lakırtıların seslerini parça parça ayırıp başlıca otuz iki takım sesi bularak onların her birine bir harf sesi ve bu seslerin her bir takımı için birer ufacık şekil yapıp onlara da harf demişlerdir.

<Harflerin şekilce birbirine benzemeleri ve birbirine bitişen ve bitişmeyenleri>

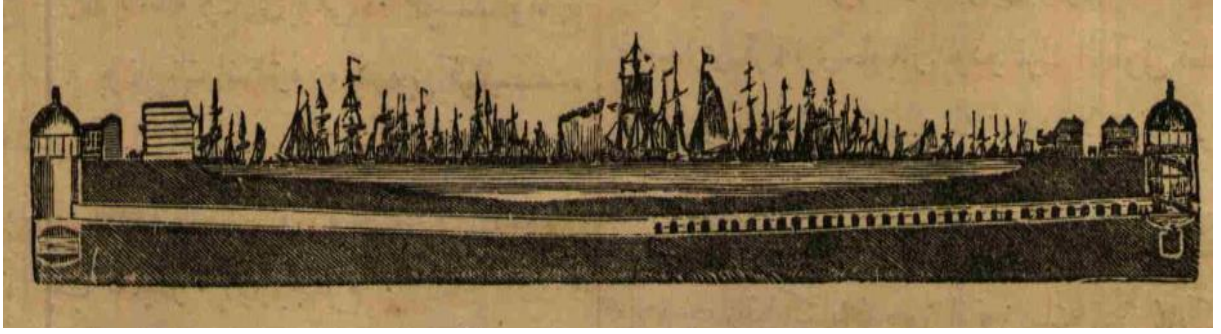
Harflerin şekilce bazıları birbirine benzer ise de alt ve üzerlerinde bir iki üçe kadar olan noktalar birbirlerinden ayırt etmiştir.

Bu harfler iki türlü olup birtakımı yalnız üst tarafına birtakımı da hem üst ve hem alt tarafına bitişir.

İşte bu: ( elif, dal, zel, re, ze, je, vav, lam) harfleri yalnız üst taraflarına bitişir. Ve bu (be, pe, te, se, cim, çim, ha, hı, sin, şın, sad, dad, tı, zı, ayın, gayın, fe, kaf, kef, lam, mim, nun, he, ye) harfleri ise her iki taraflarına da bitişirler ve bu (he) harfi dahi okunmayıp da lakırtı ahirinde yalnız başka harfin okunmaya işareti olursa o vakit bu da yukardaki sekiz harf gibi alt tarafına bitişmez.

### <<Harflerin Kaçar Türlü Şekilleri Olduğu>>

Harfler yalnız oldukları vakit yani hiçbir harfe bitişmedikleri zaman yalnız yukarıda gösterilen şekiller gibi olup eğer lakırtı arasında bulunarak birbirlerine bitişirler ise o vakit alt tarafa bitişmeyenlerin bir yalnız oldukları ve bir de lakırdı ahirinde bitiştikleri şekiller ki yalnız iki türlü şekilleri olup ve her iki tarafa bitişenlerin lakırtı önünde başka arasında başka ve ahirinde başka ve bir de başka yalnız bulundukları iki cem'an dört türlü olup bunlar da mekâtib-i ibtidaiye müdürü faziletli Cevdet Efendi hazretlerinin te'lifkerdeleri olan (Feyz-i İmam fi Esrar Eltalim) nam elifba risalelerinde birer birer gösterilmiştir.



Şöyle ki evvela büyücek olarak bu harflerin cümlesinin yalnız bulundukları şekilleri ve her birinin altına dahi birbirine bitiştikleri şekilleri evvelde nasıl ve ortada nasıl ve ahirde bitişirse nasıl yazıldıkları ve alt tarafına bitişmeyenlerin evvelde ve ortada bitişik şekillerde olmadığı cihetle oralarında da birer sefer konularak arayî olunmuştur.

#### <<Harflerin Seslerinin Beyanı>>

Her bir harfin sesini ismi söylenir iken ibtidâ ağızdan çıkan her seste gerilerek birer isim vermiş oldukları cihetle her bir harfin sesi isminin ilk sesinden bilinir. Şöyle ki bir harfin ismi söylenir iken ibtidâ ağızdan çıkan sesin başlangıcı evvel harfin sesinin her türlü denişinin aslı ve ibtidası olmakla evvel harfin başlıca sesi evvel ses olmuş olur ki buna da yarım ses denilir.

#### <<Harflerin Seslerinin Kaç Türü Olduğu>>

Harflerin evvela iki türlü sesi vardır ki birisine yukarıda beyan olunduğu gibi asıl veyahut yarım ses ve birine de bütün ses denilir ki bu ses bir ? olmayıp birbirinden farklıca olarak türlü türlü değişilip bu değişilişe de okunuş derler.

#### <<Su İçinde Bir Yol>>

-A'ynen Tercümedir-

Çocuklar!

Şu serlevhayı okuyunca ta'cib edeceğinizi bilirsiniz. Fakat bendimizi güzelce okur iseniz o ta'cibin bir taraf olacağını da beyan ederiz. Akıllı, adamlar nazır dikkat ve hayretimizi celb eden pek çok şeyler icat ettiler ki onlar da insan için menfaat aramamak mümkün değildir. Ovaları dağlara, dağları ovalara ve denizlerin nehirlerin içinde yollar yaptılar. Ve dağların altında yollar açtılar. Ve karınca gibi toprakları taşıyarak ve barut ile taşları delerek geçilmesi mümkün olmayan yolları geçmeye ve yolu uzun olan memleketlere cezi' bir zamanda gitmeye muvaffak oldular. Su içindeki yollar gibi karada dahi toprakların altında yollar vardır ki demir üzerinde bulunan arabalar ile bir saatlik mesafeye on dakikada gidilir. Bu yollardan Avrupa'nın ekser memleketlerinde olduğu gibi bir yol dahi

İstanbul’da olup Galata’dan Kale Kapısı’na ancak iki üç dakikada çıkar ve o yollara tünellerler. Gelelim su içindeki yollara: mesela İngiltere ülkesinde vaka! Thames nehrinin içinde yapılmış olan yol ta’cib olunacak bir yoldur ki o resim onun resmidir. Resme bakanlar nehrin ikiye bulunduğu zahib olurlar. Halbuki öyle olmayıp nehrin içinde yapılmıştır. Nehrin üzerinde binlerce gemiler vapurlar gezer ve yolun üzerine demir atarlar ise de yola hiçbir sırrı olamaz. Buna yalnız yol demeyelim: çünkü yolun kenarında dikenler vardır ki adeta bizim büyük çarşı gibi insan kalabalığından çıkılmaz.

Avrupa haritasında hani ya İngiltere’yi Fransa’dan ayıran Manş Deniziyle Padekale Boğazı yok mu? İşte o Manş Denizindeki Padekale Boğazının İngiltere’de Dovir Fransa’da Kale nam mahallinde denizin içinde karşı karşıya geçmek ve uçları mezkûr mahallere kavuşmak üzere yeni bir yol yapıyorlar bu da şayan-ı ta’cib değil midir? yavrucuklarım (nihayet)



### <<İzmir Şehri>>

Birinci nüshamıza İzmit’in resmiyle oraya dair birkaç sözü derc etmiş idik. Bu nüshamıza da İzmir’in resmiyle şu birkaç sözü derc etmeği tenasüb eyledik. İzmir (Aydın) vilayetinin merkez vilayeti olup kendi ismiyle ma’ruf olan körfez sahilinde vak’idir.

Vilayet mezkûre <İzmir> <Aydın> <Saruhan> <Menteşe> namlarıyla dört livayı ve liva dahilinde bulunan kasabaları karyeleri havidir. Ve devletimizin Anadolu kıt'asında bulunan vilayetlerinden biridir.

Miktâr-ı nüfusu Fransız salnamelerinde yüz altmış bin ve bizim coğrafya kitaplarında yüz otuz bin raddelerinde gösterilmiş ve yukarıdaki resimden anlaşılacağı vecihle muntazam ve büyük binaları şâmil bir şehir ma'mur bulunmuştur.

Memalik-i şahane ile Avrupa'nın her tarafında pek ziyade ihracatı olduğundan ticaret cihetince meşhur bir şehir addolunmuş ve buna verdiği mahsullük alâllığı ve nunfasidinin takdir olunmayan kıymeti sebep olmuştur.

Ahalisi şu yakın zamanlarda maarifin ehemmiyetini gereği gibi anlamaya başladıklarından müteâddid erkek ve kız mekteplerin şadına muvaffak olmuşlar hatta geçen sene buradan birkaç muallim ve muallimeler celb ettirmişlerdir ki şimdiki halde ticaretce nasıl meşhur iseler ileride ve pek az bir zamanda maarifce de o nisbette şöhret kazanacakları bedihidir.

#### **<<Kadi Köyünde Kâin Haliliye-i Mahmudiye Mektebinde Bulunan Hanım Kızlarım Yanında Geçmiş Güzel Bir Vaka'>>**

Mekteb-i mezbûr birinci sene talebatından Samiha Hanım namında ve altı yaşında küçücük bir hanım kız hastalanarak mektebe üç dört günden beri gelmediğinden mekteb-i mezkûr üçüncü sene şakirdanından Hatice ve yine Hatice ve Ayşe Hanımlar bir deste çiçek yaptırıp muallim-i sanisi Hasin Efendiye beraberce gidip Samiha Hanımı istifsâr itmeleri için rica etmişler ve muallim mûma-ileyhâ dahi muvaffakat etmesi üzerine beraberce mezburenin hanesine giderek odasına girdikleri zaman hüsn-ü kabul gördükleri gibi kendilerine yemiş ile de ikram olunduktan sonra Hatice Hanım şu me'alde birkaç söz söylemiştir. (Hemşiremiz Samiha Hanım! Sizin nâmizaç olmanız yok mu? Cümle refikalarınızı bizler gibi mahzun ettiğinizden istifar-ı hatır için bizi gönderdiler. Biz ise kemal-i sürûr ile sizi sıhhatte müşahade ettiğimizden diğer refikalarımızı da sıhhat haberinizin müjdesiyle memnun etmek için vedâ ideriz) diyerek avdet eylemişler ve birkaç gün sonra zirdeki mektubu Samiha hanım mektep refikalarına göndermiştir.

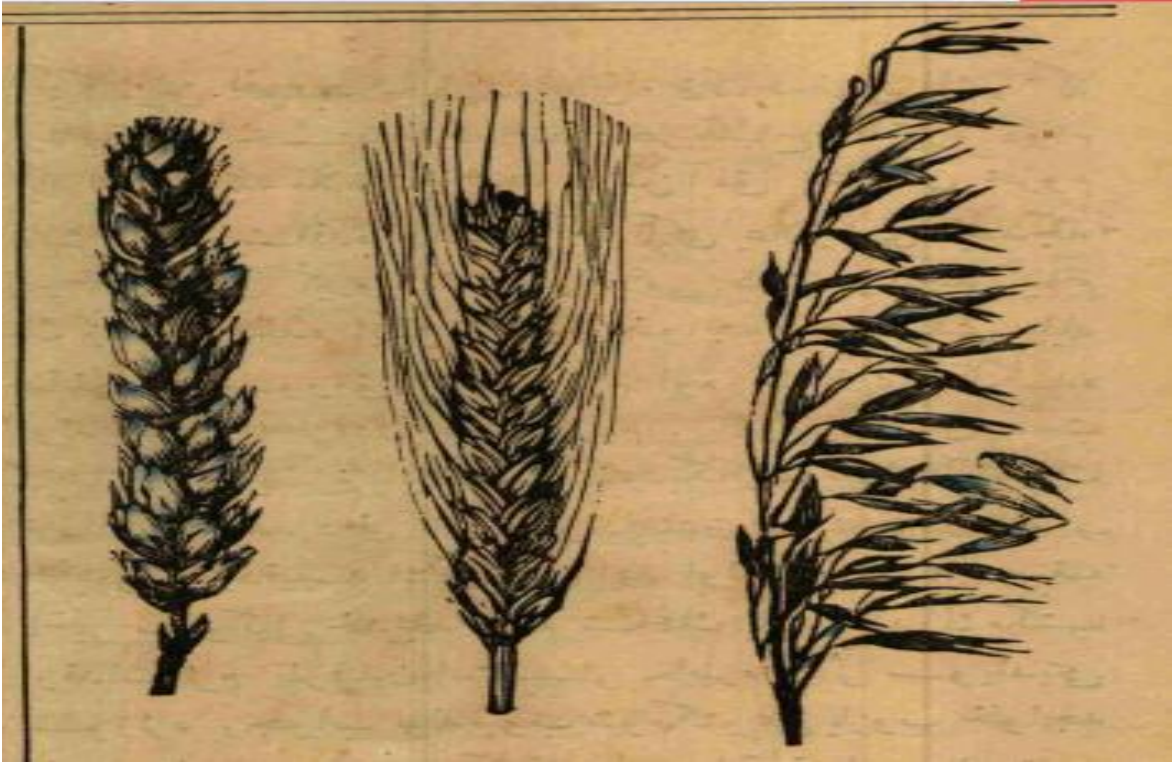
#### **<<Kadi Köyünde Mekteb Haliliye-i Mahmudiye'de Sınıf Arkadaşlarım Bulunan Hemşirelerim Hanım Efendilere>>**

Hakikatli hemşirelerim hanım efendiler!

Geçenlerde bir soğuk havada ayaklarıma çorap giymeksizin bahçeye çıktım idi. Galiba soğuk almışım ki birkaç gün hasta olduğumdan her sabah mektebimize devam ile hem sizinle mülakat ve hem de ders almak şerefinden mahrum kalmış idim. Yatakta yattıkça acı acı ilaçları içtikçe dersimden dahi geri kalmakta olduğumu düşündükçe canım pek ziyade sıkılmakta iken muhterem havacemiz efendi ile hatırımı sormak için bizim eve doğru gelmekte olduğunuzu pencereden gördüm. Ellerinizde birer demet çiçek ile yattığım odaya girdiğinizde zaten küçük kardeşim Sabiha dahi hasta olduğundan sevincimizden Allah bir hak için o dakika ikimiz birden iyi olduk. Hala sınıf başımız sevgili Hatice hanım yatağımın yanına gelerek mektep arkadaşlarım tarafından istifar-ı hatıra dair söylediği sözlere bir cevap bulamayıp şu mektubu yazıp havace efendi vasıtasıyla size gönderdim. Allah-u teala hazretleri cümlemize sıhhat ve afiyetle beraber zihin açıklığı ihsan buyurup evvelki gibi hep birlikte olarak mektebimize ve derslerimize devam etmeğimizi dua edelim kardeşlerim!

? Basiret gazetesi sahib-i imtiyazı Ali Efendinin kızı Samiha cariyeleri

Aferin hanımlar! İşte böyle fikirlerinizden birisi Allah esirgesin keyifsiz olacak olur ise hatırımı sorumlu vade-i sıhhati için Cenâb-ı Hakk’a dua etmeli ve çocukları buralarını bilmeyen büyükler bile buralarını daima nazar-ı dikkate almalıdır. Müdürünüz ref’etlü Neş’et Beyefendiye şu malûmatı iade ettiklerinden ve Samiha Hanımın mektubunun suretini ersal buyurduklarından dolayı arz-ı teşekkür ederiz.



### <<Buğday ve Arpa>>

-Aynen Tercümedir-

Genç kâri'lerimizin buğdayın arpanın ne olduğunu elbette bilirler. Lâkin bizi ne bildikleri halde şu bendi yazalım da kendilerine bir fikir mahsus verelim: buradaki resimlerin arpa ve buğday nebatlarının resimleri olduğunu şüphesiz bilirsiniz! İşte bu resimdeki üç nebattan biri buğday ve biri arpa ve diğer biri yulaf nebatlarıdır.

Küçüklüğüne bakmayınız ancak buğday ve arpanın verdiği mahsule bakınız ki her şeyden evvel bunlara muhtacız. Ve dediğimiz ekmeğin neden yapıldığını düşündüğünüz var mıdır? Ekmeği o küçücük fidanların tanelerinden yaparız. Yalnız bunlardan yapılmayıp mısır, darı, çavdar gibi şeylerden de yaptıkları vardır. Fakat yapın yediğimiz ekmekler buğday unundan yapılır. Ve bizi Cenâb-ı hak ve Teali hazretleri yarattığı şeylerin cümlesinde bulunanfâide ve iktizayı bize ihsan ettiği akıl ve idrak ile anlattı. O ne büyük Allah ki yarattığı şeylerin cümlesinde türlü türlüfâide olduğu halde bize bunca şeyleri ihsan etti. Sebeb-i hayatımız olan o mini mini nebatları kim yarattı? Cenâb-ı hak değil mi o nebatlara ofâideyi ihsan eden kimdir? Hak Teali hazretleri değil midir? aklınızdan hiçbir zaman Allah'ı çıkarmayınız. Ve her bir emirlerini tutunuz ki dünya ve ahirette selamete ve fevze ve necate mazhar olasınız yavrucuklarım.

(İntehi)

### <<İhtar>>

İkinci nüshamız ile ayrıca <ifade-i mahsusa> serlevhası altında tab' ve neşr olunan ve rik'alardan anlaşılacağı vecihle bundan böyle insan ve hayvan gibi tasavvirin risalemize derc olunmayacağı beyan olunur.

### <<Geçen Nüshamızdaki Bilmecelerin Suret-i Hali>>

1 numaralı bilmece hokka ve kalem

2 numaralı bilmece kaplumbağadır.

1 ve (2) numaralı bilmeceleri bilenler

Mükafât kitab kanaviçe örneği

Mekteb-i tıbbiye mülkiye birinci sene şakirdanından Abdurrahim Sami ve Emir Fevaid Efendiler.

Gülhane rüştiye-i askeriyesi ikinci sene şakirdanından Onur Efendi

2 Üsküdar'da Atık Paşa Kapusu üçüncü sene şakirdanından Tevfik ve Mehmed Emin Efendiler.

1 Darümuallimat şube talebatından Atiye Hanım

1 Mekteb-i mahmudiye ikinci sınıf şakirdanından Mehmed Nuri Efendi

1 Küçük Mustafa Paşa Enas rüştiyesi ikinci sene talebatından Deruni Hanım

2 Beşiktaş Enas rüştiyesi birinci sene talebatından Fatma Mahiri ve Makbule Hanımlar

1 Mekteb-i Mahmudiye birinci sene şakirdanından Hasin Tevfik Efendi

1 Üsküdar'da Karaca Ahmet Sultan'da kızlar mekteb-i ibtidaiyesi mekâtib-i ibtidaiyesi talebatından Mürvet Hanım

1 Üsküdar'da Mihrimah Sultan mekâtib-i ibtidaiyesi şakirdanından Mahmud Efendi

1 Üsküdar'da Eskale mektebi dördüncü sene şakirdanından Niyazi Efendi

Yalnız (1) numaralı bilmeceyi bilenler

Saadetlü Hasan Nazmi Efendi hazretlerinin mahdumu Necmi Bey

Darümuallimat ikinci sene talebatından Derya Hanım

Darümuallimat birinci sene talebatından Nefise Hanım

Soğukçeşme rüştiye-i askeriyesi dördüncü sene şakirdanından Ahmed Muhtar Efendi

Beşiktaş rüştiye-i askeriyesi ikinci sene şakirdanından Mehmed Ali Efendi

Üsküdar'da Paşa Kapısı mekâtib rüştiye-i askeriyesi üçüncü sene şakirdanından Ahmed Refik Efendi

Kadıköy'ün mekteb haliliye-i mahmudiye üçüncü sene şakirdanından Hüsameddin Efendi

Üsküdar'da Valide Atik mekteb-i ibtidaiyesi şakirdanından Hıdır Efendi

Çengelköyü mekteb-i ibtidaiyesi ikinci sınıf şakirdanından Kalıcalı Hayreddin Efendi

Nurullah beyin kerimesi Azize Hanım

Çengelköyü mekâtib-i ibtidaiyesi hanımlar kısmının dördüncü sene talebatından Feride Hanım

Üsküdar'da Karakadı mekâtib-i ibtidaiyesi şakirdanından Şevket Efendi

Bab-ı Ali caddesinde Yusuf Efendi mekâtib-i ibtidaiyesi ikinci sene şakirdanından Samih Efendi

Yalnız (2) numaralı bilmeceyi bilenler

1 Darümuallimat talebatından Naima Hanım

1 Azat efendinin kerimesi Mevhibe Hanım

2 Üsküdar'da Barbaryan mektebi şakirdanından Ersak ve Enfiya Cıyan Efendiler

1 Hariciye dairesinde İshak Efendi

1 Bulundukları mahal-i tesrih buyurulmayan varakanın sahibi Ada Efendi

Balada isimlerini yazdığımız efendiler ve hanımlardan gerek birinci ve ikinci gerek yalnız birinci veyahut ikinci bilmeceyi bilenlerin cümlesi varaka-ı hilyeleri matlubumuz olan günde gönderdikleri ve bu da eser zekâ ve dirayet addolunabileceğinden şayan-ı takdir ve tahsin bulundukları cihetle taraf-i acizanemizden hediye olmak üzere umumuna birden bala istisna birer nüsha kitap ile hanım kızlara da kitaplardan mada' Avrupa'dan celb olunan gayet güzel kanaviçe örneklerinden birer kıt'a verileceğinden cem'an otuz iki nüsha kitap ile on bir kıt'a kanaviçe örneği hazırlanıp matbaa'hanede bulunduğundan tenzilen matbaa'haneden almaya himmet buyurmalarını rica ederiz.

### <<Yalancılık>>

Ahlak risalelerinde beyan olunduğu vecihle yalan söylemek en kötü huylardan biridir. Yalancıların herkese mazereti dokunur. Yalancılar herkesin yanında itibarsız ve kadirsizdir. Bir çocuk dilini doğru söylemeye alıştırmaya gayret etmelidir. Yalan söyleyenler olur ise böyle anlara nasihat ederek o huydan vazgeçirmeye çalışmak terbiyeli çocuğun vazifesidir. Zira terbiyeli çocuğun terbiyesiz çocuğu terbiye etmesi ilmi adamların cahil adamlara ilim öğretmesi gibidir ki herhalde iyiliği mucib olacağından terbiyeli çocukların bu noktaya dikkat etmeleri en güzel bir vazifelerinden addolunması doğru değil midir? Çünkü bize anamız, babamız, havacemiz ve sadık arkadaşlarımız okumak yazmak hususlarını öğretmemiş ve ahlakımızı düzeltmeye ve bilmediğimizi öğrenmeye

çabalamamış olsalar hayvanlardan ne farkımız olur idi? Bir şeyi bilenler bilmeyenlere öğretmek için ne kadar ibraz himmet itseler insaniyetin en büyük mertebesi icre etmiş olamaz mı? Yukarıda denildiği gibi gerek yalancılık ve gerek diğer fena huylara alışmış olan çocuklara terbiyeli çocuklar nasihat edip o huylardan vazgeçirmelidir. Çocuklar küçük iken yalan söylemeye alışır ise büyüdüleri zaman yalan söylemekten kurtulamayıp da ölene kadar yalan söyleyecekleri mücerrebdir. Çocuklar neye benzerler biliyor musunuz? Mini mini taze, körpe fidanlara benzerler! Eğer o fidanlara bahçıvanlık san'atı mucibince bakılmayıp da kendi kendine büyümüş olsalar eğri büğrü meyvesiz bir ağaç olmazlar mı? O da kimin işine yarar? Şübhesiz bahçıvan bahçeden söküp oduncuya teslim etmek mecburiyetinde bulunur. Çocuklar da o fidan gibidir. Eğer babalar, analar, havaceler çocukları terbiye etmezler güzel huyları öğretmezler ise bahçıvanın meyvesiz mahsulsüz ağacı kabul etmediği gibi o gibi çocukların büyüdüleri zaman terbiyesizlikleri kötü ahlakları hasebiyle mazeretlerinden ve hiçbir işe yaramayacaklarından insanların mazhar-ı kabulü olamayıp itibarsızlıklarından başka bir neticeye sebebiyet vermez de ne yapar? Gelelim sözümüze: yalancıların hiçbir zaman dostu bulunduğu görülmemiştir. Söylediği yalanlar birgün olur yüzüne evrilir ki rezil ve mahcub olmasını mucib olur. Yalancılar ne kadar zeki ne kadar gayretli olmuş olsalar bile onlardan iyilik ümidi mahâl kabilindendir doğru söz söyleyenler bilakis himmetli sadık olacaklarından herkese menfaatleri dokunur. Şimdilik sözü bu kadarcıkla keselim de inşallah münasib bir vakitte bu huyun mazeretine dair güzel bir hikâyenin risalemize derc olunacağını vaad eyleriz.

<<Mehmed Ziya>>

<<İlan>>

Maarif dairesi altında kütübhane-i mahsusada her türlü ders kitapları ve çocuklara pek az müddette Fransız lisanı öğretir Fransız sarfları ve kar'ı müstehza Avrupa, Asya, Afrika, Amerika, Avusturya haritalarının büyük ve küçük kıtalarıyla beraber sa'ir kitapların satılmakta olduğu ilan olunur.

#### **Sayı 4**

4 numara / Fi 15 Rebiülevvel Sene 1299

<<Aldığımız Tebriknamelerdir>>

Asrımızın maarifce terakkiyat mukabelesinden olarak on beş günde bir derc olunmak üzere <Çocuklara Kıraat> namı altında çıkan risalenizin birinci, ikinci, üçüncü nüshaları mütâlaa ve mündericâtı çocukların istifadesini mucib olmagla evvel emirde böyle bir eser

mergubun ilm-i matbuatta zühûrunu tebrik ve devam-ı intişarını Cenâb-ı hakk'tan temenni ederim. Dar'ül-muallimat talebatından abone defterine kayıt olunmak üzere ? takdim kalınan pusûlada esamisi gösterilen on dokuz nefr talebatının abone defterine isimlerinin kaydıyla ilim ve haberinin irsali ve isimlerinin kendilerine mucib şevk ve gayret olmak üzere ilk çıkacak nüshanıza derc buyurulması bilhassa rica olunur. Efendim.

Darülmualimat Müdüresi Zühre

Mücerred-i etfâl vatana hidemât maksad hayr-ı hava hanesiyle bu kere tab' ve neşrine muvaffak olduğunuz <Çocuklara Kıraat> nam risalenin müfâdı hakikaten o maksadı tamamiyle meydan-ı husûle getirmekte bulunduğu ve mekâtib-i sairede olduğu gibi mektebimiz şakirdanının dahi kemal-i havahişle ellerine geçirdikleri nüshaları vızır vızır okumaya ve okuduklarından da istifadeye başladıkları görülmesi bir delil-i kafidir. Bana-ı aliyye böyle bir hasen-i hademâtı muvaffakiyetinizden dolayı husume isabet iden teşekkürü ifâ eder. Ve bu yoldaki bahtiyarlığınızı tebrik ile beraber devam ve sebatınızı temini eylerim. Efendim.

Süleymaniye Mektebi Müdürü Abdi Kemal

<Cevab>

İşbu tebriknamelerinizi tebrikname, teşekkürname addetmek şöyle dursun belki mekteblerinizde ikmal tahsil iden şakirdan efendiler, talebat hanımlara emeklerine mukabil vermekte olduğunuz şهادetnamelerden addederiz ki şu hedâmet acizanemizin makbule geçtiğini göstermekte olduğundan kendimizce pek büyük bir şan ve şereftir. Hususıyla şakirdan efendilerden, ve talebat hanımlardan görmekte olduğumuz teşvik kendimizi o derece sevindirmektedir ki yazdığımızı bir kat daha beğendirelim, diye gece gündüz olanca kuvvetimizi bu işe sarf etmek istiyoruz. Acaba! Ali bir kız mektebinin müdüresi hanımın ve tahsil ve her şeyi mükemmel bir erkek mektebinin müdürü efendinin mazhar-ı takdiri olub da böyle teşekkürnamelere ve takdirnamelere nail olursak onu kendimizce şeref ve şan olduğu için şهادetname addetmeye ne mana görüyoruz? Ve sevindiğimizi ve iktidarımız kadar çalışacağımızı beyan etmeye ve kalemimizi oynatmaya hacet kalır mu? Buna mukabil biz de teşekkürler ederiz. Kendimizi hakikate bahtiyar sayarız. Var olunuz. Efendilerimiz.

<<Mekteblere Malumât>>

Usûl-ü cedidenin kadir ve kıymeti ve muhassenatı inkâr olunur mu? Şübhesiz inkâr olunamaz. Biz usûl-ü âtika ile okuduk. Usûl-ü âtika ile okuduk ama! Acaba kaç senede Türkçe bir gazeteyi okuyabildik? On senedir isek inanır mısınız? Evet! İnanın. Usûl-ü cedide sayesinde Türkçe bir gazete yahut bir yazı kaç senede okunabilir? Altı ay nihayet bir senedir isek buna da inanır mısınız? Evet! İnanın. Şimdi usûl-ü âtika ile usûl-ü cedidenin arasında bir fark var değil mi? Bu farkı bir kere düşünelim: bu fark ise on sene ile bir sene olmuyor mu? Bu fark da hangisi idi? Usûl-ü cedide değil mi? Hususiyle usûl-ü cedide bir senede gazeteyi okuttuktan mâda ibtidaiye mekteblerinin müddet-i tahsiliyesi olan dört seneden bir senesi çocuk için kıraatın mukaddimatını ve diğer üç senede tekmil-i kıraat, hesap, coğrafya, tarih gibi fûnunu kendisine yani senenin küçüklüğüne kifayet edecek derecede okunmasından hülâsa şu dört senede her şeyden kesb-i malûmat itmesinden ibaret bulunmuyor mu? Demek oluyor ki usûl-ü cedide hakkında ne söylemiş olsak ne kadar vasf etsek haklı olduğumuz meydandadır. Ahbabımızdan birisi çocuğunu bir mektebe verir. Biçare çocuk mektebe gider gelir bir şey öğrenemez hatta üç sene olur bir (ama) cez'ine bile çıkamaz. Nihayet çocuğu alır Aksaray'da Mahmudiye ibtidaiyesine verdiğinden çocuk ancak iki sene olduğu halde kara'in kerim -ilmihal- kıraat- hesap- coğrafya- tarih- de adeta rüştiyeye gidecek şakirdan derecesinde bulunmuştur. Hatta geçende mushaf-ı şerefinden bir sure okuyorduk. Hiç yanlış olmayarak okudu. Birkaç sual sorduk. Hepsine doğruca cevap verdi. İşte bu usûl-ü cedidenin muhassenatı müddette herkes tarafından takdir olunmakta idi. ? mekteb-i ibtidaiyesi müdürü faziletli Cevdet Efendi hazretlerinin mutevalliyeleri eserinden olarak bâlcümle merkez muallimleri efendiler mekteblerinin ibtidaiye tahviline ve usûl-ü cedide ile okutturulmasına müsade buyurulması zannında bir arzuhâl umumi tertib iderek maarif nazaret-i celalesine takdim etmişler ve nazaret müşârun ileyhadan dahi matlubelerine müsade buyurulmuştur. Arzuhal-i umumiyyede mühürleri bulunanlar reis-ül kara makremetlü İsmail Hakkı, Üsküdar merkez muallimi makremetli Hafız Sabri, ? merkez muallimi makremetli Akif, Sultanahmed merkez muallimi makremetli Mustafa, Aksaray merkez muallimi makremetli Ali, Tophane merkez muallimi makremetli Salim, Sultan Süleyman merkez muallimi makremetli Hasan, Haseki merkez muallimi makremetli Emir, Kasımpaşa merkez muavini makremetli Emin, Fatih merkez muallimi makremetli Selimat, Akmahmud merkez muallimi makremetli Ali, Beylerbeyi merkez muallimi makremetli Refet, Beşiktaş merkez muallimi makremetli Hasan, Beyazıd merkez muallimi makremetli Zühdü Efendilerdir.

Böyle bir teşbis vatanın ve milletin saadethalini mucib olacak pek büyük bir emr-i hayr ve mekâtib-i sıbyaniyenin ıslahı ise bu gibi teşbisat nafia'ya ? ve mütevâfık olduğundan inşaallah bundan sonra sıbyan mekteblerimizin muntazam-ı ibtidaiye mekteblerimiz haline gireceğine ümidimizin bir kemal olduğunu beyan eyler ve şu teşbisat-ı hayriyelerinden dolayı yukarıda ism-i aliyyeleri muharrir maarifperver zevata arz-ı teşekkür ederiz.

Üsküdar'da vesair mahallerde muallimlik iden makremetli Nuri Efendi geçenlerde evkaf-ı hümâyun nazaret-i celilesi cenabından tarafından tamir ettirilen Atik Ali Paşa mektebine usûl-ü cedide ile okutmak şartıyla muallim tayin olunmuştur.

Usûl-ü cedîde, ve ameliyat usûl-ü tedris görmeyenlerin orada görmek ve bad-il tahsil ibtidaiye mekteblerinde muallimlik etmek üzere mekteb-i ibtidaiye müdüriyet bahiyesinin taahhüt-ü idaresinde bir dar ameliyat geçad ve tesis kalınacağı düşünülmüştür.

Dar'ül-muallimattan başehadetname çıkan talebattan olup Üsküdar'da kendi hanesinde bazı etfale mücanen ders göstermekte olan iffetli Sadiye Hanımın yetiştirdiği üç çocuk hakkında şu yolda malûmat aldık:

Çocuklar Sadiye Hanımdan ancak bir iki sene kadar ders görmüş ve seneleri henüz altı yedi raddelerinde bulunmuş olduğu halde ibtidaiye mekteblerindeki çocuklar gibi malûmatlı oldukları geçenlerde reis-ül kara efendi tarafından icra olunan imtihanda anlaşılmış ve bu da takdir ve tahsine layık ve size görülmüş olduğundan risalemizde zikri tenasüb olunmuştur.

Çocukların isimleri

Altı yaşında Feridun Bey

Yedi yaşında Hacer Hanım

Yedi yaşında Zafer Hanım

<<İhtar>>

Bu yolda mekteblere müteallik malûmat için sahifelerimiz daima açık olup işitildiği takdirde meal-i teşekkür derc ve ilan olunacaktır.

<<Taleb-i Afv>>

<Ahmed Ratib> efendi imzasıyla bir zat-ı alakadar tarafından güzel güzel nasihatleri cem-i ersal buyurulan varakayı bu nüshamıza derc edemedik. Çünkü risalemizin müsaadesi yoktur. Bu sebepten kusurumuzun affını rica ve talep ederiz. İnşallah gelecek nüshamıza derc olunacaktır.

<<İmla Bahsi>>

(mabad)

-Harflerin okunuşu kaç türlü olduğu- harflerin yukarıda beyan olunduğu üzere bir yarım ses ve bir de bütün ses ile okunuşu vardır ki bu da evvela iki türlü olarak birine uzun okunuş derler. Bunların da her biri üçer türdür ki bu tertib üzere her bir harfin bir yarım okunuş ve üç kısa okunuş ve üç de uzun okunuşlarıyla cem'an yedi türlü okunuş olmuş olup yarım okunuşa (sakin) yahut (cezm) ile okunuş ve bütün okunuştan kısa okunuşun her birine (üstün) ve (esre) ve (ötre) okunuş ve yine uzun okunuşlara (med ile üstün) ve (med ile esre) ve (med ile ötre) okunuş ve bir de (teşdid) ile okunuş derler ki bir harfi bir kere yazıp iki kere yazılmış gibi okumak (ezet, cenet, menet) yazılıp da (izzet, cinnet, minnet) yazılmış gibi okunup bu da yalnız Arabça lakırtılarda olub Türkçe lakırtılarda böyle teşdid yoktur. Bir harf kaç kere okunur ise o lakırtı kere yazılır. (ummak) (ummamak) yahut (ummak) gibi yalnız baş demek olan (kelle) ve topa koyup attıkları yuvarlak demek olan (kale) lakırtıları iki lam ile yazılacak iken birer lam ile yazılmak âdet olmuştur.

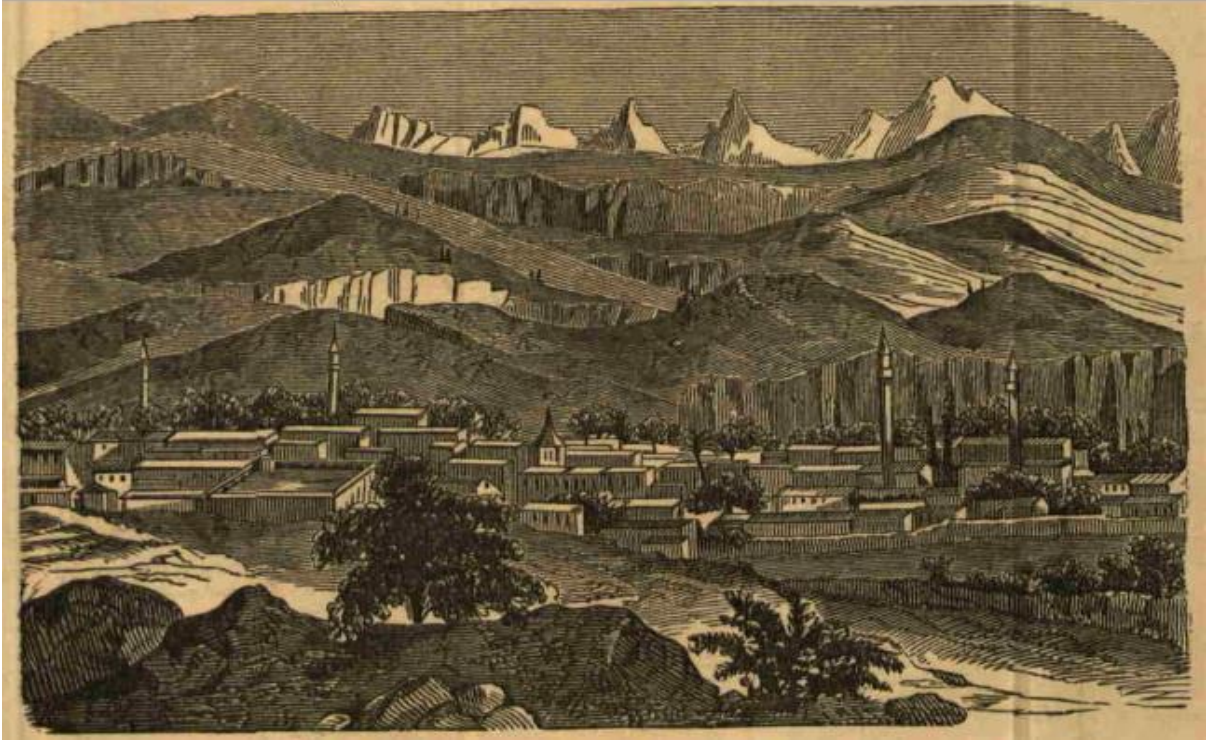
#### <<Harekelerin Beyanı>>

İşbu (◌) işaretine <<cezm>> derler ki cezm ile okunacak harfin üzerine konulur. Ve << ◌ ◌ ◌ ◌ >> bu işaretin birincisine <<üstün>> - << ◌ ◌ >> üstün okunacak harfin üzerine yani << ف ◌ >> böylece ve ikincisine <<esre>> - << ◌ ◌ >> diyüb esre okunacak harfin altında << ل ◌ >> böylece ve üçüncüsüne dahi <<ötre>> - << ◌ ◌ >> diyerek ötre okunacak harfin << ج ◌ >> böylece üzerine koyup cezm veya üstün esre ve ötre okunacak harfler böyle üstünde veya altında bulunan bu hareke işaretlerinden bilinir. Ve teşdid ile okunacak harfler ise daima üzerinde bu << ◌ ◌ >> - <<teşdid>> denilen işaretten anlaşılır.

#### <<Tenvin yani çifte harekenin beyanı>>

<< ◌ ◌ ~ >> işbu çifte harekeye Araplar <<tenvin>> derler ki harfler Arapça lakırtılarda bazı kere yarım sesli bir nun ile okunur. Mesela << ج ج ج >> yazılıp << ن ن ن >> yazılmış gibi okunur. O vakit böyle okunacak harflerin üst ve altlarına bu çifte harekeler konulup bunlardan yalnız çifte üstün hareke ile okunacak harfler daima birer elif ile yazılıp eğer ileriye doğru okuyup geçilmeyip de evvel harfin üzerinde tevrilir ise evvel harf o vakit yarım sesli nun ile okunmayıp elifin hükmü üzere yukarıya çıkılarak okunur. <<İlimen, Hakimen>> yazılıp da <<İlimen, Hakimen>> okunacak iken <<Alime, Hakime>> okunduğu gibi.

Alt tarafı gelir.



### <<Tarsus>>

Adana vilayetine tabidir. Arazisi geniştir. Toprağı kuvvetlidir. Bu cehtle verdiği mahsulü gayet nefistir. Mezrûâtı buğday, arpa, susam, pambuk, darı, şeker kamışı, dar pambuk mezrûâtı dahilinde hüdâyî nebat pek çok bezir yağı hasıl olur. Ahalisi Türk, Nasırı ve Ermeni, Rum sınıflarındandır. Ticaret için Şam, Beyrut, Halep havalisinden gelip de yerli hükümüne girmiş müslim ve gayrimüslim adamlar da vardır. Bu ihtilât hasebiyle ahalisi Türkçe Arapça tekellüme muktedirdir. Sınıf ahalisinden yürümeye ve iş görmeye mecali olanlar ziraat işlerinde kullanılır. Hatta kâfi olmadığı cihetle başka yerlerden yani vilayet mütecâvireden imâle çağırılır. İmalemandan yani yürümeye ve hareket etmeye kudreti olmayanlar gözleri ve bâlnesbe elleri sağlam olanlar ve hatta gözleri görmeyenler böyle hasır imaliyle meşguldürler. ? cinsleri ta'did olunan mahsulat arziye Avrupa'ya nakil olunur! Avrupa'dan da şeker, kahve, pirinç, bez, manifatura celb olunur. Bunlar da havaic-i dahiliyeden ma'dud olduğu hasebiyle Konya, Kayseri'ye, Niğde gibi belde-i mezhureden kayıtla alınır. Bahsus-u derecesi tayin olunan ticaret nisbetide Tarsus, mezkûr Konya, Kayseri'ye, Niğde vesaire civar şehirlerin ? mesabesindedir. Hasır, şeker kamışı dahili sarf olunur ise de hasırlardan belde-i mezkûreye kadar aldırıldığı vardır. Nüfus Tarsus'ta gayet muntazam ve mükemmel dört tane pauk fabrikası olup sükût-u vasıtasıyla idare olunur.

Resimden anlaşılacağı vecihle Tarsus'un etrafı bütün bahçelikten ibarettir. Bu bahçelerin mahsulatı birinci derecede limon, portakal, turunç, der ikinci derecede elma, armut, zerdali, kayısı, asma üzümü, der üçüncü derecede her nev'i sabiredir.

Mahsulat-ı arziye ve işcariyesinin inanılmaz bir surette hüküm süren feyz ve bereketi her şeyde bir ucuzluk devam ettirdiğinden matlube-i muvaffak pek güzel bir şehir ise de ne çare ki civar memlekette azim bir su, bataklığı olduğundan tefen tabiyesi havayı bozuyor. O cihetle mayıstan sonra ekseriyetle ahalisi o fena havaya zehirlenmekten ise sekiz, dokuz nihayet on iki saat mesafede kain havası begayet latif ve serin yaylalarda barınırlar. Ve ağustos evahirinde yahud eylül evasetinde yine derin memlekete avdet edilir.

Tarsus evvelce Kilikya'nın mekr-i hükümeti olduğundan belde-i kadimeden ma'dud umumen ibtidaları kargir yani taşdın yapılmış ve birkaç kere harab ve memur olmuş bir şehirdir.

Şehrin iki başında Adana ile Mersine gidilecek yolları tehdid eden müntehalarında esar-ı kadime ve itikadan birer tane büyük kemer olduğu gibi memleketin sair taraflarında ve hatta altında bile pek çok esar-ı kadime ve atike vardır.

Nüfusu, encümen-i teftiş ve muayene reisi faziletli Ahmed Hamdi Efendi hazretlerinin esar-ı mefidelerinden (Coğrafya-ı Kebir) nam kitapta otuz bin denir bir kitapta yirmi beş bin ve Fransalı bir Frenk tarafından tanzim olunup görmüş olduğumuz <<istatistik>><sup>2</sup> cetvelinde yirmi yedi bin ve geçenlerde resmen tanzim olunan bir istatistik cetvelinde on dokuz bin raddelerinde gösterilmiştir.

#### <<Akıllı Adamların Söylediği Güzel Sözler>>

- 1 Fakirlere, sefillere, acizlere yardım et ki Allah da sana yardım eylesin.
- 2 Bahçeyi sulamak ister isen yağmuru bekleme ya! Kuyundan suyu çek sula.
- 3 Tembellik, işsizlik, fakirliğin rehberidir.
- 4 Başkalarından gizlemek istediğin şeyi yapma!
- 5 Bir insan bilmediğini öğrenmek isterse utanmamalıdır.
- 6 Ne fakirliğin ile alçaklan ne de zenginliğin ile kibirlen.
- 7 Başkalarının kusurlarını afv eyle fakat kendi kusurlarını afv eyleme.
- 8 Çalışmak her şeyin ruhudur.
- 9 Çalışmayı sevmeyen adamlar çalışmayı seven adamlar ondan da insandan ma'dud değildir.

---

<sup>2</sup> İstatistik Fransızcadır. Bir şeyin miktarını bildiren defterlere cetvellere denir.

10 Çalışmak ile ihtiyacın o ki alınır.

11 Vakit, çalışmayı sevk gayretli adamlara hazine, çalışmayı sevmeyen tenbel adamlara yükür.

12 Açlık çalışan adamların yalnız kapısından içeriye bakabilir. Fakat içeriye giremez.

13 Çalışmanın meyvesi en güzel meyvelerden tatlıdır.

14 Senin kusurlarını sana haber veren adamı doğru ve sadık dost addet.

15 Senin kusurlarını gizleyen ve sana iyi bir şey gibi anlatan adamdan geri dur ki onlar düşmandan ma'duddur.

16 Altın, pota içinde ve doğru bir arkadaş dahi vakti sefalette belli olur.

17 Doğru bir refik kendi arkadaşının iyi halini görür ifhar eder ve kötü halini görür teessüf eyler.

18 Kibir hırsız şevval kimselerdir ki kendilerini büyük tanırlar ve büyüklüklerini göstermek için şarlatanlıktan geri durmazlar.

19 İlm- malûmat sahibi- olan adamlar âlimlik satmazlar. Bilakis kendilerini daima hakir ve aciz tutup ilimlerinden mutenam etmek isterler.

20 Hakkın emirlerine itaat eden adamlar halefın hakkına riayet etmeye mecburdurlar.



### <<Buzdan Bir Köy>>

Hadım terki maarif cemiyeti azasından Nuri Bey efendinindir.

Mahlesi ibtidaiye mektebi şakirdanı sabahleyin mektebe giderler iken akşamdan beri yağmada olup çayırıları ve sokakları örtmüş olan <<kar>> bin ? avazalarıyla alkışladılar ve kendileri için sabah dersinden sonra bir kanca buldular. Kavgaya öğle vakti başlanılacağından öğle ezanını muharebeye işaret olarak tahsis ettiler. Cenâb-ı hak, muharebe meydanını muharebeli azametiyle doldurmak işini eda etmiş ve bununla beraber ders vakti pek güzel geçirilmiş idi. Çünkü çocuklar pekâla bilirler idi ki eğer ders arasında gürültü etmiş veyahud muallimlerinin suallerine iyi cevap verecek kadar çalışmamış olsa idiler tenefüse çıkamayarak dershanede mahbus kalacaklar da mekteb şakirdanını birbirlerine addolarak ikiye ayrıldı her iki taraftan birer kumandan tayin olunarak bütün lâzım gelen şeyler yapıldı. Çocukların arasında pek küçük olanları kar toplarını yapar ve muallimleri dahi yanlarında bulunup oyunun oyunluktan çıkmamasına dikkat eyler ve ara sıra zaid cesareti fevkalade gayreti men eyler idi. Her iki taraf da büyüklerce kahkahalar defaatle tekrar olunarak oyun bir hayli müddet sürdü.

Muallim oyunun hata bulmak üzere olduğunu görünce galib gelenleri ve mağlub olanları yanına çağırub <<benim sevgili çocuklarım kar- bu sabah size güzel bir eğlence oldu şimdi de bundan biraz malûmat alalım. Oğlum Refet karı kim yarattı?>> dedi.

Refet- Allah Teali hazretleri yarattı.

Muallim- Şüphesiz yavrum her şeyi Cenab-ı Allah yaratır. Senenin her ayında kar yağar mı?

Refet- Hayır efendim yalnız soğuk çok olduğu vakitler yağar.

Salih- Hava sıcak olur ise kar yerine yağmur yağar.

Rasim- Kar donmuş yağmurdur değil mi havace efendi?

Muallim- Aferin oğlum. Kar bizim memleketimizde dört beş defa yağar. Kar bahçelerimize diktiğimiz şeylere pekfaîdelidir. Biz memleketimizde hiçbir fenalığını görmez dünyada öyle memleketler vardır ki kış ağustos ayında başlayıp gelecek senenin haziran ayında nihayet bulur. Oralarda dört beş bazı defa altı ay güneş görünmez.

Kazım- Nasıl havace efendi beş altı ay güneş görünmez mi? Gündüzleri bunlar nasıl görürler?

Muallim- Buralarda gündüz de yoktur bütün bütün gecedir. Bu gece arasında bazı bazı oldukça aydınlık görülür ki buna <<fecd şimali>> derler. Buralarda denizler donar üzerinde gezerler hiçbir ot hatta bir yaprak bile görünmez.

Salih- Bu fena memleketlerde insan var mıdır.

(Mabadı var)

Darülmualimat talebatından risalemize abone olmaya rağbet eden hanımların esamesidir.

Abdi Efendi kerimesi Besime Hanım. İlhami Bey kerimesi Nadire Hanım. Cabbar Bey kerimesi Hatice Hanım. Süleyman Bey kerimesi Nefcet Hanım. İshak bey kerimesi Naciye Hanım. Mail Bey kerimesi Naciye Hanım. Ömer Şevki Efendi kerimesi Macide Hanım. Hacı Ahmed Efendi kerimesi Atiye Hanım. Şerif Efendi kerimesi Cemile Hanım. Mustafa Paşa kerimesi Makbule Hanım. Şükrü bey kerimeleri Nafia ve Refet Hanımlar. Mehmed Ağa kerimesi Asiye Hanım. Ekrem Efendi kerimesi Saniye Hanım. Osman Efendi kerimesi Münire Hanım. Mehmed Efendi kerimesi Şükriye Hanım. Ali Bey kerimesi Saniye Hanım.

<<Şimendifer>>

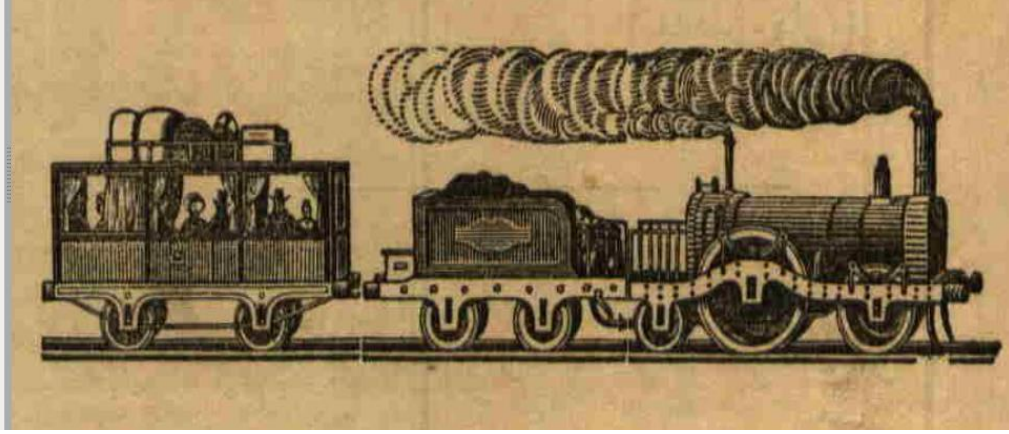
Çocuklar!

Şimendifer (1)<sup>3</sup> Haydarpaşa'da Sirkeci iskelesinde görüyoruz değil mi? Gelin, şunun nerede icad olduğunu falan anlayalım: İngiltere'de maden ocakları pek çoktur. Bu madenleri nakil etmek için at ve atı araba kullanmak işini çalıştıracağı ve bırakacağı cihetle her güçlüğe kolaylık aramaktan durmayan insanlar bu güçlüğün kolaylığa dönmesi için tabii ki yetmiş tarihinden beri düşünmekten, çare aramaktan geri durmazlardı. Nihayet pek çok tecrübeler ettiler düşündüler uğraştılar da <<?>> isminde bir mühendis tedbiriyle <<lokomotif>> (2)<sup>4</sup>

---

<sup>3</sup> <<şimendifer>> Fransızcadır. Türkçesi demiryol demek olup, <<lokomotif>> vasıtasıyla demir çubuklar üzerinde uzak bir mahle yakın bir vakitte gidildiği malumdur.

<sup>4</sup> <<lokomotif>> Fransızcadır. Şimendifer, arabalarını vagonlarını çeken en öndeki ateşli yani makineli arabaya denir. <<vagon>> İngilizcedir. Şimendifer arabalarının en büyüğüne itilak olunur.



Arkasına bağlanarak demiryol üzerinde arabaların nakli çaresini bin iki yüz yirmi bir senesinde bulmaya muvaffak oldular. Lâkin kusurları ikmal olunamadığından matlubeleri olan mükemmeliyete bütün ve bütün bir hal-i intizama <<Astiyonis>> adlı bir zatın inzıam eden himmet ve gayrını bin iki yüz kırk tarihinde usûl edebildi. Bu tarihten sonra umumen her devlete şayi' olarak her devlet gide gide idaresinde bulunan memleketlere – nakliyat ve yol meşakatinden kurutularak böyle bir kolaylığa nail oldular. Biz de Anadolu'ya inşa olunan demiryolu hattının yapılmış 1290 tarihinde idi ki salnameden anlaşılmıştır.

(Şems-ül maarif) geşad-ı mükerrer olan mektubun ders nazırı refetlü Nadir efendinin tercüme buyurduğu birkaç eğlenceli hikâyedir ki risalemize derc olunmak üzere irsal buyurulmuştur.

#### **-Vantrilok –<sup>5</sup>**

Üstü başı yerinde bir adam çamaşırlara sarılı ve hasta olduğu çehresinden belli olarak henüz büyücek görünen bir çocuk ile birlikte, Amerika şehirlerinden birinde (Frenc-Fransız) nam ? inerler. Nerdiban başında, mahud adam, çocuğu yere vaz' ederek harikulade sert bir seda ile ona söylemeye başlar. Arada hazır bulunan kimseler bu hareket garibeden müteharrir olarak bir menzure-i mahufenin seyircileri olurlar.

Mabadı var.

#### **<<Bilmece 1>>**

Öyle bir rakamlarım vardır ki: yirmi dört değildir. Fakat nasfı tam on ikidir.

#### **<<Bilmece 2>>**

---

<sup>5</sup> <<vantrilok>> Fransızca bir kelimedir ki sedayı karnından aks ettirmek saadetinde mahir bir kimse demektir.

İki karındaşıldır ki daima birbirlerine muavenet ederler. Eğer birisi olmayacak olursa diğeri işe yaramaz. Fakat ismini başka bir şeye tebdil ettirerek o şeyin adem-i mevcudunu takdirde olduğu ismin işini oldukça görebilir.

#### <<İhtar ve Rica>>

Varaka-ı haliliyeler işbu dördüncü nüshamızın tarih-i neşri olan rebi'ül-evvelin on beşinci cuma gününden gelecek cumaya yani rebi'ül-evvelin yirmi ikinci gününe kadar kabul olunup ondan sonra gönderileceklerin kabul olunamayacağı ihtarına ve insan için sehv etmemek yanılmamak mümkün olamayacağı cihetle nazara çarpan kusur ve sehvlerim muallim efendiler ile muallime hanımlar tarafından tashih buyurulması ricasına ibtidar olundu.

Mehmed Ziya

#### Sayı 5

5 numara / Fi 1 Rebiülahir Sene 1299 / Pazar

#### <<Varaka>>

Cenâb-ı hak ilm-i penah efendimiz hazretlerini ? saltanat saniyelerinde bir devam buyursun. Asr-ı şahanelerinin terkiyatından olarak çocuklara mahsus tab' ve neşr etmekte olduğumuz risale bizi ziyadesiyle memnun etti. Ve etfal-i vatana etmekte olduğumuzşu hadamete karşı arz-ı teşekkür ederiz. Ma'aza kitabet maksadı anlatabilecek derecede söz yazmak olduğundan bundan ziyade yazı yazmak ve işbu risalenizin devamı cenab-ı gazi el hacetinden temini eylemekteyiz. Olbabda

Sultan Ahmed Enad Rüştüyesi muallime saniyesi ?

<<Çocuklara kıraat>> namıyla bu kere mevki intişara ve vaz' eylediğiniz risalenin çıkan nüshalarını mütala' eyledim. Mal-i çocukların ulum-u aliye ve adab-ı insaniyeyi öğrenmekte olan fevaid ve muhasenat yolunda güzel güzel nasihat ve hikayat yazılacağına ve bazı suretler ve tatlı tatlı oyun ve sanatlar gösterileceğine mevaide-i sahiheyi mübeşşir olarak ebna-ı vatana hakikaten bir yadigâr maarif eşar olmasıyla bu babda has-ı acizaneme düşen tebrik ve teşekkürü bilhassa ifa ve devam intişarı addiyesi halisane talavet ve eda eyledikten sonra şuracıkta küçük efendilere pederane ve hayr havahane ve pende dair bir iki söz söylemeye münasib gördüm. Ey efendiler! Yetiştığınız şu zamanın ne mukaddes zaman olduğunu cidden zihinlerinizde bilebildiniz mi? Bu bir zamandır ki geçmiş zamanların çoğuna terki' maarif ve saadetce ? Çünkü eski vakitlerde şimdiki gibi her nevi ilmin istifadesine mahsus bu mertebe mektebler yoktu. Evvel asrın çocukları tahsil-i ilm ve

haz için gayet güçlük çekerler ve bu meşakkatlarla yine her bir ilimden istifade edemeyip meyus ve kim-maye kalırlar idi. Hamdolsun velinimetimiz padişah-ı muazzamımız Gazi Sultan Abdülhamid Han sani efendimizin say' maarifiye malikanelerinde elhaletü hazihi mecmua ve menba-i ulûm olarak nice nice mektebler tesis ve geşad buyuruldu ve bu mekabelede erbab-ı maarif günbegün yetişmeye başladı. Demek olduğu bu mekteblerin bunca himmetlerle vücuda gelmesi hep sizin istihsal ve feyûzat etmekteğiniz içindir. Öyle ise içinde bulunduğumuz şu asrın kadir ve şerefi esar salifeden bâlâ ve sizlerin de talebeleriniz pek parlak ve maaldir. Şehinşah maarif iktinah efendimiz hazretlerinin dua-ı izdiyad emir ve şevket şahanesi daima tertil ile beraber bu vakte hürmet ve riayet etmek yani gençlik anlarınızı beyhude yerlere sarf etmeyip ilim ve haza hasr eylemek ve işbu kıraata rağbet gösterilip yazılacak sözleri kulaklarınıza edinerek takınmak müveccibelerince mütenasih ve imal olmak cümledenize lüzûm-u şimeye murat ve insaniyettir. Zira insan kamil olmanın ve devletçe her emirde kullanmanın ve her nerede olur ise olsun bir iş görmenin mevkuf-u aleyhi ilm ve edebdir. Bir kimse hamil ilm ve edeb olmasa hayvandan hiç farkı olmaz. Buna misal olarak şu hikâyeyi yad edelim: cüheladan biri hayatını ? koyup o hayatla halife-i asiyyeden birinin huzuruna girmek üzere istizan eder halife o aralık satranç oyunuyla meşgul bulunur. Böyle bir sahib-i ilmin huzurlarına çıkmak istediğini anladıkları gibi te'diben satranç tahtasının ortadan kaldırılmasını emir eyleyerek bade merkumu huzurlarına kabul ile hakkında ihtirâmât-ı lâzımıyeyi icra eyler ve sahabete girişildiğinde halife-i merkumdan ulûm ve fûnûn ile seyr-i mülûka dair bazı şeyler sual eder. Halbuki merkum bu misal-ü maarifden galeyan bi bahre bulunduğundan şaşırıp bozularak güya sabi iken pederi vefat eylediği cihetle okuyamadığını söyler halife bunun üzerine hademesine satranç tahtasını getirin zira huzurumuzdaki adam şeklen adam ise de mânen hayvandır. Oyunumuza devam etmekte beis yoktur. Sözüünü irad eylediğini müteakib bütün bütün revî iltifatını çevirir ve merkum dahi müstağrik-i dariyeyi hicab olduğu halde huzur halifeden çıkıp gider. İşte ilim ve ? olmayanın erbab-ı maarifiyenin de ve her yerde itibarı yok ve rezalet ve hecaleti kati çoktur. Ey efendiler! Bu hikâyeden ibret alarak havace efendilerin her bir emirlerine itaat ve derslerinize müdavemet ederek dünya ve ahiret bade-i saadet füyuzat olacak dürrer şahadane ilm ve kemalatı o maarif bahrlerinden çıkarmaya ve bu kıraat ?? dahi rengarının şükufe edip ve malûmat düşürmeye çalışarak elbise cehil ve nadaniyi omzunuzdan getirmelisiniz yoksa sevkindeki nedametler semeresiz kalır ve beyn-i el akran arz olacak hecaletler adamı olma derecesine getirir.

Kaymakam Keyve Sadık Ahmed Arab

**<<Mekteblere Malûmat>>**

Risale-i acizanemiz Üsküdar muallimi ve Fıstıklı mekteb-i ibtidaiyesinin müdürü faziletli hafız Sabri efendinin mazhar-ı takdiri olduğunu istediğiniz cihetle zat-ı fazıllarına arz-ı memnuniyet eyleriz.

Süleymaniye’de erkek zirrinde kız hususi ibtidaiye mekteblerinin müdürü olup vatanımıza cidden ve hakikaten pek büyük himmetlerde bulunmuş olan refetlü Abdi Kemal efendi müdüriyetini ve Fransız ve İngilizler lisanına ve fûnun aliyeye görgü gibi eşna’ olduğunu hususu ile mekâtib-i aliye de ikmal tahsil ederek kendisini gençlerimiz içinde esami gibi addettireceğini yakînen bildiğimiz refetlü Nadir efendi ders-i nezaretini deruhde ederek rüşdiye ve mekâtib-i aliye idadiyesi programlarında<sup>6</sup> muharrir olan derslerden okutturulmak üzere <<şemsülmaarif>> namıyla bir mektebin güşadına ruhsat itasını maarif umumiye nezaret celiliyesinden ba-arzuhâl istida eylemişler ve nezaret meşar-ül ihadan dahi iktiza eden ruhsatname ita buyurulduğu gibi bu teşbisleri dahi mazhar takdir ve tahsin eylemiştir.

Mekâtib hakkında tanzim olunan program ve nizamname <<Tercüman-ı Hakikat>> gazetesinde neşr olunmamıştır ki o pprogramı ve nizamnameyi okuyan pederleriniz ve muallimleriniz ve ağabeylerinizden sormuş olsanız efendi muamma ihanına kadar maarifperver zevattan bulunduklarını anlayabileceğiniz cihetle daha ziyade tefsile hacet kalmaz ve maahaza bizde ? kendilerini tebrik etmek şerefinden mahrum kalmayız.

Kız ibtidaiye mekteblerine muallime yetiştirilmek üzere darülmuallimatta te’sis ve güşad olunup muharren her nasılsa lağv edilen sıbyan-ı şa’besi bu kere yeniden açılarak muallimliğine iffetli Nakiye hanımın tayin buyurulduğu ve emr-i tedrise başlattırılmış idi ki müsemma eder.

Dördüncü nüshamızda mekteblerini ibtidaiyeye efrağ eden merkezler ile muallim efendilerin esamesini yazmış idik. Bu kere mezkûr ve merkezlerden Aksaray, Haseki, Akmahmut, Sultan Süleyman merkezleri dahilinde bulunan balcümle sıbyan mektepleri ibtidaiyeye efrağ olunmuş ve bu da muallim efendilerin terki’ maarife olan gayretlerini isbat etmekte bulunmuş olduğundan cümlesi şayan-ı takdir ve tahsindir.

**<<Dar’ül-muallimatta Sekiz Yaşında Bir Hanım Kız İmzasıyla Aldığımız Bir Varaka>>**

---

<sup>6</sup> <<program>> Fransızcadır. ?? bir cemaatle bir mektebin idaresini hususiyle bir mektebde okunacak derslerin esamesini gösterir. Buna Türkçe ders cetveli diye biliriz.

<<Sahibesine Cevab>>

Maşallah küçük hanım evvela inşada olan muharreratınız ve saniya tahsildeki gazeteniz şayan-ı memnuniyet mevaddan olup seza-var-ı tebriksiniz. Varakanız da mektebe müteallik iki maddeden şikayet etmişsiniz. Bu gibi şeylerin kabul ve tecaviz olunamayacağı bedihi olduğundan müdüre hanım efendiye ve muallim efendiler ile muallime hanımlara tarafınızdan malûmat verilirse ? himmet buyuracaklarını ümit ederiz.

Bahaddin beyefendi biraderimizin varakalarıyla Selanik'te Lütfiye hanımın ve Hanya'da Ali Cemil efendinin varakaları gelecek 6 numaralı nüshamıza yazılacaktır. Bu nüshamıza derc edemeyeceğimiz cihetle kusurumuzun afv buyurulması mercudur.

Bunlar için hergün neşr olunmakta olan gazetelerden (Ceride-i Havadis) gazetesinde görülmüştür.

(Dün gece Tavşan Taşı yokuşunda bazı çocuklar nerdiban ve kızak ile kayarlarken nasılsa nerdiban duvara çarpıp çocuklardan bir iki nefer-i cez'ice zedelenmiştir. Bu kabil yokuşlarda geceleri kızak kayılmasından sabahları geçilmez bir hale gelerek kaymaları daha ziyade ? zabitanın geceleri böyle kızak kayan çocuk ve çocuk kafalı büyüklerin kızak kaymalarını men etmesi ve böyle yokuş mahallere kömür tozu dökülerek kazaya meydan bırakılması merci-i lüzumundan temenni olunur.)

En adi bir tedbir mazallah büyük bir kazayı intac edeceğinden Ceride-i Havadis gazetesinin işbu ihtar nafianı tasdik ederek çocukların kızak kaymalarına meydan verilmesini risalemiz namına pederlere ihtar ve tavsiye ederiz.



### <<Karda Bulunan Şekiller>>

Henüz mevsiminde bulunduğumuz cihetle kar için körpe zihinlerinizin anlayabileceği tarzda verilmesi lâzım gelen li ecl tabi' Nuri beyefendi biraderimiz tarafından irsal buyurulup ibtidası dörüncü ve nihayeti işbu beşinci nüshamıza derc olunan <<buzdan bir köy>> ünvanlı bendde verilmiş olduğu cihetle o kadarını kâfi görürüz. Fakat bend-i mezkûrda nazar-ı dikkatimizi celb eden birtakım şekillerin karda görüldüğüne dair malûmat görülememesi ? elhan meşguliyeti hasebiyle unutulmuş olduğundan şu levhanın arzını ve zirde muharrir birkaç sözün beyanını tenasüb ettik.

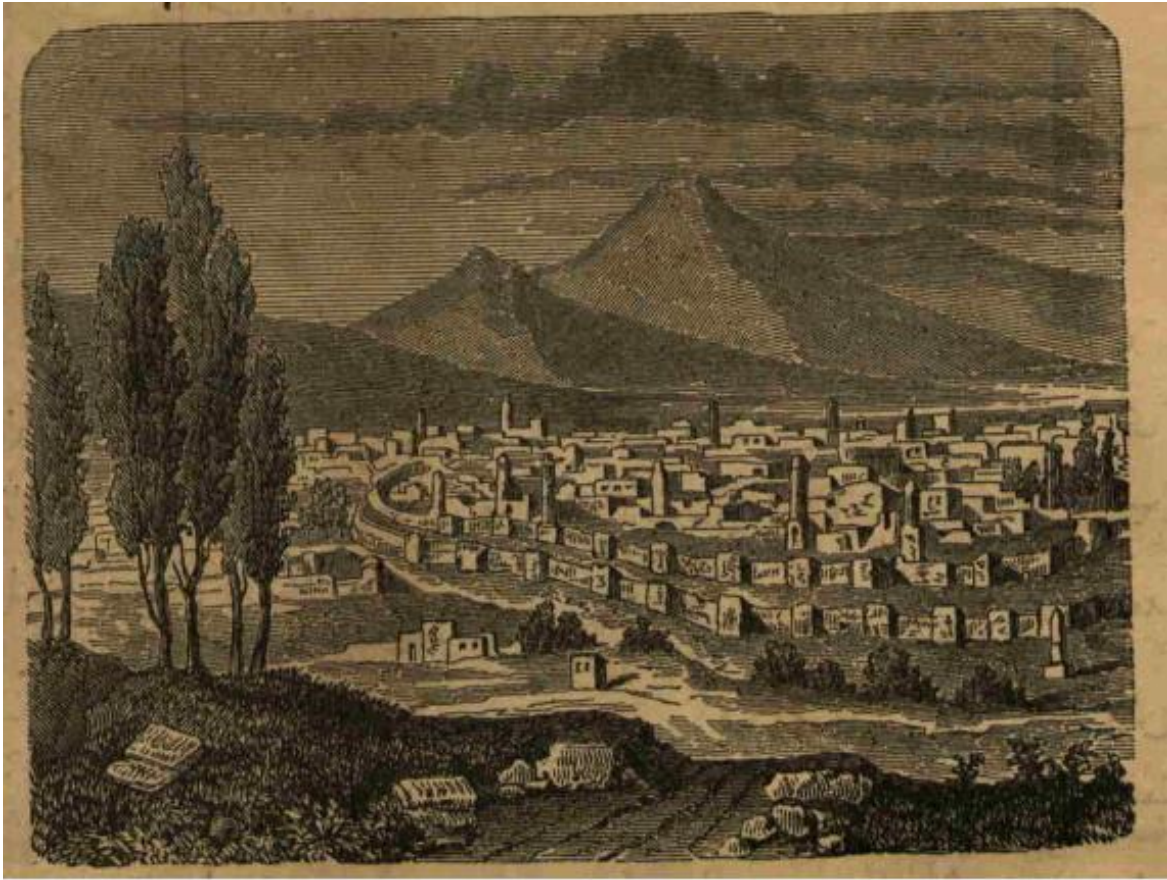
Çocuklar!

Yağmakta olan karlara dikkat ettiğiniz ve dikkatlice baktığınız vaki' oldu mu? Şüphesiz baktığınız ve dikkat ettiğiniz gibi kardan ne olur diye vazifenizden dahi hariç addetmişsinizdir.

Kuşbaşı namı verilen karın lapa lapa yağdığı vakit birkaç tanesini siyah bir yerin üzerine koyarak dikkatlice (kuvvetli göze muhtaç) bakış olsanız birtakım eşkal-i muntazamiye görürsünüz ki onlardaki intizam ve letafet muhtelif şekillerde bulundukları halde kavanın hendeseyle olan mutabakat hakikaten hayran olunacak mevaddandır. Fakat bunların çıplak göz ile tamamiyle müşahade olunması mümkün olamayacağından ve keskin göze malik olmak herkesin istediği bir muvaffakiyet ise de herkes de bulunamayacağından <<hurde-bin>> müracaat edilip bakılınca şu levhada bulunan eşkal güzelce görülebilir. <<Karda bulunan şekiller>> hurde-binin icadından evvel mechul idi.

Hurde-binin icadı bunlardan bin kadarını gösterdikten ma'da fotoğrafı dahi alınarak görmekte olduğumuz vecihle enzar-ı hayretimizi celb etti.

Bu levhadaki şekiller en güzel ve müntehablarından ibaret olup diğerlerini arz etmiş olsak bu levha gibi birkaç levhayı isti'ab edeceğinden sarf-ı nazar olunmuş ve bununla beraber hanım kızlarca nakış örneği ithazına şayeste bulunmuştur.



### <<Erzurum>>

Erzurum vilayetinin havi olduğu sancaklar, Erzincan, Bayburt, Bayezid olup merkez idaresi Erzurum şehridir. Erzurum (39 derece 55 dakika) arz şimalide ve (38 derece 58 dakika) düvel şarkında vaki ve seksen bin nüfusu cem'adır.

Burada kış pek şiddetlidir. Hatta üç dört arşın boyunda kar olduğundan ahali kıştan daima şikayet ederler. Erzurum'da mahsulat-ı arziye pek geridedir. Zira toprağında ekinciliğe elverir kuvvet mevcut değildir. Hele işcar-ı mesmere bütün bütün yok gibidir. Lâkin (insan elinden ne kurtulur) zerb-i meşhurunun ? ahalisinin gayreti o toprağı oldukça ita-ı mahsule kabul bir halde bulundurmaktadır.

Ahalisi Türk, Ermeni, Rum, Katolik sınıflarındandır. Hiçbirinde tembellik eseri meşhud olmayıp zeki, cesur, gayur olduğundan her işi görebilirler. Bununla beraber kimi ticaret, kimi zanaat, kimi ziraat ile meşguldür.

Eshab-ı san'at, san'atlarını evvel derece ilerletmişlerdir ki kuyumcuların yaptıkları altın ve gümüşten şeyler pek nadidedir. Dokuyucuların dokudukları kumaşlar pek güzel ve dayanıklıdır. Hususiyle siyah kehriba madeninden yapılan sigara ağızlıklarını İstanbul'da ve balad-ı sairede yapacak nadir bulunur. Erzurum'a giden bir Frengin <<vücuda mazeretinden başka birfâidesi olmayan tütün müptelası tiryakiler sigara ağızlıklarını Erzurum'a celb etmelidir>> dedi ki letaif nev'inden olarak rivayet olunur.

### <<Buzdan Bir Köy>>

-Mabad-

Hadim terki' maarif cemiyeti izasından Nuri Bey efendinindir.

Muallim- Pek nadir. Buraları seyahat eden İngilizler <<eskimo>> denilen birtakım ahali görmüşlerdir. Eskimolar o kadar çok değillerdir. Buzdan yapılmış haneler içinde bahtiyarlıkla yaşarlar.

Kamil- Ne buyurdunuz havace efendi? Buzdan haneler mi! Bu olamaz bunların içinde insan donar.

Muallim- Hayır yavrucuğum! O memleketlerde gayet şedîsoğuk rüzgarlar eser bu rüzgarın fena tesirinden o buzdan haneler içinde pek güzel muhafaza olunurlar. Size eskimoların bu haneleri nasıl inşa ettiklerini tarif edeyim: buz parçalarını burada taşları yonttukları gibi yontarlar kar hanelerin inşasında kullanılan harç makamında isti'mal olunur. Tahminen on on iki parmak kalınlığında ve on beş yirmi parmak kalınlığında

yontulmuş buz parçaları birbiri üzerine ve aralarına dahi kar vaz' olunur. Şimalin o şiddetli rüzgarları bunları yekpare ve muhakim bir diyar haline kor.

Şimai- Eskimolar nasıl insanlardır?

Muallim- Oğlum bunların boyları Avrupa ahalisinden pek kısa olup yüzleri müdevver ve yassıdır. Gözleri çekik ve kara olup burunları dahi şişman yanakları arasında gömülmüştür. El ve ayakları gayet küçük ve dizleri incedir. Geyik veyahud deniz aygırı derilerinden yapılmış uzun bir mintan <<nimtan>> ile bir pantolondan ibaret sıcak tutar elbise giyerler. Kış mevsimi iki kat elbise giyip ol kadar sarılırlar ki en şiddetli soğuklardan bile korkmazlar.

İngilizler bu yüzden köyde erkek kadın ve çocuk olarak seksen doksan insan bulmuşlardır. Bunlar dünyada kendilerinden başka insan yoktur zannederler. Soğuk rüzgarın vücutlarına tesir etmemek için her taraflarına balık yağı sürdüklerinden pek pistirler.

Naima- Havace efendi Safvet yalancı değil midir? Kırmızı kar olduğuna dair bir kitapta bir fıkra okumuş olduğunu söyledi.

Bütün çocuklar- Kırmızı kar mı?

Kamil- Bu olamaz! İşte görülüyor ki kar beyazdır.

Muallim- Oğlum Kamil gösterdiğin delil iyi değildir. Bu karın beyaz olmasıyla kırmızı karın bulunmaması icab etmez. Naim sen de arkadaşın Safvet'e yalancı demekte haksızsın bilir misin yalancılık ne kadar fena bir şeydir. Hiç insan arkadaşına böyle fena bir söz söyler mi?

Naim- Lâkin iyi ama efendim işin içinde kırmızı kar var buna benim aklım ermiyor nasıl diyeceğiz...

Muallim- Hatada bulunuyorsun kırmızı kar görülmüş ve alanda bazı taraflarda görülmektedir. Kırmızı kar eridiği zaman bir kırmızı toz hasıl eder ibtidaları bunun kar içinde yaşar bir nev'i hayvan olduğuna kail olmuşlar ise de sonraları eshab-ı marifet bu gibi ufak şeyleri pek büyük gösterir <<hurde-bin>> denilen aleti icad etmiş olduklarından o kırmızı tozlara bu aletle bakılarak hayvan olmayıp kar içinde hasıl olur bir nev'i mantar cinsinden küçük otlar olduğu görülmüştür.

(Son)

-dört numaralı nüshamızdaki bilmecelerin suret-i hali-

(Hal)

-1 numaralı bilmece-

Bir rakam yirmi dört olamadığı halde nesifin on iki etmesi ve nesifinin bulunmasına mutabık yirmi dördün gayri bir rakamın bulunması mahâl ise de şu <14>ü büyükçe yazıp ortasından şöyle de ortasından şöyle de bir çizgi çekilince yirmi dört olmadığı halde 14'ün nesifi on iki olmuş olur ki bilmece de (... yirmi dört değildir fakat nesifi tam on ikidir) ibaresini hâl etmiş demektir.

-Mütala'-

Dar'ül-muallimat müdavemelerinden Nefise Hanım buna bilmece namı verilmesinin ve kaide-i hasebiyeye mügayir düşmesinin tecaviz olunamayacağını varakalarında beyan buyurmuş ve herhalde hak kendilerinde bulunmuş ise de biz tertib ettiğimiz zaman çok Düşündük. Muvaffak maksud bir yolda yaptık. Hususiyle ikinci nüshamızda münderic bilmeceler gibi kolay olur ise o zaman bizce iyi olmaz değil mi? Bu cihetle hakkın birazı bizim olur ya!

<<Hal>>

-2 Numaralı Bilmece-

(Makas) mıkraş olup (... ismini başka bir şeye tebdil ettirerek...) ibaresi makasın bıçak hadematını da icabı halinde görebileceğini meş'ardır.

Mükâfat

| Birinci ikinci bilmeceleri bilenler                                                                                                                                            | kitap | kanaviçe örneği |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-----------------|
| Mekâtib tıbbiye mülkiye birinci-sene şakirdanından Abdurrahman Sami-Efendi                                                                                                     | 1     | 0               |
| Darülmuallimat talebatından Naciye Hanım                                                                                                                                       | 1     | 1               |
| Soğukçeşme mekâtib rüştiye askeriyesi-dördüncü sınıf şakirdanından Ahmet Muhtar-ve Şevki – üçüncü sınıf şakirdanından Mehmed-Rauf – İkinci sınıf şakirdanından Adil Efendiler. | 4     | 0               |
| Fatih mekâtib-i rüştiye askeriyesi Kasım Sani-şakirdanından Varnalı Geşad Efendi.                                                                                              | 1     | 0               |
| Beşiktaş Enas rüştiyesi talebatından Fatma-Mahiri Hanım                                                                                                                        | 1     | 1               |
| Zeyrekde Abdi İbrahim efendinin kızlar-mekâtib-i ibtidaiyesi ikinci sene talebatından-                                                                                         | 1     | 1               |

Hatice Bahire Hanım

Çengelköy mekâtib-i ibtidaiyesi şakirdanından- 1

Mahmud Nedim Efendi

Yine mekâtib mezkûrede hanımlar kısmının- 1 1

dördüncü sene talebatından Behice Hanım 4 11

Yalnız ikinci bilmeceyi bilenler

Mekâtib-i tıbbiye mülkiye birinci sene şakirdanından Emir Fuad Efendi

Darülmullimat talebatından Nefise ve İkbâl ve Senihe Hanımlar.

Soğukçeşme rüştiye-i askeriyesi dördüncü sene şakirdanından Ali Rıza- dördüncü sene şakirdanından Mustafa ve Rauf ve Mehmed Niyazi- İkinci sene şakirdanından Hüseyin Sami ve Onur ve Mehmed Galib- birinci sene şakirdanından Mustafa Said ve Sıddık Efendiler.

Mekâtib-i rüştiye askeri şakirdanından denilerek mekâtib ismi gösterilmeyen varakanın sahibi Şemseddin Efendi.

Üsküdar'da Paşa Kapısı rüştiye askeriyesi dördüncü sene şakirdanından Ali Avni Efendi.

Üsküdar'da Atlama Taşı mekâtib-i rüştiyesi sınıf salis şakirdanından Mehmed Cemil Efendi.

Mekâtib Mahmudiye dördüncü sene şakirdanından Mustafa Memduh- ikinci sene şakirdanından Ahmed Cemal Efendiler.

Beşiktaş Enas mekâtib-i rüştiyesi ikinci sene talebatından Mürvet ve Saniye Hanımlar.

Garah Efendi.

Nur-u Osmaniye mekâtib-i ibtidaiyesi ikinci sene şakirdanından Mehmed Kani Efendi.

Hafız Paşa mekâtib-i ibtidaiyesi dördüncü sene şakirdanından Haydar ve Cevdet Efendiler.

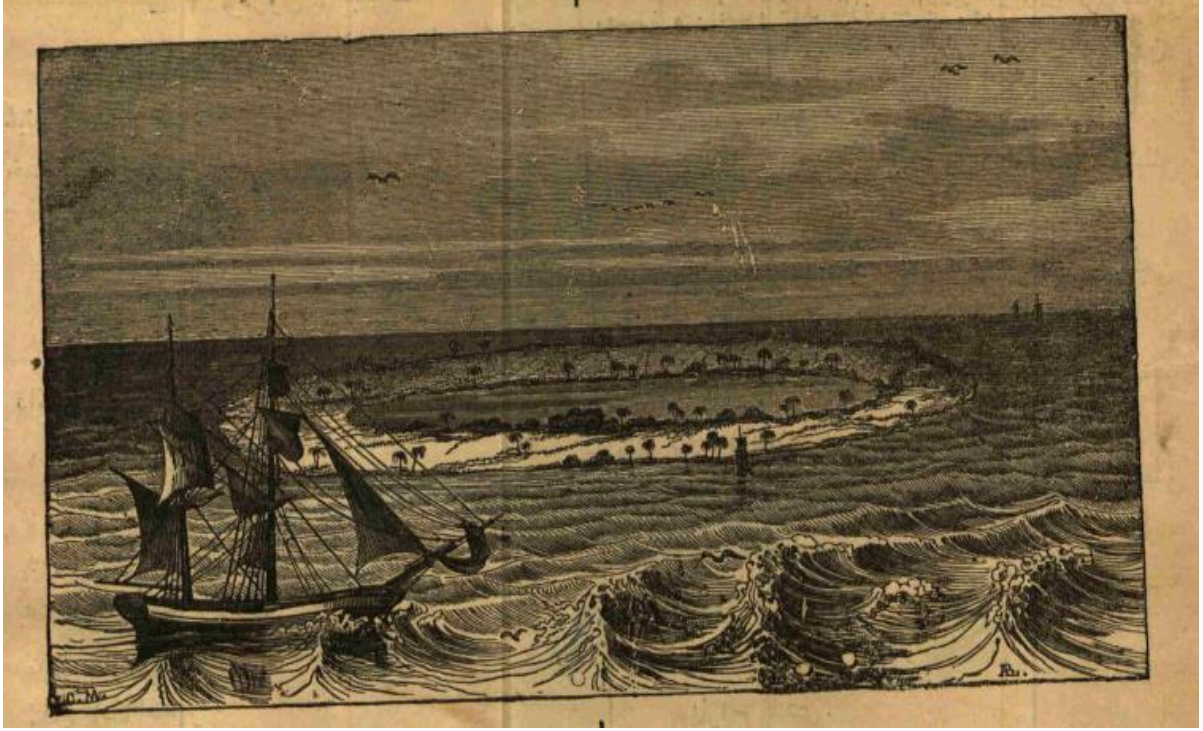
Küçük Mustafa Paşa mekâtibi şakirdanından Azad Nevzad Efendi.

Balad isimleri muharrir efendilerden hanımlardan ikinci bilmeceyi bilenlere mükâfat verilemeyip bilmecelerin ikisini birden bilenlere verileceğinden 11 nüsha kitap ile 4 kıta kanaviçe örneği hazırlanıp matbaada bulunduğu lütfen aldırılmasına himmet buyurulmasını rica ederiz.

### <<Daire Şeklinde Adalar>>

İşbu adalar şu resimde görüldüğü vecihle daire şeklinde olup bahr-ı muhit kebirden vak'idir. Bunlar müteaddid olup bir körfezin vapurlara gemilere edeceği hedameti ifa eder

limanlara maliktirler. Fakat bu limanlar görmekte olduğumuz limanlara koylara meş'ab olmayıp adanın içini daire gibi ihata etmiştir.



Ve büyükçe bir havuz şeklini alarak yalnız deniz ile birleşeceği mahalde bir boğaz teşkil eylemiştir. Bahr-ı muhit kebirede şiddetli fırtınalara tutulan vapurlar gemiler bu adalardaki limanlara girerler. Bu adaların bir ikisinde insan olup diğerlerinde yoktur. Ahalisi İngilizlerin ticaretine alışmlar ise de vahşiliği henüz elden bırakmamışlardır. Bu adaların bir ikisinde belki hepsinde pek çok mercan vardır. İngilizli Amerikalı tüccarlar bu mercanları çıkartmak için vahşileri on beş yirmi kulaç denizin içine daldırıp cez'i zahire veyahud akçe ile biçareler ölümü sağlığa tercih ederler. Ekseriya bu biçareler adada içecekleri tatlı su yerine denizin tuzlu suyunu içerek terk-i hayat ederler. Çünkü mercanın çıkarılması pek müşkül olduğu gibi deniz hayvanat vahşiyesi o civarda çokça olduğundan kendilerine mükemmel bir av olmaktan dahi kurtulanlar pek nadir görülür.

#### <<Durub-ı Emsal>>

Elden gelen hayrı diriğ etme. Az tamah çok ziyan getirir. Ummadığın taş baş yarar. Elin attığı taş uzak düşer. Uyur yılanın kuyruğuna basma. Okumadık hacıyı deve üstünde yılan sokar. Alma mazlumun ahını çıkar aheste aheste. İnsanın alacası içindedir. Öfke baldan tatlıdır. Öfke ile kalkan ziyan ile oturur. Az veren candan verir çok veren maldan. İsteyenin bir yüzü kara vermeyenin iki yüzü. Arayan mevlasını da bulur cezasını da. Öküz öldü ortaklık ayrıldı. Öksüz çocuk kendi göbeğini kendi kaşır.

Vacid efendinin durub-ı emsalinden alınmıştır.

(Alt tarafı gelir)

Mehmed Ziya

### **Sayı 6**

6 numara / Fi 15 Rebiülahir Sene 1299 / Pazar

#### **<<Mazeret-i Mahsusa>>**

Risalemizin neşrinden beri dersaadet ve bilad-ı salise mekâtibinden aldığımız tebriknameleri her nüshamıza birer ikişer derc eylemiş isek de bundan böyle tebrikname ve teşekkürname gibi varakaları bu nüshamızdan itibaren derc edemeyeceğiz. Fakat risalemiz bazı taşra mekâtibine henüz vasıl olmakta olduğundan oralardan gelecek tebriknameleri derc edeceğiz. Bura mekâtibinden gönderilen tebriknamelerin sahib ve sahibelerinin isimlerini zirde yazdık. Derc etmemek tarafında bulunduğumuz diğer bir şeye hemal buyurulmasını varaka sahip ve sahibelerinden rica ederiz. Zira <<sahifelerini tebriknamelerle dolduruyorlar>> diye söylenenler olduğunu biliyoruz. Varakaların derc edilmemesine ve yalnız isimlerinin yazılmasına hiddet buyurulmayacağını şu mazeretten dolayı ümit ediyoruz.

#### **<<Tebrikname Gönderenlerin Esamisi>>**

Sırachane mekâtib-i ibtidaiyesi müdürü mikrametlü Emir Hilmi Efendi. Merzifoni Kara Mustafa Paşa mekâtib-i ibtidaiyesi makrametli Mustafa Efendi. Darümuallimattan şahadetname ile çıkan muallime hanımlardan iffetli Sadiye Hanım. Üsküdar'da Ahmediye ibtidaiyesi muallimi makrametlü Mahmud Raci Efendi. Kadıköy'de Haliliye Mahmudiye mektebi muallimi makrametli İsmail Zühdü Efendi.

Üsküdar'da Paşa Kapısı rüştiye-i askeriyesi ikinci sene şakirdanından ihsaniyeli Ahmed Kazım Efendi. Fatih mekâtib-i rüştiyesi sınıf salis şakirdanından çeharşenbeli Mustafa Kazım Efendi.

Simkeşhane mekâtib-i ibtidaiyesi şakirdanından Ahmed, Hüseyin, Asad, Mehmet Efendiler. Çengel Karyesi hususi ibtidai mekâtibi talebatından Behice, Feride Hanımlar. Destgahçılar mekâtib-i ibtidaiyesi umum şakirdanı efendiler. Üsküdar'da Sadiye Hanımdan tahsil ulüm ve fünun edenlerden Feridun, Bahattin, Neşet, Adil Efendilerle Hacer, Zafer, Münur, Adile, Nesibe, Hatice Hanımlar. Üsküdar'da Kara Kadı mekâtib-i ibtidaiyesi şakirdanından Şevket Efendi.

#### **<<Taşradan Gelen Mekâtib>>**

-Manisa'dan-

### <<Çocuklara Kıraat Muharrirliği Cenab-ı Alisine>>

Burada henüz tesis eden mekâtib-i ibtidaiye ahvalinden haberdar etmek maksadıyla el-yevm mekâtib mezkûrede düstür'ül-umûl bulunan talimattan bir nüsha tedarik edip ders cetveliyle beraber takdim ettim.

Ders cetvelinde münderic bulunan <<müzekki'l-sibyan>> risalesi çocukların terbiyesi için itibara şayan bir risale olduğundan münasip görüldüğü halde tefrika suretiyle derc edilerek orada bulunan karındaşlarımızın dahi istihsal-i ?? inayet etmeleri ricasına mübaderet eyledim.

Tutmuş olduğumuz meslek-i adilaneye muvaffak nezdinde bir hayli makalat-ı edebiye bulunduğu risalenize derc olunmak üzere talep buyurulduğu halde göndereceğimi vaad ederek tevcihat-ı aliyeleri ricasına musarrat ederim olbabda.

Osman Nuri

### <<Kıraat>>

İrsal buyurulan talimat ile ders cetveli müzekki'l-sibyan risalesi ve usûl dest-i ihtiramımız oldu. Islah mekâtib hususunda talimatname mevadiyle ders cetvelindeki ders ve mezkûr risalenin mündericatı mucib memnuniyetimiz olmakla arz-ı teşekküre musarrat ederiz. Risale-i mezkûrenin gelecek nüshalarımızın birinde tefrika suretiyle dercine ibtidar olunacaktır. Tahrirat maarifperverlerinde vaad buyurulan edebi makalelerin gönderilmesine himmet buyurulursa ma'memnuniye derciyle vatan yavrularına edeceğiniz hizmet ve inayetten dolayı minnettarınız oluruz.

### <<Selanik'ten>>

Efendim!

Bizim gibi henüz yeni yetişmiş bir fidan demek olan kızcağızlara fena huyların ve cahil kalmanın mazereti hakkında koynumuzda sakladığımız validemiz gibi nasihat eden <<Çocuklara Kıraat>> namında risale-i muteberiniz üçüncü nüshasını kamil-i memnuniyetle okudum. Doğrusu bizim terakkimiz için ettiğiniz gayrete kalbimce ifa etmek istediğim teşekkürü benim gibi küçücük ellerle yazacak kızcağızın kalemi tarif edemeyeceğinden vazgeçmeye mecbur olup ancak devam ve bekasına ümidim bir kemaldir efendim.

Selanik Enas rüştiye mektebi talebesinden Ethem Efendi kerimesi Lütfiye cariyeleri

### <<Hanya'dan>>

Muteber risalenize abone oldum. Çıkan nüshalarını alıp büyük meserretler ile okudum. Çocuklara mahsus böyle bir risalenin neşrinden ben ve arkadaşlarım çok memnun olduk ve devamını temini eyler ve zat-ı alilerini tebriğe mesarat ederim. Mamafih devamı için gece gündüz Cenâb-ı Hakk'a ediyorum. Çünkü bizim vatan ve milletimize güzel güzel hadametler etmekliğimizi ve güzel güzel huylar öğrenmekliğimizi mucib olacak havacemizden ana babamızdan göreceğimiz terbiyeler nasihatler dersler ile işbu risaleniz gibi risalelerdir. Baki arada..

Gerede'de Hanya sıbyan mektebinin dördüncü sene şakirdanından Sürurzade Ali Cemil

#### <<İfade>>

Geçen nüshalarımızdaki tebriknamelerin sahipleriyle sahibelerine etmiş olduğumuz mukabeleyi tamamıyla sizin için dahi ifa ederiz.

Risalemizin devamına gayret edeceğimizi evvelce beyan etmiş idik. Yine beyan ederiz ki devamı için edeceğimiz gayret fevkaladedir. Fakat bunda umum mektebler şakirdanı efendilerle talebat hanımların rağbetleriyle sairlerinin yani rağbet-i umumiyenin ziyadeleşmesi lâzımdır. Şimdiki halde risalemizi okuyan gayretli efendilerden ve hanımlardan gördüğümüz hasen rağbete ne yolda mukabele edeceğimizi düşünürken bunlara mukabele ancak <<risalemizin devamına>> geyret etmek ile olacağı hatırıma gelmiştir. Risalemizi okuyanlar da rağbet ne kadar çoğalır ise bizde de devam ve intişarına gayret o kadar çoğalır. Müsterih olun. Memnun olun. Ümidiniz devam edeceğinde kutlu olsun. Biz size hedamet etmeyip de kime edeceğiz? Bununla beraber biz devletimizin i'la edecek sizin gibi köylü çocuklara hedameti mukaddes bir vazife addedenlerdeniz.

#### <<Mekteblere Malûmat>>

İki numaralı nüshamızda şanlı isimlerini ilan edeceğimiz efendiler ve hanımların bulundukları mekteb Halile Mahmudiye'nin suret-i tesisi ve geşadını tahkik edeceğimizden bu nüshamızda arz ve beyanını münasip gördük: Şöyle ki Trabzon vilayeti kapı kütühdası ? Hacı Arif beyzade Neşet Bey biraderleriyle Hasir Habeşizade Amir Bey kendi mahdumlarının usûl-i cedideleriyle okutturulmasını arzu ettiklerinden hususi olarak bir muallim celb ve 96 senesi maretinin on beşinde selamlık odalarında derse bedai ve mübaşeret ettirirler.

Bunun üzerine Neşet ve Amir Beylerin böyle bir güzel işe başladıkları komşuları tarafından haber alınarak kendi evlatlarının dahi kabullerini iltimas etmelerine mebni bir mah tarafından hemen otuz çocuk toplanarak mezkûr selamlık odası bir mekteb heyetini

bulmuş velhasıl iş gittikçe büyümeye yüz tutmuş olduğundan mûmâ-ileyhimâ Neşet ve Amir Beyler amcaları Hacı Mahmud Efendiyle valideleri hanımı ? mutasarrıf oldukları bağlarından birkaç yüz arşın yer terkini mûmi-aliyye Hacı Mahmud Efendiye ve inşasını dahi mezbure büyük valideleri Metufi Hasırcıbaşı zevcesi Hacı Aişe Hanıma vaad ettirip hakikate mekteb denilebilecek üç dört yüz arşını mütecaviz bir arsaya hem hem kızlara ve hem erkeklere mahsus ayrı ayrı dershaneler ile müdür ve muallim odalarını ve mükemmel bir yemekhaneyi havi' gayet muntazam ve güzel bir mekteb yaptırmışlar ve ismini dahi mekâtib-i Haliliye Mahmudiye koymuşlardır ki elyevm dört muallim ile iki bevvab bulunduğu ve müdürlüğünü fahri olarak mûmi-aliyye Neşet bey deruhde ettiği gibi emr-ü idare ve hasebiye komisyonu namıyla bir de heyet hasebiye teşkil olunmuş ve azalığını dahi karye-i mezkûre ahalisinden sizin kadar vatanperver zatlar deruhde etmiştir.

Aza-ı mûma-ileyhümanın eser hasen himmetleri ve hususiyle müdürü bulunan mûmi-aliyye Neşet Bey efendinin ders ve idare hususundaki hummat bi nihayesi ve muallim efendilerin gayretleri mekteb mezkûru bir hâl intizama ve usûl etmiş ki tarafından aciziz. Hatta geçen sene tevziye mükâfat resmi için pek çok zevat teşrif buyurmuş ve maarif umumiye nezaret haliliyesinden memuren izam buyurulan Ali Galib Efendi orada bir nutuk irad eylemiş idi ki o nutukta <<bu ana kadar geşad olunan balcümle ibtidaiye mekteblerine faik gördüğüm şu mektebin tevziye mükâfat resminde hazır bulunduğumdan dolayı kendimi bahtiyar addederim>> yolunda bir fıkra gözümüze gözümüze iliştiğinden sözümüzü tasdik edeceğine mebnî risalemize derc olunmuştur.

Simkeşhane mekâtib-i ibtidaiyesi muallimliğine muavini bulunan mikrametlü Hasan Fariğ ve muavinliğine de Hasan Lütfi Efendilerin tayin buyurulduğu işitilmiştir.

Vilayet-i şahaneden on kadar yine nezaret-i celile maarifden maarif müdürleriyle seyyar müfettişlerinin gönderileceği haber alınmıştır.

Beş numaralı nüshamızda yazmış olduğumuz <<Şems'ül-maarif>> mektebine ibtidai ders programlarında muharrir derslerden imtihan verenlerin kabul olunmakta bulunduğu ve mektebin intizamı gayet mükemmel olduğu gidilerek görülmüş olduğundan evladının tahsil, ulum ve fûnun etmesini arzu eden abone imtihan vakti takrib etmeden çocuklarının mekâtib mezkûre gönderilmesi suret mahsusada tavsiye olunur.

Üsküdar'da Rüstem Paşa ve Mihrimah mekâtib-i ibtidaiyeleri muallim evli olup muahhiren memuriyetinden infisal eden mikrametlü Osman Lebîb Efendinin İstanbul ibtidai mekteblerinden birine tayin olunacağı haber verilmiş ve efendi mûmi-ileyhin Üsküdar

ciheti mekâtibince pek çok hedamat hasinesi müşahade olunmuş olmakla bu yolda tesirini tarafına gidilmesine sevindik.

(Şu bend Takvim-i Vekai muharriri izzetlü Reşad Bey efendinin olup zat-ı maarifperverlerinin eserleriyle bu nüshamızdan itibaren tezyin sahife edeceğiz)

### <<Sıhhat ve Maraz>>

Bu alemde vücut sağlığı gibi kıymetli hiçbir şey olamaz. Ne zenginliğe benzer ne bir şeye. <<Sıhhat>> yani vücut sağlığı Cenâb-ı hakkın kullarına ihsan ettiği nimetlerin en büyüğüdür. Bundan mada' nimet dediğimiz ne kadar şeyler varsa hepsinin lezzeti ve kıymeti bununla hasıl olur. Zenginlik ve güzellik bir nimettir. Ama <<sıhhat>> olmadıktan sonra bunların da kıymeti olmaz. Mesela birçok paranız var yalılarınız konaklarınız var kuleleriniz cariyeleriniz atlarınız arabalarınız var yani zenginsiniz de –maazallah- vücudunuz hastadır. O halde paraların yalıların konakların falanların andınızda ne kıymeti olur?

Hasılı <<sıhhat>> gibi dünyada hiçbir saadet yoktur. Hatta –sayesinde yaşadığımız- devlet-i osmaniye padişahlarından biri hastalandığı zaman tac ve tahtı sarayları hazineleri bile gözüne görünmeyerek <<olamaz devleti cihanda bir nefes sıhhat!>> gibi buyurmuştur. Şimdi siz o kadar kıymetli olan ve <<sıhhat>> denilen bu nedir acaba altın gibi cevahir gibi bir şey midir? diye soruyorsunuz. Biz de deriz ki: Hayır! Bu şey gözümüzle göremediğimiz bir hâl bir kuvvettir ki Cihan-ı Hak bize <<hayat denilen diğer bir kuvveti verdiği vakit onu da beraber vermiştir. İşte bu hâl sayesinde ki istediğimizi yapabiliriz: yeriz içeriz uyuruz gezeriz rahat ederiz. Bazı kere bu hâl bizden uzaklaşır. O zaman ise isabetimiz benzimiz sararır her tarafımızda bir ağrı peyda olur midemiz bulanır başımız döner canımız ne yiyecek ister ne içecek ne gezebiliriz ne rahat edebiliriz. Hasılı vücudumuzda bir fenalık duyarız ki bu halin adına da <<maraz>> yani hastalık hali denilir. Bazı akla <<yani akıllı adamlar>> insanın vücuduna saate benzetmişler. Şu münasebetle ki insan nasıl kah hâl sıhhatte kah hâl marazda olursa saatte beyana kah sıhhatte kah hâl marazda olur yani düzelir bozulur. Vakıa kuvvet ve kudretini ve ser-ü hikmetini layıkıyla anlamakta akl-ı beşerin kasr olduğu Cenâb-ı hakîm mutlak cel-i şahane irili ufaklı tımarlarla içindeki kanlarla ve hatta kanların içinde –ancak herdebin ile görülebilen- ufak ufak yuvarlaklarla nefes altları olancağızlarla akıl ile azat ile lakırdı söylemekle vücuda büyük türlü akla hayret vereceği şeylerle o derece mükemmel yaranmış olduğu vücut

insanı hiçbir vakit hiçbir suretle –dört tane ince demir altından yapılan- saat gibi bir şeye teşbih-i kabul etmezse de bu misal sizin gibi her şeye daha yeni akıl erdirecek olan küçük efendiler ve hanımlar için bellennesi lâzım gelen misallerden olduğundan bunu güzelce zihnimize yaraştıktan sonra bir saati kurcalayacak veyahud içine toz toprak kaçırarak olsanız onu nasıl bozmuş olur iseniz vücudunuzu dahi –kurcalamak demek olmak üzere – üşütecek ve- toz toprak kaçırmak demek olmak üzere- madanıza fena ve mazar şeyler sokacak olduğunuz halde hasta etmiş olacağınızı ve eğer saati güzelce muhafaza edip usûl kurcalamayacak olursanız daima işleyeceğinden saatçiye muhtaç olmayacağı gibi vücudunuzu muhafaza ederek kurcalamadığınız halde daima hâl sıhhatte kalacağından hekime ihtiyacınız olmayacağını bilesiniz. Yukarıki misalden dahi bir dereceye kadar anlaşılmış olacağı üzere <<sıhhat>> denilen şey saatin yelkovanı akrebi çarkları vesairesi gibi vücudumuzu teşkil eden göz kulak ağız burun mada ciğer bağırsak vesaire misali azamızdan her birine hizmetini vakit ve zamanıyla ve tamamiyle görmesi ve <<maraz>> denilen şey dahi bilakis hizmetini görmekten kalmasıdır. Mesela saatin içerisindeki çarklardan birini koparmış olsalar artık o saat hiçbir işe yaramayıp tekrar işlemesi için mutlaka tamire muhtaç olacağı gibi bizim de madamızın hizmetini soğuk almakla ve mazar şeyler yemekle sekte getirilmiş olsa vücudumuzun sair azası dahi hizmetten kalarak tamir demek olan ? muhtaç olur.

İmdi demek oluyor ki hasta olup olmamanın esbabı insanın kendi elinde imiş. O halde şu <<sıhhat>> denilen nimet-i aleyhiyenin kadir ve kıymetini bilip ve bunu ihsan eden Cenâb-ı hakk’a daima şükür ve hamd edip hasen muhafazaya dikkat ve <<maraz>>ı davet eden sebeplerden mücanebet etmelisiniz.

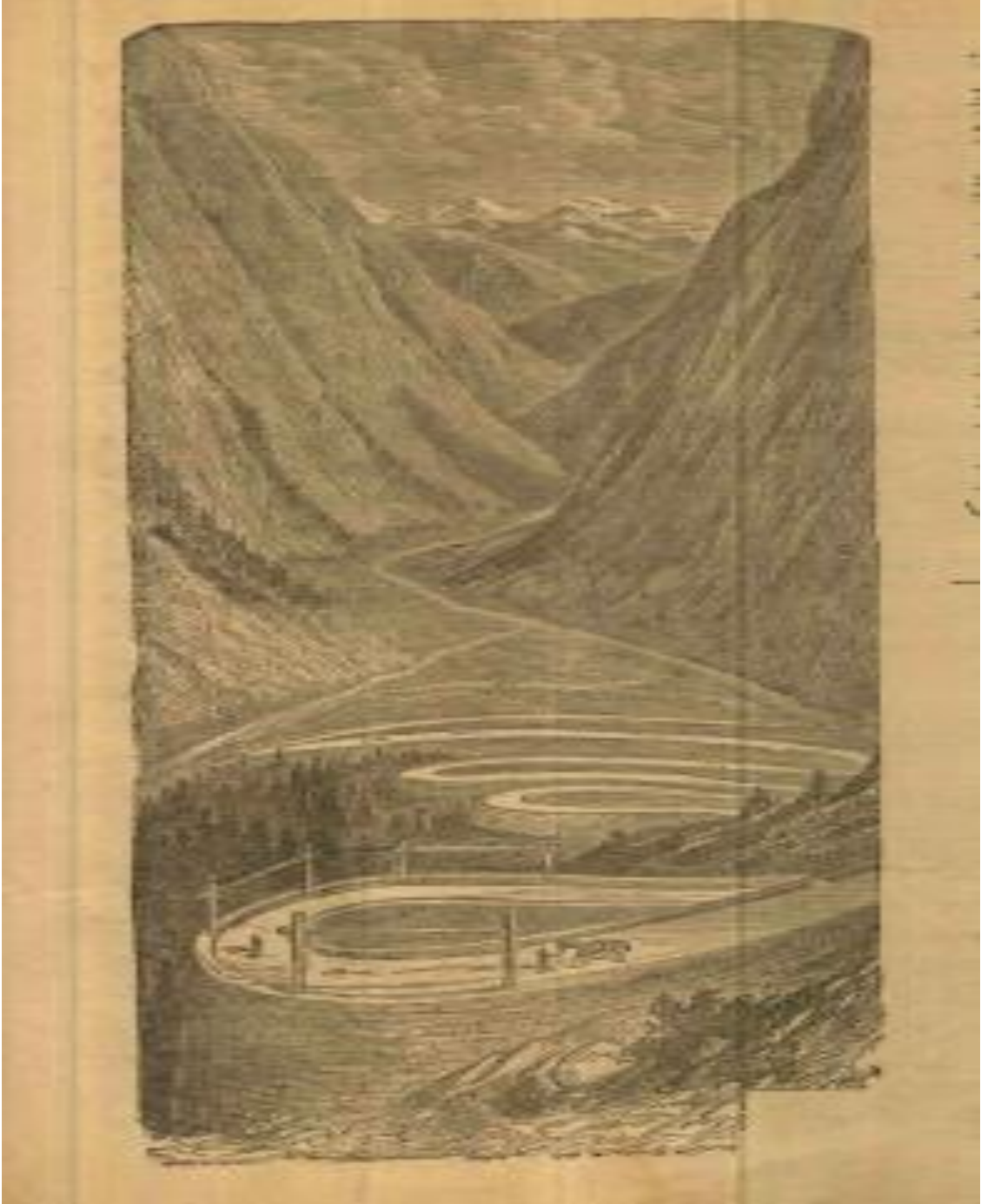
İnsan ne sebeplerle hasta olur ve hasta olmamanın çaresi nedir buraları saresiyle size tarif ve tefsil eyleyecektir. Çok sözle zihninizi karıştırmamak ve yormamak için şimdilik bu kadarla intifa olundu.

-Tercümedir-

#### <<Dağda Bir Yol>>

46. sahifede bulunan resim Nur ve ? dağlarının birinde tahif ve güzel bir yolun şeklini gösterir. Lâkin biz bu yoldan bahis etmeyip İsviçre ve İtalya hududunda vaki’ Alp dağlarında yine bu yol gibi güzel yollar hakkında risalemizi okuyan çocuklara bazı malûmat vermek isteriz.

Alp dağlarında çok masraflarla yapılmış pek çok yollar vardır. Bu yollar bazı yerlerde yüksek köprüler üzerinden ve bazı yerlerde dağın altından geçer. Ve çok yerleri sarp ve dik olup arabaları çeken atlara güçlük vermemek için dolaşık ve yılan kavidirler. Bu yollar kışın çok



Vakit yağın karlar ve dağlardan düşen kar yığınlarıyla örtülerek yolcuların geçmesine mani olurlar. Bir kaç sene akdem ? nam dağın altında yedi mil uzunluğunda yeni bir yol açıldı. Ve bu yolun yapılması on beş sene sürdü. Hergün bu yoldan şimendifer katarları

Fransa'dan İtalya'ya ve İtalya'dan Fransa'ya gidip gelirler. Bir sene evvel Alp Dağları şubelerinden <<San Gotthard>> nam dağın altından dahi dokuz mil uzunluğunda bir yol açıldı ve bu yol yedi buçuk senede tekml oldu. Ameleler dağın iki tarafından dağı delmeye başlayıp yolun orta yerinde birleştiler. Mühendisler öyle dikkatle hesap edip yolu kazdırmışlar idi ki yolun iki tarafında çalışan ameleler orta yerinde karşı karşıya geldiklerinde bir tarafta kazılan yolun öbür tarafında kazılan yoldan ancak bir parmak yüksek olduğu görüldü. Yolda kayaları delmek ve kırılan taşları çıkarmak için kullanılan makineler yolun dışarısında su kuvvetiyle tazyik olunan hava ile işletilir idi. Ve bu tazyik olunan hava hem makineleri işletir ve hem içerideki bozuk havayı temizler idi. Sıcakın çok ve havanın bozuk olmasından dolayı içeride çalışmak güç idi. Bu yolun açılması için lâzım gelen yedi buçuk sene zarfında hayli adamlar ve atlar telef oldu. Barut ile dahi kayalar atıldığı vakit çok adamlar örölerek oldu. Fakat hemcinslerinin saadeti için şu terk-i can kefiti adlarının önüne dalmamasına sebep oldu. Bu yoldan geçen yolcular seyyahlar dağın o güzel görünüşüne hayran olmamak elde değildir tarzında ihtar tecib ederler.

(Mekâtib-i tıbbiye mülkiye sekizinci sınıf talebesinden Mim Bahaddin beyefendi biraderimizindir. )

### <<Geçen Vakit Geri Dönmez!>>

Efendiler! Hanım kızlar!

Acaba hiç hatırlarınıza gelir mi ki giydiğiniz libaslar rubalar yatıp kalktığınız ev ve konaklarla mefruşatı velhasıl insanın kafi levazımatı hep çalışmanın ve bütün gayret denilen hasais cemilenin netaicidir. Tatil günlerini rubalarınızı giyerek seyir ve tenzih için sokağa çıkarsanız en küçüğünüz olanlardan tutunuz da ta baba ve dedeleriniz yaşlarında büyük küçük birçok fakir ve biçareleri elbet görürsünüz böyle kış günleri yağmurda karda çırılçıplak yalın ayak bivaya ve bela himaye sokak ortalarına kalarak kaldırımlar üzerinde virane köşelerinde yattıklarını işitip öğrendiğiniz vakit acırsınız ya! Her ne kadar bunlardan bazısı Allah esirgeye şu suret ve ihtiyaca bir felaketten dolayı düçar olmuş iseler de bunları tenperverlikten haylazlıktan ana baba sözlerine adem-i itaatle istediğini yapmaya inhimayla bir sermaye maişet tedarik edememek için fakir hale düşerek naçar ötekinden biri günden dilinmekle etmek (ekmek) parasını kazananlara kıyas edecek olur isek pek azdırlar. Çocukluğunda tenperverlikle vaktini geçirdiği için düçar fıkri-hâl olmuş bu adamlardan birine veba husus-ı gaflet uykusundan uyanıp ta'yişine yetişir bir sermayeye malik olmadığını görerek ve ba'dema ise tedariki mümkün olamayacağını

anlayarak elleri bu gerinde kaldıkça neden fakir düştüklerini sorunuz? Behası hiçbir vecihle takdir olunamayan zaman tevelliyyatını ne ile geçirmiştir? Sual edeceğiz bakınız size ne cevap verecektir. Alacağınız cevabı işte ben söyleyeyim: bunların ana ve babaları veya sair akrabası çalışmaları için lâzım gelen nasihatı verip çalışmadıklarında tekdir ve ta'dib ettikleri zaman kendilerine eyler ve de yardımını olup herkese bir lakma etmek için yalvartmayacak hakiki bir muayyen olan tahsilden nefret edip kaçarlar ve velilerinin zoruyla icbarıyla mektebe gittikleri zaman derslerine çalışmayıp aziz vakitlerini beyhude şeylere sarf ettikleri için havacelerinden cezaya müstehak olduklarında bu adamcağızı kendilerine düşman kıyasıyla fena halde kızarlar idi. Şimdi bunlar yaptıklarına nadim çalışmadıklarına pişman olduklarından başlarını taşlara vururlar. Fakat iş işten geçmiştir. Dünyada hiç akla fikre gelmeyen şeylere insan nail olur ve onu elde bilip ancak <<geçen vakit geri dönmez!>> vaktin var iken bu gününü işini bitirip dersini oku ezberle yarına bırakma ki yarın ondan büyük bir işin düşer de sonra ikisini de yapamazsın. Vaktini elden kaçırma zira demincek hallerini hikâye ettiğim adamlar vakitlerini boş yere sarf ettikleri için bu hale gelmişler. Saye-i şahanede takdir mekteblerimiz bu kadar muallim ve muallimeleriniz var. Bahusus tahsil için birçok vesaitimiz var bir yandan ikmal olunuyor hasılı çalışmak arzusu olan için hepsi hazır, niçin bu halde say' etmeyelim? Niçin boşuna vaktimizi geçirelim? Çalışalım hep birlikte gayret edelim ki zihinlerimize hayret veren Frenkistanın terki, fevkaladesine yetişip müsabakat edelim. Hiç yeis getirmeyelim. Buna bir vecihle gayri mümkün nazarıyla bakmayalım. Devlet ve milletimizin temin-i sarfı ve istikbali himmet ve gayretimize münhasırdır. Çalışmak her gücü kolaylaştırır tenperverlik ise bilakis pek kolay işleri ikmal olunmayacak tarzda güç gösterir buna misal mi istiyorsunuz? Cihana hayret veren Frenkistanın ilmi hazzı sanatı hep çalışmak hep say ve gayret semeresi değil midir? canım ne uzağa gidiyoruz! Havacelerinizden aferin aldığınızı zaman mı memnun Olursunuz? Yoksa mücazat gördüğünüz zaman mı? Elbet aferin aldığınızı zaman! İşte çalışmak adamı her vakit memnun eder. Tenperverlik ise sahibini her şeyden mahrum eder. Ben de sizin gibi talebe ve henüz tahsil görmekteyim. Şimdiye kadar öğrenebileceğim şeyler ilim nazarında zerre müsebesinde kalmadığı ve iktidar ve akîm ise elime kalem alacak derecede olmadığı halde yine gayretten ibaret bir cesaretle vatanın zî-kıymet cevherleri olan mini mini efendi ve hanımları kudretim ayırdığı kudretim erdiği merteye müstefid kalmaya arzu ederek şu risale mefideyi vasıta ithazıyla makaleyi yazdım. Gelecek nüshalar için dahi fenni edebi makaleler yazacağım.

## <<İmla Bahsi>>

-Mabad-

(Harf-i Madelerin Beyanı)

Geçen nüshalarımızda beyan olunan (Med ile üstün) ve (Med ile esre) ve (Med ile ötre) okunan harflerin üstün okunan için üstün harekeden başka uzun okunacağına işaret olmak için okuna bir de (Elif) ve esre okunanın esreden başka bir de (Ye) ve ötre okunan için ötrede başka olarak bir de (Ve) yazmayı âdet edip bunlar uzun yani çekilerek okumaya başlıca alamet olunduklarından bu (elif- ye- ve) harflerine harf-i med demişlerdir. Bunlardan mesela (elif) daima üstün hareke ile çekilerek okunmaya ve (Ya) harfi esre hareke ve (Vav) daima ötre hareke ile okutmaya işaret olup bunları aslâd geçilmediğinden (elif) daima üstün harekeyi ve (Ya) daima esre ve (Vav) ise daima ötre harekeyi bildireceğinden bunların okunacağı harfin üzerine bir de hareke koymak fazla olduğundan başka pek büyük mazereti mevcut olmuş ve büyük birfâide vefâideyi bütün bütün gizlemiştir. Şöyle ki harflerin okunmasına alamet olan hareke bir karain-i azim-elşanda ve bir de bazı kitap vesair risalelerde yazılıp birtakım kitaplarda gayretlerde hususiyle el yazılarında asıl yazılmayıp ve harf-i madeler ise daima yazılıp hiç yazılmadığı yok ise de herkesin gözü harekeye ilişip bu harf-i madelerin hareke yerinde kalan dahi kullanıldığından haberi olmadığı ve kimse dahi bundan haber vermediği cihetle bir yazıda hareke göremedilerinden okuyamamaları mucib mazeret olduğu bütün gün görülmektedir. Bunun için harf-i madeleri layıkıyla bilmek lâzımdır.

## <<Harf-i İmalenin Beyanı>>

Harf-i imale denilen harfler yukarıda beyan olunan (Vav- Ye- Elif) harf-i madeleriyle yalnız lakırdı ahirini üstün okumak için alamet olmak üzere bir de (He) yazılır ki bu (He) böyle harf-i imaleden olduğu vakit sair bitişmeyen harfler gibi alt tarafına bitişmez ve hem de asıl onlar gibi okunmaz da işte bu kaideden haberi olmayanlar ekseriya evvel (He) yi okurlar ve ondan evvel bir de üstün korlar ki bunların hiç lüzumu yoktur. İmdi harf-i imale (Yahu) lakırdısındaki (Ye- elif- he -vav) harflerinden yani dört harften ibarettir.

(Mabadı Var)

Dört numaralı nüshamızdaki bilmececelerden ikinci bilmeceyi bilen Şemseddin Efendinin beşinci nüshamızda hangi mektepte olduğu hâl varakasında gösterildiği cihetle mektebin ismi yazılmamış idi. Buğra efendi mumi- ileyhin Soğukçeşme rüştiye-i askeriyesi üçüncü sınıf şakirdanından idi ki haber verilmiş ve mezkûr bilmecenin ikisini birden Sarachane

mekâtib ibtidaiyesi üçüncü sene şakirdanından Sabit efendi ?? varakası dahi geldiği halde unutulup ismi yazılmamış olmakla tashih keyfiyete ve gücenmemeleri istirhamına ibtidar olunur.

Mehmed Ziya

**Sayı 7**

7 numara / Fi 1 Cemadiülevvel Sene 1299 / Pazar

**<<Mektub-ı Mahsus>>**

(Selanik'ten)

-Aynen-

Efendimiz

Risalenizi tebrik ederiz. Devamı inşallah sa'ir çocuk risaleleri gibi süresiz olmaz. Lütfen zirdeki birkaç sözlü arzumuzu Kadı karyesinde Haliliye Mahmudiye mektebi şakirdan mümtazına ima buyurmanız mercudur efendim.

Sevgili arkadaşlarımıza:

Havacelerinizden mükâfat aldığınızı isimlerinizi okuduğumuz <<Çocuklara Kıraat>> nam risalede gördük. Memnun olduk. Biz de bu sene imtihandan sonra yani eylülünden kanun-ı sani nihayetine kadar temizlikten <<nezafet>> dersten <<tahsin>> edeb ve terbiyeden <<imtiyaz>> mükâfatlarına nail olanların yekünü yüz bin dereceye varanlarımız havacemize vererek tebdil yerine yaldızlı kağıda yazılmış yüz bin derece itibarında bir adet <<mükâfat-ı şerefiyye>> aldık.

İsmimizin işbu risaleye yazdırılması için havacemiz Şemsi efendiye söyledik. Kabul etti. Arkadaşlarımız da bu dereceye varamayanlar da amane mütehâlikâne kıskanmak alametleri görüldü! Bilseniz! Hayrette kalırsınız. İçimizde bize yaklaşmak fikriyle çok çalışan efendi beyler varsa da bir iki de gayetle tembel çocuklar bulunmaktadır. Eğer böyle giderlerse havacemiz risaleniz ile adlarını bir defa herkese ilan edeceğine mutneb olmazlarsa mektepten tard edecekmiş Allah bu iki çocuğu cehaletten azade ve çalışanların refikasını ziyade eylesin. Amin.

Sınıf-1 mezburden Yusuf Havacezade İsmail Hakkı

Selanik'te Şemsi efendi mektebi üçüncü sınıf şakirdanından Ali Ağazade Mehmed Nizami

Sınıf-1 mezburden Aziz Fendizade Osman Nuri

Sınıf-1 mezburden Küçük Menlazade Abdürrahim Ziya

İsnaf-1 mezburden Mustafa Efendizade Süleyman Sadıki

Sınıf-1 mezburden Şekip Efendizade Hikmet

Sınıf-1 mezburden Mehmed Latif Efendizade Hasan Avni

Sınıf-1 mezburden Kara karyeli Halil Ağazade Hasin

**<<Çocuk Pederlerinin Nazar-ı Dikkatini Celb Edecek Surette Şu Varakayı Aldık>>**

Geçen gün Üsküdar'da bir cemiyete davet olunmuş idim. Bu davete imtisalen cemiyete gittim. Cemiyet halkı iki kısma ayrılmış ve bir kısmı çocuklardan ve diğer kısmı ise orta yaşta bulunanlarla ihtiyarlardan mürekkebe bulunmuş idi. Cemiyet halkını eğlendiren iki eğlence mevcud idi. Birisi çalgıcılar olup diğer birisi meddah taklidini yapan ve fakat meddah değil bir adam idi. Beni en evvel çocukların bulunduğu odaya götürdüler. Baktım ki meddah efendi söylenmesi ayıp olan sözlerden açmaya başladı. Zaten menfurum olan münasebetsiz sözleri işitince canım sıkılmaya başladığından ne yapacağımı tefekkür etmeksizin kendimi odadan sofaya attım. Arası birkaç dakika geçmeksizin büyüklerin odasında bulunan bir boş yere zabıt ettim. Burada davetlilerden musiki bilir iki zatın söyledikleri ilahiler çalgıcıların çaldıkları çalgılar öbür odada hasıl olan can sıkıntısını hiddeti mahvedebilirse de çocukların halini düşündükçe tazelenmeye yüz tutardı. Bu aralık büyük fakat çocuk akıllı zevzek zatın biri meddah efendinin gelmesini emir etti. (Bu meddah efendi meşhur meddah Şükrü efendi değildir. Şükrü Efendi söylediğini bilir bir zattır.) Bu emir üzerine canım ne kadar sıkıldı bilir misiniz? Derken nazeninim geldi. Lâkin yalnız gelmeyip arkasında bir alay çocuk ile geldi. Hülâsa bir kıssanın nakline başladı. Bir çarık sonra tekmil etti. Benim de canım çıktı etti ki taklitler söyledi ki sözler edebe terbiyeye ahlaka bütün bütün mügayir olduğu cihetle ta'yane-i müdgamdan ahaliye hitaben (kendiniz bu herifin münasebetsiz sözlerine gülüyorsunuz eğleniyorsunuz! Acaba çocuklarınızın ayıp sözler öğreneceklerini arsız olacaklarını düşünüyor musunuz? Teessüf olunur ki ciğerpareleri olan evladınıza mazereti olacak bir herifi kendi odalarına göndermişsiniz! ) dedim. Bunun üzerine yanımda oturan Ahmed efendi namında bir zat <<hiç böyle söylenir mi? Cemiyet sahibi gücenmez mi? Aman susunuz! >> yolunda bana bir işaretle bulunmuş ve cevap verilmeye davranılmış ise de diğer taraftan başka bir bahis açılarak sükût edilmiştir. İşte şu maruzatımdan maksat risalenizi okuyan mini mini efendilerin hanımların pederlerine halisane ihtar keyfiyet etmekten ibarettir. O ihtarım da ayıp ve mazar sözlerin su-ı tesiri mecrub olduğundan çocuklarının bu gibi şeylerden uzak tutulmasını beyan etmektir.

Binbaşı

Cim- Ka

### <<Kıraat>>

İşbu mütalatınız pek doğrudur. Biz de sizinle hem efkar olduğumuzdan çocuk pederlerinin nazar-ı dikkatini celb eder. Ve bu gibi hususatta dikkati vacibeden addetmelerini beyan eyleriz.

### <<İtizar>>

Mim Aziz Bey efendinin eserleri gelecek nüshamızdan itibaren derc olunacağı gibi Tarsuslu Halil Kemal Efendinin <<vatan>> serlevhalı makaleleri dahi mezkûr nüshaya derc olunacaktır. Şimdiye kadar derc edemeyeceğimize sebep risalemizin masa'desizliğe olup ibtidar itizara kendimizi borçlu buluruz.

Mim Bahaddin Beyefendi tarafından irsal buyurulup geçen nüshamıza derc olunan <<geçen vakit geri dönmez>> ünvanlı benddeki <<Mekâtib-i tıbbiye mülkiye>> yerine <<Mekâtib-i tıbbiye askeriye>> olacağı cihetle tashih-i keyfiyete mücaseret olunur.

### <<Muallimelik>>

Bugünkü günde mekteplerde bulunan kızlar idi sekiz bin raddelerinde olup darülmuallimatta bulunan seksen beş talebat dahi dahil hesap edildiği halde sekiz bin seksen beş ve evlerde konaklarda öte beride muallim-i mahsustan ayrıca tahsil görenler ve bu tahmin-i acizanemizden hariç tutulan kızlar da dahil hesap edilerek nihayet derecede takriben dokuz on bin raddelerinde bulunmaktadır ki İstanbul gibi belde-i mezmuaya göre kızlarca tahsilin pek geride olduğu anlaşıyor.

Her ne ise maziye nazara şimdilik buna teşekkür etmeliyiz. Lâkin bunlardan cümlesinin mükemmel tahsil görmesi mümkün olmuyor. Çünkü bir kız ibtidai mektebinde biraz okumaya başladı mı? Derhâl mektepten alınmaktadır ki noksan tahsil görmelerine ve matlub olan neticenin hasıl olmamasına sebebiyet verilmekte olduğu görülüyor. Ne lüzum-ı melekemizde kızların ikmal-i tahsil edebileceği bir mektepte yani darülmuallimatta seksen beş kadar talebat bulunur ve günden güne talebat azalıyor. Buna ne diyelim? Ve nereden bir sebep arayalım? Biz deriz ki buna ancak sebep validandır. Evet validandır. Zira bir kız (?) dedi mi? Yahud (um) cez'inden euzüyü okudu mu? Artık sormayın hafız-ı Kur'an oldu gitti.

Artık kızımız çok şükür okumaya başladı Allah nazardan saklasın pe! pe! pe! mektepten aldirmalı! .... lik zamanı geldi diye esassız kararlarda bulunarak ve biçare kızların ikmal-i tahsil etmelerine müsaade olunmayarak derhâl mektepten aldırılır. Eğer aldırılmayıp da

ikmal-i tahsil etmelerine müsaade olunmuş olsaydı darülmuallimatta bu kadar talebatın bulunması lâzım gelirdi. Yani çok olması icab ederdi.

Doğrusu bu hallere acınır. Çünkü hazine-i celpile binlerce görüşler sarf etmekte ve maarif-i umumiye nezaret celilesi ancak mektebin ıslahı terkisi için gece gündüz çalışmakta ve tedabir-i lüzumiyeyi icra etmektedir. Bu kadar fedakârlık hep bizim için değil midir? devletin ettiği bu lütuf ve inayete hususiyle fedakârlığa mukabelede bulunmalıdır. Devlet bir kız mektebine muallime tayin edeceği takdirde se'bete tesadüf ediyor. Çünkü ahalimizin çoğu muallimlik muallimelik adi bir şeydir zannında bulunuyor. Lâkin bu zan pek yanlış bir zandır. Alemde muallimlik muallimelik gibi şerefli bir vazife olmaz. Yetmiş seksen kadar talib-i ilme ders takriri ne bahtiyarlıktır! Bir memlekette usûl terbiyeye talime isna ne kadar muallimler ve muallimeler bulunursa o memleket maarif yoluna girmiş demektir. Bizde muallimler varsa da muallimeler az! Bunları çoğaltmak lâzım! O da ancak validanın himmet ve gayreti sayesinde darülmuallimattan yetişecek hanım kızların vücuduna mutekiftir. Şu kadar ki bir iki seneye kadar muktedir muallimlerimizin yetişmesi ümitten uzak değildir. Çünkü ahalimizin maarife gayret edecekleri takdir üzerine günden güne artacaktır.



#### <<Kahve>>

Şu resim kahve fidanının resmi olup evla Habeş diyarında bir Arap çobanı ve ustasıyla keşif olunmuştur. Şöyle ki zikrettiğimiz çoban pek az bir vakitte koyunlarının

semizlendiğini görür. Ve merak ederek tahkikata girişir nihayet kahve fidanlarını yiyerek semizlendiklerini anlar. San Ramon taraflarına nakil olunmaya başlar. Araplar o zamana kadar kahvenin faydası yalnız hayvanlaradır zannında bulunurlar idi. Fakat Arap şeyhlerinden biri tutar bazı tembel ve sümsük müridlerine yedirir. Bakar ki müridlerine yaramış ve tembelliklerini gidermiş. Derken bu keyfiyet her tarafa yayılmaya başladığından yine Yemen ahalisinden ve kahve meraklılarından bir hacı baba kahveyi ateşte kavurup dövüldükten ve şimdiki gibi su ile pişirildikten sonra içilmesi yolunu buluyorlar. Bundan sonra ol suretle içilmeye başlanır. İstanbul'a da girer ve Avrupa'da da duyulur. Hatta Fransa'da devlet-i aliyye elçisi Süleyman ağa 1699 tarihinde Frenklere kahve pişirilmesini öğretir. Frenklerin hali malum ya! Derhâl Yemen'den kahve fidanlarını getirtmeye kalkarak memleketlerinde yetiştirmeyi denemeye başlarlar. Cave, Brezilya vesair taraflarda dikilmeye başlanır. Mezkûr yerlerde çıkan kahve gayet güzel ve latif ise de Yemen'de çıkan kahvenin rayiha ve letafetine hiç benzemez.

Şimdi hafız-ı sıhhat ilminin tavsiyesini arz edelim: kahve zihnimizi açar uyuşukluğu giderir. Fakat çok içmemelidir. Çünkü şeker vesair hastalıklara sebebiyet verir. Telveyi yani fincanın dibine süzülen tortuyu yememelidir. Çünkü ma'dada kalarak mazaratı görülür. Kahve ağız yakmayacak derecede sıcak olarak içilecek olursa uyandırıcı olup soğuk içildikte ? hikemini icra eder.

Hakimler havayı havası fena olan ve bataklık arazisi bulunan memleketler ahalisine bilhassa tavsiye ediyorlar. Çünkü vücuda olan faydasıyla beraber havanın vesair mazar şeylerin tesiratına karşı durur. Kahve yemekten sonra içilirse pek naf'idir. Çünkü yenilen yemeğin erimesine kolaylık verir. Kahveyi eski zamandan kalma tiryakilerin kullandıkları gibi kapkara kalmamalıdır. Açık ve kestane renginde karmalıdır ki vücuda olacak faydası tamamiyle müşahade olunsun.



### <<Çay>>

Çay şu resimde görülen fidanın mahsulünden ibaret olup haşlandıktan sonra içilmesi pek latiftir. Çay birkaç türdür. Acem çayı başka Moskof çayı başka Çin çayı başka vesair çaylar başka. Bunlar kara ak kavruk esmer namlarındaki çaylardır.

Çay kahvenin malik olduğu ? bir kısmına maliktir. Zihne kahve kadar tesiri yoktur. Kahve zihni ne kadar çok açar ise çay o kadar az açar. Çay teshil-i hazım için yemek yedikten sonra kahve gibi derhâl içilmeyip bir iki saat sonra içilmelidir. Bununla beraber sudan muğdi olduğu inkar olunmaz. Zira şefkatli analarımızın kucağında iki üç yaşına kadar süt ile beslendiğimiz bunu teyid ve isbat etmektedir. Bu halde süt ile çay beraber olursa gayet besleyici meşrubat saresine geçeceği dürugardır.

### -Hülasa-

Gerek kahve ve gerek çay efrad derecede içilirse vücuda mazereti dokunur. Bunun için yukarıda tarif ettiğimiz yolda hareket ederek vücudunu muhafaza etmek her çocuğa lâzımdır. Çünkü sağlam bir vücut çürür ise sonra ? güç olur.



### <<Van>>

Van evvelce Erzurum vilayeti dahilinde olup mutasarrıf ile idare olunmakta idi. Şimdi vilayete tahvil olunarak el-yevm bir vali ile idare olunur.

(27) derece düvel şarki (41) derece arz şimalde vaki olup balad-ı meşhurdan sayılır. Bu şehrin şimal tarafında –(resimde görüldüğü üzere)- gayet yüksek ve cesim dağ üzerinde bir kale vardır ki metin ve kavi olduğundan ne söylemiş olsak azdır. Ve ismi dahi Van kalesidir. Van yine o isim ile tanınır ve Van gölünün cenub-u şarkisinde ka'indir. Bahçeleri şehirden bir iki saat kadar dışarıda olup yemiş verir ağaçları vardır. Tarlalarda buğday, arpa, çavdar, nohut, darı ekip biçerler. Evlerde şal, aba tiftikli kumaş dokurlar. Ahalisi Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Prostestan kısımlarıdır. Türkler, Rumlar azdır, Kürtler, Ermeniler, Protestanlar çoktur. Bunların hepsi çalışkandır. Tembelliği hiç sevmezler.

### <<İmla Bahsi>>

-Mabad-

(Huruf-u İmlanın Okumaya Olan Tesiri)

Huruf-u imla Türkçe lakırdılarda ibarelerde adeta hareke yerinde kullanıldığı için ibtida bu harflerin hükmü üzere okumayı öğrenen kısma harekesiz yazıyı harekeliden daha kolay okur. Çünkü harekesiz denilen yazının harekesi harf cinsinden olarak harf sırasında yazıldığı ve bunun bazı kısmı farkında olduğu için harekesiz yazı deniliyor. Halbuki böyle

değildir ancak bazı lakırdılar ve lakırdı aralarında harfler vardır ki harekeleri yok ise de bizim Türkçemizin hemen yüzde seksen lakırdısının harekeleri bu harflerden olarak bunlar okundukta lakırdının alt üst sırası iktizası sırasınca aralarında bulunan lakırdılar da anlaşılacağı gibi harekeye dahi muhtaç olmayacağı cihetle onlar da okunabilip göz alışır ve lakırdılar tekrar tekrar görülerek resim ve şekilleri bellendirilirse artık okumaya da serbestlik hasıl olur. İşte harekesiz yazı okumaya alışanların cümlesi bu yolda alışmışlar ise de bu kaideyi bilmeyerek okumaya alışanlar pek çok vakit uğraşmak ve çalışmaktan kurtulamamışlardır.

### **(Huruf-u İmlanın İmlaca Olan Tesiri)**

Bu harfler lakırdı aralarında ve hareke yerinde mutlaka yazılıp eğer yazılmaz ise evvel yazılan lakırdı layıkıyla okunamayacağından doğru yazılmamış ve imlası yanlıştır denilir. İşte bunun için huruf-u imlanın imlaca bu derece tesiri olacağından evvel bunun doğruca yazılması için huruf-u imlanın nerelere lâzım olduğunu ve okunuşta nasıl ve ne yazılmak lâzım geldiğini iyice bilmek lâzımdır. Şöyle ki evvelce beyan olunduğu üzere okunuş iki türlü olup biri kısa okunuştur ki bunun imlaca hiç tesiri olmayıp yalnız ağızda evvelce söylenilen lakırdının harflerini birbirine bitişip veyahut bitişmeyeceklerini düşünerek güzelce ve sırasıyla yazmaktır. Biri de uzun okunuştur ki usûl-ü imlaca dikkat olunacak bu okunuştur. Çünkü bu okunuşun öyle yalnız ağızdan çıkan harflerin birbirine bitişip bitişmeyeceklerini düşünerek yazmak kifayet etmeyip bir de uzun yani med ile okunuşun bu {ى - ا - ه - و} dört harfin hangisi ile olduğunu ve evvel harfin kendisinden evvel gelerek çıkılan harf ile bitişik veya ayrı yazılacağına düşünüp ona göre güzelce yazmak lâzım gelir. İşte bunun için okuyup da yazdıran kısma ibtida müptedileri bu usûle güzelce alıştırmak için okurken bu uzun ve kısa okunuşlarda lakırdıları biraz tekrar edinceye kadar ziyadesiyle dikkat ederek okudukta pek az bir vakitte pek çok netice husûle geldiği sayısız tecrübelerden anlaşılmıştır.

(Mabadı var)

Mehmed Cevdet

<<Vantri lok>><sup>7</sup>

-Mütercimi-

<Şems'ül-maarif> mektebinin ders nazırı Nadir efendi

(Mabad)

---

<sup>7</sup> İbtidası 4 numaralı nüshamızda münderiçtir.

Ma'hud adam şöyle diyor idi:

-Merdiveni çık artık seni taşımak istemiyorum.

Çocuk arz-ı tasrih eder bir ses ile:

-Oh! Babacığım! Beni taşı bilirsin ki şu iki kesilmiş ayaklarımla merdiveni çıkamam.

Gaddar Harif:

-Ben masal dinlemem! Kalk da çık! Yoksa şımarıyorsun! Der.

Zavallı çocuk ah ve figan eder, adam ise rahim ve şefkat, bıçarenin yanağına tokatı yapıştırır! Seyircilerin bu gaddarlıktan hasıl ettikleri nefret nihayete erer. İçlerinden biri merkum adama şöyle söyler.

-Bu çocuk sizin midir?

Bu ahlaksız adam:

-“Bu senin üzerine elzem değildir işine git” cevabını verir.

-Bu benim vazifemdir. Hem de polis çağırmaya gidiyorum.

Bunun üzerine çocuk hüngür hüngür bir ağlama ile:

-“Oh! Hayır hayır efendim. Sonra valideciğimi öldürdüğü gibi beni de öldürür” demesiyle gaddar adam bütün bütün hiddetlenerek elini cebine sokar.

Çocuk yürek tırmalayıcı bir ses ile:

-Dikkat edin! ? olun! Bir bıçağı var şimdi size saplar! Der.

Gaddar adam:

-Pek doğru! Diyerek bir nev'i hançer çıkarıp gayet müthiş bir süratte elinde oynamaya başlar.

İki cesur adamdan başka herkes kaçır ki bu iki adamdan birisi çapkını hançerinin kabzasından yakalar. Lâkin haif ki: kabzadan tutan adamın hareketi, bu alçak herifi hançerin demir yeni kemalen çocuğun karnına saplamaktan mani' edecek kadar seri olamadı:

-Çocuk:

-Katil! Ah! Öldüm! diyerek tarifi nakabul bir elem ve ızdırap ile sahha eyler.

Bu esnada merdiven başı korkunç bir galebelik ile dolar ki: hemen adamı parça parça edecekleri zamanda herif derhâl bir eliyle çocuğu ? tutup kaldırdıktan sonra diğer eliyle de şapkasını çıkarır ve cemiyete karşı çocuğu görerek:

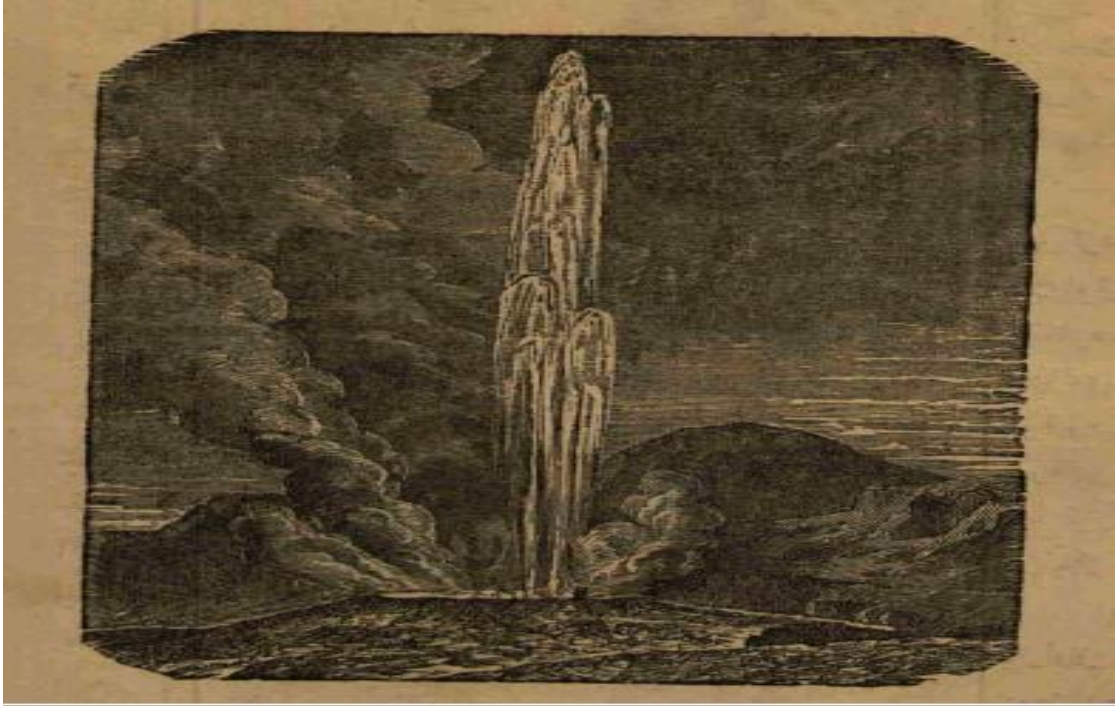
-Çocuk odundan mamuldür ve ben de sadayı karnımdan çıkarmak sanatında mahir bir (vantrilok)um. New York'ta birinci defadır ki bu manzarayı ibraz ettim. Kerem edin cebinize biraz cesaretle davranın! Der.

(Bitti)

Diğer hikâyeler gelecek nüshalarımıza birer birer yazılacaktır.

### <<İzlanda Adası>>

Layıkıyla coğrafya okuyan çocuklar işbu adayı derhâl hatırlarına getirirler ise de tarafımızdan biraz malûmat verilmesinifâideden hali görmeyiz.



Bu ada Avrupa kıt'asının şimal tarafında olup Danimarka devletine tabidir. Havası fena ve soğuk olduğu gibifâideli ağaçlar dahi yoktur. Burada pek çok ve gayet iyi patates olur. Makarr hükümeti (Reykjavik) şehridir. Nüfusu altmış yetmiş bin kadardır. Avrupa kıtasında bulunan yanardağlardan (Hekla) yanardağı bu adadadır. İşbu yanardağın resmi şu şekilde gösterilmiştir. Duman ile fiskiye gibi yukarıya doğru çıkan mada erimiş ve kızgın maden maddeleriyle sıcak sudur. Bu bazı kere maden bazı kere su çıkarsa da ekseriya su maden birbiriyle karışarak çıkmaktadır. Hele duman hiç eksik değildir. Beyan olunduğu ve şu resimde görüldüğü üzere fişkırان mevad beş on kulaç kadar havaya çıkıp yere indikte bütün bütün civarını viraneliğe döndürüp kupkuru etmiştir. Resimde insan gibi iki karaltı gösterilmiş ise de insan olmayıp taşır.

İzlanda'da (Ringa) balığının en iyilerinden olduğu gibi kara ve deniz hayvanatından dahi bulunur. Hatta bizim memleketlerde bulunduğu işitilmiş olan beyaz <<ayı>>nın adada bulunduğu rivayet olunur.

Muahharen darülmualimat talebatından risalemize abone olan hanımların esamesi İbrahim Efendi kerimesi Asiye Hanım. Hasan Efendi cariyesi İkbâl Hanım. Mehmet Efendi kerimesi Naciye Hanım. Osman Efendi kerimesi İhsan Hanım. Süleyman Efendi kerimesi Sariye Hanım. Abdullah Paşa kerimesi Vasfiye Hanım.

#### <<Mustafa Ziya Efendiye Cevap>>

Arkadaşlarınıza sorduğunuz bahisler bundan üç sene evvel çocuklara mahsus olarak çıkan küçük Tercüman-ı Hakikat'te münderic olduğu cihetle risalemize derc etmekte ma'zuruz. Varakanızda risalemize yazılmak üzere sarf ve nahiv ile hikayata dair varakalar göndereceğinizi vaad ediyorsunuz. Bu gayretinize memnun olduk. Bu iktidara malik olduğunuzdan sizi tebriğe müsaraatla beraber bir mektep şakirdi efendinin dikkat edeceği nakta dersiyle meşgul olma olup mezkûr varakalardan sarf-ı nazirle tahsilinizde devamı tavsiye ederiz.

#### <<Bilmece>>

Bilmecemiz orada yazılıdır. Hem de gerek bilmecemiz ve gerek başka şeylerden ne istemiş olsak derhâl görürüz. Ehline lâzımdır. Ne arar isek ondadır. Yer gök insan hayvan ağaç hepsi. Fakat bildiğiniz şey değildir. Bunu bilmek bir marifettir.

İşbu bilmece Kadıköyünde Mekteb-i Haliliye Mahmudiye şakirdanı efendilerle talebatı hanımlar taraflarından tertib olunarak en evvel kim bilir ise ona yaldızlı bir nüsha kitap vereceklerdir. Kitap matbaamıza gönderilmiştir. Varaka-ı hilyeler cemazi'ül-evvelin beşinci cuma günü akşamına kadar kabul olunup ondan sonra gönderilecekler kabul olunamayacaktır. Varakaları siz yazmalısınız. Başkalarına yazdırmamalısınız. Kaba Türkçe olsun. Ağızdan nasıl çıkarsa öylece yazınız. Bizce usûl-ü inşa ve kitabet o demektir. Biz öyle yazanı severiz. Hatta ismini bile risaleye yazarız. İcabı halinde hediye bile veririz. Ha! Efendilerimiz bazı varakalar matbaaya gönderilmeyip ?? buraya bırakılıyor. Sonra elimize geçmediğinden ve isimleri risaleye yazılamadığından tekdir olunuyoruz. Birdaha bu tekdire müstehak olmaklığımız için varakaların doğruca matbaaya gönderilmesini suret-i mahsusada rica ve istirham ederiz.

### <<Darb-ı Emsal>>

Az ye de bir hadametkar tut. Allah herkesin kalbine göre verir. İnsaf dinin yarısıdır. Altın gibi olan adını bakır etme. Uzaktan davulun sesi hoş gelir. Elin ile koymadığın şeye dokunma. Edepsizden arzını satın al. İnsan taştan pek gülden naziktir. İnsan ? halli değildir. Akşamından hayrından sabahın şerri yeğdir. Ettiğin hayır ürküttüğün kurbağaya değmez. El yarası onulur, dil yarası onulmaz.

Mehmed Ziya

### Sayı 8

8 numara / Fi 15 Cemadiülevvel Sene 1299 / Pazartesi

### <<Müştereken İki Hanım Kız Tarafından Aldığımız Varakadır>>

-aynen-

Efendimiz!

Altı numaralı nüshanızda tebrikname gibi varakaları bundan böyle kabul ve derc edemeyeceğinizi ihtar etmişsiniz. Bu ihtarınızdan mahzun olduk. Çünkü çıkan nüshalarda gerek erkek ve gerek kız kardeşlerimizin isimlerini gördükçe biz de bir tebrikname yazmayı arzu etmekte idik. İşbu ihtarınız üzerine yazmaktan vazgeçtik. Onun için bu varakamızı tebrikname olarak yazmayıp bizi merakta bırakan iki şeyi anlamak için yazdık. Sakın şu sözümüzden risaleniz tebrike şayan değildir demek anlaşılmayıp aradığınızı yerine getirdiğimiz anlaşılsın. Vallahülâzim sizin vatan ve millet kuzularına yani bize ettiğiniz hadamet teşekkürünü öyle tebriknamelerle falanlarla ifa edemeyiz. Biz memnunuz. Allah da memnun olsun. İşte bizim tebriğimiz şu iki buçuk kelimedenden ibarettir ki hem tebrik ve hem de dua vazifesini eda edebilir. Gelelim bizi merakta bırakan iki şeye:

-Birincisi-

Nakışa örgüye biçkiye dair malûmat vereceğinizi vaad edeceğiniz halde ikinci ikinci nüshanızdaki <<iğnenin gördüğü iş>> serlevhalı makaleden başka bir makalenin şimdiye kadar yazılmamasıdır ki muallimemizden başka risalenizden istifade edeceğimiz malûmattan mahrum kalmaklığımızdır. Bu halde istifademiz için niyaz eyleyecek bir şey yazmamaktan maksat nedir?

-İkincisi-

Geçen yedi numaralı nüshanızın son sahifesinin ikinci sütununun onuncu satırında (kaba Türkçe olsun) sözüdür ki kaba Türkçe yazıldığı halde lisanımıza sekil gelip gelmeyeceğidir. Ve bu sözde dahi maksat neden ibarettir? İşte efendimiz bizi meraktan

kurtaracak şu iki sualimiz olmakla re's-i aliyyenizin beyan buyurulmasını isteriz. Ve işbu varakamızı tashih ederek risale-i mefidenizin bir köşesine sıkıştırılmasını rica ederiz. Ol-  
babda

Huriye hanım

Melek hanım

### <<Kıraat>>

Hasen-i tevcihinize mukabil teşkirat acizanemizi arz ederiz. Varakanızda tashih olunacak bir yer bulamadığımız cihetle aynen derc ettik. Sorduğunuz mevada burada zir cevap verdik.

#### -Birinciye Cevap-

İşte başladığımız vakit Avrupa'dan getirdiğimiz nakış örgü biçki kitaplarını tercüme ederek lüzumlu bahislerinin resimleriyle beraber risalemize derc edileceği vaad edilmiş idi. Hatta mezkûr kitaplardan tercüme edilen (iğnenin gördüğü iş) serlevhalı bendi resmiyle beraber ikinci nüshaya derc edip ondan sonra dahi ol vecihle devamda kusur etmeyecek idik. Ne çare insan ve hayvan resimlerinin kullanılması hakkında babamız havacemiz yerinde birkaç zat tarafından alınan varakalarla bizzat büyük bir yerden şifahen tebliğ buyurulan ihtarlar bizi şu niyetimizden devam ettiremedi. Ve o yolda canlı bir şeyi gösterir resim koymayacağımızın küçük küçük varakalarla ilanına mecbur etti. Frenkler zikrolunan kitapları yaptıkları zaman her bir derse bahse birer misal olmak üzere bir de resim koymuşlar. Bu resimler cansız bir şeyin şeklini göstermiş oldu. sizi mahzun etmeyip memnun etmeye çalışırdık. Hatta yine sizin gibi hanım kızlar siz efkarda bulundukları cihetle birkaç kere varaka göndermişlerdir. Biz de husûl-ü maksatları zamanında satan Mahmud Han Gazi hazretleri zamanında gölgesi olmayan bir resmin neşrinde be'is yoktur diye verilen fetvadan ve bizim resimlerimizin de bu kabilden bulunduğundan bahisle zevat-ı mezkûreye müracaat etmiş isek de sözümüz ve gösterdiğimiz deliller te'sirli olamamıştır. Yoksa <<yazmamaktan maksat>> tabiri vatan millet devlet için canını fedaya hazır bizim gibi gençlere yakışmayıp bu yolda bir şeye mani' olanlara yakışır.

#### -İkinciye Cevap-

<<Kaba Türkçe olsun>> demekteki maksatımızı anlayamamışsınız. Biz Türkçenin kaba kelimelerini patırdaklı çatırdaklı (Sair lisanlarda olduğu gibi) müsta'mel olmayan lakırdılarını kullansanız demedik. Herkesin anlayabileceği bir surette olan kelimelerden olsun dedik. Mehmed ağa Ahmed ağa Hasan ağa okunurken anlasınlar demeye murad

ettik. Fakat biz bunda hata ettik. Zira <<kaba Türkçe olsun>> tabiri yerine <<açık ve sade olsun>> demeliydik. Yani şanlı azametli ecdadımız olan ve dünyayı heyvet ve şecaatlerinden titreten ve ulum-u maarifin tergisine cidden gayret eden eski Türklerin usûlü üzere olsun demeye murad ettik. Daha açık söyleyelim: beni inşa bilir diye babanızın dedenizin anlayamayacak ve lisanımızda kullanılmayacak idi ki meşhur olan Arabi Farsî kelimeleriyle yazmayınız demek istedik. Biz de Arabi ve Farsî kelimelerden Türkçeleşmiş pek çok kelimeler vardır ki onları kullanmalıdır. Fakat manasını bilmek şartıyla kullanmalıdır. Karşınızdaki adamında anlayabileceğini düşünerek kullanmalıdır. Sözü kelimeleri kısa kesmelidir. Şimdi siz diyeceksiniz ki: bizim Türkçemiz Arabi Farsî gibi değildir. Bir mektupta veya yazıda yukarıda yazılan bir kelimeyi aşağıda yazmak lâzım geldiği halde bir kelimeyi iki üç kere yazmak kaideye mugayir değil midir? Hayır hiç mugayir değildir. Mugayirdir diyenler var ise kendileri hakikat-i hale mugayir bir harekette bulunmuş olurlar. Sen maksadını anlat da birkaç kelime bir yere gelsin tekrar edilsin. Hiç zararı yoktur. Vatan güç bir yol ile lisan ile hadamet bekliyor. Ancak kolay bir lisan ile hadamet bekliyor. İstanbul'daki Hasan Hüsnü bey de okumak bilsin. Kastamonu'daki Süleyman Mustafa dayıya da insaf eylesin. Hristiyanlar bir senede lisanlarınca okuyup yazmayı öğrendikten ma'da nereye olsa mektup yazıyorlar. Aldıklarının sattıklarının hesabını görüyorlar. Biz ise geçineceğimiz ve o idare edeceğimiz bir vakte kadar ve ondan sonra da yalnız lisan tahsiliyle uğraşıyoruz da mesela yüz kişide mükemmel katib denilecek ancak bir iki kişi çıkıyor.

Ecdadımız bu vatana lisanları olan Türk lisanıyla hadamet ettiler. Biz de o yolun yolcusu olarak dinimize vatanımıza milletimize devletimize o yolda yani kendi lisanımız olan Türk lisanıyla hadamet edelim. Yani Osmanlı lisanıyla hadamet edelim: yine tekrar ederiz ki Türkçeleşmemiş Arabi ve Farsî kelimelerini hiç kullanmayalım. İnşallah maarifperver vatanperver muharrirlerimizin ediblerimizin himmetleri sayesinde istediğimiz made yoluna konularak öyle lugatparelici adamlardan biri denir biri yine (... mur'at tabnak hatır hatırı renkbar gabar...) bilmem ne gibi bir şey yazıp okunduğu zaman dinleyenler dua zannıyla <<Amin>> diyerek hata edeceklerine sade ve açık Türkçe yazılarak meram ve maksadın ne demek olduğunu layıkıyla anlayacaklardır. Yukarıdan biri serd ettiğimiz mutala'at kafidir. Zannedersek şüphe edecek bir yeriniz kalmadı. Şüphe ettiğiniz yer varsa ve meraktan kurtulmadınızsa sorunuz biz istifadeniz için eda-ı cevaptan çekinmez. Şu dediğimiz yolda olur ise dediğiniz şeklin hiçbir vecihle kabul olunmaz. Bununla beraber

maksadımız da yukarda söylediğimiz sözlerden anlaşılmıştır. Şimdi size en büyük ricamız arz ettiğimiz üslubtan ayrılmamaklıgımızdır.

#### <<Mekteblere Malûmat>>

Zir himaye-i cenab mülûkanede hukuk mektebiyle zirin ve Kaptan paşa rüştiyelerinin Fransızca muallimi olup Vakit gazetesi hayat tahririyesi erkanından bulunan Mehmed Akif efendi <<muallim>> namıyla Fransızca sarf ve nahiv kitabının birinci cüz'ünü neşr buyurmuşlardır. Bu kitap kavaid-i Franseviyi havacesiz öğretir ve pek az bir zamanda Fransızca konuşurmaya sebep olur bir surette gayet mefid olmakla Fransızca rüştiye şakirdanı efendilere mütala'sını suret mahsusada tavsiye ederiz.

Mekâtib-i mahmudiyenin ibtidai kısmı müdürü makremetli Mehmed Ali Efendi tarafından irsal buyurulan tebriknameye teşekkür olunur. Şu küçük hadametimiz hasen telakki olunması bizi hadametimizde bir derece daha teşvik eylemiştir.

Aksaray'da vaki' mekteb-i tedrisiye hayriyenin ikmal ? zamanında sıbyan valileri bir cemiyet teşkil ederek müzakere etmekte oldukları ve netice kararı maarif-i nezaret celiliyesine arz ettikten sonra icra itina mübaşeret edecekleri haber verilmiştir.

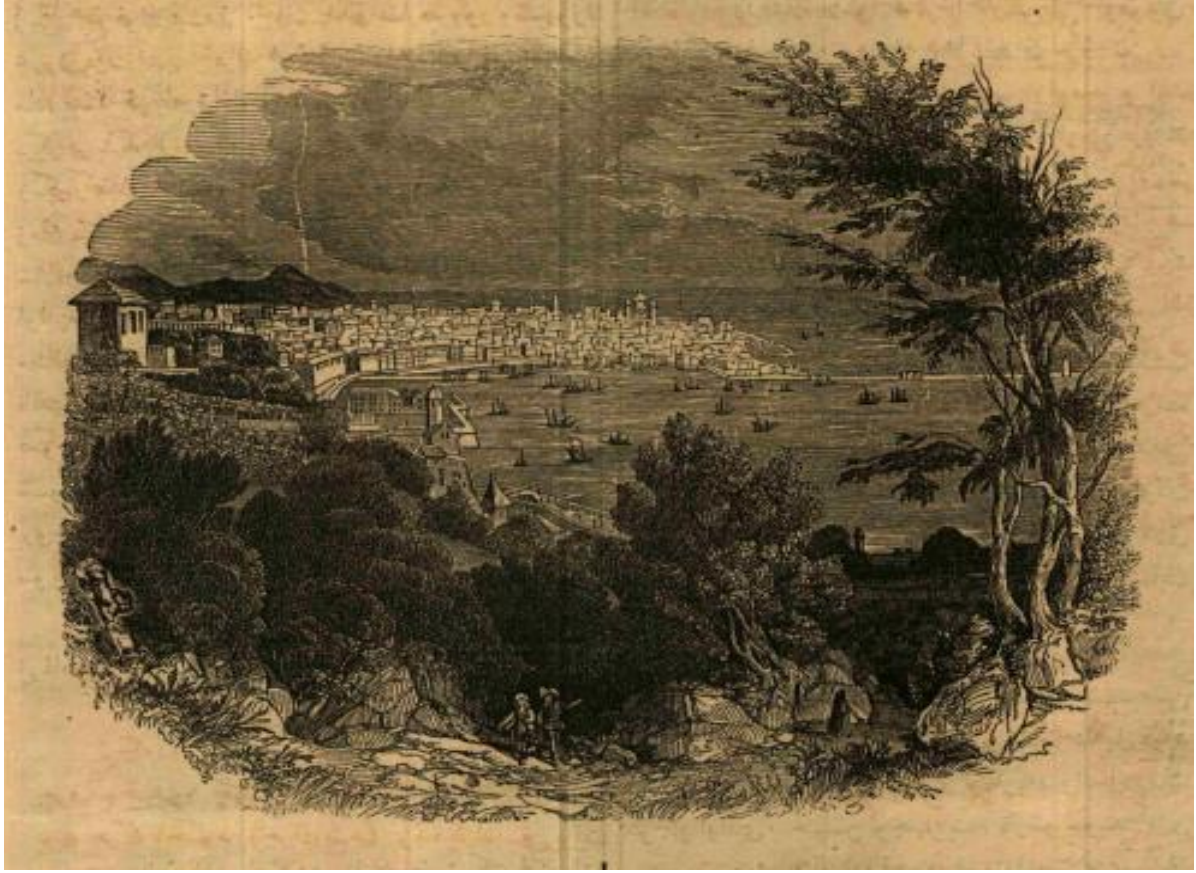
Bab-ı ali caddesinde ka'in Yusuf Efendi mekteb ibtidaiyesi muallimi makremetli İbrahim Ethem Efendiyle Cabizade Kemal Beyin gayretleri sayesinde Türkiye yüz tutmakta olduğu epey zamandan beri şakirdana ders tekrar etmekte olan Lütfü ve Rıza Beylerin hasen himmetleri dahi manzum olarak mucib-i memnuniyet bir hale geçdiği görülmüş ve bu ise şayan-ı takdir ve tahsin mevaddan bulunmuştur.

Girit adasında vaki' Hanya mekâtib ibtidaiyesi birinci sene şakirdan mümtazından ve Naturzade İsmail Fuad efendinin göndermiş oldukları teşekkürname usûl-ü dest memnuniyetimiz oldu. hasen-i tevcihlerine karşı soyunduğumuz ve hasen-i tevcihlerinin ziyadeleşmesine gayret edeceğimizi beyan ederiz.

#### <<Napoli>>

Napoli şehri İtalya kıt'asının taraf-ı garbiyesinin sahilinde vaki'dir. Sakinesi kendi zanlarınca dünyada en güzel bir şehir addederler. Bu şehirde birçok güzel evler vardır. Fakat şehrin etrafındaki ormanlar dağlar mezkûr evlerden daha güzel olup şehrin güzelliğini kat kat arttırmıştır. Napoli limanına bir vapur geldikte büyük büyük sandallar vapurun etrafını kuşatırlar. Bu sandalların bazısında adamlar yüzük düğme ve bunlara benzer ufak tefek şeylerle şehrin karşısında vaki' Vezüv Dağının tasvirini satarlar. Zikrolunan sandallarda çalgıcılar dahi bulunup yolculardan bahşiş almak için güzel

makamlar çalarlar. Başka bir takım sandallarda dahi ufak çocuklar bulunup denize para atmaları için yolculara rica ederler. Ve yolcuların parası suyun



Dibine varmadan onlar denizin dibine dalarak parayı kapıp çıkarırlar. Napoli'nin sokakları kalabalıktır. Ve meydanda bir takım boş adamlar güneş olduğu halde kaldırım üzerinde yatıp uyurlar. Bu tembel ve boş adamlar evvelce daha çok iseler de gittikçe azalmaktadırlar. Zira İtalyanlar şimdi san'at ve ticarete terakki etmekte olduklarından her adam için iş bulunmaktadır.

Vezüv dediğimiz yanardağ Napoli'ye iki üç saat mesafededir. İşbu yanardağ üzerinde hiçbir vakit duman eksik olmaz. Bu dağ senede bir kere şiddetlice tutuşup taşı toprağı madeni ve suyu birbirine karşı durarak sebil gibi taşar ve akıtır. Şöyle ki dağın tepesindeki delikten akan mezkûr sil'ler dağdan ırmak gibi pek şiddetli aşağı doğru akıp yoldaki tarlaları bağları harap eder. Bundan bin sekiz yüz sene evvel Vezüv dağından akan mevadın altında kalan <<Herkulaneum>> ve <<Pompei>> nam şehirler Napoli civarında idiler. Yakın vakitte esar-ı itika çıkarmak için hükümet mezkûr şehirlerin yerini kazdırıp harap oldukları vakit oranın sakinesi olan eski Latinlerin hanelerini o eşyalarını hatta onların yediği ekmekleri bile çıkardılar. Mezkûr dağdan akan sil' gibi küller varmış taşlar

birkaç saat zarfında mezkûr şehirler ile sakinesini örtüp gark ettikten binalar ile içindeki eşya hayat asliyesiyle gömülüp kalmıştır. Bu esar-ı itika vasıtasıyla şimdi biz eski adamların geçinmeleri hakkında hayli malûmat tahsil etmekteyiz. Ve bin sekiz yüz sene evvelki adamlarla daha ziyade eski senelerde bulunan adamların geçinmelerinin bizimkilerden ne derece farklı olduğunu öğrenmekteyiz.

<<**İmla Bahsi**>>

-Mabad-

<Kısm-ı Nazırı>

(Harflerin Yazılıp da Okunmayanları)

Türkçede yazılıp da okunmayan haruf-u imladan başka harf yoktur. Çünkü bu haruf-u imladan olan harfler böyle hareke yahud (harf-i med) birinde yazıldığı vakit bayağı harflerden olmak üzere bazı lakırdılarda ağızdan kendilerine mahsus sesler çıkararak okunduğu gibi olmadığı cihetle onlara okunuyor denilemeyip bu sebepten bunlar her ne kadar böyle harf şeklinde yazılıyor ise de usûl-ü harf olmayıp harekeler gibi bir işarettir. Ancak Arabi ve Farsi bazı lakırdılar vardır ki bazıları bazı kere yazıldığı gibi okunup bazı kere okunmaz. Ve bazı lakırdılarda dahi hiç yazıldığı gibi okunmayıp bütün bütün başka türlü okunur. Mesela Farside (Havan) yazılıp (Han) yazılmış gibi okunur ve yine (Havace) yazılıp da Türkçe (Hoca) ve Farside (Hace) okunduğu ve Arabide dahi (Eli alı kali' tubu' selvet da'va sağrı??) yazılıp da (Ela ala kalu tubu salat dava sağra??) yazılmış gibi okunur. Ve yine birtakım Arabi lakırdıların evvellerine (Haruf-u tarif) denilen (El) harfleri konulup okumaya bu elifden başlanılırsa elif o vakit okunur (Arz ebed hamd fazl) lakırdılarının evvellerine (El) konulup (El-arz el-ebed el-hamd el-fazl) okunduğu ve bu lakırdıların daha evvellerine bir (vav) veya başka bir lakırdı veya harf gelip de bunlara evrildiği vakit bu lakırdıların ibtidalarında bulunan elifler asla okunmaz ve bazı kere de hiç yazılmaz (Vel-arz vel-ebed fazl el-hamd el-ebed) yazılıp da (Velarz velebed fazl elhamd) yazılmış gibi okunup ve (Lalebed) iken elif bütün bütün yazılmayıp da (Elebed) yazılarak okunduğu gibi. Bu da bütün bütün Arab lakırdılarına gelmelerine mahsustur.

Mabadı var

Mehmed Cevdet

<<Tarsuslu Halil Kemal Efendinindir>>

<<**Vatan**>>

Bilelim ki içinde iskan edip oturduğumuz ve nan ve nimetiyle yaşamakta bulunduğumuz vatan pek mukaddestir! Biz ki ana karnında dünyaya geliriz bin türlü elem ve mihnette bizimle beraber gelir? İki üç yaşına gireriz mama isteriz etmeye yemeğe başlarız. Bunlar hep vatanın sayesi hatta ondan evvel emdiğimiz süt dahi vatanın meyvesidir. Beş altı yaşına geldikte mektebe gidilir ve mektebe gitmek kâğıt ve kalem parası edinmek için verilen cep harçlarına vatan hazinesindendir! Hasılı anamız babamız tahammül olunamayacak gam ve tasamıza tahammül eder! Ta ki ikmal-i tahsil edip büyük büyük rütbe ve memuriyetlere nail oluruz. Emlak-ı bağ ve bahçe (Bahçe) sahibi oluruz. Nihayet ecel muavedimiz hulûl eder. Gülistan-ı ikbaya davet eyler o güne kadar sürdürdüğümüz zevk ve sefa yediğimiz nan ve nimet o vatanın sayesinde değil de nedir? Vatan pek tatlı ve pek azizdir! (Hep ol vatan menal iman) denir ki vatanı sevmek imandandır demektir akl-ı selim ashabı olanlar da bunu teslim ve tasdik eder. Malum olsun ki vatanın hakkı ödenilemez! Ne kadar hadamet edilse binde biri karşılık gösterilemez! İşte bu mukaddes vatan ecdadımızın seyf ve kuvvet ve maarif uğrunda ibraz etikleri esar-ı fütüvvet ve himmetleriyle zabıt ve idare edilmiş ve düşman bedh-ü ahımızın memleketimize duhul ile vatanın toprağını telvis etmek mazeretinden masun kalması mahza o murada ve arslanların gayret ve gerçekten çalışıp dikkat etmeleriyle olmuştur. Kardeşlerim! Gazetelerde görülür ki Avrupa'da falan diplomat falan erkan-ı harb falan doktor bir hız icad etmiş büyük bir şey ihtara' eylemiş devletin işine vatanın selametine elvermiş olduğundan hasen-i hadametine mükâfaten ahdesine mirlivalık rütbesi tevcihiyle iki bin lira ihsan edilmiştir. İşte bunlar kendi kendine olmuyor. Ala-i ulum ve fûnun ile hasıl oluyor eğer tembellik insanlık şanına layık olsa idi bunca kalelerini tarumar edip fetih ettiğimiz memleketlerin ele girmesi ve içinde ? edecek mesken ve me'va bulmanın çaresi mümkün olabilir miydi? Demek ki bunların cümlesi çalışmak gayret ve devlet ve vatana candan merdane hadamet etmek ile meydana gelmiş! Öyleyse biz de gayret etmeye borçluyuz değil mi? Devlet ve vatana sadıkane hadamet etmekte sadece olamaz ulum ve fûnun haz ve sanat ile olur. Madem ki biz daha genciz kabul ta'lim ve ta'lm olduğumuz inkar edilemez! Avrupa'nın en küçük bir kasabasına gidilse türlü türlü fabrikalar çeşit çeşit sanatlar mükemmel ve muntazam şimendiferler görülür ve diğer taraftan memleketin intizam ahvali feyz ve ümranı çiftçisi ve esnafı müşahade edilir ki hepsi müktesebeleri sayesinde refah ve saadete nail olmuş ve bu Türkiyat ise ikdam ile husûle gelmiş olduğunu izaha hacet yoktur. İşte bunlar gece ve gündüz demeyip iştigal etmekte olduklarından gamsız kasavetsiz bila-fetur

emir sormazlar mıdır! Cenab-ı kerim perverdekar hazret rahim kirdikâr efendimiz padişahımız efendimizin emir ve ikbal-i şahanelerini mezdad ve dünya durdukça say’-ı sûtut ve saltanatlarını üzerimizden baki etmekle bizleri şad buyursun. Amin. Şevketli velini’met binimetimiz padişah-ı terakkiperver efendimizin niyet muhasiniyet malikaneleri imar-ı melik ve devlet olduğuna delil aranmalık iktiza eder ise bizce burada beyanı icab etmeyen icraat şöyle dursun meydandaki mektebler şahid-i adil değil midir? Evet efendimiz hazretlerinin bu babda her türlü fedakârlığı göze aldırılmış oldukları ve esirgemedikleri meydandadır. Şimdi nevbet bize gelmiştir ki o da geceyi gündüze kâtip çalışmaklığımızdır bu da şiddetle elzemdir.

(?) denilmiştir ki mali şerefli zahmet miktarı keseb olunur. Şerefi arzu eden geceleri uyumadı demektir. Yani çalışmaktır. Düşünelim ki feyz-i mutlak efendimiz Avrupalılar için ayrıca bir kanun vaaz eylemiş yahud onların fersah fersah ileri gitmelerine yani yar ve ağyar nezaretinde nakabul inkar olan terakkilerine bir program mahsus vahi ve inzal buyurmamıştır! Ancak gayret dikkat himmet onları bu noktaya isal etmiştir! Bir kere de nim nikah ile esar-ı itikaya nazar olunsa eflasımız dahi vatanın feyz ve emiranına her türlü terakkiyat ve tamiratına pek büyük himmet eylemiş oldukları derhâl anlaşılır!

Ne çare ki sonraları inkilabat zaman ile terakkiden mahrum kalmış! Şimdi bilmeliyiz ki günümüz sa’iddir çünkü vasıtalara mevcuddur. Öyleyse perşevk ve gayret olalım! Tahsil eyleyelim! Asker olalım! Alim olalım! Katib olalım! Sanat öğrenelim! Bahtiyar olduğumuzu bilelim! Bunların esbabı say’ terakkiyatvaye hazret padişahı da hazır ve amadedir. Artık tahsildeki himmet bizde kaldığından iktidarımızın son noktasına kadar gayret edelim! İhmal etmeyelim ki felah bizim olsun!

<<Mekteb-i Tıbbiye Askeriye Sekizinci Sene Talebatından Mim Aziz Beyefendi Biraderimizindir>>

Genç ve müstead efendiler!

Bugün sizinle acizane ve ga’ibane konuşacağım. Öyle konuşmak ki güzel güzel gayet huşu gidecek ve hepinizi başka başka eğlendirecek hikâyeler ile. Bir insan başka bir insanın fena tabiatta olduğunu ve herkesin ayıplayacağı bir yolda yaramazlık ettiğini görerek aklını başka düşürür de o fena dediğimiz yollardan dönerse pek iyi bir harekette bulunmuş olur. Bakınız size bir misal göstereyim. Mesela Ahmet efendi Mehmet efendinin kırk yahud elli adım arkası sıra bir dar yolda gitse fakat önde giden Mehmed efendi gideceği yola asla bakmayıp bazı sağına bazı kere de arkasına bakarak yürüse ve yolun üzerinde kazılmış

kocaman bir kuyu olsa, zavallı Mehmed efendinin en sonraki adımı neresi olur? Onu kim bilmez mutlak kuyu olur.

Bu hali peşinden gelen Ahmed Efendi görür görmez ne yapar? Evet ne yapacak ya geldiği yola döner yahud kuyusu olmayan başka bir yola gider. İşte biz de sizlere kuyusu olmayan yolları göstereceğiz. Bu nasıl öğrenilir? İşte size birinci hikâyemizde tıpkı Mehmed efendi gibi <<Rafael>> isminde çocuk göstereceğiz ki aceleyle kendisini büyük tehlikelere atmıştır.

Bu hikâyeyi size okutmadan evvel bir şey daha söyleyeyim de aklınızda bulunsun murad alıp da Ahmed ve Mehmed efendiler için iki kelime ile anlatmaya çalıştığımız sözlerden alınacak ibret nasihattir. İşte her nasıl hikâye okunursa okunsun o hikâyeyi okur iken usûl hangi tarafından hangi fıkrasından ibret ve nasihat alınacağını bilmektir. Bu da ne ile olur? Şüphe yok ki okumakta bulunduğumuz hikâyeyi tekrar tekrar okumakla olur.

#### <<Hikâye>>

Bir ihtiyar adamın <<Rafael>> isminde bir çocuğu var idi bir sabah güneş yeni doğmakta iken çocuk bazı şeyler almayı bahane ederek pazara gitmek üzere pederinin hayvanını arabaya koşturmuştu. Bu işte çocuk öyle bir acele ediyordu ki ihtiyar ve tecrübekar pederi evladının bu derecede olan acelesini görerek hem müte'essif olur ve hem de ayıplar idi. Ve pederinin <<Oğlum niçin böyle acele ile iş görürsün? Acele olan işte şeytanın hazır olacağı şüphesizdir. Bu sebepten şeytanın bulunduğu yerde dahi zahirde çabuk olan bir iş gayet geç ve korkulu olur>> yolunda pek çok nasihatler etmiş ise de genç çocuk güya bu nasihatleri işitirmiş gibi yine işini gayet çabuk ve acele ile görür idi. Nihayet telaş ile hayvanı arabaya koşturmuştu. Koşturmuştu ama gerek arabanın ve gerek hayvanın bu işte bir eksiği olup olmadığına bakmayarak pazar yoluna doğru gitti. Bir hayli zaman gittikten sonra hayvanın nalı düşerek hayvan durmaya ve arabanın dahi arabanın tekerlekleri dönmemeğe çocuk orada kalmaya mecbur oldu. Halbuki burada ne atın eksiğini tamamlamaya bir vasıta ne de sığınacak bir mahâl yoktu. <<Rafael>> me'yus olarak ne yapacağını şaşırıp böylece ileriye gitmek istedi ise de zaten yolda keskin çakıl taşları çok olduğundan hayvanın bir adım ileriye gidemeyeceğini anladı. <<Rafael>> bir çare tahriri için oraya buraya şaşkın şaşkın yürümeye başladı. Bir mahale geldi ıssız sık ve büyük büyük ağaçlarla kaplı ve gayet korkunç orman idi. Buraya geçmek için birkaç adım ilerledi bir de ne görsün! Silahlı hırsızlar kendisine doğru geliyorlar. Ne yapacağını şaşırdı kaldı. Ve nihayet derecede aklı

başından gidip az kaldı yere düşecekti. Ve kendi kendine hayvanımı dört nala koşturursam bunlardan kurtulmak mümkündür diyor idi.

<<Rafael>> böyle topal hayvanla dört nala kaçmak efkarına düşerek hayvanı ileriye sürdü. Hırsızlar yetişerek bunu yakalayıp çırılçıplak bıraktılar.

Bizim <<Rafael>> ise böyle haliyle pazara gidemeyeceği gibi hayvanı da topal oldu. Parası elbisesi gitti. Bununla beraber pek fena halde korkmuş olduğundan ağır bir hastalığa tutuldu. Bunların hepsi neden oldu? Elbette pederinin verdiği nasihati dinlemeyip acele ettiğinden oldu. büyüklerinizin sözlerini dinlemelisiniz. Ve her bir işinizde acele etmeyiniz Rafael gibi olmaya sa'y etmeyiniz.

#### <<Durub-ı Emsal>>

İğneyi kendine sok çuvaldızı ele. Atalar sanatı evlada miras kalır. Ulu sözü dinlemeyen uluyakalır. İki kişi lakırdı ederken üçüncü olma. İnce eleyip sık dokuma. El elden üstündür arşa çıkıncaya dek. El uzatılan yere ayak uzatılmaz. El için yanma nara yak çubuğunu sefanı ara. El yumruğunu yemeyen kendini kahraman sanar. Elin geçtiği köprüden biz de geçeriz. Elin ağzı torba değil ki büzesin. Öksüze acır çok ama ekmek verir yok. Ekmeğin büyüğü hamurun çoğundan olur. Aş taşınca kepçeye paha olmaz.

#### <<5 Numaralı Nüshamızdaki Bilmecenin Hali>>

<<Lugat>> kitabıdır.

Bilmeceyi bilenler: Fatih mekteb-i rüştiye askeriyesi üçüncü sene şakirdanından Kaptan Paşalı Hasan Tahsin efendi. Üsküdar'da açık türbe enas mekteb ibtidaiyesi talebatından Azize hanım. Azat efendi mahdumu Hikmet Efendi.

İşbu bilmeceye dair elliye mütecaviz varaka almış isek de içlerinden bilenler balada isimleri muharrir Hasan Tahsin ve Hikmet efendilerle Azize Hanım olup bunlardan da Azize hanım en evvel varakayı göndermiş olduğundan Mekteb-i haliliye mahmudiye şakirdanı efendilerle talebatı hanımlar taraflarından gönderilen <<mebde' kitabet>> kitabı mumi-ileyhi Azize hanımın olmuş oluyor. Lütfen kitabın matbaamızdan alınması rica olunur.

Bilmeceyi bilmeyenlerin isimlerini <<kıraata>> yazamadığımızdan dolayı bazı muallim efendiler yazılması için ihtar edebilmekte iseler de çocuk yanlış bilip de onun ismini yazmak onu tembelliğe alıştırmak demek olduğu gibi sonra hiç çalışmayarak çalışanlarca dahi bir farkı mucib olmayacağından bizce değil muallim efendilerce dahi tecaviz olunamaz. Hususiyle cümlesinin ismini yazmış olarak adeta kıraatı esami cedveline

çevirmiş olacağımızdan gerek şakirdan gerek talebat yazacağımız diğer bendlerden istifade edemeyeceklerinden şu mazeretimize gücenilmemesini ümid etmekteyiz.

Mehmed Ziya

### Sayı 9

9 numara / Fi 1 Cemadiülahir Sene 1299 / Çeharşenbe

<<Varaka>>

-Aynen-

Zeyrek civarında vaki' kızlar mekteb-i ibtidaiyesi talebatından Nevber ve Afet ve Fatma ve Nezihe ve Bahire ve Şaziment ve küçük Hayriye hanımların görülmekte olan hasen-i terbiye ve okuyup yazmaya vaki' olan sa'y ve gayretleri hakikaten mektebce şayan-ı tahsin görülmüş olmakla akran ve emsaline ibret ve teşvik olmak üzere lütfen isimlerinin mu'teber risalenizle neşr ve işaa buyurulması mercudur efendim.

Mekteb-i mezkûr müdürü Abdi Kemal

-Diğer-

(<<Kıraat>> muharriri efendiye ve inzar-ı umumiyeye ahval-i garibanemizi arz edelim!)

Cenâb-ı hak ve feyyaz-ı mutlak efendimizin inayetiyle mahalle mektebine devam ediyoruz demekte isek de padişahımız ve şevketli babamız efendimiz hazretlerinin asr-ı şahanelerinde her şey ıslah olunmakta olduğundan bizim mektebimiz de çok şükür ıslah olunarak ibtidaiyeye tahvil olunmuştur. Bu cihetle <<mahalle mektebi>> dediğimiz eski namı unutarak ibtidaiye mektebine gidiyoruz demekteyiz. Hatta risalenizi elimizde gezdiriyoruz ki: biri görüp de elinizdeki nedir diyecek olur ise <<Bak! Bizim ibtidai mektepleri şakirdanına mahsus risaleler çıkıyor! Bizim terbiyemiz tahsilimiz istifademiz için güzel güzel bendler makaleler yazılmaktadır. Gördünüz mü? İbtidai mektepleri ne kadar itibarlı!>> diye cevap vermek ve övünmek istiyoruz.

Mektebimizin ibtidaiyeye tahvil olduğunu söylemiş idik değil mi? Şimdi diyeceğiz ki: bir gün havace efendi mektebimizin ibtidaiyeye efrağ olunduğunu ve usûl-ü cedide üzere okutturulacağını ihtar ederek falan falan kitapların alınması beyan etti. Biz de gidip babalarımıza söyledik. Lâkin ne yapalım! Kimi debbağ kimi kirişçi olduğundan bize pek kabih cevap verdiler efendim! Bizim sebavetimizin beyhude geçmesine ve bizim cahil kalmaklığımıza Allah razı olur mu? Şimdi zat-ı alinize ricamız budur ki böyle parecanlı böyle ahlaklı pederlerimizin hasen-i ahlak sahibi olmalarını veya ziyade parayı

sevmemelerini nasihat yollu kendilerine ihtar etmenizi rica ile biz fakirlerin vaki' olan kusur ve noksanına nazar-ı affınızı atıf edilmesini niyaz eyleriz! Efendim!

Sınıf-1 mezkûr şakirdanından Yakub

Sınıf-1 mezkûr şakirdanından Ali

Samatya'da Hacı Hasan ağa mekteb-i ibtidaiyesi sınıf rabi' şakirdanından Sabit

<<Cevap>>

Küçük efendilerimiz! Mini mini kar'ilerimiz!

Pederlerinize <<böyle parecanlı ahlaklı>> diye sitem etmeyiniz! Onlar baba olurlar da hiç size bakmazlar mı? Onlar hiç sizi okumuş yazmış görmek istemezler mi? Bir baba parasını nereye sarf edecek? Evladına değil mi? Sarf etmemiş olsa o paranın ne faydasını görecektir hiç değil mi? Bir baba evladını sevmezse kimi sevecek? Umurlarında sizsiniz! Paralarında sizsiniz! Canlarında sizsiniz! Bir baba ben babayım diye niçin iftihar eder? Evladım var diye değil mi? Bir baba evladına seni sevmiyorum der mi? Şüphesiz seviyorum der! İşte onlar da sizi severler. Hatta onlar da gece gündüz çalışmaları da sizin içindir. Umurları da sizin içindir! Hepsisi de sizin içindir. Siz evladı olduğunuz cihetle size şefkatleri muhabbetleri çoktur! Biz zannederiz ki size fena muamelelerde bulunmamışlardır. Siz yanlış anlamışsınızdır! Zira bir peder fena muameleyi çocuğunu terbiye etmek için bile nadiren reva görür! Belki de hiç görmez! Nerede kaldı ki okuyup yazmaklığınız için saadetiniz için böyle muameleyi reva görsünler! Merak etmeyiniz birdaha tekrar ediniz! Yanlarına gidiniz ellerini öpünüz. Babacığım diye sorunuz! Baktınız ki yine evvelki gibi fena ve kabih cevap veriyorlar derhâl bize bildiriniz de biz de o zaman hem risaleye yazalım ve hem de kendilerine nasihat edelim! Fakat varakaları yalnız imzalarınız altında göndermeyip mührünüz altında göndermelisiniz ki sonra babalarınız bize gücenecek darılacak olurlar ise biz de mührünüzü göstererek kendimizi kurtaralım.

-Diğer-

Muharrir efendiler!

Biz yaşta bulunan evlad-ı vatanı müstefid etmek niyet hulasaniyesiyle neşr edilen <<Çocuklara Kıraat>> nam risale nefisenize mütala' ediyoruz. Ettikçe zat-ı alinize pek çok teşekkürler etmekte kendimizi alıkoyamıyoruz. Bu risalede birçok bilmece görüyoruz. Halbuki bizim okuduğumuz dersler dahilinde mesela ve misal gibi şeyler arıyoruz. Bulamadığımızdan es'efler ediyoruz bütün mektep kardeşlerimizle bir yerde bulunup mübahese edemeyiz. Bu halde risalenizi mübahesiniz için muteber bir vasıta ve tercüman

tanıdığımızdan her mektepte bizim dersleri okumakta bulunan bütün ders arkadaşlarımıza bir çıkır açmak için aşağıdaki mesele ve misalleri zat-ı alinize gönderdik. Hallettikten sonra onlar da bize bu gibi mesele ve misal sorarlarsa memnun oluruz. Ve bu yolla okumakta olduğumuz dersleri birbirimizle müzakere etmiş bulunuruz da bundan birçok istifadeler ederiz. İşte biz bu yolda cesaret alarak işe giriştik. Ve şu varaka-ı acizanemizle aklımızın alabildiği birkaç misal ve meseleyi muteber risalenize gönderdik. Biliriz ki bu mesele ve misaller kolay şeylerdir. Fakat mektebimiz açılalı daha iki üç ay olmamıştır. Bunun için cez-i medet tarafında tahsil etmeliğimiz dersler dahi elbette o nesebette olmak icab edeceğinden inşallah ileride daha muntazam ve oldukça zihinleri yorar. Misaller meseleler göndereceğimizi vaad eyleriz. Ol babda efendimiz gider. 30 Mart 1298

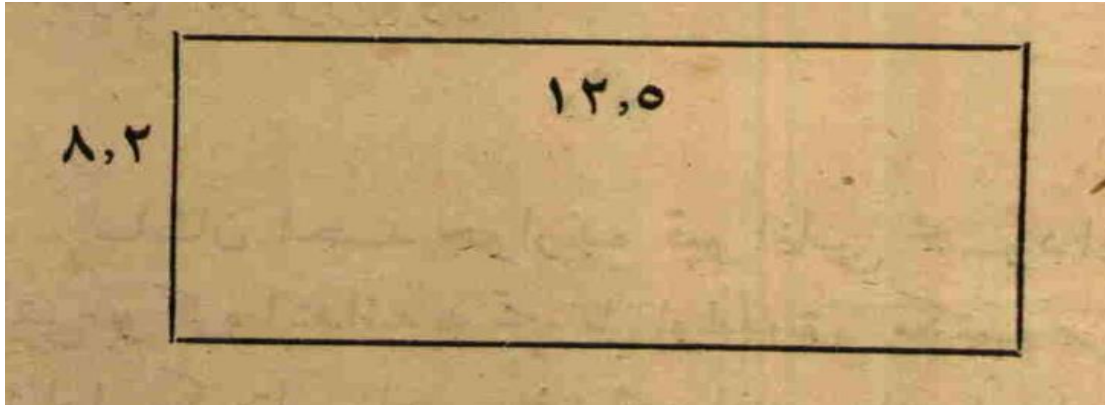
Mekteb-i mezbur şakirdanından Recai

Mekteb-i mezbur şakirdanından Kamil

Şems'ül-maarif mektebi şakirdanından Seyid

### **Mesele 01**

Tulu 12,5 ve arzı 8,8 (ar) olan müstadil şeklinde bir havluya bahri bir metre merba'nda Malta taşı döşemek için kaç adet taş almaklığımız ve bir taşın pahası 5 ½ kuruş olduğu halde acaba kaç kuruş vermekliğimiz lâzımdır.



### **Davay-ı Nazırı**

Kesir adının zerbinde sureti surete ve mahrıcı mahrice zerb ediyoruz. Niçin taksimde de sureti surete ve mahrıcı mahrice taksim etmiyoruz? Maksum-u ileyhi aks edip zerb-i amiline icra edemiyoruz? Bu fikir neden neş'et etmiştir ve ne cihetle isbat olunur?

Şems'ül-maarif mektebi şakirdanından Sey'id

### **Misal**

? ..... 0, 333333

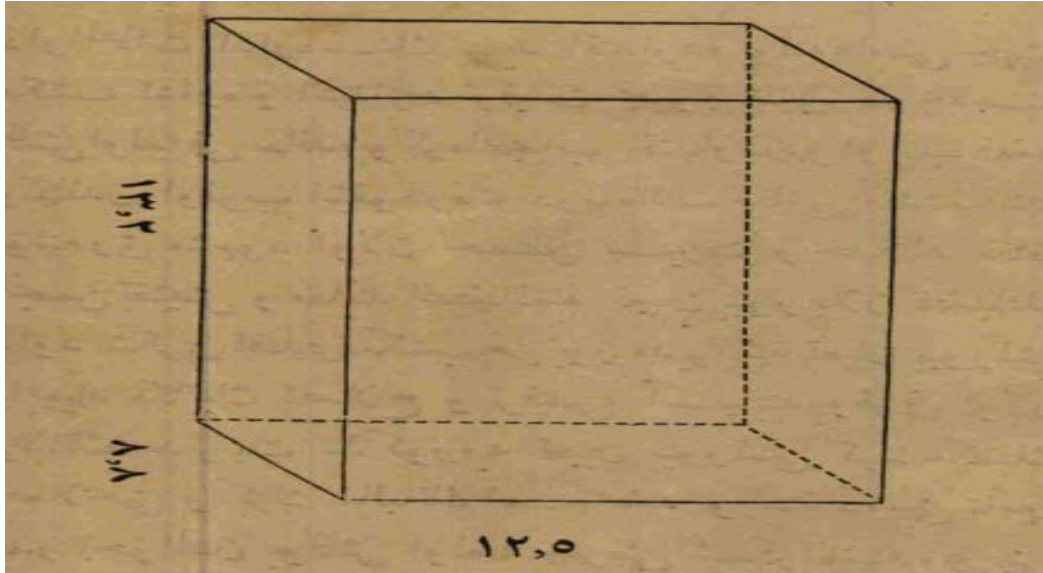
Şu yazılan kesir aş'ariyi dikkat olunursa (3) adedinin devir ettiği görülür. Demek oluyor ki: taksim ameliyatına devam olunursa namütenahi (3) yazmak lâzım gelir. Halbuki kesr-i mezkûrun kıymet-i hakikiyesini bulmak için etse evvel emrde devir eden adedin kesilmesi iktiza eder. Bu ise mümkün olamaz. Pekala lâkin bu kesrin kıymet-i hakikiyesini bulmak için bir usûl ve kaide vardır ki bunu icra etmek matlub olduğu gibi icra etmedikten sonra bu ameliyat nasıl bir tasavvurdan ileri gelmiştir? Ve bunu ne vecihle isbat edersiniz?

#### Sual 01

Sefrin bir kıymete hasıl zerbi sefr imiş buna sebep nedir? Mesela  $0=2 \times 0$  oluyor. Bunu nasıl isbat edersiniz?

Şems'ül-maarif mektebi şakirdanından Kamil

Mesele



Şu mütevazı ? şeklinde olan bir havuzun tulu 12,5 metre ve arzı 8,8 metre ve ?? 13,2 olup dört derece hararete bulunan ibrikten çekilmiş su ile doldurulmak istenilse acaba kaç kilogram su alır?

Şems'ül-maarif mektebi şakirdanından Recai

#### -İhtar-

Şems'ül-maarif mektebi şakirdanı efendiler taraflarından aldığımız şu varakadaki mesele ve misalleri mekâtib sıbyaniye ve ibtidaiye şakirdanı efendiler ders programları mucibince daha henüz hesap mukaddimatı okumakta oldukları cihetle halledemeyecekleri bedihidir. Bu cihetle rüştiye şakirdanı efendiler tarafından hâl ve isbat olunması mekteb-i mezkûrun rüştiye kısmı şakirdanı taraflarından talep olunmaktadır. Mekâtib rüştiye askeriye ve mülkiye şakirdanı efendiler hâl ve isbat edebilirlerse risalemiz namına kendilerine birer

nüsha kitap- mükâfat olarak verilecektir. Varakaların nihayet beş güne kadar gönderilmesi matlubdur. En evvel bilenler kendileri alacaklardır.

#### <<Mekteblere Malûmat>>

Dar'ül-muallimat idaresinin bir ? iktidarda bulunmaması cihetle mekteb idare ve intizamca terakkiden mahrum kalmak derecesine gelmiş olduğu halde bu kere eshab iktidardan ve erbab-ı fazl ve kemalden olup Üsküdar'a ve Dersa'adet mekâtibi müfettişliğinde bulunarak meşhud olan hasen-i siret ve hadametine mükâfat encümen teftiş ve muayene azalığına ta'yin buyurulan faziletli Davud Şükrü Efendi mekteb-i mezbur müdüriyetine tayin buyurulmuş ve böyle mekâtibin ıslah ve terakkiyesi esbabına vakıfı olan bir zatın müdüriyet mezkûriye tayin buyurulması gerek mektebin ıslahını ve gerek talebatın istifaza ve istifadesini te'min eder ahvalden bulunmuş olmakla maraz-ı şükranियette arz ve beyan keyfiyete ibtidar ederiz.

Edirne maarif müdüriyet behiyesine maarif nezaret celilesi mektebi kalemi baş katibi eshab ehliyet ve iktidardan izzetli Emin beyefendiyle müfettişliğine de dar'ül-muallimin şahadetnamelilerinden Yunus Efendi tayin olunmuştur.

Manisa hakimi faziletli Ali Hıdır Efendi hazretleri tarafından te'lif ve neşr buyurulan (Merasid'ül-hakim ve Şems'ül-esrar) eser-i nüfusun bir nüshası matbaamıza irsal buyurulmuştur.

Eser-i mezkûr eser-ı nefiseden olup her mu'min için edinmesi lüzum eden olmakla mütâ'lasını genç kar' ve kar'ilerimize tavsiye ile mu'lif meşar-ı ileyhin şu himmetlerine arz-ı teşekkür ederiz.

Nakılbend sıbyan mektebi bu kere ibtidaiyeye efrağ olunmakla sabık meallimi mikrametlü Arif ve maarif nezaretinden gönderilen mikrametlü Mehmed Tevfik efendilerin emr-i tedrise bedai ve mübaşeret ettikleri haber veriliyor.

Sultanahmet civarında kapu ağası Mahmud Ağa kızlar mektebi bu kere ibtidaiyeye tahvil olunarak mekteb mezburun muallim-i evveli mikrametlü Hacı Hafız Mehmed Efendi eshab-ı ahaliyetten olup mektebin terakkisi emrinde ibraz-ı mesai ve gayret eylediği gibi fahri olarak talebata imla varaka göstermekte olan encümen teftiş ve muayene müstaidanından ve erbab-ı maariften refetli Hasan Hüsnü Efendi dahi talebatın terakkisi için fevkalade gayret etmekte bulunduğu işitilmiştir.

Sultanahmet civarında Bayram fıravanı sıbyan mektebi şakirdanından Musa Kazım bey<sup>8</sup> imzalı bir varakada bu kere mekteb-i mezkûr ibtidaiyeye efrağ olunarak ibtidaiye ders cedveline tevfikân muallim-i evvel Mehmed ve muallim-i sani diğeri Mehmed efendilerle Türkçe muallimi Ahmed Hamdi beyin hakikat terbiyesi muktedir oldukları ma'l-teşekkür beyan olunur.

Varakasını derc edemeyerek beş numaralı nüshamızda yalnız cevap vermiş olduğumuz sekiz yaşındaki hanım kıza hitaben dar'ül-muallimat talebatından Nesime Nefise Fakiha Hatice Saime Naciye Asiye Behiye Sıdika Ayşe Nevber Hanımlar imzasıyla aldığımız varakada: risale-i ahlâkın iyice okunulması hanım mu'mi-ileyhaye tavsiye ediliyor.

### <<Balon>>

Şu resim <<balon>> resmidir. Balonlar iki türlü olup ne yolda yapıldıkları hikmet-i tıb'biye kitaplarına bakılarak aşağıda beyan olunmuştur. Şöyle ki: biri ince kâğıttan ve toparlak veya toparlağa yakın veya murad olunan bir şekilde yapıp bir tarafı açık bırakılır. Bu açık olan ağzın altında yağlı paçavralar veya diğeri şeyler yakılarak husûle gelen dumanlar içine dolmaya başlayıp sıcak havayı almaya başlar. Bu dumanlar balonun içine doldukça balonu şişirir. Balon şişmeye başladıkça ve havaya çıkacak dereceye gelince az daha ağzı



Yakılan paçavraların ve alevli şeylerin üzerinde tutulduktan ve hareket etmeye kuvvet peyda ettikten sonra ağzı kapanır ve derhâl havaya kalkar. Diğeri dahi kursaktan ve ?

<sup>8</sup> Ahvanımızdan izzetli Reşad beyefendinin ikinci mahdumudur.

yapılır. ? yapıldığı vakit içine doldurulacak hava gazının çıkması için balonun üzerine bir nev'i rügan serilir. Hava gazı bu türlü balonlara nasıl dolduruluyor? Şöyle ki: (Kavsale) köseleden yapılmış uzun bir boru gazhaneden balonun uçurulacağı yere kadar götürülür ve evvel boru balonun ağzına konularak hava gazı ile doldurulmaya başlanır. Havaya çıkmak derecesine gelinceye kadar hava gazıyla doldurulduktan sonra boru çekilip ağzı kapanır. Derken havaya kalkar şunu da unutmayalım ki: gerek taş dumanıyla ve gerek hava gazıyla sıcak hava verilen balonlar evla birkaç yerden toprağa (toprak) mihlanmış halkalara bağlı iplere bağlanıp zikrolunduğu üzere sıcak havayı alıp havaya çıkmak derecesine gelince balondan ve halkalardan ipler kesilir. Bir de havaya balon ile insan çıkacak olur ise balonun üzerine balık ağı gibi bir şey geçirilip iplerin uçları bir sepete bağlanır ve bu sepete insan girerek balon sayesinde bir de hava alımı yayar. Fakat patlayacak olur da ansızın aşağıya düşecek olur ise düştüğü yerde yapacağı alım da başka türüdür! Koca Frenkler bu alımların tadını lezzetini çok defa tatmışlardır. Balonun yukarıya ne yolda çıkacağını tarif ettik ya şimdi de aşağıya ne yolda ineceğini tarif edelim: balonun ağzına yay vasıtasıyla bir kapak takılarak bu kapağa bir ip bağlanıp ipin ucu sepetin içinde bulunan adamın elinde bulunur ne vakit aşağıya inmek murad olunursa zikr olunan kapak açılarak kapatılarak içindeki sıcak hava azalmaya boşalmaya yüz tuttukça yavaş yavaş aşağıya inilir.

Mim Bahaddin Beyefendi Biraderimizindir

### <<Şekavet-i Tıbbiye>>

İnsanın her şeyi öğrenmeye yaradılışından bir arzusu vardır. Bunu isbata ise henüz yürümeye muktedir olmayıp anası kucağında mini mini bir çocuğa verilen bir çingırdağın nasıl ses çıkardığını anlamak için dikkatli dikkatli nazarları acayip devirleri bizce kafidir. Bu kadar elemelerin meydana çıkması bunca haz ve sanayinin vücuda gelmesi yalnız şu arzusunun neticeleri olmayıp belki insanların ta'ış için lâzım gelen ve vesaiti ?? ihtiyacıdır ki bunu tesviye ve tedarik için cibilliyetinde olan evvel arzuyu haberleri olmayarak vasıta ederler. Odun nedir? Ve nasıl bir hasseye maliktir? Elbet bunları anlamak için insanın hakkı yani yaradılıştan bir arzusu olup fakat bu arzusundan ta'ış için iktiza eden vasıtaları aradığı zaman kendi kendine nail olup evvel zamanda odunun yanıp ateş olduğunu bilmezler iken diğer bir zarureti gidermek üzere kim bilir nasıl bir işinde kullanmak için iki ağaç parçasını birbirine sürterek çarparak yandığını görmesiyle ağaç denilen şeyin yanıp duman çıkararak ateş yaptığını anlamış ve öğrenmiş olmaları zihnimize pek uzak ve

kabul olunmaz ve masal (mesel) gibi gelmesin! Eski zaman adamları hiçbir şeyi bilmez bununla beraber kendilerine dahi lüzumu olan eşyayı tahiriden geri durmaz idiler. Bu tahiri esnasında bilmedikleri şeyleri öğrenip ve öğrendikleri şeylerden diğer birtakım bilmedikleri maddelerin ne olduklarını anlar idiler. Böylece çok zamanlar geçip insanların kazandığı birçok malûmat sayesinde pek çok eşyanın hakikatini keşfe iktidar hasıl oldu. birbirini ardınca hadsiz hesapsız bilinmeyen şeyler bilindi.

İnsanların mevcut oldukları her asırda her vakitte yaşamış hayvanların cinsleri şu zamanda eskiden nasıl hayvanca yaşar idiyse ? yaşamakta olup bir hatve bile tarik-i terakkide ilerlememiştir. İnsanların gördüğümüz şu terakkisi hep şekavet-i tıbbiye sayesinde hasıl olmuş bir şey olup cenab-ı vacib ol vücudun ihsan ettiği bu kuvvet sebebiyle hayvanat sınıfının hemen en zayıf ve acizlerine mukabeleden aciz olduğumuz halde bunların en güçlü ve kuvvetlileriyle başa çıkarak hadametlerimizde kullanıyoruz bu zekavetin semrası olan kılıç ve tüfenklerimiz olmaya idi. İnsan başlı başına müctemi' bir halde şehir ve kasabaları teşkil etmeye idi. Kurtların, arslanların en meskin canavarların pençelerinde paralanıp lokmaları olmayacak mıydı? İşte zekavet-i tıbbiye hem bize refah-ı hâl ihsan ediyor hem de düşmanlarımızdan muhafazamız için yol gösteriyor.

Mabadi kalır.

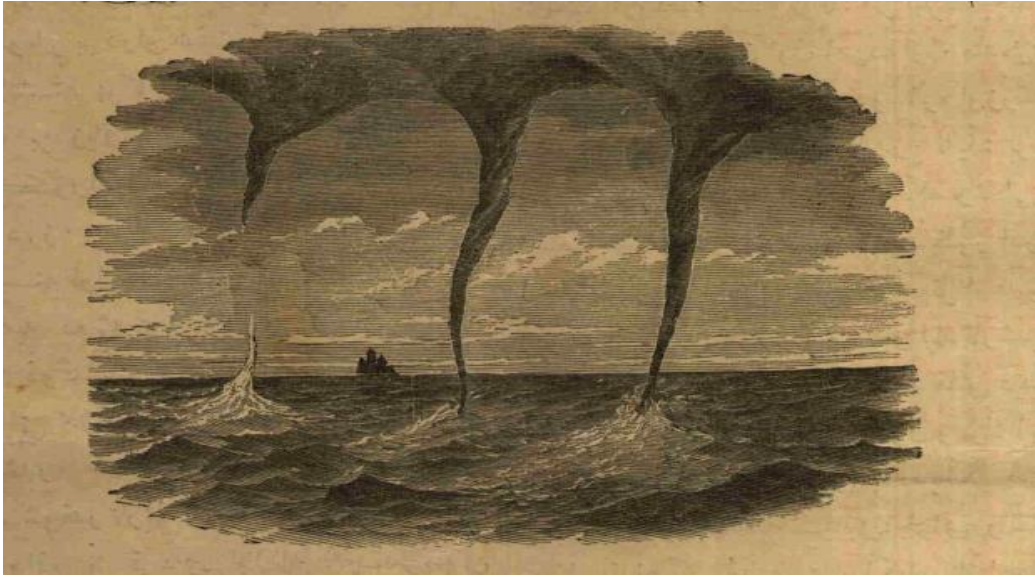
#### <<Sa'y Bir Definedir>>

Bazı hikmet-i ahlak kitaplarında görülmüş bir hikâye der ki mütalasından hassa kapılacağı cihetle risalemize nakil vaktiyle çiftçinin biri hal-i ihtizara geldiğinde yani olması yaklaştığında evladını yanağının başına toplayıp demiş ki: <<Evladım! İşte ben alem-i faniyi terk ediyorum. Sizi hal-i hayatımda besleyip bu boya getirdim. İsterim ki ben öldükten sonra da refahiyat haliyle yaşayıp namerde muhtaç olmayasınız. Benim de pederim böyle öleceği yaklaştığı zaman beni yanına çağırıp tarlamızın içinde bir define olduğunu ve bu alem, alem-i inkılab olduğu cihetle şayet bir zaruret mes ederse gidip ordan çıkarmaklığımı vasiyet etmişti. Şimdi ben de size bu vasiyeti tekrar ediyorum. Evladım! Tarlayı kazınız! Defineyi bulup beyninizde taksim ediniz. Fakat zengin olduk diye bunları nahik yere cerh ve telif etmeyiniz. >>

Çiftçi oğullarına bu vasiyeti icradan sonra ruhunu Cenâb-ı Hakka teslim etmiş. Çocuklar techiz ve tekfinini tamam edip bir mucib-i nasihat peder tarlaya giderek defineyi çıkarmak için toprağın evdasını birisini kazmaya başlamışlar. Birkaç günler ale'l-devam tarlayı kazmış oldukları halde defineden asla nam ve nişan zuhur etmeyince <<Adam sen de!

Babamız bizi aldatmış. Yalan söylemiş. İşte bak ne define çıktı ne bir şey!>> diye tarlayı hali üzere bırakıp gidecek olmuşlar. Çocukların içinde gayet akıllı fatin bir çocuk varmış. Demiş ki:

Kardeşlerim! Babamız bizi aldatmadı. Defineden muradı altın ve gümüş dedikleri madenler değil tarlanın ekilip biçilmesidir ki işte el birliğiyle çalışarak onu bulmaya muvaffak oldu. bunun üzerine diğer kardeşlerin de pederinin vasiyetindeki hikmete vakıf ve ondan sonra mecd-i vesai olarak <Sa'y bir definedir> kelimenin sebeb-i neverdi olmuşlar!



### <<Kasırğa>>

En ziyade sert olan rüzgarlar birbirine yakın ve mevazi olarak istedikleri vakit aralarında bulunan bulutlar (bulut) mütekabelen tazyik ederler. Bu tazyik sebebiyle mezkûr bulutlar türlü türlü hay'atlara girerek rüzgarın esdiği tarafa doğru giderler. Ve rüzgar kesilince eski halini kesb ederek bulundukları vaziyetleri terk ederler. Kasırğa denizde olur ise kah gemileri kayıkları batırır ve kah şu resimde görüldüğü gibi birkaç türlü hâl peyda eder ve kah bu hay'atta olarak denizin suyunu beraber kaldırır. Karada olur ise ileri hatta bazı köyleri ağaçları temelinden kökünden söker ve bazı kere hayvanatı taşları nebatatı kaldırıp diğer bir mahale götürür. Bunun insanlara da tesiri olması ihtimalin haricinde olmayıp mazallah pek büyük mazereti mucib olur. Hikmet-i tıbbiyyenin şu revayatını tasdik değil bilgi genç zihinlerinizi ikna için burada iki üç misal iradına lüzum görürüz. Henüz hatıralarınızdan çıkmamıştır ki geçen doksan yedi senesi teşrin olunan yedinci çeharşenbe günü saat altı raddelerinde büyük ve korkunç bir fırtına bir bevre zuhur etmiş idi. Bu

fırtınanın ibtidası gayet hafif rüzgarlardan ibaret iken birdenbire sertlenmeye şiddetlenmeye başlamıştır ki birkaç dakika sonra Marmara denizi üzerinde şarkdan garba doğru esen rüzgarların içinde bir resimdeki gibi bulutlar bir türlü hisset kesb ederek bizi korkutmamıştır. İşte buna <kasırğa> derler. Fakat bu kasırğanın bize ziyanı oldu mu? Dersiniz! Bizde o kadar ziyanı görülmediyse de ziyan olarak iki geminin direğini kırmıştır deriz.

Bundan bir sene evvel ? aralığında bir taşın Viyana'ya düştüğü gazetelerde görülmüş idi. İşte bu taşın düşmesi de kasırgadan neş'et etmiştir.

Yani zuhur ettiği mahâl neresi ise oradan kaldırıp Viyana'ya düşürmüştür.

Bir de bin şu kadar tarihinde Amerika cenubide deniz kenarında vaki' bir karyeyi evleriyle bahçelerindeki ağaçlarla hatta sıcacık ocakları başında rahat eden ahaliyle denize dökmüştür ki bunun da kasırgadan neş'et eylediği edilen tahkikat nicesinden anlaşılmıştır.

#### <<Mürekkep Lekesi>>

Bazı kere bir kaza olur da cici ve güzel rubalarınıza mürekkep döküleceği tutar ya! O dökülen mürekkebin lekesini çıkarmak için evlerinizde sabun falan ile yıkarlar da ve pek çok uğraşırlar da azıcık siyahlığını gaib ettirirler ise de lâkin yerini bütün bütün mahvedemezler değil mi? Sizde şekil oluyor kirli görünüyor diye kaldırıp atarsınız. Sonra pederlerinize elbise elbise diye vızlanıp biçare babalarınızı masraflardan çıkartırsınız ya! Bunun için en kolay bir vasıta durur iken bilinemediğinden tekrar kuruşlarla masrafları ihtiyar edenler az değildir! Bu da israf demek olup israf ise haram olduğundan tecaviz olunmayacağı bedihidir. İşte buraları hatırimıza geldiğinden ve (mürekkep lekesini) çıkarmak için <kimya> denilen fende güzel bir çare gördüğümüzden risalemizde beyanını meseb gördük. Şöyle ki: mürekkeplerin içinde nebatı zamklı maddeler bulunacağından evvel emirde evvel maddeleri çıkarmak ve yumuşatmak için evla: elbise vesaire üzerinde bulunan leke yerlerini sabun ile iyice yıkamalıdır. Saniyen: bir uca meşruh leke yerlerini iyice yıkadıktan sonra leke renkli kumaş üzerinde ise su ile karıştırılmış (Asit, Flor, Adrik) mahluliyle ıslatmalıdır. Ve beyaz kumaşlar içinde kaynar suda halledilmiş (kuzu kulağı tuzu) veya su ile karıştırılmış (Asit okzalin) kullanmalıdır. (Burada kumaş dediğimiz umumi bir isimdir. Gerek ipekli kumaş olsun ve gerek ipeksiz olsun hepsine umumiyetle kumaş denilir) bu da yalnız su ile güzelce yıkayıp ve bu vecihle kumaştaki eczayı vesaireyi temizce çıkardıktan sonra kuru bez ile leke yerinin ıslaklığını almalıdır. zikrettiğimiz ecza

yakıcı şeyler olduğundan lekenin büyüklüğüne küçüklüğüne göre ve gayet az olarak kullanmaya dikkat etmelidir ki kumaş bozulmasın!

Mehmed Ziya

### Sayı 10

10 numara / Fi 1 Cemaziülahir Sene 1299 / Çeharşenbe

<<Tashih>>

Dokuzuncu nüshaya yazılan mes'ele ve misallerden birinci mes'elede <<tulu 12,5 ve arzı 8,8 (metre) olan .....elh>> denilecek iken şehven metre yerine (ar) tertib olunmuş idiğinden tashih-i keyfiyete ibtidar olunur.

Mes'ele

Hali

Dokuzuncu nüshadaki mes'eleden birinci tulu 12,5 ve arzı 8,8 olmak lâzım gelir iken her nasılsa şehven 8,2 yazılmıştır. Mesahesi 110 metre edip bahri bir metre merba'nda 110 Malta taşı döşemek lâzım gelip onun dahi bahrinin 5,5 beş buçuk kuruştan altı yüz beş kuruş olması lâzım gelir.

Mehmed Ref'et

Sami Cevdet

### Dava' Nazırı

Kesir adedinin zerbinde sureti surete ve mahreci mahrece zerb ediyoruz niçin taksimde de sureti surete ve mahreci mahrece taksim etmiyoruz? Maksım-u ileyhi aks edip zerb-i ameline icra ediyoruz. Bu fikir neden neş'et etmiştir? Ve ne vecihle isbat olunur?

Bu mes'ele için emr-i fevaid imzalı varakada şöyle bir ibare görülmüştür ki mezkûr ibarenin aynı alınan birçok varakalarda dahi bulunup halbuki doğru isbat olunamamıştır. Mezkûr ibare şu olunuyor:

<<.....Çünkü zerbin manası aded-i mefruzun kıymetini aded-i matlub kere büyültmek ve taksimin manası bunun aksi olduğu yani aded-i mefruzun kıymetini aded-i matlub kere küçültmek lâzım gelir işte bu dahi sizin sualinize cevap olabilir ise de balada beyan etmiş olduğum mevadden dahi anlaşılmıştır. Ve bir de dediğiniz gibi suret surete ve mahrec mahrece zerb edilmiş olsa o kesrin kıymeti büyür halbuki muradımız tefsimdir. Çünkü bir kesrin suret-i haricden bir aded ile zerb edilmiş olsa kıymeti zerb edilen aded kere büyür ve taksim edilse bunun aksi olur ve mahreci ile zerb edildikte kıymeti küçülür. Ve taksim edildikte aded-i mefruz kere büyüyeceği malumdur ve bundan dahi anlaşılmıştır.....>>

-Cevabımız-

Suret-i ifadenizden umumiyetle her taksimden maksad hasıl taksimin ye'ni hariç kısmetin maksum ve maksum-u ileyhden azim çıktığı anlaşılıyor. Halbuki tarifinizin sorulan suali isbate kafi olmadığı dargirdir. İşte bir taksim:

$$1 = 2/2 = 2/1 \times \frac{1}{2} = \frac{1}{2} / \frac{1}{2}$$

$\frac{1}{2}$  kesirleri vacidi mefruzun neseflerini arai' ederken yaptığınız taksim olunmakla hariç kısmet (1) çıkıyor ki vahid mefruzun tamamını göstermiş oluyor.

İşte usûl-i isbat:

Mesela  $\frac{1}{4} / 03$  şu misalde  $\frac{1}{4}$  kesrinin 3 aded sahihine taksim olunması demek kesrin kıymetini (3) kere küçültmek demektir. Halbuki bir kesrin kıymetini bir aded kadar küçültmek kesrin mahrecini o aded ile zerb eylemektir. Şimdi düşünelim ki  $\frac{1}{4}$  adedi mahrecinin (3) ile zerb olunacağını göstermek için bir düstur hay'atında nasıl göstermelidir? Her bir aded sahih mahreci vahidden ibaret yer kesir itibar olunur. Bu halde  $3/1 / 1/3$  hay'atı hasıl olur.

Halbuki yukarıda zikrolunan fikre göre 3 aded sahihi  $\frac{1}{4}$  kesrinin mahrecine zerb olunacak idi. Öyle ise bu fikri arai' eylemek için  $1/3 \times \frac{1}{4}$  yazmak icab eder. İşte bundan anlaşılıyor ki bir kesri diğer bir kesre taksim etmek maksum-u ileyh aks olunup zerb-i ameli icra kalınmalıdır.

Mes'ele

Hali

Mütevazı ?? şeklinde olan bir havuzun tulu 12,5 ve arzı 8,8 ve ?? dahi 13,2 metre olduğu halde mezkûr-u mütevazı ?? mesahe hacemiyesi (1452) metre mak'abi ve dört derece hararete imbikten çekilmiş (1452.....) kilogram su almış olur.

Beşiktaş mekteb-i rüştiyesi muntehi sınıfı şakirdanından Mehmed Hazım

**Sual**

Hali

Sıfırın bir kıymete hasıl zerbi sıfır sıfır imiş buna sebep nedir? Mesela  $0 = 6 \times 0$  oluyor bunu nasıl isbat edersiniz?

Cevap

Zira  $2-2=0$  ile ifade olunup mesavisi mahaline konuldukta:  $0 = 12-12 = 6(2-2)$  olup matlub hasıl olur.

Mekteb-i mahmudiye ikinci sene şakirdanından Mehmed Nizameddin ve Salim

Misal

Hali

0,333.... kesrinin kesr-i adediye sahih olaraktahvilinde kaide ne olduğunu bilen Mehmed Nizameddin ve Salim efendiler kaide-i mezkûrenin ne gibi fikirden ileri geldiğini bizden bitekrar sual buyurmuşlardır. İşte bizde bu kaidenin nasıl fikirden ileri geldiğini şu vecihle beyan ve isbat eyleriz:

Bir mesavatın tarafını haricden aynı adedle zerb olunsa kıymetine helal gelmeyeceğini burada uzun uzadıya isbata lüzum yoktur. Bu halde  $s = 0,333....$  faraza olunduğuna nazaran şu mesavatın tarafını hariçten bir on adedi ile zerb olunsa kıymetine helal gelmeyeceğinden  $10s = 3,333....$  olur. Mesavi şeyler mesavi şeylerden tarh edilse bakılar dahi birbirine mesavi olacaklarından şu yukarıdaki iki mesavet ? tarh olunsa:

$$\begin{array}{lcl} \{ \begin{array}{l} 3,333.... \\ \cdot,333.... \end{array} & = & \begin{array}{l} \text{س} \quad 10 \\ \text{س} \quad \text{—} \end{array} \\ \hline 3 & = & \begin{array}{l} \text{س} \quad 9 \end{array} \end{array}$$

$S = 3/9 = 1/3$  olup matlub sabit olur.

Kesr-i aşari' devri merkub hakkında lâzım gelen malûmat dahi yine Mehmed Nizameddin ve Salim Efendiler taraflarından taleb edilmiş olmakla buna dair yine ?? cevap verilir:

Mesela 0, 14444..... kesr-i aşari devri merkubunu ele almada bunu yukarıda beyan olunan kaide üzere kesr-i adediye tahvil edelim. Yine:  $s = 0,14444.....$  farz olduğunda göre tarifin mesavet-i evla bir (10) ile zerb olundukta:  $10s = 1,4444....$  olup bitekrar bir 10 ile zerb edilse:  $s100: 14,444....$  olur şu iki mesavet ?? tarh olunsa

$$\begin{array}{lcl} \begin{array}{l} 14,444.... \\ 1,444.... \end{array} & = & \begin{array}{l} \text{س} \quad 100 \\ \text{س} \quad 10 \text{ —} \end{array} \\ \hline 13 & = & \begin{array}{l} \text{س} \quad 90 \end{array} \end{array}$$

$S = 13/90$  olup matlub sebat olur.

-İhtar-

Yukarıda yazılı olan cevaplar (Şems'ül-maarif) mektebi şakirdanı namına olarak balonla tarafımızdan i'ta olunmuştur. İşbu mes'ele ve misaller için müteaddid varaka aldık fakat hiçbirini halledemeyip yalnız baş efendi halletmiştir. Vaka' bu baş efendi mes'ele ve misallerin cümlesini halledememiş iseler de bazılarını halletmiş olduklarından mükâfat almak hakkını bitamam kazanmışlardır. Sami Cevdet ve Mehmed Ref'et ve Mehmed Hazım ve Mehmed Nizameddin ve Salim Efendilere verilecek kitaplar hazırlandığından lütfen matbaamızdan aldırılmasını rica ederiz.

#### <<Mekteblere Malûmat>>

Evvelki nüshalarımızın birinde açılacağını yazmış olduğumuz (Dar'ül-ameliyat) Aksaray civarında vaki' ebnay-ı mahsusa mekteb-i ithaz edilerek açıldı. Dar'ül-ameliyat iki kısma ayrılmıştır. Bir kısmı mekteb-i ibtidaiyeye muallim yetiştirmeye mahsus olup kısm-ı diğeri çocuk okutmaya mahsustur. Dar'ül-ameliyatın müdürü mekteb (tedrisiye hayriye) müdürü sabık faziletli Abdullah efendidir. Birinci kısmın muallimi dar'ül-maarif ikinci muallimi sabık faziletli Abdullah Efendi olup diğerrinin yani çocuk okutturulacak kısmın muallimi mekâtib ibtidaiye muallimlerinden mikrametlü Osman efendidir. İşbu iki kısımdan gerek talebeye ve gerek şakirdana hasen-i had göstermek üzere (yazı) muallimliğine de meclis-i maarif kalemi halkasından ve eshab-ı iktidardan Pertev Beyefendi ta'yin buyurulmuştur.

Vilayet-i şahaneye izam buyurulmakta olan maarif müdür ve müfettişlerinden idarenini geçen nüshamızda yazmış idik bu nüshamızda dahi Van ve Diyarbakır ve Sivas vilayet celilesine ta'yin buyurulan zevat-ı kiramin esam-ı alilerini yazacağız.

Van maarif müdürlüğüne saadetli Emin Beyefendi müfettişliğine faziletli Resul Musti Efendi.

Diyarbakır maarif müdürlüğüne Takvim-i Vakai' müdürlüğünden menfasıl izzetli Reşad Beyefendi müfettişliğine faziletli Osman Efendi

Sivas maarif müdürlüğüne izzetli Atıf Beyefendi müfettişliğine faziletli Hüseyin Hüsnü Efendi

Mekteb-i ali hukukuyla zirin ve Kaptan Paşa rüştiyelerinin Fransızca muallimi olup Vakıf Gazetesi Hay'at tahririyesi erkanından bulunan Mehmed Akif Efendinin (muallim) namıyla birinci cez'ini te'lif ve neşr buyurdıkları Fransızca sarf ve nahiv kitabının bu kere (İkinci) cez'i dahi te'lif ve neşr buyurulmuştur. Geçende de dediğimiz gibi bu kitap gayet mef'id bir tarzda te'lif buyurulmuş idiğinden mütalasını mekâtib-i rüştiye şakirdanı

efendilere ve Fransızca öğrenmek arzusunda bulunan zevata suret-i mahsusada tavsiye ederiz.

Selanik ve Karamürsel ‘den gelen mektuplar on birinci nüshaya yazılacaktır.

Ali Hıdır imzalı bir varakada:

Sultanahmet civarında Güngörmez mahallesinde vaki’ İskender Paşa sıbyan mektebi bu kere ibtidaiyeye efrağ olunarak muallim-i evveli mikrametli Hacı Hafız Mehmed ve muallim-i sanisi Hüseyin ve imla muallimi Osman Nuri ve salis muallimi Hafız Ref’et Efendilerle mekteb-i tıbbiye şakirdanından olup mekteb-i mezkûr şakirdanına tarih okutmakta olan Hüseyin Beyefendinin velhasıl cümle muallimlerin hakkıyla tedrise muktedir oldukları ve emir terakkileri için fevkalade gayret etmekte bulundukları ma’teşekkür beyan olunur.

Böyle evlad-ı vatanın terakki ve ifadeleri için edilmekte bulunan gayret ve ikdam işitildikçe çok seviniriz. Ben-i aliyye muallim efendilerin cümlesine arz-ı teşekkür eder ve ? ahalisine dahi evladının mekteb-i mezkûra yazdırılmasını ihtar eyleriz.

Ahırkapı civarında vaki’ Akbüyük sıbyan mektebi bu kere ibtidaiyeye efrağ olunarak muallimliğine maarif-i umumiye nezaret-i celilesinden mikrametli Osman Efendinin ta’yin buyurulduğu ve efendi mumi-ileyhin muallim sabık ve sahib cihet mikrametli Mustafa Efendiyle emr-i tedrise başladıkları haber verilmekte olduğundan ve zaten Osman Efendi ibtidaiye muallimlerinin en iktidarlılarından olduğu gibi Mustafa efendi dahi talim-i etfale vakıf zevattan vakıf bulunduğundan o civar ahalisine evladının mekteb-i mezkûre yazdırılmasını tavsiye ederiz.

Bab-ı ali caddesinde kain Yusuf Efendi mekteb-i ibtidaiyesinin terakkisine gayret etmekte bulunan Şam şerifzadeganından Cabizade Kemal Bey ile muallimi mikrametli İbrahim Ethem Efendinin gönderdikleri teşekkürnameye teşekkür eyleriz.

Mekteb-i mezkûr şakirdanından iki efendi derslerine güzel çalıştıklarından ve yaramazlık etmediklerinden mükâfata nail olmuşlardır. O iki efendinin isimleri şudur:

Kitab 2 20 numarada Sanih Efendi

Kitab 1 21 numarada Semih Bey

<<İstanbul>>

(İstanbul)a dair size biraz malûmat vermek isteriz. Bilirsiniz ki şu resim İstanbul resmidir. Fakat resimde üç tane köprü göreceğinizden (Ayol! Sen İstanbul resmini risalemize koymuşsun ama! Şimdi İstanbul’da iki köprü var halbuki resimde üç köprü görüyoruz. Bu

nasıl olur? ) diyeceksiniz değil mi? Biz de size (Bu resim İstanbul'un yirmi yirmi beş sene evvelki resmidir. O zaman üç tane köprü olup sonraları birisi kaldırılmıştır) diyeceğiz.



Bununla beraber resimde köprünün üç olmasıyla iki olmasında bir be'is görülmeyip maksad resmini göstermekten ve buna dair tarihlerin coğrafyaların verdiği malûmatı arz etmekten ibaret olacağı cihetle aşağıda beyan ettiğimiz mevadı okuyarak doğup büyüdüğünüz sevgili vatanı iyice tanımalısınız:

İstanbul Yunan muhacirlerinden bazı adamlar ile (Vizan) namında diğer bir adam marifetiyle tarih-i miladdan 656 sene evvel bina olunmuştur.

Merkum (Vizan) İstanbul'a geldiği zaman Kâğıthane tarafında iskan eden bir familya ile münasebet peyda edip saray birununda bir kasaba te'sis etmiş ve adını da kendi ismine nisbeten (Vizandivan) koymuştur. Sonraları (Şark hükümeti) namıyla bir hükümet teşkil olup krallarından (Kostantin) nam kralın gayretiyle İstanbul gergi gibi ma'mur olmuştur. Merkum Kostantin dahi kendi ismine nisbeten şehrin adını Konstantiniye koymuştur. Ma'huren (Konstantiniye) lafzı pek o kadar kullanılamayıp (İstanbul) lafzı kullanılmıştır. İstanbul'a (De'r-saadet) (De'r-aliyye) (İstane'aliyye) dedikleri gibi İstambul dahi derler. Zira (İslam) bize denilip (bol) da yunanca şehir ve memleket mânâsının olduğundan islam beldeşi islam memleketi demek olur. İstanbul 857 sene ahiriyesinde 54 gün muhasaradan sonra o devletimizin ikinci padişahı Fatih Sultan Mehmet Han Gazi hazretlerinin

İktamatıyla fetih olundu. Bu fetihten sonra devletimizin payitaht oldu İstanbul (41 derece 16 saniye) arz-ı şimalde ve (26 derece 38 dakika 50 saniye) düvel şarkide vaki' olup mevkiyle ab ve havası O kadar güzel ki o kadar latifdir ki dünyada hiçbir şehir İstanbul'a kıyas olunamaz. İstanbul öyle bir şehirdir ki İstanbul'a benzer diğer bir şehir olacak o olsa ikinci İstanbul demek değil inanmak bile hatıra gelmez. Şimdi İstanbul daha ziyade güzellendi sokaklara kazılar tramvaylar yapıldı. Sokaklar genişletilmeye başlandı. Büyük büyük binalar çoğaldı. Bundan sonra kat kat daha ziyade güzellenecektir. Yalnız İstanbul'da 700,000 ve ? Dahil olunca 1,300,000 nüfus olduğu coğrafya kitaplarında gösterilmiştir. Bundan ma'da İstanbul'da tabi ecnebiden dahi pek çok ahali vardır. Devletimizin adaletin daha pek çok kişinin zir cem'iyeye saltanat seniyye Osmaniyeye sığınmalarını mucib olmaktadır. El-yevm memalik ecnebiyye ahalisinden pek çok kişinin Dersaadet'te sakin olması şu sözümüzü ispata kâfidir. Hemen Cenabı Hak padişahımız şevketli efendimiz hazretlerine tükenmez emirler ihsan buyursun ve her işte tevfikinden ayırmassın. Ve tuttukları her işte kolayla mazhar etsin. ( min) bize lâzım olacak devletimizin milletimizin vatanımızın terakkisi için gece ve gündüz dua ile beraber çok büyük ve kıymetli vazifenin esbabı olan tahsil ve gayretim unutmamaktır. Zira ecdadımızın şanlı namı olan ( Osmanlılık) bize ecdadımızdan bir mirastır. Bundan o kadar büyük bir namdır ki tarihlere bakılsa bu namın şanını azametini gösterir nice mevade tesadüf olunur. İşte biz o Osmanlılık ile müfteharız. Bu nam için olunacak gayret Osmanlılıktaki Şerefimize iftiharımızı ziyadeleştirecektir.

#### << İmla Bahsi>>

Mabad-Son

-Kısm Nazırı-

<<Harf-i Tarifin Uğradığı Bazı Lakırdıların Evvel Harfleri Gibi Okunduğu>>

Harfler iki kısma ayrılıp birine huruf-şemsiyye derler ki ( Te, Se, Dal, Zel, Re, Sin, Şin, Sad, Dad, Tı, Zı, Nun) 13 harf olup herhangi lakırdının evvelinde bu harflerin biri bulunur ise evvel lakırdının evveline konulan harf tarifin lâmi Bu evvalde bulunan harf gibi okunur. Ve ikisi bir gibi okunduğu ve teşdid ile okunuşa benzediği için (edgam-ı şemsiyye) diye tecvidlerde tarif ederler. Bu da şems lakırdısının evveline (el) geldikte bu kaide üzere okumak âdet olduğundan luzum gelmiştir. Mesela:

(El-tevbe el-isna el-selam el-şakir el-salih el-ziya el-tali' el-zahir el-nihar) yazılıp da (et-tevbe es-sena es-sela eş-şükr es-salih ez-ziya et-tali' ez-zahir en-nihar) gibi okundu misali

O harflerin isimleri evvelinde dahi harf tarif lââmı Bu harfler gibi okunur ve bundan başka olan bu (elif- be- cim- ha- hı- ayın- gayın- fe- kaf-kef- lam-mim- vav- he-ye) 15 harften birinin evvelinde bulunan lakırdıların evveline gelen harf tarif lââmın açık açığa okunduğu haline (ezhar-ı kameriyye) derler. Çünkü kamer lakırdısının evvelinde harf tarifin lââmı açık olarak okunduğu için bu harflerin isimlerinin evvelinde bulunan harf tarifin lââmı kendi sesiyle okunur.

Şimdi harflerden herhangiisinin ismi evvelinde harf-i tarifin lââmı açık açığa kendisiyle okunursa evvel harf huruf-i kameriyyeden ve okunuşu ihtar-ı kameriyye veya teşdid ile okunursa evvel harf teşdid ile kendisinden başka ses ile okunursa evvel harf huruf-i şemsiyyeden olup okunuşu edgam-ı şemsiyye ile olduğu malum olur.

(Kısm nazırının sonu)

Mehmed Cevdet

Mim Bahaddin Beyefendinindir.

<<Zekavet-i Tıbbiye>><sup>9</sup>

Mabad- Sonu

Zekavet-i tıbbiye insanda kemalini bulmuş bir hasse olup hayvanat-ı mevcudedede dahi hiç yoktur denilecek kadar müşahade olur ise de pek mahdud olduğundan, buna (Sevk-i tıbbi) deniyor. Henüz dünyaya gelmiş bir çocuğa bakılsın, i'fal ve etvarında hiçbir fark bulunabilir mi? Hiç! Fakat tevellüdünde ne kadar zeki ise sonraları hemen yine odur.

İnsan büyüdükçe kavi-i akliyyesi dahi tevsî' edip az bir zamanda pek çok şeyler öğreniyor, büyük büyük işler görüyor. Bunlar zekavetin neticesi değil midir? arzu ve heves zekavet-i tıbbiyeden neş'et ederek onun hadm-i tevsî' olur. Fakat insan heves ve arzuyu istihzale istidad kesb etmeli yani her şeyini öğrenmeye sa'y etmeli ki derece-i kemali bulabilsin.

Bir kimsenin ne kadar kitabı olsa ne kadar havacesi bulunsa acaba bu nedir? Ve şu ne için şöyle olur? Diyerek düşünüp öğrenmesini istemedikten sonra bir şeyi öğrenemez. Buna şimdi akılsız mı diyelim? Kafası bir şey almıyor diye iftira mı edelim? Haşa! Sende olan zekavet onda dahi mevcut sen ? zekaveti vaktinde anarak mahsulünü alıyorsun. Oysa tenperverlikten tahmini enbarında çürütüp zayı' ediyor. Zamanımız eski zamana kıyas kıyas olunmaz! Ol vakit adam öğrenmesini arzu ettiği bir şeyi öğrenebilmek için hiçbir vasıta bulamazdı. Malûmatları ancak refah halle yaşamak maksadıyla çalışıp çalıştıkları-esnada bi'-tesadüf hakikati keşfedebildikleri bazı şeylerden ibaret olup bunları

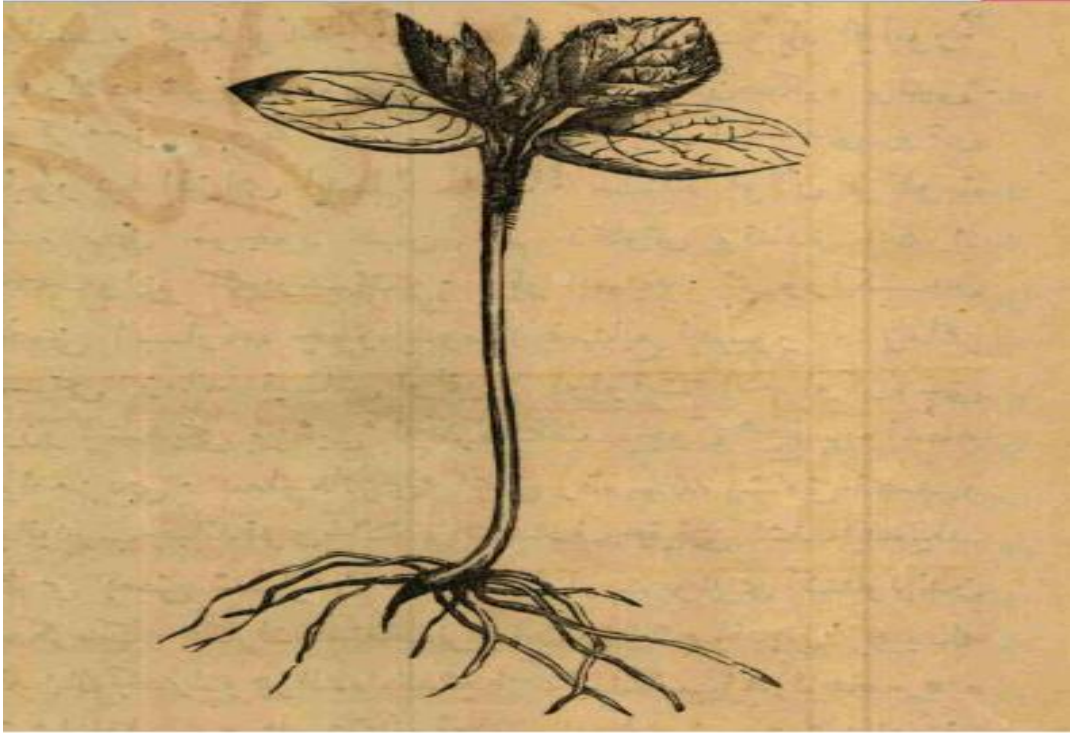
---

<sup>9</sup> Bu bendin bazı yerleri ?? edildi.

kendilerinden sonra geleceklerin istifadeleri için miras bıraktılar. Böyle elden ele geçerek ve heralde oldukça mükemmeliyet kesb ederek asrımıza yetişen ulûm ve sanayi-i muhtelifi şimdi bildiğimiz pek çok şeylerin dahi keşfine hadamet edebiliyor. İşte her şeyin hakikatini öğrenmeye sebep olan heves zekavat-ı tıbbiyenin mucib tevsî' oluyor. Tevsî' zekavet için esarın hakikatini teftişe sa'y ve gayret eyleyip yemek, içmek uyku uyumaktan başka bir şeyi bilmeyen adam neye yarar? Eğer bir kimse tevsî' zekavetine gayret etmeyip tahsil-i maarife heves ve sa'y etmez ise şu dünyada yaşadığı neye yarar? İnsan dünyaya çalışmak için gelmiştir, hayatın lezzeti çalışmakla anlaşılır. Tenperverliğin hayatıyla mematı beyinde ne fark görünür? Bir makine işlemekle hızını mahsulünü arz edebildiği gibi zekavet-i tıbbiye dahi ancak meşguliyetle semra makbulesini kemale erdirir.

Hasılı insanın semra-ı hayatı zekavet ağacında biter ve şu kıymetdar ağaca ihtimamla bakılsa meyvesinden istifade olunur.

(Tamam)



### <<Fidanların Emri>>

Size bir bahçe arz etmek istiyoruz. Fakat bu bahçeyi yalnız görmekle gezmekle değil belki orada bulunan türlü türlü çiçek fidanlarının emirleri için konuşmak ve malûmat almak şartıyla arz etmek istiyoruz. Buyurun bakalım: İşte bir yoldan geçiyoruz ki iki tarafına demir parmaklık çekilerek üzeri sarıca çiçeklerle donatılmıştır. Ve yeşil yapraklar

arasından güzel yüzünü gösteren mini mini çiçekler latif kokusunu etrafa dağıtmakta bulunmuştur. İşte yolumuza az kaldı yani yolu geçmek üzereyiz. Ha geçtik! Ay burası neresi? Ha burası kameriye imiş! Bakın! Bakın! Şu faranın güllerine! Ne kadar ufak ne kadar kırmızı! Hele şu güller yeşil yapraklar arasında ne güzel gözüküyor? Etrafında ne var? Çiçek tahtları tarhları değil mi? Daha ilerisine gidelim mi? Yok yok gitmeyelim! Şu çiçek tarhlarının arasında biraz gezelim de ondan sonra işimize gidelim: aman çiçeklere basmayınız! Zira sonra bahçıvan bizi döver! Niçin dövecekmiş? Ne hakkı varmış? Ya biçare adamın bunca vakitten beri çalışıp çabalayıp da şimdi güzel yüzlerine bakmak istediği bir çiçeği çabucacık mahvet de bahçıvan sesini çıkarmasın! Hiç olur mu? Öyleyse yavaş yavaş yolun ortasından yürüyelim. Küçük küçük fidanların çiçeklerine bakın! Renkleri de ne güzel! Şu tahtaya bakın! Beyaz mavi pembe sarı kırmızı turuncu renkteki çiçekler güzel değil mi! Ay şu arıya bakın çiçeğin ta en güzel yerini umuyor! Aman şunu ürkütünüz! Kış kış! Gitmez gitmez! Kış hah gitti! Adam nemize lâzım! Varsın o da payını ondan alsın! Şu kelebeklere bakın! Nasıl uçuşuyorlar! Şaka hoş ama şu fidanlar birkaç hafta evvel küçük oldukları gibi çiçekleri de yok idi. Şimdi hem büyümemişler ve hem de çiçek açmışlar bunlar yaşıyorlar mı ki böyle çiçek açıyorlar? Evet yaşarlar. Dinleyin! Şu yaşamak bahsini size söyleyelim. Şüphesiz bir çiçek fidanını yahud bir otu köküyle topraktan çıkarmamışsınızdır. Fidanı yahud otu anasının kucağından yani (toprak) topraktan çıkardığınız vakit ne olur? Ne olacak kurur buruşur sonra ölür demek oluyor ki bir fidanın yaşaması ve emrinde devamı kökünün toprakta gömülü olmasıyla olacak değil mi? Böyle gömülü olan bir fidan kökü vasıtasıyla nasıl büyür? Mezkûr kök kendi ince telleriyle toprağın nemliliğini hassesini özünü emer ve emeceği mevad kendi gıdası olacağı cihetle bu gıda vasıtasıyla büyümeye başlayıp sonra şu gördüğümüz çiçekleri açarlar. Hani bahçıvanlar çiçekleri sık sık sulamazlar mı? İşte bu sulamak toprağı toprağı nemli tutacağından fidanların hem gıdasını husûle getirir ve hem de büyümesine sebep olur.

Mehmed Ziya



## **EK 2. Çamlıca Çocuk Dergisi Örnek Metinler**

### **Sayı 1**

#### **Mekanik İcatların Dahi Mucidi El-Cezeri**

Yaptığı buluşlar ile herkesi şaşırtan, hayretler içerisinde bırakan devrin mucidi Başmühendis El Cezeri, hükümdarın huzuruna çağrılır. Cezeri kapıyı çalıp içeri girer. Hükümdara selam verir.

**Hükümdar: Hoş geldin başmühendisim. Yeni icatlar yaptığını söylüyorlar. Doğru mu?**

Cezeri: Doğru hünkârım. Eski âlimlerimizin çalışmalarından yola çıkarak bir şeyler yapmaya çalışıyorum.

**H: Neler yaptın anlat da haberdar olalım.**

C: insanların hayatlarını kolaylaştıracak bir takım makine ve robotik icatlar yapmaya çalışıyorum hünkârım. Mesela değişik şekillerde yaptığım saatler var. Bir tane filli saat yaptım.

**H: Ne özelliği var peki bu saatin?**

C: Saat filin üstündeki bir kürsüde duruyor. Kürsünün köşelerindeki sütunlar, üzerinde de bir hisar, hisarın içinde küçük bir kubbe, kubbe üzerinde de küçük bir kuş bulunuyor. Bu kuş namaz vakitleri geldiğinde öterek vakti haber veriyor.

**H: Çok ilginç ve güzel bir icat. Maşallah!**

C: Devamı da var.

**H: Beni heyecanlandırdın bak şimdi!**

C: Geçmişteki pek çok bilim adamı, su ve hayvan gücünden enerji elde edilebileceğini ve bu enerjinin verimi artıracığını söylemişler. Ancak bunu pratiğe döküp bir mekanizma icat edememişler. Ben ise parmak / dahi kıpırdatmadan çok miktardaki suyu kaldırmak için bir krank mekanizması tasarladım.

**H: Bu mükemmel bir haber. Seni saraya başmühendis olarak almakla çok isabetli karar almışım. Peki benim için de bir icat düşündün mü?**

C: Sarayın başmühendisi olarak sizi düşünmemek olur mu hiç hünkârım? Sizin için bir abdest alma makinesi tasarladım.

**H: Beni şaşırtmaya devam ediyorsun başmühendisim. Merak etmemek elde değil doğrusu.**

C: Hünkârım, tasarladığım kadarıyla leğenin üzerine tavus kuşu oturtacağım. Kuşun boynu yay gibi uzayacak ve gagasıyla leğene su dökecek. iki tane de çocuk eli çıkacak. Bu ellerden birinden sabun diğerinden havlu çıkacak.

**H: Güzelmiş. Su, sabun, havlu hepsi bir arada. Peki, bu yaptığın çalışmaları bir yerlere not ediyor musun? Öyle ki kaydedilmeyen bilgi yok olmaya mahkûmdur. Hem böylece gelecek nesiller de faydalanır.**

C: Hünkârım, siz merak etmeyin, kaydediyorum.

**H: Benim düşündüklerimi sen çoktan hayata geçirmiştin. Senin vaktin kıymetlidir. Seni daha fazla meşgul etmeyeyim de çalışmalarına devam et. C: Peki hünkârım nasıl isterseniz. H: Ama çalışmalarından beni haberdar etmeyi unutma sakın haa...**

C: Elbette hünkârım. Selametle.

## **Sayı 2**

### **Kar Tanesi Bıdık ve Banu**

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde. Yaz geçmiş, kış gelmiş. Hayat bir akıp gitmiş, bizim kar tanesi de uçup yerine konmuş. Kar Tanesi yere düşer düşmez gülmeye başlamış: – Vay canına! Ne kadar eğlenceli bir yolculuktu. Bu yeryüzü ne kadar da değişik bir yermiş. Hiç bana anlattıkları gibi değil. Diğer kar tanelerinin üzerine düşeceğini düşünüyormuş ama Banu’nun tam da burnunun üzerine düşmüş.

Nereye düştüğünü anlamaya çalışırken; Banu iki kara gözünü burnunun üzerindeki kar tanesine dikmiş:

– Hey sen de kimsin?

Kar tanesi telaşlanmış:

– Bir dakika, bu yeryüzü konuşuyor mu?

Banu:

- Ben yeryüzü değilim, adım Banu. Şu anda tam da burnumun üstündesin. Kar tanesi:
- Özür dilerim. Sadece bana ‘Ol’ diyen Rabbimin emri ile oldum, ‘İn’ emri ile de yeryüzüne indim ben. Demek ki burnuna düştüm. Banu kar tanesini avucuna almış;
- Sen çok küçüksün, senin adın Bıdık olsun mu?
- Bıdık mı?
- Evet, baksana bıdık bir şeysin sen, küçücük, mini minnacık. Kar tanesi gülmüş. Kendisini bu şekilde seven birine daha önce hiç rastlamamış. Ne komik bir kızmış. Banu ona dikkatlice bakmış:
- Ne kadar güzel bir şeklin var, aynı çiçeğe benziyor.

Kar tanesi:

- Bana iyice bak, çünkü yeryüzüne düşen bütün kar tanelerinin şekli farklıdır, demiş.

Banu şaşırılmış:

- Nasıl yani?

Kar Tanesi:

- Bir araştırmacı bizim üzerimizde çalışmış. Yeryüzüne inen binlerce kar tanesinin fotoğraflarını çekmiş, bir de bakmış ki ne görsün? Banu meraklanmış:
- Ne görmüş?
- Altı bin kar tanesinden birbirinin aynı olan yok.
- Gerçekten mi?

Banu, kar tanesini çevirmiş.

- Yani şimdi senin aynı şeklinden bir tane daha yok mu?
- Ben yeryüzünde bulunan bu şekildeki tek kar tanesiyim. Banu, aklına bir şey gelmiş ve bir çılgılık atmış:
- Hey! Şimdi hatırladım, bir kitapta okumuştum. Havada soğuyan yağmur damlaları, soğukla karşılaşınca, kar ya da dolu olarak yere düşerlermiş. Kar tanesi gülmüş:

– Bence olay bundan daha da karışık.

– Nasıl yani karışık?

– Şöyle. Ben aslında yeryüzünde bir toz tanesiydim.

– Toz tanesi mi? Yağmur damlasıyken kar olmanı anlayabilirim de, toz nasıl kar tanesi oluyor anlayamadım doğrusu.

– Dur, ben anlatayım. Çölde bir toz tanesiye kendimi bir anda rüzgârın kanatları altında buldum. Sonra gökyüzüne yükseldim ve hoop kocaman beyaz bir bulutun içine düştüm. Bulutun içinde ‘bırrrr’ diye titredim, çünkü çok nemli ve soğuktu. Bulut gökyüzünde hızla gidiyordu. Ben bir müddet gökyüzünde dolaştım durdum. Ama bir gün bir baktım ki ne göreyim?

Banu heyecanlanmış:

– Ne gördün Bıdık? Ne gördün?

– Etrafımda minicik buz zerrecikleri oluşmaya başladı. İyice yanıma yaklaşan buz zerrecikleri ise bana tutundu. Banu heyecanlanmış, hayretten gözleri kocaman açılmıştı.

– Vay canına!

– Sonra diğer kar tanecikleri ile birlikte yeryüzüne inmeye başladım ve buraya, tam da senin burnunun üzerine düştüm. Banu gülmüş:

– İyi ki de düşmüşsün burnumun üstüne. Baksana sen sadece bir tane yaratılmışsın, ne kadar güzel. Hem sana sadece bir kar tanesi demek ve seni böyle geçiştirmek çok ayıp olur. Sen saydam bir saray, çok değerli bir taş gibisin bence. Kar Tanesi, kendisine bu kadar değer verilmesine çok sevinmişti. Fakat ters giden bir şeyler varmış. Banu sormuş:

– Şey, sen erimeye mi başlıyorsun acaba?

– Evet, avucunun içi biraz sıcak ya, beni yerdeki diğer arkadaşlarıma yanına koyarsan eğer, birbirimize tutunarak burada kalmaya devam edebiliriz.

Banu, Bıdık’ın avucunda eriyip gitmesini istememiş, hemen yere bırakmış. Bıdık diğer arkadaşlarının yanına düştüğünde onlarla el ele tutuşmuşlar. Gerçekten de yeryüzüne düşen milyarlarca kar tanesinin her birinin şekli başka başkaymış. Banu, Bıdık’ın son bir defa bakıp:

– Eve dönmek zorundayım, belki yine görüşürüz, deyip oradan uzaklaşmış.

### **Sayı 3**

#### **Zamanın ‘Tik-Tak’ları Saatler**

Ahmet, saatleri öğrenmeye yeni başlamıştı. Saat üzerindeki büyük oka yelkovan dendiğini ve bu okun dakikaları gösterdiğini, küçük olana ise akrep dendiğini ve bunun saatin kaç olduğunu gösterdiğini öğrenmişti.

Annesinin ve babasının birer kol saati vardı, evlerinin salonunda büyükçe bir duvar saati, ufak bir çalar saat ve bir de dedesinin cep saati. Dedesi ara sıra saatini çıkarır namaz vaktini kontrol ederdi. Bir gün dedesi yine saatine baktığı sırada Ahmet dedesine sordu; “Dedeciğim, saatler olmasa ne olurdu?” Dedesi, “Saatler olmasaydı ne zaman ne yapacağımızı bilemezdik ki. Mesela sabah kimse vaktinde kalkamaz, okuluna ya da işe vaktinde gidemezdi. Dersler zamanında başlayıp zamanında bitemezdi.” dedi. Ahmet iyice meraklanmıştı ve dedesine iyice sokularak “Peki eskiden bu saatler yokken insanlar saatin kaç olduğunu nasıl biliyorlardı?” diye sordu. Dedesi de “Gel bakalım. Sana saatlerin hikâyesini anlatayım.” dedi ve eski saatlerin bulunduğu saat müzesine götürdü. Burada insanoğlunun eski devirlerden beri kullana geldiği saatleri anlatmaya başladı.

#### **Eski zamanlarda kullanılan saatler**

##### **Güneş saati**

Zamanı ölçmek için ilk kullanılan aletler güneş saatleriydi. Görünümü şimdiki saatlere benzeyen bu saatler sabah güneşin doğumundan batımına kadar olan süreyi gösterirdi. Saatin göstergesi güneşin gölgesinin hangi saat dilimine vurduğu ile alakalıdır. Yani saatin ibresinin gölgesi ikiye denk gelmişse saat 2 demektir.

##### **Su saati**

İçi su dolu ve altında bir delik olan çanaktan su boşaldıkça içindeki işaretler zamanı gösterirdi. Bunun güneş saatinden farkı; ne kadar zaman geçtiğini de ölçebiliyor olmasıydı. Mesela bir litre su boşalmışsa yarım saat geçmiş demektir.

##### **Kum saati**

Kısa zaman dilimlerini belirlemede kullanılırdı. Bir camdan diğerine ince kum tanelerinin dökülme süresi zamanı gösterirdi. Mesela bir saatte bir cam kum diğerine dökülüyor gibi ölçülürdü.

### **Mum Saati**

Mumun üzerine çizilmiş çizgiler saatleri gösterirdi. Mum yandıkça erir ve bir saatte o çizgiye gelirdi.

### **Mekanik saatler**

Günümüzde kullanılan saatlerin birçoğu mekanik saattir. İlk zamanlarda enerjiyi kurma kolundan ve sarkaçlardan alan bu saatler sonraları bir makine takılarak pil yardımı ile çalışmaya başlamıştır.

### **Sayı 4**

Bahar

Merhaba benim adım Yusuf. Dedemin bana miras bıraktığı kütüphanede vakit geçirmeyi çok seviyorum. Ben bebekken dedem bu kütüphanede bana Osmanlıca çocuk dergilerinden çok güzel hikâyeler okurmuş. Zaman zaman babaannemle dedemin kütüphanesine geçer birlikte bu hikâyeleri tekrar tekrar okuruz.

Yine bir bahar günü kütüphaneye geçmiş kitapları karıştırıyordum. 1881 yılında basılmış Çocuklara Arkadaş isimli çocuk dergisindeki hikâyelerden birini okuyordum. Tam bu esnada “Seni burada bulacağımı biliyordum Yusuf.” dedi sevgi dolu bir ses. Babaannemin sesiydi. Bana en sevdiğim pastalardan yapmış getirmişti. “Hadi seninle bir bahar hikâyesi okuyalım” dedi. Ve beraber bu hikâyeyi okuduk. Ben çok beğendiğim için sizinle de paylaşmak istedim. Umarım siz de beğenirsiniz.

Bahar

Bahar geldi. Her bir şey kış uykusundan uyanıyor. Çayırılar, tarlalar taze ve yeşil esvaplar (giysiler) giymişler.

Ağaçların üzerinde goncalar var. Çiçekler tekrar açılmaya başladı. İlk önceki bahar çiçekleri beyaz kar taneleri gibidir. Bahar nasıl sevimli bir zamandır. Kuşlar, ağaçların arasında öterler ve yuvalarını yaz için hazırlamaya başlarlar. İnsanlar şimdi tarlaları

sürmeye ve ekmeye, bağlardaki asmaları budamaya ve bahçeleri bellemeye başladılar. İşte bahçıvanlar “Asmaları budayım, tarlaları belleyim” diye sokaklarda geziyorlar. Günler haylice sıcaktır. Çünkü güneşin ışığı daima yeryüzünden eksik değildir. Her bir şey hayat ve sevinç ile doludur.

Yeri sulamaya ve bitkileri yetiştirmeye sebep olan bahar yağmurları şimdilerde yağar. Allahü Teala hazretleri yağmur vasıtasıyla ve güneşin hararetiyle bitkileri büyütür. Ve ağaçlara yaprak, çiçek ve meyve verir. Hasılı, Hak Teala hazretleri yolsuz ve faydasız hiçbir şey halk buyurmamıştır (yaratmamıştır). Her şeyi yolunda ve yordamında yaratmıştır. Bizim faydasız sandığımız şeylerin her birinde nice faydalar vardır.

Yazan: Fatih Benzer

### **Şehzadeler Şehri Manisa**

Merhaba arkadaşlar. Biliyorsunuz geçen ay Çanakkale'deydim. Ve oradaki birçok tarihî yeri size anlatmıştım. Çanakkale'den ayrıldıktan sonra, hangi şehre doğru kanat çırpısam diye düşündüm. Sonunda şehzadeler şehri Manisa'yı gezmeye karar verdim.

### **Padişah adayları burada yetişiyordu**

Manisa, 1390 yılında Yıldırım Bayezid tarafından Osmanlı topraklarına dâhil edilmiş. O günden sonra, devletin başına geçecek olan şehzadelerin (Padişah adayları) eğitim aldıkları bir şehir olmuş. İstanbul'u fetheden Fatih Sultan Mehmet ve cihana hükmeden Kanuni Sultan Süleyman burada şehzadelik yapmış.

### **Sultaniye üzümleri**

Suyumu içtikten sonra tekrar havalandım. Uçarken aşağıda bir bahçede sarı, kırmızı ve siyah renkli şeyler gördüm. Hemen alçaldım. Yukarıdan gördüğüm şeyler meğer üzümmüş. Manisa'nın üzümü çok meşhurmüş. Hele bir tanesi varmış ki ona Sultaniye üzümü diyorlarmış. Bahçenin sahibinden izin alarak birkaç salkım üzüm kopardım.

### **Mis gibi Kırkağaç kavunu**

Üzümlerimi yedikten sonra yine uçmaya devam ettim. Uçarken bu sefer de sapsarı kavun tarlaları gözüme çarptı. Gelmişken kavun yememek olmaz dedim. Kavunları toplayan köylülerden birisi bana kavun ikram etti. Böylece üzümün üzerine bir de mis gibi kavun eklemiş oldum.

### **Spil dağında yıldı atları**

Karnımı lezzetli meyvelerle doyurduktan sonra Spil dağına doğru uçmaya başladım. Dağa yaklaşıncı beni atlar karşıladı. Burada evcil atlar ile beraber yabani atlar da varmış. Yıldı atları kendilerine yaklaşmamı pek istemediler. Onlara anca 100 metre kadar yaklaşabildim. Daha fazla da yaklaşmaya çalıştım ama beni fark edince hemen kaçmaya başladılar.

### **Kuvvet veren macunu**

Spil dağından sonra Manisa Şehir merkezine doğru uçmaya başladım. Őehirdeki kalabalık dikkatimi çekti. Bu gün mesir Őenlikleri varmış. Her yıl Nisan ayının 15'inde Manisa Sultan Camii önünde Őenlik yapılıyor, herkese bedava mesir macunu dağıtılıyor. Mesir macunu ilk olarak 1539 yılında yapılmış ve ondan sonra gelenek haline gelmiş. Mesir macunun içine anason, hindistancevizi, çörek otu, karanfil, kimyon ve daha birçok faydalı baharat katılıyor. Mesir macunu vücuda dinçlik ve kuvvet veriyormuş.

### **Merkez Efendi Cami**

Şehirde karşıma bir cami çıktı. Bu caminin ismi Merkez Efendi Camisiymiş. Merkez Efendi kim diye sorduğumda; mesir macununu ilk yapan kişi dediler. Yaptığı ilk macunla hastalara Şifa vermiş.

Sultaniye üzümünü ve Kırkağaç kavununu yedikten, ylık atlarını ve mesir macunu Őenliklerini gördükten sonra Manisa gezimi tamamlamış oldum. Bir sonraki sayılarda yeni Şehirlere, yeni maceralara, yeni heyecanlara doğru sizin için kanat çırpacağım.

**Yazan:** Ercan Polat





از میدان قاصد سناک دگر

(فرات) که رجبی است این پورسم ازید  
 قصه سالر می اولوب دکر جیندن رسم اولمشدر  
 اشوب قصه و مشق اولدنی فضاری دولترک برنی  
 بادشاهی سلطان غازی حضرتی فتح پور مشدر  
 ازید اوجه (ازنکید) لفظیه غیر و غیر اولمشدر  
 ابکن دولترک او تو زنجی بادشاهی سلطان محمود خان غازی  
 حضرتی اولطوفی تشریفده (ازنکید) لفظیک  
 ترکیه بعد (ازید) غیر و غیر اولمشدر امر و فرمان  
 پورده قلدن اوزمانه نرو (ازید) دیو شایمشدر  
 عذار قوسی ریم جملایا کنایده اون درتیک قوسی  
 سکوسش ایدده یکن سنه شمر اولمان رفرائیز  
 سالنامه سنده اون ایکی یک قوسی اولدنی مندر جدر  
 باشلوجه اخراجاق هر نوع زخمیر . نخت . قتل .  
 (کاساله) کوسله . نوون . اولوب غازی ده مشهوردر .  
 و جوفه (جوخه) و فی قاضی اولدنی کی  
 برده ساهسی واردر . املولیک ای طر فزیده کیدجک  
 بعضی پولیک اسکامی اولدیندن کرکاجی و کرکاجی  
 و او زری هر زمان او فرار و اختیاص صاحب جدر باشند  
 شتور فکدر جدر باشند ازید اسناد این شتور فکدر  
 نقصان بش کیلو مزودر

از میدان قاصد سناک دگر

برجوقی والد و باسک سوزنی دکه مدبرک افانها  
 ایشلده و نورو و غفله کلان هر شبی دوختکسیرین  
 و طاشقیزین با ایدایه صکره پشیمان اولور .  
 او با ایدایه مدبرک و دانه صحرای ایشلدر  
 قاجیلدر . او با ایدایه خبر دایسنی آنان چو جدر هر زمان  
 بر خوردار اولور . اساه او با ایدایه بار اولور . و انزل  
 هر روزی حاکمه ایلکی حای اولدند شتور بریده  
 دخی مستدر .



قولون - قارغه

بوفرا او باسک نصیحتی دکه مدبرک جبهه کوی  
 خویله آتیش هر زمان کالی و پورده بولان فوشک  
 بوفرا بیتی دخی اولدنی کتیبیه یاد آتیش ایدی .  
 بر کون به ووبه کیدرک فوشک پورده بیتی  
 فردی . و کو چکل می بی باورلی اویسه بیدرک یک  
 اولو ازمت ایه اولدنی . قریک و قاشقین و الدسی  
 ذاتا نمون اولدیندن قیومه هر کون نصیحت ایدکده  
 و نقش ایدده قیوم کوی نالین و از کیدکش ایشله  
 و الدسک سوزی بر قولان کیر دیکر قولان کیر  
 جفا و به زمان فرصت بولور ایدده هر زمان کالی بایر  
 ایدی .

اولرک بقیله قوریلان بازاردن بیدک آتی  
 اوزره والد و باسک سوزنی دکه مدبرک افانها  
 قادی . و بوی فرصت عد ایدوب قوش اولک بخرمی  
 او کده بولور ایدایه قارغه ک قوریلان فریق ایچون  
 در حال بخرمی زدنای طیارق طبعی اولان زانکارلی  
 ایقن اصندی . لکن بولور ایدایه یاخنده قارغه پوکا  
 ایدی شوبلکه قارغه قیوم کور کورمز به یاخچی  
 حسی ایشلکین بر دیر . قور بوزنه اوله ایدکده  
 کوزنی جفا و به زمان فرصت بولور ایدده هر زمان کالی بایر  
 ایدی .



چنگاه وولی اوزون اولان ملکته جزئی  
 رزمده، گنگه موقی اولدی. صو ایچده  
 یولر چسکی فرده دخی طور افک انده  
 یولر واردرکه یسور اوزرده یوللار  
 ایه رساعتک مسافه اون دقیده  
 صکیلور. یولردن اورولک اکثر  
 ملکته اولدیغی کی یول دخی امتیولده  
 اولوب غلبه دن قوه قیوسه ایچ  
 ائی اوج دقیده چنار و اولور. قول  
 دیور. گنگه صو ایچده یولره  
 مثلا انکزه اولکاسنه واقع

نایس یولک ایچده باش اولان یول تعجب اولدیغی  
 یولدرکه او رسم الکر رسمدر. رسمه باقار نسرک  
 اکیه یولدرکه ذاب اولور حالوکه اوله اولوب  
 نرک ایچده باشدر. نرک اوزده یکرجه کیر  
 وایور کز وولان اوزده یور آکلر ایسده یوله  
 هیچ بر ضرری اولمز. یوکلر یول دجه  
 چونکه یول کناره دکانلر واردرکه خانا زم بسوک  
 چارشو کی انسان غلبه لکندن کلزم.

اوزو اخیلده سنده حسابا انکزه قزانسه دن  
 آیران مانج ذکره بادقاه و غاری یوقی؟ ایسته اوماج  
 ذکرده بادقاه یوزانکزه ده دور فرانسه ده  
 قله نام هلنده ذکرک ایچده قارشو قارشو کیک  
 واولجری مذکور محله قوشنی اوزده یی یول باپور  
 بوده شایان تعجب دکلر؟ یاوروجترم.

(نهایت)



مساک شاهانه ایه اورولک هر طرفه یل زاده  
 اخرا حق اولدیغدن تجارت جهته مشهور بر شهر عد  
 اولش و واکا ویردی محصوک اعلاقی و تقاضاتک  
 قدر اولدیغدن فیتی سب اولمش.

از میر شهری

ریشی نهضمه اریلدک ریمسه اوزیه دار  
 قاج سوزی درج آتش ایدک. یولنه مرده اریلدک  
 ریمسه شور قاج سوزی درج آتشکی تمسب ایدک.  
 ازیر (آبدن) ولایتک مرکز ولایتی اولوب کندی  
 اسیمه معروف اولان کورفر ساحلده و اندر.

ولایت مذکوره ازیر آبدن صاروخان  
 منشاه ندرک درت لوانی ولوا داخلده ولسان  
 قصبه لری فرهای حویسر. وولتک اولول قطعه سنده  
 ولسان ولایت شاهانه سنک زکین ولایتین ریدز

مقدار قوسی فالسز سالانه لده یوز آتش یسک  
 ورم جغرافیا کناره یوز اوتوز یل زاده لده کوسلش  
 ووقودکی رمتن آکلاشه جفی وجهله منظم و یوک  
 ساری شامل شهر معور وولمش.

اهالیسی شویقین زمارده معارفک ایمیجی  
 کرکی صکی اکلانه باشلدقین تعدد ارکات وقر  
 مکشلی کشادینه موقی اولمشو حتی یکن سینه ویران  
 رفاج معر وعلله لرب ایدر مشورده کمدی حاسده  
 تجاریجه نعل مشهور ایسدر ابروده یول زرماده  
 معارفجه اوسیده شهرت قرانه جغزی بشیدر.

- ❖ فاضی کونده کان خلیه مجوبه
- ❖ مکینه ولسان حاتم قر سانه
- ❖ یکم کورل روقه

مکتب مزور ریشی سته طالبان سانه حاتم  
 نلنده والی باشند. کوجوچک رحاتم قر خسته لدرق  
 مکته اوج درت کونیهو کلنیکدن مکتب مذکور  
 اوجس سته شاکر دانتن خدیجه وسته خدیجه  
 وایله حاتم رسته چچک ایدر یوب معمل لایسی  
 حسین اقدی به اراجده کدوب سانه حاتم استشار  
 اغل یون رجا اشتر وعل موی ایه دخی موافقت ایسی  
 اوزرته اراجده مزورمک خانه سته کیدرک لوده سته  
 کیدرکای زمل حسن قبول کوردکری کی کنولرته  
 بش ایدد اکرام اولدقندنصرک خدیجه حاتم شومالده  
 رفاج سوز سولمش. (همشیرم سانه حاتم ا سترک  
 نامراج اولمشکر یوقی؟ جله رفقه لریکی رار کی  
 محزون ایدیکدن استشار حاتم ایچون ری کونیهو دیو.

برایسه کال سرورله سزی محته مشاهد ایدیکدن  
 دیگر رفقه لرمده صحت خبر یکرک زده سله متون ایمان  
 ایچون دوا ایدر ایدرک عودت ایشل ورفاج کون صکره  
 زردکی مکتوب سانه حاتم مکشر رفقه لره کوندرمشدر.

- ❖ فاضی کونده مکتب خلیه محمودیه ده صت ارفدالشم
- ❖ یولسان همشیرم حاتم اقدیر
- ❖ حقیقلو همشیرم حاتم اقدیر
- ❖ یکلرده بر صغوق هواه افرمه چوراب

آقرن حاتم انشه یولره رفقه لریکدن ریشی الله مرکسون  
 کفیز اولدیق اولور ایسه حاتم صوری وایاده صحتی  
 ایچون حاتم حقه دایق وچو جغزو وولایتی تیلان یوکار  
 یسه وولایتی داغانلر دقه آلدیر. مدیرک رفقلو  
 نشنل یل اقدی به شومعلاتی اعضا ایدیکدن  
 وسانه حاتم مکتوبک صورتی ارسال یورده قردن  
 ولایتی عرض تشکر ایدر.

مقامت غرضی صاحب  
 انشای علی اقدیک فری  
 سانه باربار



فدانلرک شمری

امان چيچکله باصمیکر! زيرا صکره بغيروان بزي  
دوکر! نيون دوکر چکمش؟ نه حق وارمش؟ يا بچاره  
ادمتک پونجه و قندېرو چالېشوب چالېونده شمدي کوزل  
پوزلر شه باقې استديکي بر چيچکي چاچو جاقې محو ايشده  
بغيروان سني چيچار مسون! هيچ اولورمي؟ اوله ايسه  
پواش پواش بولک تا اور نه سندن بورويه لم. کوچولک کو.  
چولک فدانلرک چيچکله باقک! رنگلر ده نه کوزل!  
شو تخت به باقک! يماض ماني پايه صاري فرمزي تورنجي  
رنگه کي چيچکله کوزل دکلي! اي شواري به باقک چيچک  
تا کک کوزل ريني امه بور! امان شوني اور کو ديکر! قيس  
قيس! کتفر کتفر! قيس هاه کتدي! ادم نه مزه لازم!  
وارسون اوده پايي اولدن السون! شوکله بکله باقک!  
نصل اوچوش بورر! شقا خوش اما بو فدانلر ر قاچ هخته  
اول کوچولک اولدقري کي چيچکله بوق ايدي. شمدي  
هم يوشور و همده چيچک اجشسلر پوزلر پوزلر کي  
پويه پوپوب چيچک اچا بورر؟ اوت پشارلر دکله بک! شو  
پشامق بختي سزه سويله لم. شيهه سز بر چيچک فدانني  
يا خود راوتي کوکيله طوير افدن چيچار مشکزدرد. فدانني  
ويا اوني اتاسنک قوجاغسندن بعني [طبراق] طوير افدن  
چيچار ديفکر وقت نه اولور؟ نه اوله جق فورر بوريشور  
صکره اولور ديتک اوليور که بر فدانک بشامسي و عمر نه  
دوامي کوکينک طوير افده کوميلي اولسيه اوله جق دکلي؟  
پويه کوميلي اولان بر فدان کوي واسطه سيله نصل پور؟  
مذکور کولک کتدي انجه تاريله طوير افک عملکني خاصه سني  
اوزوني امر و امه جيکي مواد کتدي غذاسي اوله جقي  
جهتله بوغدا واسطه سيله يومکه باشلاوب صکره شو  
کوردنکمز چيچکله اچارلر هاني بغيروانلر چيچکله صبي  
صبي صولامزرمي؟ ايشته بو صولامق طوير افني  
طونه جفدن فدانلرک هم غذاسي حصوله کنور و همده  
يوسنه سبب اولور.

محمد صبا

سزه ر بغيره [باغچه] عرض ايتک استورر. فقط  
بو بغيره ي بالکر کورمکه کورمکه دکلي بلکه اوراده بولنان  
درلو درلو چيچک فدانلرک شمری ايچون قونوشق و  
معلومات المي شمريله عرض ايتک استورر. پورک باقلم  
ايشته بر بولدن بکيورر که ايکي طرفه پور باره قلق چيچکله رک  
اوزري صاري چيچکله دونادلشدر. ويشيل بير افل آره  
سندن کوزل پوزيني کوسدن ميني ميني چيچکله لطيف قوقوسني  
امرافده طرافقه بولغشدر. ايشته بولزه آزالدي بعني بولي  
يکک اوزره بزه. هانکدنک! آي بوراسي زرمي؟ ها  
بوراسي قربه ايش! باقک! باقک! شو فرنگ کلر نه! نه قدر  
اوقق نه قدر فرمزي! هله شوکلر ويشيل بيراق آره سندن  
نه کوزل کوز بکيور؟ امرافده نه وار؟ چيچک تختلري  
مار حلي دکلي؟ ده ايلرو سنه کيده لمي؟ بوق بوق کتيمه لم!  
شو چيچک مار حليک آره سنده بر از کرمله اولدن صکره  
ايشته کيده لم!

EK 4. Çamlıca Çocuk Dergisi Örnekleri





Uykucu Koala, Okaliptüs Ağacı'nın üzerinde bir o yana, bir yana yatıp duruyormuş. Uyumak, yatıp uyumak, yana dönüp uyumak, dala yaslanıp uyumak... Hep uyumak ne güzelmiş. "Koala olmak ne güzel, hep uyumak ne güzel" diye gülmeye başlamış.

Onun bu kıkırdamalarını duyan Okaliptüs Ağacı:

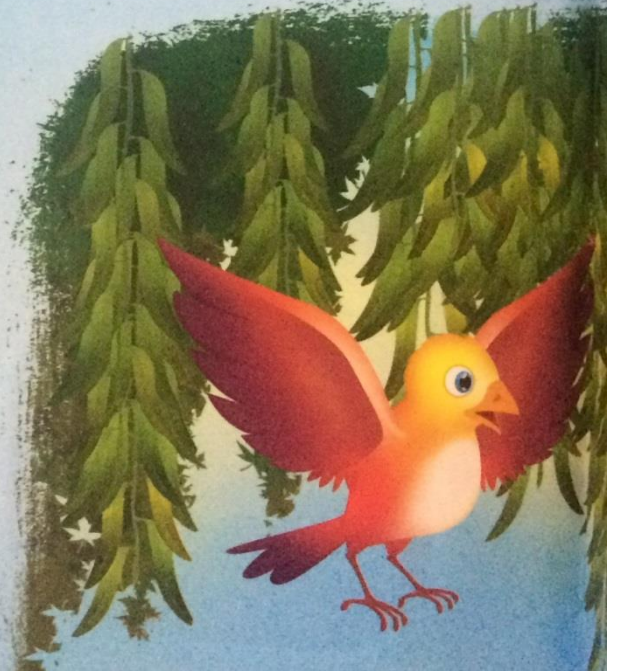
- Hey Koala, neden gülüyorsun?

- Hiiiççç, komik işte.

- Neymiş o komik olan, Anlatır mısın? Ben de güleyim.

Uykucu Koala esnemeye başlamış:

- Anlatmayı çok isterdim ama şu anda o kadar çok uykum var.



# Hiç! NASREDDİN HOCA

AHMET TOLUNALP



# DÜŞÜN KESFET

Hazırlayan: Mehmet Türkdoğan

Bir ürünün Türkiye'deki dağıtımını yapan kargo kamyonu sırasıyla aşağıdaki şehirlere gidecektir. Bu şehirlere giderken bir kuralı takip eden kamyon Sakarya'dan sonra, seçenekteki şehirlerden hangisine gitmelidir?



- a) YALOVA   b) ADANA   c) AYDIN   d) ANTALYA

Aşağıdaki tabloda her şekil bir sayıyı temsil ediyor. Her satırdaki ve sütundaki sayıların toplamı satır ve sütun sonlarında verilmiştir. Buna göre boş olan kutularda olması gereken şekilleri çiz.

|    |    |    |    |    |
|----|----|----|----|----|
|    |    |    |    | 25 |
|    |    |    |    | 18 |
|    |    |    |    | 23 |
|    |    |    |    | 24 |
| 21 | 22 | 21 | 26 |    |

## EK 5. Çamlıca Çocuk Dergisi Tanıtım Kitapçığı

ÇAMLICA ÇOCUK TANITIM KİTAPÇIĞI

sayfa: 8 - 9 / 28

### Dünya Standartlarında Bir Dergi

1. Çocuklar en fazla 13 kelimeden oluşan bir cümleyi anlayabilmektedir.
2. Bir çocuk dikkati dağılmadan ortalama 500 kelime uzunluğundaki yazıları okuyabilmektedir.
3. Dünya standartlarında bir çocuk dergisinin sayfa sayısı 32 ile 64 sayfa arasındadır.

Bundan hareketle Çamlıca Çocuk Dergisi olarak çocuk yayıncılığında uluslararası geçerliliği olan kriterleri dikkate alarak bilimsel bilgileri eğlenceli bir şekilde sunuyor, uluslararası standartlara sahip dergilik yapmaya gayret ediyoruz.



Çamlıca Çocuk Dergisi  
Tanıtım Kitapçığı | 8

Çamlıca Çocuk Dergisi  
Tanıtım Kitapçığı | 9



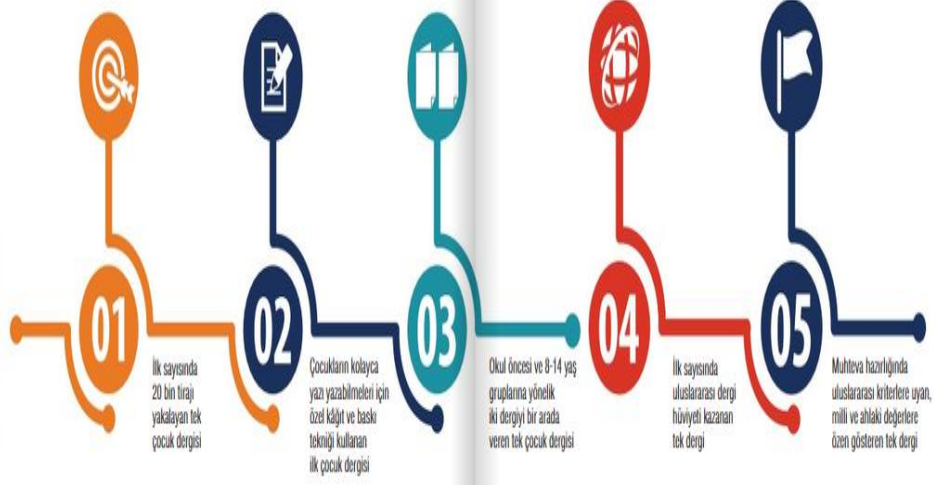
## Çocukları Cezbeden Zengin İçerik

Zengin içeriğe sahip Çamlıca Çocuk dergisinde her çocuğu cezıp edecek birbirinden eğlenceli, çocukların hayal dünyasını zenginleştiren, eğitici ve zeka geliştirici bölümler yer almaktadır.

|                     |                    |
|---------------------|--------------------|
| 1. Hikayeler        | 10. Şiir           |
| 2. Masallar         | 11. Çizgi Hikaye   |
| 3. Bulmacalar       | 12. Bilim Yazıları |
| 4. Etkinlikler      | 13. Zeka Soruları  |
| 5. Boyama Sayfaları | 14. Canlılar Alemi |
| 6. Fıkralar         | 15. Deney Atölyesi |
| 7. Karikatürler     | 16. 3D Tarih       |
| 8. Haberler         |                    |
| 9. Oyunlar          |                    |

## İlklerin Dergisi

Çamlıca Çocuk Dergisi yayına hazırlanma süreçleri, tasarımı, baskı kalitesi, okuyucu ilgisi açısından birçok ilki gerçekleştirmiştir.





*GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..*